

การคุ้มครองสิทธิเบื้องต้นตามกฎหมายของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ
ในสังกัดหน่วยงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรีและการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ร้อยตำรวจโทหญิง ปราณิศา วงธรรมรัตน์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

BASIC RIGHTS PROTECTION OF TRAFFICKED PERSONS ACCORDING TO THE LAWS
IMPLEMENTED BY POLICE OFFICERS UNDER CHILDREN JUVENILES WOMEN
AND HUMAN TRAFFICKING AGENCY OF THE ROYAL THAI POLICE.

Police Lieutenant Pranisa Wongthammarat

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Sociology
Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การคุ้มครองสิทธิเบื้องต้นตามกฎหมายของผู้เสียหาย
จากการค้ามนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดหน่วยงาน
พิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรีและการค้ามนุษย์ของสำนักงาน
ตำรวจแห่งชาติ

โดย

ร้อยตำรวจโทหญิง ปราณิศา วงธรรมรัตน์

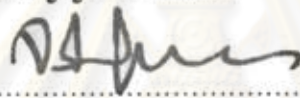
สาขาวิชา

สังคมวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ ดร. สุภางศ์ จันทวานิช

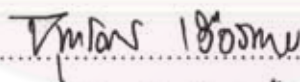
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร. จีต สุวรรณมาลา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จีตารัตน์ เอื้ออำนวย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ศาสตราจารย์ ดร. สุภางศ์ จันทวานิช)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ดร. รชดา ไชยคุปต์)

ปราณีศา วงธรรมรัตน์ : การคุ้มครองสิทธิเบื้องต้นตามกฎหมายของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดย
 เจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดหน่วยงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรีและการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจ
 แห่งชาติ. (BASIC RIGHTS PROTECTION OF TRAFFICKED PERSONS ACCORDING TO THE
 LAWS IMPLEMENTED BY POLICE OFFICERS UNDER CHILDREN JUVENILES WOMEN
 AND HUMAN TRAFFICKING AGENCY OF THE ROYAL THAI POLICE.) อ.ที่ปรึกษา
 วิทยานิพนธ์หลัก : ศ.ดร. สุภางศ์ จันทวานิช ,190 หน้า.

การศึกษาวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย
 จากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ระดับความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่
 ตำรวจ กระบวนการและแนวปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
 จากกรณีศึกษา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
 โดยศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาเอกสาร แบบทดสอบ และการสัมภาษณ์เจาะลึก กลุ่ม
 ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและ
 สตรี (ปดส.) ส่วนกองกำกับและกลุ่มงานสอบสวน และสังกัดสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง(สตม.) ส่วนของศูนย์
 สืบสวนสอบสวน รวม 143 คน อีกทั้งได้สัมภาษณ์เจาะลึกกรณีศึกษาเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สหวิชาชีพ
 และผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์รวม 17 คน

การศึกษาจากแบบทดสอบพบว่าส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ได้
 ไม่นาน ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และไม่เคยมีประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้เสียหายจาก
 การค้ามนุษย์ ความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อยู่ในระดับมาก เจ้าหน้าที่
 ตำรวจมีความเข้าใจนิยามการค้ามนุษย์ สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์
 การคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหาย แต่มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในประเด็นที่สำคัญอันได้แก่ อำนาจ
 ในการค้นเวลากลางคืน การทำงานกับทีมสหวิชาชีพ ขั้นตอนหลักเกณฑ์การคัดแยกฯ ผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิด
 กฎหมาย การไม่ดำเนินคดีกับผู้เสียหายตามที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์เจาะลึก
 พบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อันได้แก่ การรับแจ้งเหตุ
 การสืบสวน การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การสอบสวนดำเนินคดีและการคุ้มครองพยาน ซึ่งในแต่ละ
 ขั้นตอนหากมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นร่วมด้วยจะทำให้งานมีประสิทธิภาพ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
 ได้รับการคุ้มครองดูแล และช่วยให้การดำเนินคดีประสบผลสำเร็จ แต่การปฏิบัติงานพบปัญหาข้อจำกัดที่สำคัญคือ
 เจ้าหน้าที่ตำรวจขาดความรู้ และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการทำงานด้านค้ามนุษย์ อีกทั้งยังไม่สามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญ
 ในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ อาจเนื่องจากโครงสร้างของหน่วยงานไม่สนับสนุนให้มีการพัฒนาบุคลากรหรือส่งเสริม
 ความก้าวหน้า ขาดการบังคับใช้กฎหมาย มีการทุจริตต่อหน้าที่ แต่ในปัจจุบันการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
 หลายฝ่ายต่างเห็นด้วยที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความรู้มากขึ้นและมีการติดต่อประสานกันมากขึ้นหากเทียบกับในอดีต

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา..... ลายมือชื่อนิสิตร.๓.๓.๖๗ *ปณิ อน*
 สาขาวิชา.....สังคมวิทยา..... ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก *สุภางศ์ จันทวานิช*
 ปีการศึกษา..... 2551.....

498 11267 24 : MAJOR SOCIOLOGY

KEYWORDS : HUMAN TRAFFICKING / PROTECTION OF TRAFFICKED PERSONS / TRAFFICKED PERSONS RIGHTS / POLICE OFFICERS /

PRANISA WONGTHAMMARAT : BASIC RIGHTS PROTECTION OF TRAFFICKED PERSONS ACCORDING TO THE LAWS IMPLEMENTED BY POLICE OFFICERS UNDER CHILDREN JUVENILES WOMEN AND HUMAN TRAFFICKING AGENCY OF THE ROYAL THAI POLICE. ADVISOR : PROF. SUPANG CHANTAVANICH, Doctorat., 190 pp.

The aim of the research is to study the role of the authority – especially police officers- in rights of the trafficked persons. Through a case study, it also inquires into the police officers' level of knowledge about the rights of trafficked persons and the procedures undertaken by officers in rights protection of trafficked persons, Problems and obstacles in rights protection of trafficked persons are also identified. This study is derived from both quantitative and qualitative research with field documentation. The data collection involves test and in-depth interviews of police officers in the Children Juveniles Women Division (CWD) and Immigration Bureau, totaling 143 persons. Moreover, the seventeen in-depth interviews that were conducted include police officers, multidisciplinary team members, and trafficked persons.

The results of the test found that among the police officers whose work is related to human trafficking, most of them have never received training on human trafficking nor have they ever provided assistance to trafficked persons. Despite this, their knowledge about rights protection of trafficked persons is at a good level. They knew about the definition and meaning of human trafficking, the rights of trafficked persons, how to go about investigating and prosecuting human trafficking cases, and finally, witness protection. There were, however, incorrect understandings of some important issues. These included the authority to search at night, how to collaborate with a multidisciplinary team, screening trafficked persons from illegal immigrants, and, making sure trafficked persons are not fined or penalized. However, it can be concluded from the in-depth interviews that rights protection is assured when police take the following actions: making a report, investigation, screening, interrogation and then witness protection. Further, the trafficked person receives the necessary protection and the case is likely to be successfully dealt with if the police work in collaboration with other relevant organizations in each part of the process. Problems in performing duties arise when there is a lack of knowledge of the new anti-trafficking in persons law, and when the police lack an empathetic attitude towards trafficked people. Moreover, it is difficult for police to acquire in-depth knowledge of human trafficking because the organizational structure does not support personnel in skills development. There is also a lack of law enforcement on issues such as corruption. Nevertheless, police officers' work on trafficking is better than the past because knowledge about human trafficking has increased and coordination between government and non-government agencies has improved.

Department : Sociology and Anthropology.....
Field of Study:..... Sociology.....
Academic Year :..... 2008.....

Student's Signature *Pol. Lt. Pranisa Wongthammarat*
Advisor's Signature *S. Chantavanich*

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยประสบความสำเร็จด้วยเพราะพระคุณของบิดา มารดาที่ให้อิทธิพลความรัก ความเมตตา ดูแลเอาใจใส่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีเสมอมา ตลอดจนมอบรางวัลส่งมอบให้ผู้วิจัยดำรงตนอยู่ในกรอบของคุณงามความดี อีกทั้งพี่น้องบุคคลในครอบครัวของผู้วิจัยที่ส่งกำลังใจและความช่วยเหลือ นานาประการ

ขอขอบพระคุณท่าน ศาสตราจารย์ ดร. สุภาวดี จันทวานิช ซึ่งเป็นที่ปรึกษาของผู้วิจัย คอยติดตามชี้แนะ เพื่อให้ผู้วิจัยได้ทำวิทยานิพนธ์อย่างมีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย ที่มอบความรู้และให้ความเมตตาแก้ไขข้อบกพร่องในการศึกษาเล่าเรียน อีกทั้งชี้แนะเนื้อหาวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์

ดร.รัชดา ไชยคุปต์ ที่ให้คำแนะนำ ใส่ใจต่อความก้าวหน้าของงานวิจัย เพื่อให้ได้งานวิจัยมีคุณภาพและประโยชน์ต่อสังคมอันเป็นเจตนารมณ์ของท่าน

ขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาระดับสูง พล.ต.ท. ชัชวาลย์ สุขสมจิตร ซึ่งท่านเมตตาอนุญาตให้ดำเนินการเก็บข้อมูลในหน่วยงานสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.), จ.ส.ต.หญิงปราณี และข้าราชการสังกัด สตม.ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

พล.ต.ต.วิมล เปาอินทร์ ซึ่งท่านให้ความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในหน่วยงานกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปดส.) พ.ต.ท. มนต์ ทองสีม่วง ซึ่งให้ความกระจ่างในการปฏิบัติงานในขั้นตอนการสอบสวน และพ.ต.ท. ปัญญา ชะเอมเทศ ที่ให้ความรู้ และให้คำปรึกษาต่อประเด็นข้อสงสัยในประการต่างๆเสมอมา และข้าราชการสังกัดปดส.ทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่าให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองบ้านเกร็ดกระลาวัณย์และบ้านภูมิเวท ที่มอบความรู้อันสำคัญให้แก่ผู้วิจัย รวมถึงผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เจ้าหน้าที่มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กที่ให้ความกรุณาถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยซึ่งทำให้งานวิจัยมีคุณค่ายิ่งขึ้น อีกทั้ง Dr. Bronwyn จาก UNIAP ประจำประเทศไทยที่ให้ความกรุณาปรับแก้บทคัดย่อภาษาอังกฤษให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความสะดวกช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานจนผู้วิจัยได้สำเร็จการศึกษา

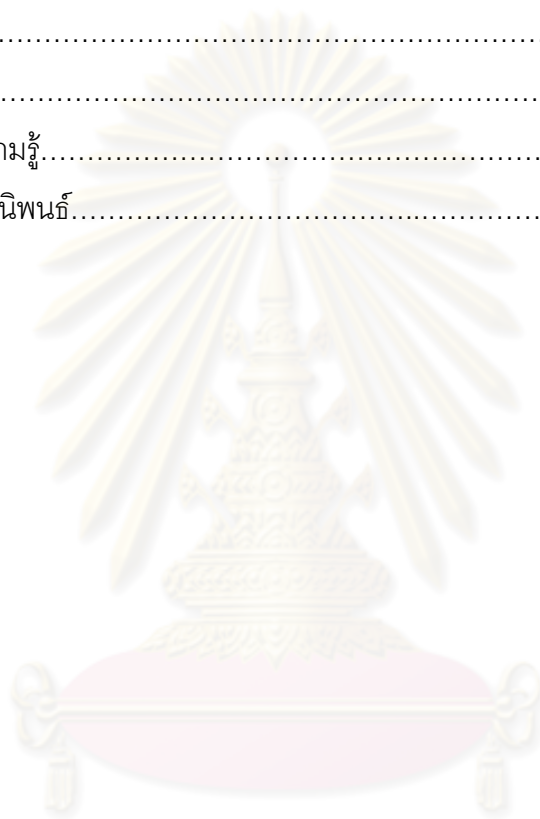
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแนวคิดและทฤษฎี.....	10
แนวความคิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์.....	11
ทฤษฎีเกี่ยวกับเหยื่อวิทยา (Victimology).....	18
สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์.....	27
การคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์.....	47
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	63
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	64
รูปแบบวิธีวิจัย.....	64
ประชากร.....	64
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	66
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	67
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	68

บทที่	หน้า
4 บทบาทอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์.....	69
สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง.....	70
กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี.....	73
5 ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ	79
6 กระบวนการและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ.....	98
เจ้าหน้าที่ตำรวจ.....	99
คุณเมธี (นามสมมติ).....	99
คุณปรัชญา (นามสมมติ).....	102
คุณแทนคุณ (นามสมมติ).....	106
คุณบัญญัติ (นามสมมติ).....	108
คุณนิติรัฐ (นามสมมติ).....	109
คุณอัครา (นามสมมติ).....	112
คุณสมชาติ (นามสมมติ).....	115
คุณมานิช (นามสมมติ).....	116
คุณลิขิต (นามสมมติ).....	120
คุณณรงค์ (นามสมมติ)	121
คุณ ต้นน้ำ (นามสมมติ).....	122
เจ้าหน้าที่สาขาชีพ.....	125
นักสังคมสงเคราะห์นิศา (นามสมมติ).....	125
อัยการวินัย (นามสมมติ).....	129
นักกฎหมายเจ้าหน้าที่มูลนิธิเอกชนตุลย์ฉัตร (นามสมมติ).....	130
ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์.....	135
เจนนี่ (นามสมมติ).....	135
ลิต้า (นามสมมติ).....	136
กัญญา (นามสมมติ).....	137
การวิเคราะห์แนวทางการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของกรณีศึกษา.....	139
ปัญหาอุปสรรคของการคุ้มครองผู้เสียหายค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ.....	158

บทที่	หน้า
7 สรุปลผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	161
สรุปลผลการวิจัย.....	161
อภิปรายผลผลการวิจัย.....	167
ข้อเสนอแนะ.....	178
รายการอ้างอิง.....	181
ภาคผนวก	186
แบบทดสอบความรู้.....	187
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	190

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ผลการปฏิบัติงานส่วนคัดแยกผู้เสียหายฯงานพิทักษ์เด็ก เยาวชนสตรีของสตม.	73
2	สถิติการจับกุมคดีต่างๆของปตส.....	78
3	สถิติการสอบสวนคดีต่างๆของปตส.....	78
4	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามเพศ.....	80
5	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามระดับชั้นตำรวจ.....	80
6	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามระดับยศ และตำแหน่ง.....	81
7	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามระดับยศ และตำแหน่ง.....	82
8	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามระดับยศ และตำแหน่ง.....	83
9	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์.....	83
10	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์.....	84
11	ค่าสถิติของแบบทดสอบจากผู้ตอบแบบทดสอบ.....	84
12	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบทดสอบจำแนกตามระดับคะแนน.....	85
13	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามข้อคำถามเกี่ยวกับนิยามการค้ามนุษย์ตามกฎหมาย.....	85
14	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามข้อคำถามเกี่ยวกับการรับแจ้งเหตุ การสืบสวนคดีการค้ามนุษย์....	86
15	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามข้อคำถามเกี่ยวกับการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์.....	88
16	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามข้อคำถามเกี่ยวกับการสอบสวนดำเนินคดีค้ามนุษย์.....	89

ตารางที่		หน้า
17	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามข้อคำถามเกี่ยวกับการคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์.....	92
18	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามข้อคำถามเกี่ยวกับการพำนักอยู่ในประเทศและการส่งกลับ ภูมิลำเนา.....	93
19	สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับความช่วยเหลือเป็นค่าตอบแทน ค่าชดเชยตามกฎหมาย.....	149
20	ผลการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกรณีศึกษาเจ้าหน้าที่ตำรวจ	158

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	การช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในกระบวนการยุติธรรม.....	48
2	โครงสร้างของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง.....	71
3	โครงสร้างของศูนย์สืบสวนสอบสวน (ศสส.สตม.).....	72
4	โครงสร้างของกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็กเยาวชนและสตรี...	74
5	ร้อยละการตอบคำถามถูกต้องของเจ้าหน้าที่ตำรวจตม.และปตส.....	94
6	ร้อยละการตอบคำถามถูกต้องของเจ้าหน้าที่ตำรวจ.....	95
7	การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์.....	144
8	การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์กรณีถูกส่งไปยังห้องกัก สตม.....	145
9	สรุปการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ.....	157

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การค้ามนุษย์ทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งในแต่ละประเทศหลายภูมิภาคทั่วโลกได้รับผลกระทบต่ออาชญากรรมร้ายแรงนี้ สำหรับประเทศไทยซึ่งอยู่ในสถานะเป็นเส้นทางผ่าน ต้นทาง และปลายทางของการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นคนไทยที่ได้รับความช่วยเหลือจากสถานทูตไทยในต่างประเทศ เช่น ที่ประเทศแอฟริกาใต้ เอกอัครราชทูต ณ กรุงพริทอเรีย ในช่วงเดือนมกราคม-พฤษภาคม พ.ศ.2549 ได้ให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่แอฟริกาใต้เป็นจำนวนถึง 26 คน หรือโดยเฉลี่ย 1.2 คน ต่อสัปดาห์ ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติในปี 2548 ที่มีจำนวน 32 คน ในแต่ละปีมีหญิงไทยที่ถูกจำนวนไม่น้อยที่ต้องตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศแอฟริกาใต้ในรูปแบบของการล่อลวง ซึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีหญิงไทยจำนวนมากตกเป็นผู้เสียหายจากขบวนการค้ามนุษย์คือการเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจลงตราการเข้าประเทศต่างๆ ที่มีหญิงไทยไปขายบริการ เช่น เยอรมนี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ทำให้นายหน้าค้ามนุษย์ต้องแสวงหาช่องทางในประเทศอื่นๆ ที่ไม่มีระเบียบตรวจคนเข้าเมืองที่เข้มงวดเพื่อนำหญิงไทยเดินทางเข้าไปในประเทศดังกล่าวแทนและสาเหตุอีกประการหนึ่งคือคนไทยสามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในประเทศแอฟริกาใต้ได้โดยไม่ต้องขอรับการตรวจลงตรา ด้วยเหตุนี้ นายหน้าค้ามนุษย์จึงหลอกลวงโดยอาศัยช่องทางดังกล่าว ซึ่งมีเพียงหนังสือเดินทาง บัตรโดยสารเครื่องบิน และเงินติดตัวจำนวนหนึ่งซึ่งนายหน้าจะให้ยืมชั่วคราว หากเตรียมสิ่งเหล่านี้ก็สามารถเดินทางเข้าไปได้โดยง่าย

สถานทูตไทยให้ความคุ้มครองคนไทยที่ประสบปัญหาในต่างประเทศ กรมการกงสุลกระทรวงการต่างประเทศรายงานว่า มีคนไทยจำนวน 403 คนถูกระบุว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศและถูกส่งตัวกลับไทยจากประเทศต่างๆ เช่น บาห์เรน จำนวน 368 คน สิงคโปร์ จำนวน 14 คน และมาเลเซีย จำนวน 12 คน ในปีพ.ศ. 2550 บ้านพักชั่วคราวของรัฐให้ความคุ้มครองและสวัสดิการทางสังคมแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์คนไทยที่ถูกส่งกลับประเทศจำนวน 179 คน และผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่างชาติจำนวน 363 คนที่ถูกนำมาในไทย

หากพิจารณาสถิติผลการดำเนินคดีจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ(2548) ระบุในปีพ.ศ.2546 มีคดีค้ามนุษย์จำนวน 102 คดี ซึ่งผ่านการพิจารณาของพนักงานอัยการสู่ชั้นศาล มีคดี

ที่พิพากษาลงโทษแล้วจำนวน 44 คดี โดยมีการพิพากษาจำคุกสูงสุด 23 ปี และให้ยึดทรัพย์หรืออายัดทรัพย์สิ้นรวมมูลค่า 12 ล้านบาท ในปีพ.ศ.2547 มีคดีค้ำมนุษย์จำนวน 134 คดี ซึ่งผ่านการพิจารณาของพนักงานอัยการสู่ชั้นศาล มีคดีที่พิพากษาลงโทษแล้ว จำนวน 30 คดี โดยมีการพิพากษาจำคุกสูงสุด 85 ปีและในปีพ.ศ.2548 สามารถจับกุมและสืบสวนขยายผลได้ 89 ขบวนการ 91 เครือข่าย ผู้ต้องหาจำนวน 173 คน และผู้เสียหายจำนวน 265 คน ส่วนเครือข่ายร่วมขบวนการต่างประเทศสามารถจับกุมและสืบสวนขยายผลได้ 54 ขบวนการ 103 เครือข่าย ผู้ต้องหาจำนวน 179 คน ผู้เสียหายจำนวน 113 คน จากสถิติดังกล่าวพบว่าสามารถปราบปรามขบวนการค้ำมนุษย์และช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ได้มากขึ้น

นอกจากนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติรายงานไว้ในช่วง 2 ปีก่อนเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2550 มีการดำเนินคดีค้ำมนุษย์เพื่อธุรกิจทางเพศจำนวน 144 คดี ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2550 นายจ้างคนไทยรายหนึ่งถูกพิพากษาจำคุกนานกว่า 10 ปี ในข้อหาบังคับใช้แรงงานเด็ก ซึ่งนับว่าเป็นคดีแรกที่มีการพิจารณาลงโทษภายใต้ประมวลกฎหมายอาญาต่อต้านการเอาคนลงเป็นทาส พ.ศ. 2499 ผู้เสียหายในคดีนี้เป็นหญิงรับใช้ในบ้านซึ่งทำงานโดยไม่ได้รับเงินเดือนและถูกทารุณร่างกายมาเป็นเวลา 4 ปี ในเดือนธันวาคม ศาลอาญาสั่งพิพากษาจำคุกนักค้ำมนุษย์ 2 คนเป็นเวลา 7 ปี ในข้อหาหลอวงเด็กหญิงวัย 15 ปีไปเพื่อการค้าประเวณีที่สิงคโปร์

ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2550 เจ้าหน้าที่ตำรวจจำนวน 2 นายต้องถูกดำเนินคดีในข้อหาค้าแรงงานพม่าที่จังหวัดตาก สะท้อนถึงการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่หรือเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองซึ่งให้ความคุ้มครองช่องโศกเถื่อน โรงงานแปรรูปอาหารทะเล และโรงงานเถื่อนจากการถูกตำรวจบุกเข้าค้น และในบางครั้งก็ช่วยอำนวยความสะดวกในการลักลอบนำผู้หญิงเดินทางเข้าประเทศไทยหรือเดินทางผ่านประเทศไทย

ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2551 ตัวแทนจากกระทรวงแรงงาน สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และองค์การภาคเอกชนได้เข้าตรวจค้นโรงงานแปรรูปกุ้งแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร และพบว่ามีการจ้างแรงงานพม่าจำนวน 300 คนถูกกักบริเวณและมีสภาพการทำงานที่ถูกเอาเปรียบ ซึ่งครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่รัฐระบุให้แรงงานชายจำนวน 20 คนรวมอยู่ในกลุ่มแรงงานจำนวน 74 คนที่ถูกพิจารณาว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ และให้ส่งตัวไปยังที่พักพิงชั่วคราวของรัฐแต่ยังพบแรงงานชาวพม่าซึ่งถูกเจ้าหน้าที่ได้ใส่กุญแจมือและกักขังแรงงานชายพม่ารายอื่นๆที่เข้าเมืองโดย ผิดกฎหมายไว้ที่โรงงานและส่งตัวไปยังห้องกักเพื่อรอการส่งตัวกลับประเทศ มีรายงานว่าคนงานเหล่านี้ซึ่งถูกแสวงประโยชน์เช่นเดียวกับแรงงานที่รัฐบาลไทยระบุว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ แต่ได้รับการปฏิบัติเสมือนเป็นอาชญากร ถูกกักขัง และไม่ได้รับอนุญาตให้ไปเก็บของส่วนตัวและเอกสารประจำตัวที่

ทิ้งไว้ที่โรงงาน และยังถูกส่งตัวไปสถานที่คุมขัง เจ้าหน้าที่ตำรวจได้แจ้งข้อกล่าวหาต่อเจ้าของโรงงาน แปรรูปก๊ง และสอบสวนนายหน้าแรงงานที่จัดหาแรงงานพม่าเหล่านี้มาให้แก่โรงงาน

หากพิจารณารายงานการค้ำมนุษย์ประจำปี ค.ศ. 2008 (Trafficking in Persons Report :TIP Report)ของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับผลการดำเนินการต่อต้านการค้ำมนุษย์ของประเทศต่างๆ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ Tier1 คือ ประเทศที่มีการคุ้มครองป้องกันผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ และปฏิบัติตามกฎหมายตามมาตรฐานสากล Tier2 คือ ประเทศที่ปฏิบัติตามกฎหมายยังไม่ถึงระดับมาตรฐานสากล แต่มีความพยายามปรับปรุงแก้ไข Tier 2 Watch List คล้ายกับ Tier 2 คือ ประเทศมีจำนวนผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์เพิ่มขึ้นหรือไม่มี หลักฐานชัดเจนในการต่อต้านการค้ำมนุษย์ และ Tier3 คือ ประเทศที่ปฏิบัติตามกฎหมายการค้ำมนุษย์ไม่ถึงระดับสากลและไม่มี ความพยายามแก้ไข

สำหรับประเทศไทยถูกจัดระดับที่ Tier2 เป็นเวลา 4 ปีที่แล้ว แม้ว่ารัฐบาลไทยยัง ดำเนินการต่อต้านการค้ำมนุษย์ไม่ถึงระดับตามมาตรฐานสากล แต่ได้มีความพยายามอย่างยิ่งใน การแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยได้จัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการแห่งชาติในเรื่องนี้มาตั้งแต่ปี 2546 และมีบทบาทนำในการแก้ไขปัญหาค้ำมนุษย์ในภูมิภาคผ่านกรอบความร่วมมือของ 6 ประเทศ ในลุ่มแม่น้ำโขง โดยมีการทำบันทึกความเข้าใจเพื่อความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งได้ร่วมมือ กับองค์การระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ ตลอดจนการช่วยเหลือ ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์และในปัจจุบันประเทศไทยมี พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการต่อต้านการค้ำมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกจากนี้หากพิจารณาจากรายงานการปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนประจำปี พ.ศ. 2549 (สำนักงานประชาธิปไตยสิทธิมนุษยชนและแรงงาน, 2550) ของกระทรวงการต่างประเทศของ สหรัฐอเมริกา กล่าวถึงสถานการณ์การค้ำมนุษย์ในไทยว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นแหล่งทางผ่าน และจุดหมายปลายทางสำหรับการค้าสตรีและเด็กเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆรวมถึงการใช้แรงงาน เพื่อหักล้างหนี้ การบังคับใช้แรงงานและการค้าประเวณี อีกทั้งมีรายงานว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจบางราย มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจบางนายเกี่ยวพันกับการค้าประเวณีและ การค้าสตรีและเด็ก หรือถูกตั้งข้อกล่าวหาว่าค้าแรงงานพม่าจำนวน 9 คน หรือกรณีผู้เข้าเมืองโดย ผิดกฎหมายไม่มีสิทธิ์พบนายหรือได้รับการรักษาพยาบาลในกรณีที่ถูกจับ เป็นต้น

มูลนิธิกระจกเงาองค์กรเอกชนที่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาค้ำมนุษย์ มี การรวบรวมสถานการณ์การค้ำมนุษย์ในปี พ.ศ. 2551 ผู้เสียหายมักจะเป็นเด็ก ทั้งเด็กไทยและเด็ก จากประเทศเพื่อนบ้าน และพบผู้เสียหายที่เป็นผู้ชายมากขึ้น โดยเฉพาะในการค้ำมนุษย์ ด้านแรงงาน ซึ่งปรากฏหลายรูปแบบ เช่นมีการลักพาตัวเด็ก มีอายุเฉลี่ย 8 ปีเท่านั้นเพื่อนำเด็กไปกระทำผิด

ทางเพศและบังคับใช้แรงงาน มักใช้วิธีการสร้างความไว้วางใจเข้ามาตีสนิทกับเด็กและจะล่อลวง โดยการชักชวนให้สิ่งของหรือสิ่งตอบแทนอื่นแก่เด็ก มี**ขบวนการซื้อขายเด็ก** เกิดจากมารดาของเด็กขายเด็กให้แก่ชาวต่างชาติ ไม่ว่าจะชาวไทยภูเขา หรือพื้นที่ชายแดนทางใต้ของประเทศไทย นายหน้าจะเข้าไปติดต่อเพื่อซื้อเด็ก จากกลุ่มหญิงขายบริการที่ตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์หรือครอบครัวที่มีฐานะยากจนตามแนวชายแดน โดยจะเข้าไปหว่านล้อมให้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์เก็บเด็กไว้จนเมื่อเด็กคลอดจะมีคนมารับเด็กตัวในทันที ส่วนวัตถุประสงค์ในการซื้อเด็กไปนั้น อาจจะนำเด็กไปขายต่อให้กับครอบครัวชาวต่างชาติที่ไม่สามารถมีบุตรได้ หรือ นำเด็กไปเป็นเครื่องมือในการขอทาน **การนำเด็กในธุรกิจขอทาน** โดยส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ถูกนำพามาจากประเทศกัมพูชา เริ่มมีการเปลี่ยนรูปแบบจากการนำเด็กมานั่งขอทานธรรมดา เป็นการให้เด็กขายดอกไม้ หรือสินค้า ตามสถานบริการต่างๆ ในยามค่ำคืน เพราะเด็กขอทานต่อหนึ่งคนสามารถหาเงินได้ตั้งแต่ 300 บาทถึง 1,000 บาทขึ้นไปแม้ว่าจะถูกจับกุมและส่งกลับไปประเทศต้นทางหลายครั้งแล้วก็ตาม **การนำเด็กเป็นเครื่องมือเทศพาณิชย์** มีเว็บไซต์เสนอขายคลิปวิดีโอภาพลามกอนาจารของเด็กขายให้กับกลุ่มรักร่วมเพศ และเสนอขายบริการทางเพศเด็กขายที่อยู่ในคลิปวิดีโอ ซึ่งเป็นเด็กที่เดือดร้อนเรื่องเงิน ตามโต๊ะสนุ๊กเกอร์และร้านเกมออนไลน์ แล้วเสนอให้ร่วมประเวณีกับตนเองแลกกับเงิน และแอบถ่ายภาพไปเปลือยของเด็กไว้ หลังจากนั้นจะชักชวนให้เด็กขายบริการทางเพศ นอกจากนี้ ยังพบสาวประเภทสองที่จะล่อลวงกลุ่มเด็กชายเร่ร่อนตามสถานที่ต่างๆ เช่น สนามหลวง หัวลำโพง และสะพานพุทธ ไปขายให้กับสถานบันเทิงของกลุ่มรักร่วมเพศที่พัทยา ซึ่งเด็กเหล่านี้ต้องเข้าไปทำงานในสถานบันเทิง เช่น การเต้นเปลือย การนั่งตีกับแขก และการถูกบังคับให้ขายบริการทางเพศ **การค้ามนุษย์แรงงานประมง** เพราะสภาพปัญหาการขาดแคลนแรงงานประมงจำนวนมาก จึงมีการล่อลวงแรงงานประมงและบังคับให้ทำงานโดยไม่สมัครใจตลอดจนถูกละเมิดสิทธิ นายหน้ามักจะเลือกชายลักษณะกำยำ และเชื่อว่ามีงานสบาย รายได้ดี ซึ่งผู้เสียหายส่วนใหญ่ที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดเพื่อมาหางานทำในกรุงเทพฯ มักตกเป็นเหยื่อเสมอ โดยเมื่อนายหน้าหลอกจนสำเร็จแล้ว จะนำไปส่งต่อให้กับนายหน้ารายใหญ่ แล้วถูกนำไปขายให้กับเรือประมงในจังหวัด สมุทรปราการ สมุทรสาคร นครศรีธรรมราช สงขลา และปัตตานี ในราคา 10,000-30,000 บาทต่อราย

แม้ว่าประเทศไทยมีบันทึกความเข้าใจระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันและระหว่างรัฐกับองค์กรเอกชน และมีพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 ซึ่งกำหนดขั้นตอนการดำเนินการให้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ ซึ่งบันทึกดังกล่าวระบุว่าให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวในฐานะผู้ที่เป็นผู้เสียหายของการค้ามนุษย์ ไม่ใช่ในฐานะผู้กระทำผิดกฎหมายซึ่งจะได้รับการดูแลแทนที่จะถูกดำเนินคดีเนรเทศกลับประเทศ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการทางกฎหมายคุ้มครองแก่ผู้กระทำความผิดยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก อาจเพราะเป็นกฎหมายใหม่ที่เพิ่งมีผลบังคับใช้เมื่อกลางปีที่ผ่านมานี้ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบังคับใช้กฎหมาย ส่งผลให้การกระทำความผิดฐานคุ้มครองในหลายกรณีไม่สามารถนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ การดำเนินการตามบันทึกความเข้าใจยังขาดความแน่นอนเนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายได้รับการฝึกอบรมไม่เพียงพอและไม่คุ้นเคยกับกฎหมายฉบับดังกล่าว

จะเห็นได้ว่าการคุ้มครองเป็นอาชญากรรมที่รุนแรงอย่างมากในประเทศไทย แม้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ปฏิบัติหน้าที่แล้วแต่ผู้เสียหายจากการคุ้มครองเองยังคงมิได้รับการปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชนพึงจะได้รับ ซึ่งพิจารณาจากรายงานการปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนประจำปี พ.ศ. 2549 ในประเทศไทยของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า เจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองและผู้เสียหายที่สำคัญขาดความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามบันทึกความเข้าใจระหว่างหน่วยงานรัฐบาลด้วยกันและระหว่างรัฐบาลกับองค์กรเอกชนของไทยที่ได้กำหนดไว้ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจบางนายยังไม่ได้เป็นไปตามที่สังคมภายนอกคาดหวังไว้

ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งรับราชการตำรวจปฏิบัติหน้าที่อันเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาในข้างต้น และผู้เสียหายเป็นบุคคลอันสำคัญที่ต้องช่วยเหลือคุ้มครองเพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ในขณะที่สถานการณ์การคุ้มครองที่ความรุนแรงมากขึ้น อีกทั้งในปัจจุบันประเทศไทยมีพ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการคุ้มครอง พ.ศ. 2551 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเบื้องต้นตามกฎหมายของผู้เสียหายจากการคุ้มครอง โดยจะทำการศึกษาเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรีและการคุ้มครองของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ใน 2 หน่วยงาน ได้แก่ กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปดส.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับ การให้การคุ้มครองป้องกัน เด็ก เยาวชน สตรี และแรงงานจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน และสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองซึ่งเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องในด้านการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการคุ้มครองตั้งแต่การสืบสวน จับกุม การคัดแยกผู้เสียหายจากการคุ้มครอง การสอบสวน การอนุญาตให้ผู้เสียหายจากการคุ้มครองพำนักอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว การรับผู้เสียหายจากการคุ้มครองจากต่างประเทศ ดังนั้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เพื่อทราบข้อมูลอันเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.ศึกษาบทบาทอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
- 2.ศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
- 3.วิเคราะห์กระบวนการและแนวปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆในการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จากกรณีศึกษา
- 4.วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรี และการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ใน 2 หน่วยงาน ได้แก่ กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปดส.) และสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวข้องในส่วนการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การสืบสวน สอบสวน การอนุญาตให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์พำนักอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว การรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จากต่างประเทศ ซึ่งกระบวนการเก็บข้อมูลอยู่ในส่วนกลางเท่านั้นเนื่องจากผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและตามที่ผู้บังคับบัญชาได้อนุญาตเท่านั้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

- 1.กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเฉพาะบางหน่วยงานที่สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไม่รวมถึงสถานีตำรวจนครบาล หรือสถานีตำรวจภูธร และส่วนของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเลือกศึกษาเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ศูนย์สืบสวนสอบสวน สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ไม่รวมถึงด่านตรวจคนเข้าเมืองภูมิภาค
- 2.การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์มีทั้งช่วงก่อนและหลังที่พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2551 แต่ในส่วนของการเก็บข้อมูลด้วยแบบทดสอบได้เก็บข้อมูลหลังจากกฎหมายใหม่มีผลบังคับใช้แล้ว คือในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม พ.ศ. 2551

3.การบริหารงานบุคคลของตำรวจทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง บางท่าน มีการโยกย้ายตำแหน่งประจำปี หรือมีการช่วยราชการในตำแหน่งหน่วยงานอื่น ทำให้ผู้วิจัยยังไม่ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและไม่สามารถติดต่อกับผู้ให้ข่าวสำคัญบางท่านที่โยกย้ายตำแหน่งไป จึงต้องหาผู้ให้ข่าวสำคัญคนใหม่

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การค้ำมนุษย์ หมายถึง การกระทำต่อบุคคลอื่นในลักษณะเป็นธรรมาธิปไตย ซึ่ง ขยาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หนองเหนียวก็กขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยวิธีการข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ใช้อล หลอกลวงใช้อำนาจโดยมิชอบหรือโดยให้เงินหรือ ผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็น ทาส การนำคนมาขอตาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้าหรือ การอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ หมายถึง บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการถูก กระทำในความผิดฐานค้ำมนุษย์โดยตรงตามนิยามในข้างต้น

สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ หมายถึง สิ่งอันควรได้รับการปฏิบัติตาม กฎหมายเมื่อตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์

การคุ้มครองสิทธิเบื้องต้นตามกฎหมายของผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ หมายถึง การปฏิบัติต่อผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์อันพึงได้รับตามสิทธิทางกฎหมายของ เจ้าหน้าที่ตำรวจโดยมีลักษณะ ดังนี้

1. **สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือ** โดยได้รับการคัดแยกเป็น ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินคดีเพื่อ เรียกค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย และพนักงานสอบสวนแจ้งการแจ้งสิทธิของผู้เสียหายที่พึง ได้รับการคุ้มครองในแต่ละขั้นตอนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการช่วยเหลือ

2. **สิทธิที่จะไม่ถูกดำเนินคดีทางอาญาในความผิดที่เกี่ยวข้อง** โดยตรงกับความผิดฐานค้ำมนุษย์ ได้แก่

ความผิดฐานเข้ามาออกไปหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

ความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานฐานปลอมหรือใช้ซึ่งหนังสือเดินทางปลอม ตามประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเฉพาะที่เกี่ยวกับการติดต่อ ชักชวน แนะนำตัว ติดตามหรือรับเจ้าบุคคลเพื่อค้าประเวณีและการเข้าไปมั่วสุมในสถานการณการค้าประเวณีเพื่อค้าประเวณี

ความผิดฐานเป็นคนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว

3. สิทธิในการได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำความผิด โดยการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์โดยพนักงานอัยการจะเรียกค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหายและไม่เสียค่าธรรมเนียม

4. สิทธิในการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว โดยห้ามสาธารณชนเปิดเผยข้อมูลไม่ว่าโดยสื่อสารสนเทศประเภทใดที่ทำให้บุคคลอื่นรู้จัก ชื่อตัว ชื่อสกุลหรือบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย รวมไปถึงข้อมูลส่วนตัวของผู้เสียหายและครอบครัว

5. สิทธิในการได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยจากการแก้แค้นจากผู้ค้ามนุษย์ โดยได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองพยานไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการดำเนินคดี และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและคำนึงถึงความปลอดภัยของบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายด้วย

6. สิทธิในการพำนักอาศัยอยู่ในประเทศ โดยผู้เสียหายได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราวและได้รับอนุญาตให้ทำงานเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เพื่อการบำบัดฟื้นฟู การเรียกร้องสิทธิของผู้เสียหาย หรือเพื่อเหตุผลทางมนุษยธรรม

7. สิทธิที่จะได้รับการส่งกลับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนา โดยการดำเนินการส่งตัวผู้เสียหายกลับคืนสู่ประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนา เว้นแต่ผู้เสียหายจะมีถิ่นที่อยู่เป็นการถาวรในราชอาณาจักร

เจ้าหน้าที่ตำรวจ หมายถึง ข้าราชการตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวน ปราบปราม เกี่ยวกับการค้ามนุษย์และได้ปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ใน

สังกัดกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปดส.) และในสังกัดสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.)

เจ้าหน้าที่สหวิชาชีพ หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ อัยการ เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิเอกชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความเข้าใจและตระหนักถึงสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
- 2.ได้รับทราบแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
- 3.ได้รับทราบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
- 4.นำผลการศึกษาเสนอเป็นแนวทางการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

การศึกษาวิจัยเรื่อง "การคุ้มครองสิทธิเบื้องต้นตามกฎหมายของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดหน่วยงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรีและการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ" ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์
  - 1.1 ความหมายของการค้ามนุษย์
  - 1.2 ประเภทของการค้ามนุษย์
  - 1.3 รูปแบบของการค้ามนุษย์
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับเหยื่อวิทยา (Victimology)
  - 2.1 ความหมายของคำว่าเหยื่อ
  - 2.2 ประเภทของเหยื่อ
  - 2.3 ทฤษฎีการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม
3. สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
  - 3.1 สิทธิของผู้เสียหายเบื้องต้นตามกฎหมาย
  - 3.2 สิทธิมนุษยชน (Human Right)
    - 3.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน
    - 3.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็กกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน
    - 3.2.3 มาตรฐานสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
  - 3.3 สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
4. การคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
  - 4.1 สถานะของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในกระบวนการยุติธรรมไทย
  - 4.2 บทบาทของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

การค้ามนุษย์เป็นปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญในระดับสากล มีผู้คนนับล้านคน โดยเฉพาะเด็กและสตรี ต้องถูกแสวงหาประโยชน์และถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนได้รับความเสียหายทั้งร่างกายและจิตใจ ความสูญเสียเกิดขึ้นมิได้เฉพาะกับตัวผู้เสียหายเท่านั้นบุคคลรอบข้าง ชุมชน และสังคม ก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน ซึ่งไม่อาจประเมินมูลค่าได้เป็นตัวเงิน การค้ามนุษย์ส่วนใหญ่ปรากฏในรูปแบบที่มีนายหน้าหรือเอเยนต์ แสวงหาประโยชน์ต่อผู้เสียหายเพื่อการค้าประเวณีและเพื่อการค้าแรงงาน แต่ในความจริงแล้วยังอีกหลายรูปแบบ(ธนะชาติ ปาปิยะเวทย์,2549)

1.1 ความหมายของการค้ามนุษย์

การค้ามนุษย์ หรือในระดับสากลใช้คำว่า Trafficking in persons หรือ Trafficking in human beings เดิมยังไม่มีการให้คำจำกัดความไว้ชัดเจน แต่ความหมายของการค้ามนุษย์ที่เป็นกฎเกณฑ์สากลและเป็นที่ยอมรับของประเทศต่างๆ หน่วยงานของรัฐ องค์การเอกชน หน่วยงานสากลต่าง ๆ ปรากฏในมาตรา 3 วรรค (a) แห่งพิธีสารว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะต่อสตรีและเด็ก ซึ่งเป็นบทบัญญัติเพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000

“ (a) การค้ามนุษย์ (Trafficking in persons) หมายถึง การจัดหา ขนส่ง โยกย้าย ให้ที่พักอาศัยหรือรับตัวบุคคลด้วยวิธีการคุกคามข่มขู่ หรือการใช้กำลัง หรือการบีบบังคับ ในรูปแบบอื่น หรือโดยการลักพาตัว หรือฉ้อโกง หรือหลอกลวง หรือใช้อำนาจหรือสภาพที่อ่อนแอ ในทางที่มิชอบ หรือโดยการให้หรือได้รับเงินหรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้ความยินยอมของบุคคลที่ควบคุมเหนือบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ ในการนี้อย่างน้อยที่สุดการแสวงหาประโยชน์ รวมถึง การให้บุคคลอื่นค้าประเวณีหรือแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การใช้แรงงาน หรือบริการโดยบีบบังคับ การให้เป็นทาสหรือการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกับการให้บุคคลเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ในภาวะจำยอมหรือการตัดอวัยวะออก

(b) ในกรณีที่มีการใช้วิธีใดตามที่ระบุไว้ในย่อหน้าย่อย (a) ไม่จำเป็นต้องนำความยินยอมของผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เพื่อการแสวงหาประโยชน์ที่ต้องการมาพิจารณา

.....

(d) เด็ก หมายถึงบุคคลใดก็ตามที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี”

ความหมายการค้ำมนุษย์ในประเทศไทยนั้นสอดคล้องกับนิยามในข้างต้น ซึ่งพิจารณาจากพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ.2551 ให้ความหมายที่ชัดเจนต่อการกระทำผิดฐานค้ำมนุษย์ รวมถึงรูปแบบการแสวงประโยชน์ไว้ใน

มาตรา 6 ว่าผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำอย่างหนึ่งอย่างใด ต่อไปนี้

(1) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หนองเหนียวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ข้อฉลุลอกหลวงใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้นเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

(2) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หนองเหนียวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก

การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หมายถึง การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีการผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอราน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้าหรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ หมายถึง การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น โดยขู่เช็ดด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

เด็ก หมายถึง บุคคลผู้มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

นิยามของการค้ำมนุษย์ในข้างต้นสามารถนิยามความหมายของผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ หมายถึง บุคคลผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงเนื่องจากถูกกระทำจากการกระทำผิดฐานค้ำมนุษย์ ซึ่งตามที่พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ได้รวมถึงผู้เสียหายที่เป็นชายอายุมากกว่า 18 ปี มิใช่เฉพาะแต่ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ที่เป็นหญิงหรือเด็กเหมือนในอดีตเท่านั้น

1.2 ประเภทของการค้ามนุษย์

การค้ามนุษย์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือการค้าภายในประเทศ ซึ่งหมายถึงการค้ามนุษย์จากพื้นที่หนึ่งไปยังพื้นที่อื่นของประเทศและการค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วยการค้าคนไทยไปต่างประเทศ และการค้าคนต่างชาติเข้าประเทศไทยโดยเฉพาะจากประเทศเพื่อนบ้านในเขตอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง คือ พม่า จีน ลาว กัมพูชา และเวียดนาม (กรมสอบสวนคดีพิเศษ, 2549)

การค้าภายในประเทศ ส่วนใหญ่เป็นการค้าเพื่อธุรกิจทางเพศ ซึ่งใช้รูปแบบและวิธีการล่อลวงเหมือนในอดีตคือ มีผู้จัดหา คัดเลือกผู้เสียหายอาจจะเป็นคนคุ้นเคยในหมู่บ้าน ติดต่อกับพ่อแม่ของเด็กโดยจูงใจยอมให้ลูกไปทำงานในเมืองอาจทำที่เป็นเจ้าของผู้แทน เจ้าของกิจการ แต่ในปัจจุบันการทำงานของนักค้ามนุษย์มีความซับซ้อนเป็นเครือข่ายและมีวิธีการล่อลวงโดยใช้กำลังบังคับ หรืออ้างเรื่องหนี้สิน โดยแทบไม่พบการลักพาตัว แต่การค้ามนุษย์แบบนี้ได้ลดระดับความรุนแรงลงเนื่องจากการรณรงค์ป้องกันและขยายโอกาสทางการศึกษาและการเติบโตภาคอุตสาหกรรมต่างๆของไทย

แม้ว่าจะมีความพยายามในการแก้ปัญหาการค้าหญิงและเด็กภายในประเทศ และผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ภายในประเทศจะมาจากพื้นที่ชนบทยากจนและบางส่วนยังเป็นชนกลุ่มน้อยทางภาคเหนือไม่มีสัญชาติซึ่งเสี่ยงต่อการถูกแสวงประโยชน์อย่างง่ายดาย

การค้าระหว่างประเทศ ทั้งการค้าคนไทยไปต่างประเทศ และการค้าคนต่างชาติเข้าประเทศไทย พบว่าปัจจุบันมีความรุนแรงมากกว่าในอดีต

ประเภทของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ตามบันทึกข้อตกลงเรื่องแนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้ามนุษย์ในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคตะวันออก พ.ศ. 2549 แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

คนไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ทั้งในและนอกราชอาณาจักร

คนต่างด้าวที่เข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักรโดยถูกต้องตามกฎหมายแต่ภายหลังตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

คนต่างด้าวที่เข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายและตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

คนที่มีได้มีสัญชาติไทย แต่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรหรือเคยมีภูมิฉำเนาหรือมีสถานะอยู่อาศัยในราชอาณาจักรและตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ทั้งในและนอกราชอาณาจักร

1.3 รูปแบบของการค้ามนุษย์

สถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทยเกิดขึ้นมานานและทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ด้วยความก้าวหน้าทางด้านการคมนาคม เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร การแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า รูปแบบของการค้ามนุษย์ที่พบเห็นเป็นประจำ เช่น การบริการทางเพศ การใช้แรงงานเยี่ยงทาส การรับจ้างแต่งงาน การขอทาน การตัดอวัยวะออกจากร่างกาย งานบ้านขายสินค้า ก่อสร้าง ขายพวงมาลัย เลี้ยงสัตว์ตัวอย่างเช่น พ่อแม่ผู้ปกครอง นำลูกมาขาย ลักษณะรับเงินล่วงหน้า การล่อลวงเด็กเพื่อให้มีอาชีพอื่นก่อน แล้วบังคับหรือนำมาค้าบริการทางเพศ นำไปใช้แรงงานที่ผิดกฎหมาย นำไปเร่ร่อน ขอทาน ดังจะเห็นได้จากข้อมูลทางภาครัฐ เอกชนและสื่อมวลชน ทั้งในและต่างประเทศ ได้นำเสนอเรื่องราวเป็นระยะๆ ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีความเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ ใน 3 ลักษณะคือ

ประเทศต้นทางคือ ประเทศที่นำพาผู้เสียหายไปค้ายังต่างประเทศ

ประเทศทางผ่าน คือประเทศที่ใช้เป็นเส้นทางผ่านของการนำผู้เสียหายไปค้ายังประเทศอื่นๆ โดยมากผู้เสียหายที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านจะถูกขายไปทำงานค้าประเวณี หรือเป็นแรงงานถูกในต่างประเทศ

ประเทศปลายทาง คือ ประเทศที่มีการนำผู้เสียหายเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ หรือมีการล่องละเมิดสิทธิ เนื่องจากความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจระหว่างอนุภูมิภาคทำให้เกิดแรงผลักดันแรงงานต่างชาติเข้ามาในประเทศไทย โดยเฉพาะลาว พม่าและกัมพูชา (International Labour Organization,2005) ซึ่งจะถูกลักลอบนำตัวเข้ามาเพื่อทำงานที่คนไทยไม่ต้องการทำซึ่งเป็นที่ยากลำบาก สกปรกและอันตราย เช่น งานรับใช้บ้านเรือน งานก่อสร้าง งานประมงหรืองานอื่นๆ ในสถานค้าประเวณีหรือร้านอาหารที่ได้รับค่าจ้างน้อยกว่าคนงานไทยหรือไม่ได้รับเลย เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่มีหนี้สินมากที่ต้องจ่ายให้กับนักค้ามนุษย์เนื่องจากเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมายขาดเอกสารประจำตัวหรือถูกข่มขู่จะส่งกลับหรือจับเข้าคุก(Awatsaya Pannam,Khaing Mar Kyaw Zaw ,2004) เป็นต้น

นอกจากนี้รายงานของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและอาชญากรรมของสหประชาชาติ(UNODC) เรื่อง Trafficking in Persons: Global Patterns ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2549 (กรมสอบสวนคดีพิเศษ ,2549) ระบุว่า

ไทยเป็นประเทศต้นทางโดยมีการค้าคนไทย เป็นจำนวนมากคือไปประเทศ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ไต้หวัน สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ส่วนความรุนแรงในระดับปานกลาง คือไปแคนาดา ฝรั่งเศส เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ แอฟริกาใต้ มาเลเซีย สิงคโปร์และ นิวซีแลนด์และ ในระดับน้อย คือไปออสเตรเลีย เบลเยียม เดนมาร์ก ไชปรัส กรีซ นอร์เวย์ สวีเดน มาลาวี ฮองกง จีน บรูไน กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม ซาอุดีอาระเบียและ ศรีลังกา

ไทยเป็นประเทศทางผ่าน พบว่าใช้ประเทศไทยเป็นเส้นทางลำเลียง ผู้เสียหายจาก จีน ลาว พม่า ฟิลิปปินส์และรัสเซีย ไปญี่ปุ่น และผู้เสียหายจากจีนไปไต้หวัน สิงคโปร์ มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา และยุโรปตะวันตก

ไทยเป็นประเทศปลายทาง พบว่า ผู้เสียหายจากกัมพูชา จีน ลาว พม่า และเวียดนามมายังไทยมีความรุนแรงมาก และผู้เสียหายจากรัสเซียมาไทย อยู่ระดับปานกลาง และผู้เสียหายจากสาธารณรัฐเชค เอธิโอเปีย อินเดีย เคนยา มัลดีฟส์ เนปาล ปากีสถาน โบแลนด์ เซเนกัล เซอร์เบียและมอนเตเนโกร สโลวาเกีย ศรีลังกา ยูกันดา แทนซาเนีย ยูเครน อุซเบกิสถาน และแซมเบียอยู่ระดับต่ำ

ทั้งนี้รูปแบบและวิธีการทำงานของนักค้ามนุษย์ในปัจจุบันยังคงคล้ายกับอดีต(กรม สอพบสวนคดีพิเศษ ,2549) คือ มีการล่อลวงให้คำมั่นว่าจะได้ทำงานอย่างถูกต้อง ค่าตอบแทนสูง ทำงานสภาพแวดล้อมที่ดี มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีผู้เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วยคน 6 กลุ่ม คือ นายหน้า ผู้ค้า ผู้นำพา ผู้รับ ผู้ควบคุมดูแล และลูกค้า

รูปแบบการค้ามนุษย์ (ปิยวรรณ สุขทอง,2549) สามารถแบ่งตามวัตถุประสงค์ ในการแสวงหาประโยชน์ได้เป็น 6 ประเภท คือ การแสวงหาผลประโยชน์จากการค้าประเวณีของ บุคคลอื่น การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศรูปแบบอื่น การแสวงหาผลประโยชน์โดยการบังคับใช้ แรงงานหรือบริการ การแสวงหาผลประโยชน์โดยการเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือน การเอาคนลงเป็นทาส การแสวงหาประโยชน์โดยการทำให้ตกอยู่ใต้อำนาจ และการแสวงหา ผลประโยชน์โดยการค้าอวัยวะมนุษย์ ซึ่งลักษณะของการค้ามนุษย์(วิลาวด์ย์ ลิมนะวรรณกุล ,2547) การค้าหญิงและเด็กหญิงเป็นการเคลื่อนย้ายบุคคลภายในประเทศและข้ามพรมแดน ระหว่างประเทศในลักษณะที่ต้องห้ามและลักลอบโดยมีเป้าหมายเพื่อบังคับให้หญิงและเด็กตก อยู่ในสถานการณ์ที่ถูกแสวงหาประโยชน์และถูกกดขี่ทางกิจกรรมที่ผิดกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องกับ การค้าหญิงและเด็กอื่นๆ เช่น การบังคับใช้แรงงานในบ้าน การแต่งงานจอมปลอม การจ้าง แรงงานแบบลักลอบและการหลอกล่อมแปลงรับบุตรบุญธรรม หรือ ผู้หญิงเป็นจำนวนมากที่ ย้ายถิ่นโดยที่รู้ว่าจะต้องทำงานบริการทางเพศ แต่ไม่ได้ตระหนักถึงสภาพของการจ้างงานที่แท้จริง

จึงสูญเสียการควบคุมสภาพการทำงานและรายได้ของตนเอง ในขณะที่คนอื่นอาจถูกหลอกหรือ บังคับให้ทำงานบริการทางเพศโดยไม่สมัครใจ ปัญหาอยู่ที่ผู้หญิงเหล่านี้ต้องเผชิญ คือ การผูกมัด ด้วยภาระหนี้สิน การถูกยึดหนังสือเดินทางและรายได้ การถูกทุบตี ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ การถูกกักขัง และถูกทารุณทางจิตใจ เมื่อหญิงบริการทางเพศต้องการที่จะดำเนินคดีต่อผู้ค้ำมนุษย์ อาจพบว่าตนเองต้องตกเป็นผู้ต้องหาและถูกจับกุมด้วยข้อหาการค้าประเวณี หรือบางครั้ง เจ้าหน้าที่ด้านกฎหมายบางคนอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจการค้ามนุษย์เสียเองและอาจช่วย อำนวยความสะดวกในการทำหนังสือเดินทางและปกป้องเอเยนต์หรือผู้ค้ำมนุษย์ (พันธมิตรทั่วโลกด้านการค้าหญิง,2543) ซึ่งการค้ามนุษย์มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การค้ำมนุษย์เพื่อการรับใช้ในบ้าน คือ การทำให้ตกอยู่ในภาวะถูกผูกมัด ด้วยหนี้สินจากการกู้ยืมเงินจากผู้จัดหาและเอเยนต์โดยต้องจ่ายดอกเบี้ยเป็นจำนวนมากและการถูก บังคับให้ทำงานแก่นายจ้างแม้สภาพการทำงานจะเลวร้าย ส่วนใหญ่ยังคงเป็นหญิงและเด็ก นอกจากทำงานรับใช้ตามบ้านอาจถูกบังคับให้ทำงานในสถานประกอบการของนายจ้างด้วย เช่น ร้านอาหารหรือโรงงานโดยที่มีรูปแบบของการใช้ความรุนแรง ตั้งแต่การยึดหนังสือเดินทาง การกักขัง หน่วงเหนี่ยว และการห้ามติดต่อกับบุคคลภายนอก การยึดค่าจ้าง การให้ทำงานเป็นเวลาหลายชั่วโมง การล่วงละเมิดทางเพศ

2. การค้ำมนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงาน ผู้หญิง ผู้ชาย และเด็ก อาจถูกนำไป ค้าเพื่อการทำงานในการเกษตร งานก่อสร้าง หรือการผลิตภาคอื่นๆ โดยที่คาดหวังว่าจะได้รับ ค่าจ้างสูง แต่กลับถูกกดค่าแรงหรือไม่ได้รับค่าจ้าง และต้องเผชิญกับการถูกแสวงประโยชน์ด้วยการ บังคับทางร่างกาย ทางเพศ และจิตใจ หลากหลายรูปแบบ แรงงานเหล่านี้อาจถึงขั้นที่จะขอ ความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่เนื่องจากสภาพการเข้าเมืองที่ผิดกฎหมายของพวกเขา โดยกลัวว่า จะถูกตั้งข้อหาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

3. การค้ำมนุษย์เพื่อให้เป็นขอทาน เป็นปรากฏการณ์ที่เพิ่มมากขึ้นใน อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ผู้สูงอายุ คนพิการและทารก ได้ถูกจัดหาจากหมู่บ้านที่ห่างไกลมาสู่ เมืองใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่พวกเขาไม่เข้าใจภาษาท้องถิ่นและไม่รู้จักถนน ตกอยู่ในภาวะที่ต้อยกว่า ไม่สามารถหนีจากนายจ้างได้ในระหว่างการขอทานคนกลุ่มนี้ จะอยู่ในสายตาของพวกนายหน้า ซึ่งจะมารวบรวมเงินเมื่อสามารถขอทานได้ ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์จะมีชีวิตอยู่ด้วยความหวาดกลัว ที่จะถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับและการลงโทษจากนายหน้าขอทานชาวต่างชาติในไทยส่วนใหญ่เป็น หญิงและเด็กสาวกัมพูชา โดยมักจะมีผู้ค้ำหรือนายหน้าเป็นผู้นำมาซึ่งมีทั้งสมัครใจหรือหลอกลวงมา บุคคลเหล่านี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายให้แก่นายหน้าประมาณ 1,000-2,000บาทเพื่อเป็นค่าเดินทาง

บางกรณีนายหน้าจะยังไม่เก็บแต่จะบังคับให้ขอทานและนำเงินที่ขอทานมาทั้งหมด หรือบางกรณีขอทานเด็กติดตามครอบครัวมาก็ถูกมารดาขายเพื่อแลกเงินในการชดใช้หนี้สิน เด็กต้องเร่งร้อนและขายของหากไม่ทำก็จะถูกลงโทษ (กระทรวงพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์, 2549) ขบวนการค้ามนุษย์มักจัดให้เด็กทำงานในแหล่งท่องเที่ยว เช่นกรุงเทพฯ เชียงใหม่ พัทยา ตากและภูเก็ต เป็นขอทานหรือให้ขายดอกไม้ กระดาษชำระหรือสิ่งของเล็กๆน้อยๆ หากเด็กไม่สามารถหาเงินได้ตามที่ต้องการ ก็จะถูกทำร้ายร่างกาย แต่ปัญหาจากเดิมขอทานเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แต่ปัจจุบันขอทานเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาแรงงาน ซึ่งคนส่วนใหญ่สมัครใจที่จะเดินทางมาขอทานในไทย ซึ่งอาจไม่ใช่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ อย่างไรก็ตาม เด็กที่ถูกบังคับให้นั่งขอทานกับแม่ตามท้องถนนทำให้เกิดความลำบากต่อการแยกว่ากรณีนั้นเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ (มูลนิธิกระจกเงา, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าเด็กขอทานชาวกัมพูชาส่วนใหญ่เดินทางมากรุงเทพฯพร้อมกับแม่หรือญาติของตน และส่วนใหญ่มีอิสระในการดำเนินชีวิตประจำวันและไม่ได้รับการทารุณกรรมเหมือนดังงานวิจัยก่อนที่ระบุว่านักค้ามนุษย์กระทำทารุณกรรมต่อเด็กขอทาน หรือการมีแม่ปลอมเพื่อให้เกิดความน่าสงสารแก่หญิงและเด็ก รูปแบบได้เปลี่ยนไปเนื่องจากการขอทานในประเทศไทยได้รายได้ดี เด็กขอทานชาวกัมพูชาจึงมีความเกี่ยวข้องกับการอพยพย้ายถิ่นแรงงานมากกว่าประเด็นการค้ามนุษย์ (UNIAP, 2550)

นอกจากที่กล่าวในข้างต้นแล้ว ลักษณะของการค้ามนุษย์(แดนไทย ปลั่งดี, 2549) ปรากฏในลักษณะเพื่อบริการทางเพศ การแต่งงาน การหลอกรับเป็นบุตรบุญธรรม การท่องเที่ยวทางเพศ หรือการประกอบอาชีพอาชญากรรม และการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น (ปิยวรรณ สุขทอง, 2549) การค้ามนุษย์เพื่อบริการทางเพศหรือการค้าประเวณี ในอดีตจะทำการอย่างลับๆหรือกระทำแบบแอบแฝงโดยทำธุรกิจอื่นมาบังหน้าโดยการจ้างหญิงและเด็กไว้เป็นลูกจ้างรู้เห็นในการติดต่อแขกเพื่อซื้อบริการทางเพศ และอนุญาตให้ออกนอกสถานที่ทำงานได้ หรือมีการค้าประเวณีในรูปแบบของเซ็กส์ทัวร์ คือการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเพื่อการค้าทางเพศ ซึ่งปัจจุบันพบว่ามียุทธวิธีให้บริการที่มีความซับซ้อนเพื่อปกปิดอำพรางและหลีกเลี่ยงกฎหมายโดยผ่านทางโทรศัพท์มือถือ หรือการซื้อขายบริการผ่านทางเว็บไซต์ นอกจากนี้ยังพบในรูปแบบที่คล้ายกับบริษัทจัดหาคู่(bridal companies) หรือ บริษัทจัดหาคู่ทางไปรษณีย์ (mail order bridal companies) โดยผู้ใช้บริการจะเป็นชาวต่างชาติซึ่งติดต่อผ่านคนกลางเพื่อจัดหาหญิงในประเทศต้นทางเพื่อการสมรส โดยจะมีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ เช่นเว็บไซต์ หรืออาจมีการโฆษณาในลักษณะแอบแฝง เช่น การหาเพื่อนทางอินเทอร์เน็ต หญิงที่ถูกชักจูงจากนายหน้าจะได้รับข้อมูลว่าสมรสไปแล้วจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งแท้จริงแล้ว หญิงจะต้องไปใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากเดิม จะตกอยู่ในสถานะที่ต่ำกว่าอย่างกว่าสามีชาวต่างชาติ เนื่องจากมี

ความจำเป็นจะต้องพึ่งพาสามีในการดำรงชีวิตและสภาพปัญหาดังกล่าวอาจบีบบังคับให้นำไปสู่การขายบริการทางเพศในอนาคต

นอกจากนี้การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น(ปิยวรรณ สุขทอง,2549) การค้ามนุษย์โดยการผลิต หรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามกสามารถมองได้ว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบทางเพศในรูปแบบหนึ่ง ถือว่าเป็นความผิดอาญาหากได้กระทำไปในลักษณะเพื่อการค้าหรือเพื่อให้แพร่หลายสื่อลามก (ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 287) ที่กำลังนิยมคือ คลิปโป๊ในโทรศัพท์มือถือ วีดีโอคลิป เว็บไซต์ลามกทางอินเทอร์เน็ต

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับเหยื่อวิทยา (Victimology)

ศาสตร์ว่าด้วยเหยื่อวิทยา(สุดสงวน สุธีสร, 2542) เป็นวิชาที่ได้รับความสนใจจากบรรดานักคิดทางอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา เมื่อประมาณกลางศตวรรษที่ 19 นี้ ทั้งนี้เนื่องจากสังคมมุ่งเน้นให้การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด แต่มองข้ามผู้เสียหาย จริงอยู่แม้ว่าผู้เสียหายจะได้รับการชดเชยค่าเสียหาย แต่ในด้านจิตใจผู้เสียหายกับไม่มีผู้ใดสนใจว่าจะมีชะตากรรมอย่างไร ในขณะที่สังคมมุ่งให้การปฏิบัติโดยเน้นการพัฒนา ฟันฟูจิตใจ การฝึกฝนอาชีพ ให้กับผู้กระทำผิด ซึ่งถ้าพิจารณาด้านความเป็นธรรมแล้วจะเห็นได้ว่าผู้กระทำผิดคือ ผู้ก่อ กลับได้รับการโอบอุ้ม แต่ในทางกลับกัน ผู้ที่ได้รับความเสียหาย ซึ่งอาจไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรกระทำผิดนั้นกลับถูกลืม ดังนั้น เมื่อสถานการณ์ของสังคมเป็นเช่นนี้ ได้มีนักคิดหันกลับมาองบทบาทของบุคคลสองกลุ่มคือ ผู้กระทำผิดและเหยื่อหรือผู้เสียหายเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่สังคมที่ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย

การศึกษาเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม (อนู แยมแสง,2548) โดย Lombroso, Garofalo และ Ferri โดย Lombroso ได้ตั้ง ข้อสังเกตว่า “การกระทำผิดของอาชญากรนั้น เป็นการแสดงออกของอาชญากรอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงออกมาเพราะตกอยู่ภายใต้การกดดันของเหยื่ออาชญากรรมที่ยั่วยุอารมณ์”และ Garofalo (1914) ศิษย์ของ Lombroso ได้ศึกษาเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรมและกล่าวว่า “ความประพฤติของผู้เสียหายในบางกรณีเป็นต้นเหตุยั่วยุให้มีการประกอบอาชญากรรมขึ้น”แต่อย่างไรก็ตามวิชานี้ยังมิได้รับการวิวัฒนาการเพราะต่างมุ่งที่จะศึกษาหาสาเหตุการกระทำผิดของผู้กระทำผิดจากด้านของผู้กระทำผิดด้านเดียว จนกระทั่งในราวปี ค.ศ. 1940 – ค.ศ. 1950 นักอาชญาวิทยาได้เริ่มมองเห็นว่าผู้เสียหายมีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิดอาชญากรรม และได้มีนักอาชญาวิทยาที่มีชื่อเสียงในระยะต่อมา เช่น Hentig, Mendelssohn, Ellenberger, Schafer, Wolfgang ที่ได้พยายามจะศึกษาผู้เสียหายเพื่อหาสาเหตุของอาชญากรรม

เพื่อนำไปใช้ในการป้องกันผู้เสียหายและปรับปรุงการป้องกันอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพ(Kom and McCorkle, 1959)

นับตั้งแต่ ค.ศ.1954 เป็นต้นมา นักปราชญ์ได้หันมาสนใจต่อปัญหาของเหยื่อหรือผู้เสียหายอย่างจริงจัง Han Von Hentig ได้เสนอผลงานสำคัญในหนังสือชื่อ อาชญากรและเหยื่อ(The Criminal and His Victim)แม้เขาอาจไม่ใช่คนแรกที่สนใจความสัมพันธ์ของผู้เสียหายกับผู้กระทำผิดเพราะ ได้ปรากฏงานเขียนของ Franz Werfel ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งรู้จักกันดีในเรื่อง The Murdered One is Guilty ซึ่งผู้เขียนเสนอว่า ผู้เสียหายเป็นหนึ่งในหลายสาเหตุของอาชญากรรม (Schafer,1977อ้างถึงใน อนุ แยมแสง ,2548)

2.1 ความหมายของคำว่าเหยื่อ

คำว่า“เหยื่อ” “ผู้เสียหาย”หรือ “เหยื่ออาชญากรรม” ซึ่งในแต่ละท่านได้ให้ความหมายไว้ต่างกันไป ดังนี้

เหยื่อวิทยา แปลมาจากคำว่า Victimology ซึ่งเป็นการผสมของ 2 คำ คือ Victim และ logy หมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับเหยื่อ แต่เดิมคำว่า เหยื่อ รากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า Victima แปลว่า สัตว์ป่าสำหรับบูชาญูในพิธีกรรมทางศาสนา

Benjamin Mendelsohn ผู้บุกเบิกวิชาเหยื่อวิทยา ได้ให้ความหมาย คำว่า Victimology ว่าเป็นการศึกษาทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับเหยื่อทุกประเภท ไม่ใช่เฉพาะเหยื่ออาชญากรรมเท่านั้น(Elias.1986) โดย Mendelsohn ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเหยื่อและเสนอแนวคิดว่ เหยื่อเป็นผลผลิตของโครงสร้างทางสังคม การเมือง เทคโนโลยีสมัยใหม่ คุบัตถิยต่างๆ รวมถึงปัญหาอาชญากรรม

Hana Von Hentig ผู้ได้ชื่อว่าเป็นบิดาของวิชาเหยื่อวิทยา ได้กำหนดขอบเขตของความหมายคำว่า เหยื่อวิทยาให้แคบลง โดยจำกัดความหมายเฉพาะเหยื่ออาชญากรรม (Elias,1986)

Marvin Wolfgang นักอาชญาวิทยา ชาวอเมริกันได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาเหยื่ออาชญากรรมควรพิจารณาถึงความรุนแรงของเหยื่อที่ผลักดันให้เหตุการณ์ที่ความรุนแรงยิ่งขึ้น Wolfgang ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรมในคดีฆาตกรรม ซึ่งปรากฏว่เหยื่อได้มีส่วนช่วยๆ ทำให้ตนเองตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (Wolfgang,1958อ้างถึงในสุดสงวน สุธีสร ,2543)

นอกจากนี้ สำหรับประเทศไทยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับเหยื่อวิทยาไว้ คือ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 อธิบายความหมาย “เหยื่อ” หมายถึง อาหารของสัตว์, เครื่องล่อ, ตัวรับเคราะห์ จะเห็นว่าเป็นความหมายที่ได้ให้ไว้ในพจนานุกรมนั้น เพียงนิยามของเหยื่อธรรมดา มิได้รวมถึงเหยื่อ (Victim) ที่มีความหมายในลักษณะที่เกี่ยวกับอาชญากรรม มิใช่เหยื่อที่เป็นตัวบุคคลที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด ความเสียหาย ความรุนแรง อันเนื่องมาจากการก่ออาชญากรรม

สุดสงวน สุธีสร (2543) ได้ให้ความหมายของ “เหยื่อ” หมายถึง บุคคล ที่ได้รับความเสียหาย ความสูญเสีย ความลำบากเดือดร้อนจากการกระทำต่างๆ ซึ่งอาจจะเกิดจากคนหรือธรรมชาติได้ เช่น เหยื่อจากอุบัติเหตุ เหยื่อจากอุบัติเหตุทางธรรมชาติ เหยื่อจากโรคภัยไข้เจ็บ เหยื่อจากภัยสงครามจากการเมืองการปกครอง เป็นต้น

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และคณะ (2531) ได้ให้ความหมายของ “เหยื่อ” หรือ “เหยื่ออาชญากรรม” หมายถึง ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำผิด ซึ่งมีได้หมายความถึง ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้น แต่ยังรวมถึงผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบจากการเสียหายด้วย

2.2 ประเภทของเหยื่อ

การแบ่งประเภทของเหยื่ออาชญากรรมนี้จัดแบ่งตามลักษณะต่างๆของอาชญากรรมตามแต่ละมุมมองของแต่ละบุคคล เช่น

Han Von Hentig (อรอนณพ ชูบำรุง, 2533) ได้แบ่งประเภทผู้เสียหายด้วยความรู้ทางจิตวิทยา สังคมวิทยา และชีววิทยามาประกอบพิจารณาชี้ให้เห็นข้อแตกต่างระหว่างผู้เสียหายโดยกำเนิดกับผู้เสียหายโดยสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Society-Made Victim) ได้แบ่งผู้เสียหายออกเป็น 13 ประเภท ดังนี้

1. ผู้เยาว์ (The young) เป็นพวกที่อ่อนแอ ขาดประสบการณ์ง่ายแก่การถูกหลอกลวง

2. ผู้หญิง (The female) เป็นเพศอ่อนแอ สู้กำลังเพศชายไม่ได้

3.คนแก่ (The old) ทั้งชายและหญิง เป็นผู้อ่อนแอทั้งร่างกายและจิตใจ แต่มีทรัพย์สินมั่งคั่ง จึงตกเป็นผู้เสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สิน

4.คนที่บกพร่องทางจิตและวิกลจริต (The mentally defective and other mentally deranged) ล้วนเสียเปรียบอาชญากรทั้งสิ้น ง่ายต่อการกระทำผิดต่อตนเอง (self victimizing victim) หรือถูกหลอกให้กระทำผิดง่าย

5.พวกที่อพยพมาจากที่อื่นๆ (The immigrants) ความอ่อนแอเกิดขึ้น เพราะความขัดแย้งในทางวัฒนธรรม คนต่างด้าวและคนพื้นเมืองจึงเป็นปรปักษ์ต่อกัน ต้องใช้เวลานานที่จะปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่

6. พวกชนกลุ่มน้อย (The minorities) มีลักษณะเช่นเดียวกับพวกที่อพยพมาจากที่อื่นๆ

7.พวกที่เป็นคนโง่โดยกำเนิด(The dull normals)ถือว่าเป็นผู้เสียหายโดยกำเนิด

8.พวกที่ถูกกดขี่หรือมีใจหดหู่ (The depressed) เป็นพวกที่มีปัญหาทางจิต ลึนหวัง ผิดหวัง มีแนวโน้มไปในทางต่ำ ทำให้อาชญากรเห็นทางที่จะประกอบอาชญากรรม

9.พวกโลก (The acquisitive) เป็นผู้เสียหายชั้นหนึ่ง คือ มีความปรารถนาที่จะกระทำผิดและเป็นผู้เสียหายเสียเอง เช่น นักการพนัน นักต้มตุ๋น

10.พวกเสเพล (The wanton) พวกนี้เป็นพวกไม่ค่อยรู้จักกาลเทศะไม่รู้จักควบคุมตนเอง

11.พวกโดดเดี่ยวและพวกอกหัก (The Lonesome and the heartbroken) ต้องการเพื่อนและความสุข ย่อมเป็นเหยื่อของคนใจชั่วได้

12.พวกที่ตกอยู่ในความทุกข์ทรมาน (The tormentor) เช่น คนขี้เมาโรคจิต โรคประสาทเป็นภาระแก่คนอื่น

13. พวกที่ถูกตัดโอกาส ถูกละเลย และต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของตนเอง (The blocked, exempted, and fighting) พวกที่ถูกกรรโชกทรัพย์และบุคคลเหล่านี้ขัดขืนต่อสู้ จึงตกเป็นผู้เสียหาย

Benjamin Mendelson ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ให้กำเนิดวิชาว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรมนี้ ได้จำแนกประเภทของเหยื่ออาชญากรรมโดยได้พิจารณาถึงความหนักเบาของความผิดของเหยื่อที่ส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรม จากแนวความคิดนี้ Mendelssohn ได้คิดแยกประเภทของเหยื่ออาชญากรรมไว้ 6 ประเภท ดังนี้

1. เหยื่อที่ไร้เดียงสาอย่างยิ่ง (The completely innocent victim) เหยื่อชนิดนี้เป็นเหยื่อในอุดมคติหมายถึง ผู้ที่เป็นเด็กหรือผู้ที่ประสบทุกข์เชิงญจากอาชญากรรมโดยที่ตนเองมิได้มีความตั้งใจให้เกิดขึ้นเลย

2. เหยื่อที่มีความผิดน้อยกว่าอาชญากร (The victim with minor guilt) และเหยื่อที่มีความเขลา (The victim due to his ignorance) ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงที่กระตุ้นให้กระทำในทางที่ผิดและตนเองก็ต้องรับผลจากสิ่งนั้น(เช่นเดินไปในที่เปลี่ยวลำพัง)

3. เหยื่อที่มีความผิดเท่ากับอาชญากร (The victim as guilty as offender) และเหยื่อที่ทำด้วยความสมัครใจ (The voluntary victim) เช่น การฆ่าตัวตายตามเพื่อน เป็นต้น

4. เหยื่อที่มีความผิดมากกว่าอาชญากร (The victim more guilty than the offender) แบ่งเป็นประเภทได้อีก 2 ประเภท คือเหยื่อที่กระตุ้นให้บางคนก่ออาชญากรรม และ เหยื่อที่ชวนใจหรือยั่วยวนใจให้ก่ออาชญากรรม

5. เหยื่อที่มีความผิดมากที่สุด (The most guilty victim) และเหยื่อที่มีความผิดตามลำพัง (The victim who is guilty alone) หมายถึง เหยื่อที่มีความก้าวร้าวจึงเป็นผู้ผิดเพียงลำพังในการก่อให้เกิดอาชญากรรม เช่น คนที่รังแกคนอื่นจนต้องถูกฆ่าตายเพื่อการป้องกันตนเอง

6. เหยื่อปลอม (The simulating victim) และเหยื่อในฝัน (The imaginary victim) เป็นพวกที่ทำให้เข้าใจผิดในการบริหารงานยุติธรรม โดยที่คนพวกนี้มิได้เป็นเหยื่อจริง

นอกจากนี้ Stephen Schafer ได้แบ่งผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมนี้ออกเป็น 7 ประเภท คือ

1.เหยื่ออาชญากรรมที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากร(Unrelated Victims)ผู้เสียหายไม่มีความเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดเลย

2.เหยื่อที่กระตุ้นให้เกิดอาชญากรรม (Provocative Victims) ผู้เสียหายได้ทำบางอย่างต่อผู้กระทำผิด ผู้กระทำผิดจึงได้ตอบโต้ในการข่มขู่

3. เหยื่อที่จูงใจให้เกิดอาชญากรรม (Precipitate Victims) ผู้เสียหายไม่ได้กระทำต่ออาชญากร แต่ได้กระทำบางประการที่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิด เช่น การเดินคนเดียวในที่เปลี่ยว การแต่งตัวของผู้หญิง ผู้เสียหายควรรับผิดชอบในบางส่วน

4. เหยื่อที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ (Biologically Weak Victims) เช่น ผู้ป่วย เด็ก ถ้าจะต้องรับผิดชอบในอาชญากรรมด้วย ก็ควรแบ่งปันให้สังคมหรือรัฐซึ่งไม่เตรียมการป้องกันที่เพียงพอ

5. เหยื่อที่มีความอ่อนแอทางสังคม (Socially Weak Victims) ผู้ซึ่งอยู่ในสังคมในฐานะที่เสียเปรียบ เช่น คนกลุ่มน้อย ผู้กระทำผิดและสังคม ควรรับผิดชอบร่วมกันในความลำเอียงที่มีต่อพวกเขา

6. ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของตนเอง (Self Victimizing Victims หรือ Victimless Crimds) เช่น ยาเสพติด การพนัน ซึ่งผู้กระทำผิดเป็นผู้เสียหายเอง ก็ไม่มีการแบ่งความรับผิดชอบแต่อย่างใด

7. เหยื่อการเมือง (Political Victims) ผู้ซึ่งได้รับผลจากสงคราม อดุมการณ การปฏิวัติ ผู้เสียหายไม่ควรถูกต้องรับผิดชอบในอาชญากรรมที่เกิดขึ้นต่อเขา

อย่างไรก็ตาม ยังสามารถแบ่งลักษณะของเหยื่ออาชญากรรมเป็น 2 ลักษณะ(สุดสงวน สุธีสร,2543) คือ

1. ผู้เสียหายหรือเหยื่อโดยตรง (Direct Victims) คือบุคคลผู้ถูกล่วงละเมิด และได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำผิดกฎหมายนั้น

2. ผู้เสียหายหรือเหยื่อโดยอ้อม (Indirect Victims) คือบุคคลที่สามที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดกฎหมาย แม้ว่าการกระทำนั้นจะไม่ได้เกิดขึ้นกับเขาโดยตรง บางตำราใช้คำว่า Survivor

2.3 ทฤษฎีการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการตกเป็นเหยื่อในปัจจุบันสามารถกล่าวแบ่งเป็นทฤษฎีดังต่อไปนี้(สุดสงวน สุธีสร ,2543)

2.3.1. ทฤษฎี Victim Precipitation (การมีส่วนร่วมของเหยื่อ) โดย Marvin Wolfgang อธิบายว่าเหยื่อบางคนเป็นตัวกระตุ้นทำให้ตนเองเผชิญกับเหตุการณ์ที่นำไปสู่การบาดเจ็บ หรือความตายได้ ซึ่งเหยื่ออาจมีพฤติกรรมที่แสดงออกมาหรือนิ่งเฉยก็ได้ พฤติกรรมที่แสดงออก เช่น เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น ตัวเหยื่ออาจใช้คำขู่ หรือคำทำร้าย หรืออาจเป็นผู้ช่วยยื้อหรือเริ่มก่อนในการทำร้ายก็ได้ รูปแบบนี้เรียกว่า victim – precipitation crime หรือ อาชญากรรมที่เหยื่อมีส่วนร่วม โดย Marvin Wolfgang ปี 1958 ได้ศึกษาการฆาตกรรมของอาชญากร ได้สรุปพฤติกรรมของเหยื่อกระตุ้นให้อาชญากรต้องฆ่า ตัวอย่างเห็นจากการประทุษร้ายในร้านคาราโอเกะต่างๆ หรือจากการที่ภรรยาถูกทำร้ายและขู่จะฆ่าสามี จนต้องฆ่าสามี เป็นต้น

อีกรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นบ่อย กลุ่มเหยื่อถูกจัดให้อยู่ในพวกหรือกลุ่มๆ หนึ่ง ที่ทำให้ผู้กระทำรู้สึกกลัวไม่ปลอดภัย ทำลายชื่อเสียง เกียรติยศ สถานะ รวมถึงเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ต่างๆ ที่เรียกว่าอาชญากรรมแห่งความเกลียด (Hate Crime) กรณีผู้อพยพลี้ภัยที่ย้ายมาอยู่ในชุมชน ในประเทศอเมริกา ทำให้อเมริกันชนรู้สึกถูกแข่งขัน ในเรื่องการแข่งขัน ความมั่นคงในชีวิต ความเป็นอยู่เดิมๆ เปลี่ยนไป ทำให้เกิดความเกลียดกลัว กลุ่มผู้ลี้ภัยจึงเป็นเป้าหมายหรือเหยื่อให้ถูกกระทำต่างๆ นานา เช่น กรณีกลุ่มคนขาวใส่ถุงคลุมศีรษะเข้าร้านขายของชำ ของคนจีน โดยไม่รู้จักกันมาก่อน ได้ทำลายของในร้านค้าเสียหาย เป็นต้น

2.3.2 ทฤษฎี Live style (รูปแบบของวิถีชีวิต) นักอาชญาวิทยา Gary Sensen & David Brownfield เชื่อว่ารูปแบบของวิถีชีวิตของคนทำให้ตนเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์มักจะมีรูปแบบของวิถีชีวิตที่ยากจนขาดแคลน แต่ต้องการความสะดวกสบาย ความมั่งคั่ง หรือหลีกเลี่ยงสภาพความยากจน ดังนั้นเมื่อมีบุคคลมาชักชวนให้ไปทำงานรายได้ดี จึงตัดสินใจไปทำงาน แต่สุดท้ายกลายเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์ในรูปแบบการค้ำแรงงานทาส การค้าประเวณี เป็นต้น(แดนไทย ปลั่งดี,2549)

2.3.3 ทฤษฎี Routine Activities Theory (RAT)นักทฤษฎี Lawrence Cohen & Marcus Felson ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับภารกิจวัตรประจำวันของคน ทำให้คนตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ ประเภทอาชญากรรมที่รุนแรงต่อบุคคลหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน เกิดจากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของแต่ละคนซึ่งมี องค์ประกอบ 3 ประการเป็นเหตุทำให้เกิดอาชญากรรม RAT

จึงถูกขนานนามว่าสามเหลี่ยมอันเป็นพื้นฐานของการเกิดอาชญากรรม อันได้แก่ เป้าหมายที่เหมาะสมในการเกิดอาชญากรรม (Suitable Target) ภาวะของการขาดการป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรม (Absence of a Capable Guardian) และตัวอาชญากร (Likely Offender) ซึ่งขบวนการค้ำมนุษย์พวกนี้ต้องการความมั่งคั่ง และผลตอบแทนมูลค่ามหาศาลจากการค้ำมนุษย์และผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ก็ต้องผลตอบแทนที่ดีแต่ขาดการป้องกันหรือความรู้เรื่องการค้ำมนุษย์จนทำให้ตนเองต้องตกเป็นเหยื่อให้กับนักค้ำมนุษย์ได้ในที่สุด

2.3.4 แนวคิดตามหลักพุทธศาสนาที่เป็นหลักธรรม คำสอนของพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก ในการวิจัยเรื่องสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมตามหลักพระพุทธศาสนาในหนังสืออาชญาวิทยาแนวพุทธของ อรรถนพ ชูบำรุง ได้กล่าวถึงเหยื่ออาชญากรรม ที่ปรากฏอยู่ในพระพุทธศาสนา คือ การเป็นเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งแบ่งออกได้ 3 ชนิดใหญ่ ๆ คือ

(ก)เหยื่อที่ยั่วยุหรือเร่งเร้าให้เกิดอาชญากรรมได้แก่ผู้ที่เร่งอารมณ์ของฝ่ายตรงข้ามให้ประกอบอาชญากรรม

(ข)เหยื่อที่ดำเนินชีวิตไปตามธรรมชาติได้แก่เหยื่อที่ต้องการประสบเคราะห์กรรมเพราะสภาพแวดล้อม หรือโอกาสอำนวย

(ค)เหยื่อตนเอง คือเหยื่อที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองโดยตรง มีความพอใจที่จะทำตนให้ตกเป็นเหยื่อโดยมิอาจปฏิเสธได้ เพราะความประมาท เช่น การเที่ยวกลางคืน หรืออาจเป็นเหยื่อที่โง่เขลา ส่วนเหยื่อตนเอง เช่น การเล่นเกมพนัน การเป็นโสเภณี การติดยาเสพติด เกิดขึ้นเพราะความหลงผิด ความโลภ ความประมาท กล่าวคือการตกเป็นเหยื่อเพราะการเห็นผิด แล้วทำให้เกิดการทำผิด หรือการก่ออาชญากรรมได้

จะเห็นได้ว่าการตกเป็นเหยื่อนั้นตามทฤษฎีในข้างต้นมีความสอดคล้องหรือคล้ายกัน นั่นคือ ตัวเหยื่อเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ตนนั้นตกเป็นเหยื่อ และสภาพแวดล้อม การดำรงชีวิตก็ทำให้คนมีโอกาสตกเป็นเหยื่อได้เช่นกัน

2.4 ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์เป็นเหยื่ออาชญากรรม

ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ หรือ เหยื่อค้ำมนุษย์เป็นเหยื่อประเภทหนึ่งจากเหยื่ออาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำจากนักค้ำมนุษย์ แต่ในขณะเดียวกันเหยื่อนั้นก็ได้เป็นผู้กระทำความผิดทางกฎหมายอื่นด้วย หรือบางครั้งมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย กล่าวคือ เป็นผู้กระทำความผิดแต่ตกเป็นเหยื่อซ้อน แม้ว่าเหยื่อค้ำมนุษย์ จะกระทำ

ความผิดต่างๆ (ปิยวรรณ สุขทอง,2549) ไม่ว่าจะการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย บางครั้งเหยื่อมิได้มีการเดินทางเพียงลำพัง แต่เป็นวิธีการของนักค้ามนุษย์ที่ให้ความสะดวกแก่เหยื่อในการเดินทางเข้าประเทศโดยวิธีการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งบางครั้งเหยื่ออาจไม่ทราบว่ากระทำที่ตนได้กระทำนั้นเป็นการกระทำที่นำไปสู่การเข้าประเทศที่ผิดกฎหมาย หรือ การเดินทางโดยใช้เอกสารปลอม ส่วนมากจะมีความผิดฐานปลอมเอกสารประกอบการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย หรือ การค้าประเวณี เหยื่อบางคนถูกหลอกเช่น การถูกหลอกให้แต่งงานกับชาวต่างชาติหรือรูปแบบอื่นๆ อาทิไปทำงานร้านอาหาร เมื่อมาถึงก็ถูกชักจูงจากเจ้าของร้านอาหารให้เล่นการพนันจนเกิดหนี้สินที่เหยื่อต้องชดใช้ หรือบังคับให้ทำงานบริการทางเพศแก่ลูกค้าในร้านแทน จะเห็นว่าการที่เหยื่อต้องชดใช้หนี้สินที่เกิดขึ้นเป็นแผนของนักค้ามนุษย์ที่เตรียมการไว้แล้ว ร้านอาหารดังกล่าวจัดขึ้นเพื่อบังหน้า ความเป็นจริงเป็นสถานที่ประกอบการค้าประเวณี สถานะของเหยื่ออาจดูไม่แตกต่างจากผู้กระทำผิด

หากพิจารณาลักษณะความผิดทางอาญาของเหยื่อและความผิดทางอาญาของผู้ค้ามนุษย์(ปิยวรรณ สุขทอง,2549) โดยอาศัยศีลธรรม ลักษณะของความผิดฐานค้ามนุษย์ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา ซึ่งความผิดทางอาญาสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ ความผิดในตัวเอง (Mala in se) เช่น การฆ่าผู้อื่น การทำร้ายผู้อื่น เป็นต้น และความผิดที่เป็นความผิดเพราะกฎหมายห้าม (Mala prohibita) เช่น ความผิดฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เป็นต้น ความผิดฐานค้ามนุษย์มีลักษณะเป็นความผิดในตัวเอง ผิดทางศีลธรรม เนื่องจากการค้ามนุษย์เป็นการกระทำที่ชั่วร้ายในตัวเอง สำหรับเหยื่อในความผิดฐานค้ามนุษย์ซึ่งหากต้องถูกดำเนินคดีในความผิดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความผิดฐานค้ามนุษย์เป็นความผิดที่ไม่ได้มีความชั่วร้ายในตัวเองแต่อย่างไร เนื่องจากว่าการค้ามนุษย์เป็นการแสวงประโยชน์จากมนุษย์ด้วยกัน ในลักษณะรูปแบบใหม่ของการค้าทาสที่เกิดขึ้นในอดีต ซึ่งในสายตาของกฎหมายการกระทำของนักค้ามนุษย์ เป็นการกระทำที่สมควรต้องถูกลงโทษ เป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นการละเมิดต่อศีลธรรมอย่างร้ายแรง ซึ่งแตกต่างกับเหยื่อตรงที่ความผิดของเหยื่อเป็นความผิดเพราะกฎหมายห้ามไว้ ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงความชั่วร้ายของผู้กระทำผิดโดยนำหลักการแบ่งประเภทของความผิดอาญาโดยอาศัยศีลธรรมเป็นเครื่องมือในการพิจารณาจะเห็นได้ว่านักค้ามนุษย์เป็นบุคคลที่ควรนำตัวมาดำเนินคดี ไม่ใช่ นำเหยื่อมาลงโทษ ซึ่งไม่เป็นการแก้ปัญหากการค้ามนุษย์ได้แต่อย่างใด

เหยื่อการค้ามนุษย์ หรือ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นั้นสามารถสรุปประเภทของเหยื่อการค้ามนุษย์ได้ตามรูปแบบการค้ามนุษย์ซึ่ง แบ่งตามวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

หรือในรูปแบบอื่น

1. เหลื่อที่ถูกแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี
2. เหลื่อที่ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศการผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก

3. เหลื่อที่ถูกบังคับเป็นทาส
4. เหลื่อที่ถูกนำมาขอตาน
5. เหลื่อที่ถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการ
6. เหลื่อที่ถูกการบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า

3. สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

สิทธิ ตามความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม เช่น บุคคลมีสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ (กฎ)อำนาจหน้าที่ที่จะกระทำการใดๆได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย

ดังนั้น สิทธิของผู้เสียหายนั้น อาจกล่าวได้ว่า ความชอบธรรมของผู้เสียหายที่กฎหมายได้รับรองไว้ ซึ่งผู้เสียหายจะได้รับการคุ้มครองที่จะกระทำการใดๆหรือได้รับการถูกปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้

3.1 สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

ผู้เสียหายนั้นเป็นผู้ถูกระทำร้ายทางร่างกายหรือทางจิตใจซึ่งสถานภาพของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมปัจจุบันได้ให้ความสำคัญและมีแนวการปฏิบัติต่อผู้เสียหาย เพื่อให้ได้รับการบรรเทาเยียวยาโดยเริ่มต้นนั้น องค์การสหประชาชาติ ได้มีแนวความคิดในการให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม (Rights of Victim) ในปี ค.ศ. 1985 ประกาศรับรองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา หรือเหยื่ออาชญากรรม โดยได้ประกาศปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ(Declaration of Basic Principle of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, 1985) ได้รับรองสิทธิต่างๆ ของเหยื่อหรือผู้เสียหาย โดยได้กำหนดหลักการที่เจ้าหน้าที่พึงปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญา นับตั้งแต่เริ่มดำเนินคดีจนถึงขั้นตอนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ ซึ่งในปฏิญญานี้ มีปรัชญาพื้นฐานที่สำคัญ คือ ผู้เสียหายในคดีอาญา และเหยื่ออาชญากรรมจะต้องได้รับการยอมรับและได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ประกาศฉบับนี้ได้กำหนดมาตรฐาน 4 ประการ (ปียวรรณสุขทอง,2549)ที่ตอบสนองความต้องการของเหยื่ออาชญากรรม คือ การเข้าหาความยุติธรรมและการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม, การแก้ไขเยียวยาจากผู้กระทำผิด, การชดใช้ค่าเสียหายจากรัฐ และการช่วยเหลือเพื่อให้กลับสู่สภาพปกติ รายละเอียดมีดังนี้

ประการที่ 1 การเข้าถึงความยุติธรรมและการได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม (Access to justice and fair treatment)

1. ผู้เสียหาย ควรได้รับการปฏิบัติด้วยความเมตตา และการเคารพให้เกียรติ มีสิทธิเข้าถึงระบบความยุติธรรม และได้รับการแก้ไขโดยฉับพลันต่อภยันตรายที่ได้รับตามกฎหมาย

2. กลไกด้านตุลาการและบริหารควรได้รับการจัดตั้งและให้มีความเข้มแข็งเท่าที่จำเป็นเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการแก้ไขตามกระบวนการอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นการเร่งรัดยุติธรรมไม่ใช้เงินมากและเข้าถึงได้ ผู้เสียหายควรได้รับแจ้งเกี่ยวกับสิทธิที่จะแสวงหาความช่วยเหลือผ่านกลไกต่างๆ

3. การตอบสนองของกระบวนการตุลาการและบริหารต่อความต้องการของผู้เสียหายควรทำให้ง่ายและสะดวกโดย

(ก) การแจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงบทบาท (Role) และขอบเขต (Scope) กำหนดเวลาและการดำเนินการในคดีของเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดที่ฉกรรจ์และผู้เสียหายร้องขอข้อมูล

(ข) การอนุญาตให้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวข้องกับผู้เสียหายด้วยวิธีการดำเนินการที่เหมาะสมตามความต้องการกับที่ได้รับความกระทบกระเทือน โดยที่ไม่ทำให้จำเลยสูญเสียความยุติธรรมอันเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมของประเทศ

(ค) การจัดให้มีการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมตลอดกระบวนการทางกฎหมาย

(ง) การใช้มาตรการที่ไม่สะดวกสบายให้น้อยที่สุดกับเหยื่ออาชญากรรมปกป้องสิทธิส่วนบุคคลของผู้เสียหายเมื่อมีความจำเป็น และทำให้เขามั่นใจในความปลอดภัยของเขา ของบุคคลในครอบครัว จากการขู่ขู่ และแก๊งค์

(จ) หลีกเลี่ยงการประวิงคดีโดยไม่จำเป็น รวมทั้งการสั่งการใดๆ หรือการพิพากษาคดีสำหรับผู้เสียหาย

4. กลไกที่เป็นทางการในการแก้ปัญหา ข้อโต้แย้ง รวมทั้งการประนีประนอม การเจรจา การปฏิบัติตามประเพณีแห่งท้องถิ่น ควรทำให้เป็นประโยชน์เหมาะสมและง่ายต่อการกลับคืนสภาพเดิม ตลอดจนการแก้ไขเยียวยาสำหรับผู้เสียหาย

ประการที่ 2 การทำให้กลับสู่สภาพเดิม (Restitution) โดยได้รับการชดเชยความเสียหายจากผู้กระทำผิด

1. ผู้กระทำความผิดหรือบุคคลภายนอกซึ่งต้องรับผิดชอบในการกระทำของเขาควรชดเชยแก้ไขด้วยความเหมาะสมและยุติธรรมต่อผู้เสียหาย ครอบครัว หรือผู้ที่พึ่งพาอาศัยเขา การแก้ไขให้กลับสู่สภาพเดิมเช่นนี้ควรรวมถึงการคืนทรัพย์สิน ค่าเสียหายจากการได้รับบาดเจ็บ หรือความสูญเสียที่ได้รับ การได้รับความเสียหายจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม การบริการ และการทำให้คืนดีสมบูรณดั่งเดิมของสิทธิ

2. รัฐบาลควรทบทวนการปฏิบัติ กฎระเบียบ กฎหมายของรัฐบาล และพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นประโยชน์แก่การเลือกแนวทางตัดสินคดีอาญา นอกจากสภาพบังคับทางอาญาอื่นๆ

3. ในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อสภาพแวดล้อม ราคาค่าสิ่งชดเชยที่พึงรวมถึงการคืนสภาพแวดล้อม การปฏิสังขรณ์โครงสร้างพื้นฐาน การทดแทนสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน และการจ่ายค่าเคลื่อนย้ายหากอันตรายมีผลให้มีการเคลื่อนย้ายชุมชน

4. หากเจ้าหน้าที่ราชการหรือตัวแทนอื่นในฐานะราชการหรือกึ่งราชการได้ละเมิดกฎหมายอาญาแห่งชาติ ผู้เสียหายพึงได้รับการชดเชยจากรัฐซึ่งเจ้าหน้าที่หรือตัวแทนของรัฐรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ในกรณีที่รัฐบาลซึ่งภายใต้อำนาจมีการกระทำความผิดหรืองดเว้นการกระทำมิให้อยู่ในอำนาจอีกต่อไป รัฐหรือรัฐบาลที่สืบทอดอำนาจพึงให้การชดเชยแก่ผู้เสียหาย

ประการที่ 3 การชดเชยความเสียหาย โดยรัฐ (Compensation)

1. เมื่อการชดเชยค่าเสียหายจากผู้กระทำผิดหรือจากแหล่งที่อื่นไม่เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ รัฐควรพยายามจัดการชดเชยเงินค่าเสียหายให้แก่

(ก) ผู้เสียหายซึ่งยังคงได้รับบาดเจ็บทางร่างกายหรือการทำให้เสียสุขภาพทางกายและทางจิตใจอันเป็นผลจากการกระทำผิดอาญาที่ฉกรรจ์

(ข) ครอบครัว ผู้ที่พึ่งพาอาศัย บุคคลที่ถึงแก่ความตาย หรือ ภายเป็นบุคคลที่บาดเจ็บทุพพลภาพทางกายและจิตใจเนื่องจากผลของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมนี้

2 การจัดตั้ง การทำให้มั่นคง การขยายกองทุนแห่งชาติสำหรับชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ควรจะได้รับการกระตุ้น และเพื่อความเหมาะสมควรจัดตั้งกองทุนที่มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกันด้วย เพื่อประโยชน์ในกรณีที่ไม่อยู่ในฐานะที่จะได้รับการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายได้

ประการที่ 4 การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย (Assistance)

1. ผู้เสียหายควรได้รับวัสดุ ยา การช่วยเหลือทางจิตใจ และสังคมอันจำเป็น โดยผ่านวิธีการของรัฐบาล อาสาสมัคร ชุมชน และท้องถิ่น

2. ผู้เสียหายควรได้รับการแจ้งเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นประโยชน์สำหรับสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนการช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องและพร้อมที่จะสามารถให้การช่วยเหลือเขาได้

3. ตำรวจ กระบวนการยุติธรรม แพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องควรได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความรู้สึกพร้อมสำหรับความต้องการของผู้เสียหายและแนวทางปฏิบัติเพื่อทำให้เกิดความมั่นใจ และให้ความช่วยเหลือได้ทันที

4. ในการให้บริการและการช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย ควรให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายโดยเฉพาะที่มีความต้องการเป็นพิเศษเนื่องจากสภาพโดยธรรมชาติของความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือเนื่องจากปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวไว้ในข้อ 3 (โดยไม่เลือกปฏิบัติถึงเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา เพศ วัย ฯลฯ)

3.2 สิทธิมนุษยชน (Human Right)

3.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน¹

องค์การสหประชาชาติได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2491 เพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเพื่อใช้เป็นมาตรฐานสำหรับบรรดาประเทศสมาชิกที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้เกิดผลภายในประเทศของตน มีหลักที่ว่า มนุษย์เกิดมาเท่าเทียมกัน มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพ มีความเสมอภาคไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สัญชาติ เพศ ผิว ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ฯลฯ

สำหรับทางด้านองค์การสหประชาชาตินั้น ก็ได้ดำเนินการให้มีการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามหลักการที่บัญญัติในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในหลายด้าน เช่นการจัดทำอนุสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อนำหลักการของปฏิญญามาดำเนินการให้สิทธิมนุษยชนได้มีผลเป็นสิทธิตามกฎหมายอย่างเป็นระบบ และเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทุกแห่งในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดทำอนุสัญญาว่า ด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 อนุสัญญาด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ ค.ศ. 1979 กติการะหว่างประเทศว่า ด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic Social and Cultural Rights)

เรื่องสิทธิมนุษยชนนั้นมีความสำคัญมากขึ้นและหลายครั้งได้ถูกนำมาเพื่อต่อรองทางการเมือง ในการพิจารณาติดต่อสัมพันธ์ทางการทูตหรือทางการค้ากับประเทศที่ถูกกล่าวหาว่าละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชนในประเทศของตน ดังเช่น กรณีของสหภาพยุโรป ไม่ยอมให้ผู้นำพม่าเดิมเข้าประเทศตน หรือไม่ซื้อหาสินค้าจากประเทศหลายประเทศในเอเชียที่ถูกกล่าวหาว่าใช้แรงงานเด็กขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน เป็นต้น ฯลฯ

สำหรับประเทศไทยได้ร่วมลงมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมาตั้งแต่ต้นแม้ปฏิญญาสากลดังกล่าวจะมีได้มีลักษณะเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศ อันจะก่อให้เกิดพันธกรณีตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศก็ตาม แต่ก็ได้พยายามปฏิบัติกรให้เป็นไปตามหลักกฎหมายพื้นฐานที่กำหนดไว้ในปฏิญญาดังกล่าวด้วยดีตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งมีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับมาตรฐานของสหประชาชาติที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและข้อตกลงระหว่างประเทศต่างๆ

¹ http://www.aviation.go.th/rbm/human_right

(ก) การกำหนดแนวทางในการใช้อำนาจรัฐ เช่น การใช้อำนาจ โดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือสิทธิและเสรีภาพ ที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้งโดยปริยาย หรือโดยการวินิจฉัยของ ศาลรัฐธรรมนูญ ยอมรับ ความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภาคณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้อำนาจบังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง หรือการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ต้องกระทำโดยกฎหมาย แต่จะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิ เสรีภาพนั้นไม่ได้

(ข) การกำหนดขั้นตอนและวิธีการใช้สิทธิเสรีภาพตาม รัฐธรรมนูญ เช่น บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยก บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในศาลได้ สิทธิของบุคคล ที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอันเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลาย ทางชีวภาพ และในการคุ้มครองสิทธิและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ฯลฯ สิทธิในการมีส่วนร่วมใน กระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการปกครอง อันมีผลหรืออาจมี ผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน สิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ และได้รับแจ้งผลการพิจารณา ภายในเวลาอันสมควร สิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วน ท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเมิดการกระทำ ของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างหน่วยงานนั้น

(ค) การจัดตั้งกลไกใหม่เพื่อตรวจสอบและวินิจฉัย กรณีที่มีหรือ อาจมีการละเมิดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐ คณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาล ปกครอง ฯลฯ

3.2.1.1 สิทธิมนุษยชนของผู้เสียหาย (เหยื่ออาชญากรรม)

กลุ่มผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่สังคม ละเลยในระบบงานยุติธรรมซึ่งอันที่จริงกลุ่มนี้เป็นผู้เสียหายได้รับผลร้ายจากการกระทำของ ผู้กระทำความผิด และมีส่วนสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การจับกุมจนถึงการ ฟ้องร้องผู้กระทำผิด เป็นผู้มอบพยานหลักฐาน เป็นผู้ให้การ เป็นผู้ชี้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นผู้ชี้ ภาพถ่าย ผู้ต้องสงสัย และเป็นผู้ให้การในชั้นศาล แต่ต้องทนทุกข์โดยไม่ได้รับความสนใจจาก ฝ่ายใดในการที่จะชดเชยสิ่งที่สูญเสีย หรือแม้แต่การยอมรับในสิทธิที่มีอยู่ ซึ่งเรียกว่า สิทธิของ ผู้เสียหาย

ในปี ค.ศ.1985 องค์การสหประชาชาติได้แถลงประกาศว่าด้วยหลักการเบื้องต้นในงานยุติธรรมสำหรับเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับการใช้อำนาจในทางมิชอบ (Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime on Abuse of Power)

ผู้เสียหายอาจตกเป็นเหยื่อในขั้นตอนต่างๆของกระบวนการยุติธรรมซ้ำแล้วซ้ำอีก ตั้งแต่การไปแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนในฐานะที่ตกเป็น ผู้เสียหาย แต่อาจไม่ได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็วและสุภาพ บางครั้งใช้กิริยาท่าทางหรือ ถ้อยคำที่อาจเป็นการประทุษร้ายผู้เสียหายให้เกิดการเจ็บปวดทางจิตใจ เช่น ในคดีถูกข่มขืน ใน ขั้นนี้ผู้เสียหายต้องตกเป็นเหยื่อของกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่การสอบปากคำของพนักงานสอบสวน การสอบสวนเพิ่มเติมจากพนักงาน อัยการ การซักค้านจากทนายความฝ่ายจำเลยในศาล การพิจารณา พิพากษาคดีของศาล และการที่ผู้ต้องขังได้รับโทษน้อยกว่าที่ศาลพิพากษา เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นและ ต้องการใช้อำนาจมืดในการบิดเบือนรูปคดี หรือในการปกปิดความผิด โดยการหลอกล่อ กดดัน ข่มขู่ หรือบีบบังคับต่อเหยื่ออาชญากรรมให้ถอนแจ้งความ ให้บิดเบือนคำให้การจากหนักเป็นเบา ให้หลบเลี่ยงการเป็นพยานโดยวิธีการปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมมีรูปแบบมากมายทั้งทางบวก และทางลบ ทั้งให้เงินและข่มขู่ ทั้งใช้พระเดชและพระคุณ และถ้าเหยื่ออาชญากรรมไม่กลัวคำข่มขู่ บุคคลกลุ่มนี้ก็อาจบงการฆ่าเหยื่ออาชญากรรม และบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อปิดปาก ดังนั้น ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งคือ การให้ความปลอดภัยต่อผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

3.2.1.2 สิทธิมนุษยชนของบุคคลไร้สัญชาติ

คนไร้สัญชาติย่อมหมายถึงบุคคลธรรมดาซึ่งไม่ได้รับการยอมรับว่ามี สัญชาติของ รัฐใดเลย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่มีกฎหมายของรัฐใดเลยที่ยอมรับให้สัญชาติแก่ บุคคลดังกล่าว จึงเป็นคนไร้สัญชาติ ทั้งในทางกฎหมายและข้อเท็จจริง ผลของกรณีแรกนี้ก็คือ ไม่มีรัฐ ใดเลยที่อาจให้ความคุ้มครองแก่บุคคลนี้ในฐานะคนชาติ ตัวอย่างของกรณีนี้ในประเทศไทย ก็คือ

(ก) บุคคลที่ไม่มีเอกสารพิสูจน์ความสัมพันธ์กับรัฐใดเลย อาทิ ชาวเขาดั้งเดิมที่ติดแผ่นดินอยู่ในประเทศไทย แต่ไม่มีเอกสารพิสูจน์ตนที่ รัฐไทยรับรอง

(ข) คนต่างด้าวในประเทศไทย ซึ่งถูกรัฐเจ้าของสัญชาติถอน สัญชาติที่ มีอยู่

(ค) บุคคลที่ไม่มีเอกสารพิสูจน์ตนใด ๆ เลย

นอกจากนี้ คนไร้สัญชาติย่อมอาจหมายถึงบุคคลธรรมดา ซึ่งมีสัญชาติ ของรัฐ ใดรัฐหนึ่ง ตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของรัฐนั้น ๆ แต่รัฐดังกล่าว ปฏิเสธที่จะให้ความ

คุ้มครองแก่บุคคลนั้นในฐานะ "รัฐเจ้าของสัญชาติของบุคคล" ดังนั้น โดยการพิจารณาข้อกฎหมาย บุคคลนี้จึงไม่ไร้สัญชาติ แต่โดยข้อเท็จจริง บุคคลดังกล่าวนี้จึงมีสถานะ "เสมือนไร้สัญชาติ" กล่าวคือ บุคคลดังกล่าวนี้จึงเป็น "คนไร้สัญชาติในทางข้อเท็จจริง" แต่มิใช่ "ในทางกฎหมาย" ผลของกรณีที่สองนี้ก็คือ บุคคลย่อมตกอยู่ในสภาพของบุคคลที่ "ไม่มีรัฐใดเลยที่อาจให้ความคุ้มครองแก่บุคคลนี้ในฐานะคนชาติ" เช่นกันกับกรณีแรก ตัวอย่างของกรณีที่สองนี้ในประเทศไทย ก็คือ

(ก) ผู้อพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้านในระหว่างสงคราม หรือ การสู้รบในพื้นที่ดังกล่าว อาทิ กลุ่มอดีตทหารจีนคนชาติ กลุ่มญวนอพยพ กลุ่มพม่าพลัดถิ่น กลุ่มอดีตโจรจีนมาลายา ซึ่งในปัจจุบันเรียกว่า "ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย"

(ข) กลุ่มแรงงานต่างชาติที่เป็นชนกลุ่มน้อยจากประเทศพม่า แต่อย่างไรก็ตาม หากรัฐเจ้าของสัญชาติของคนไร้สัญชาติใน ความหมายที่สองใช้ อำนาจที่ตนมีตามกฎหมายของตนเพิกถอนสัญชาติของบุคคลดังกล่าว บุคคลดังกล่าวก็จะตกเป็น "คนไร้สัญชาติในความหมายแรก" กล่าวคือ บุคคลดังกล่าวก็จะตกเป็น "คน ไร้สัญชาติทั้งในทางกฎหมายและข้อเท็จจริง"

ทั้งนี้กฎหมายไทยจะต้องยอมรับในสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติใน ประเทศไทยแล้ว กฎหมายไทยในปัจจุบันยอมรับดุลพินิจของฝ่ายบริหารที่จะมีนโยบายแห่งรัฐ เพื่อจัดการไร้สัญชาติของบุคคลที่มีภูมิลำเนาในประเทศไทย แต่ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ของคนไร้สัญชาติก็อาจเกิดขึ้นได้จากกระบวนการที่ฝ่ายบริหารและตุลาการใช้ในการรับรองสิทธิ นั้นเอง อาทิ

- (ก) การผลักดันออกไปจากประเทศไทย
- (ข) การตกเป็นผู้เสียหายของธุรกิจนอกระบบที่ผิดกฎหมาย
- (ค) ความไม่สามารถเข้าสู่สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา

3.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็กกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน

แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน ในหนังสือ Human Rights in Practice: A Guide to Assist Trafficked Woman and Children แปลโดยมูลนิธิผู้หญิง (พันธมิตรทั่วโลก ดำเนินการค้าหญิง, 2543, น. 24-31) ได้ให้ความหมาย "สิทธิมนุษยชน" และ หลักการของสิทธิมนุษยชน ไว้ดังนี้

สิทธิมนุษยชน(พัชรราวดี แก้วคุณและคณะ,2543)คือ สิทธิที่ได้รับมา ตั้งแต่เกิดหากปราศจากสิทธิเหล่านี้แล้วไม่สามารถดำรงความเป็นมนุษย์ไว้ได้ สิทธิเหล่านี้ทำให้

สามารถพัฒนาอย่างเต็มที่และสามารถใช้คุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ และสามารถตอบสนองความต้องการได้สิทธิเหล่านี้เป็นสิทธิพื้นฐานที่หญิงและชาย แต่ละคนไม่ว่าจะอยู่แห่งหนตำบลใดในโลกนี้มีสิทธิที่จะได้รับในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ หลักการเรื่องคุณค่าและศักดิ์ศรีอันเท่าเทียมกันของแต่ละบุคคลเป็นพื้นฐานแห่งมนุษยชนอันเป็นสากล

เมื่อใดก็ตามที่คนตกอยู่ในสถานการณ์ที่ความต้องการพื้นฐานจำเป็น หากไม่ได้รับการตอบสนองจนถึงขนาดที่มีผลอย่างรุนแรงต่อศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ความต้องการเหล่านี้จะแสดงออกมาในรูปของการเรียกร้องอยู่บนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน คือ สิทธิที่จะใช้ชีวิตอย่างปกติสุขและมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

การค้าหญิง (มูลนิธิผู้หญิง, 2543) ไม่ใช่เป็นเพียงการกระทำที่ร้ายแรงทางร่างกายหรือข่มขู่เท่านั้น แต่ยังรวมถึงกระบวนการทั้งหมดของการนำผู้หญิงให้อยู่ในสภาพที่ผู้หญิงไม่สามารถปฏิเสธได้นอกจากองค์ประกอบเรื่องการบังคับแล้วการค้าหญิงยังต้องรวมถึงเรื่องการขนส่งลำเลียง (Transportation) ผู้หญิงโดยให้สัญญาหลอกลวง และให้หลักฐานปลอมแปลงเพื่อจะพาผู้หญิงไปทำงานในสภาพที่เสมือนหนึ่งเป็นทาส (Slave-like conditions)

อีกทั้งความคิดที่ว่าการค้าหญิงติดอยู่กับเรื่องการค้าประเวณีเพียงอย่างเดียว เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่ยังรวมเรื่องแรงงานใช้ในบ้านที่ถูกบังคับ (Forced domestic) การแต่งงานโดยหลอกลวง เมียสังทางไปรษณีย์ ผู้ช่วยงานบ้านที่ถูกบังคับ การจ้างงานที่ผิดกฎหมายและการหลอกรับเป็นบุตรบุญธรรม ในสถานการณ์ที่ผู้หญิงถูกนำไปค้าเป็นการละเมิดสิทธิเพราะจะถูกควบคุมตัวบังคับให้ทำงานที่ตนไม่สมัครใจ ทำให้ผู้หญิงตกอยู่ในฐานะเยี่ยงทาสและไม่สามารถที่จะเรียกร้องสิทธิของตนเองได้ และตกอยู่ในสภาพที่ไม่ปลอดภัยและหวาดกลัว นอกจากนี้คนย้ายถิ่นส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่ไม่มีสัญญาเอกสารใดๆ หรือเป็นแรงงานที่ผิดกฎหมาย ทำให้พวกเขาไม่กล้าที่จะแสวงหาความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะเกรงกลัวว่าจะถูกลงโทษและถูกส่งกลับประเทศ สถานภาพทางสังคมที่ผิดกฎหมายทำให้พวกเขาเสี่ยงต่อการถูกคุกคามโดยนักค้ามนุษย์ ดังนั้นเมื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เป็นผู้เสียหายของการค้ามนุษย์ จึงควรคำนึงถึงสิทธิ(มูลนิธิผู้หญิง, 2543) ต่อไปนี้

1. ไม่เลือกปฏิบัติทางสัญชาติ เชื้อชาติ หรือสถานภาพทางกฎหมาย
2. ไม่เอาชีวิตหรือถูกคุกคามจากคนอื่นที่อยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจ
3. สิทธิที่จะมีความเป็นส่วนตัว ศักดิ์ศรี และความปลอดภัย
4. ได้รับการจัดหาที่พักที่มีความชำนาญในระหว่างดำเนินคดี

5.การได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายระหว่างการดำเนินคดีอาญา และคดีอื่นๆ

6. การได้รับการชดเชยและการบำบัดฟื้นฟูที่เป็นไปตามกฎหมาย

7.การได้รับความช่วยเหลือเพื่อที่จะสามารถกล่าวหาดำเนินคดีอาญา และทางแพ่งต่อผู้กระทำความผิด เช่น การได้รับอนุญาตให้พยานักชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดี ทางอาญาและทางแพ่ง

8. การได้รับความคุ้มครองในฐานะเป็นพยาน

9.การเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพอนามัยและทางสังคมในระหว่างที่ ได้รับอนุญาตให้พยานักชั่วคราว

10.การได้รับอนุญาตตามกฎหมายให้อยู่ในประเทศหากการเดินทาง กลับประเทศจะเป็นอันตรายหรือให้ความช่วยเหลือหากประสงค์จะเดินทางกลับและคืนสู่ชุมชน

11.การให้ความคุ้มครองเพื่อไม่ให้ถูกล้างแค้นจากฝ่ายผู้กระทำความผิด หรือจากเจ้าหน้าที่รัฐ

อย่างไรก็ตาม หลักการและแนวทางสิทธิมนุษยชนได้พิจารณา(ศิริพร สโครบา เนค,2548) ซึ่งผ่านการรับรองจากกรมการเศรษฐกิจและสังคมของสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2545 (ค.ศ.2002)

1. หลักการสิทธิมนุษยชนกับการค้ามนุษย์ มี 4 ด้าน คือ

- การให้สิทธิมนุษยชนเป็นศูนย์กลางของความสำคัญ
- การป้องกันการค้ามนุษย์
- การคุ้มครองและช่วยเหลือ
- การดำเนินการทางอาญา การลงโทษ และการเยียวยา

2. แนวทางสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ มี 11 ประการ คือ

- การส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
- การแยกผู้ถูกค้าออกจากนักค้ามนุษย์
- การวิจัย วิเคราะห์ ประเมิน และเผยแพร่
- การสร้างหลักประกันให้มีกฎหมายที่พอเพียง
- การสร้างหลักประกันให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเต็มที่
- การคุ้มครอง และช่วยเหลือผู้ที่ถูกค้า
- การป้องกันการค้ามนุษย์
- มาตรการพิเศษคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหายที่เป็นเด็ก
- การเข้าถึงการเยียวยา

- ภาระหน้าที่ของผู้รักษาสันติภาพ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่องค์กรช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและเจ้าหน้าที่ทางการทูต
- ความร่วมมือและการประสานงานระหว่างรัฐและระหว่างภูมิภาค

3.2.3 มาตรฐานสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

รัฐต้องให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของบุคคลทั้งปวงตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (พันธมิตรสากลด้านการค้าหญิง, 2543) รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องเคารพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของบุคคลภายในอาณาเขตของตนและยังจะต้องจัดให้มีเครื่องมือ (รวมถึงข้อมูลข่าวสารกำลังบุคคลากรทางกฎหมายและโครงสร้าง) ที่จะเป็หลักประกันสิทธิของแต่ละบุคคลเพื่อตระหนักและส่งเสริมภาระหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการค้ามนุษย์และในขณะเดียวกันปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายทุกคนตามมาตรฐาน ซึ่งผู้เสียหายจะไม่ถูกเลือกปฏิบัติทั้งในทางกฎหมายและทางปฏิบัติอันเป็นผลมาจากเชื้อชาติ เพศ การเลือกถือพฤติกรรมทางเพศ (sexual orientation) อายุ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรืออื่นๆ ความเชื่อหรือการปฏิบัติทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์หรือพื้นฐานทางสังคม ทรัพย์สิน ชาติกำเนิดหรือสถานภาพอื่นๆ รวมทั้งสถานภาพของการตกเป็นผู้เสียหายหรือการที่เคยทำงานในธุรกิจบริการทางเพศ

การปฏิบัติที่คำนึงถึงความปลอดภัย

1. ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะติดต่อกับสถานทูต หรือสถานกงสุลของประเทศที่ตนเป็นพลเมืองอยู่ หรือติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับชาติหรือระหว่างประเทศผู้มีหน้าที่ให้ความคุ้มครองบุคคลเหล่านั้น หรือ ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะติดต่อกับองค์กรเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือหรือให้คำปรึกษาแก่ผู้เสียหาย

2. ให้ความสำคัญคุ้มครองแก่ผู้เสียหายและพยาน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยทางร่างกายและจิตใจของผู้เสียหายหรือพยานเหนือกว่าประโยชน์ในการดำเนินคดี รวมถึง

ก. ก่อน ระหว่างและหลังการดำเนินคดีทางกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็คดีแพ่ง คดีอาญา หรือคดีอื่นๆ พึงหามาตรการที่จะคุ้มครองผู้เสียหายจากการถูกคุกคาม ถูกข่มขู่หรือแค้น โดยนักค้ามนุษย์ รวมทั้งการแค้นโดยบุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจ และในกรณีที่จำเป็นพึงให้ความสำคัญคุ้มครองแก่สมาชิกในครอบครัวและเพื่อนของผู้ถูกค้าในลักษณะเดียวกัน

ข. ผู้เสียหายเปลี่ยนเอกสารแสดงตัวในกรณีจำเป็น

ค. คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหาย รวมทั้งสมาชิกในครอบครัวและเพื่อน ในกรณีที่ต้องตัดสินใจเกี่ยวกับการจับกุม กักขังหรือเงื่อนไขการปล่อยตัวนักค้ามนุษย์ และต้องแจ้งให้ผู้ถูกค้าทราบก่อนที่จะมีการปล่อยตัวนักค้ามนุษย์ผู้ถูกจับกุมขังหรือผู้ถูกตัดสินว่ามีความผิดในข้อหาค้ามนุษย์หรือผู้บังคับใช้หรือแสวงหาประโยชน์จากผู้ถูกค้า

3. จัดให้ผู้ถูกค้าและผู้ที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิเกี่ยวกับสิทธิและกระบวนการทางกฎหมาย เพื่อเรียกร้องค่าสินไหม ค่าชดเชย ความเสียหายและค่าฟื้นฟูบำบัดสภาพร่างกายและจิตใจอันเป็นผลมาจากการถูกค้า

4. ไม่จับกุม คมขัง หรือฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้เสียหายในข้อหาที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมทั้งความผิดเนื่องจากการเข้าเมืองผิดกฎหมาย (และไม่มีใบอนุญาตทำงาน) การค้าประเวณี การพำนักในประเทศอย่างผิดกฎหมาย หรือการใช้เอกสารเดินทางที่ปลอมแปลงขึ้น และต้องไม่กักตัวผู้เสียหายไว้ในสถานกักกันคุก หรือเรือนจำไม่ว่าเวลาใด ทั้งก่อน ระหว่างและหลังการดำเนินคดีทางกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่ง คดีอาญาหรืออื่นๆ

5. ห้ามมิให้มีการเปิดเผยชื่อผู้เสียหายที่ทำงานในธุรกิจบริการทางเพศต่อสาธารณะ หรือห้ามมิให้บุคคลใดนำประวัติของผู้เสียหายไปใช้ อันจะก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือเป็นอันตรายต่อผู้เสียหาย สมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนไม่ว่ากรณีใดๆ โดยเฉพาะเมื่อคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพในการเดินทาง การสมรส หรือการสมัครงานเพื่อหารายได้ของผู้เสียหาย

6. จัดตั้งหน่วยตำรวจหรืออัยการที่มีความชำนาญเฉพาะและการอบรมให้เข้าใจการจัดการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ซึ่งมีความซับซ้อน มีมิติเรื่องหญิง – ชาย และต้องมีความเข้าใจต่อสถานภาพของผู้เสียหาย

สิทธิที่จะได้รับความยุติธรรม

1. สร้างความมั่นใจแก่ผู้เสียหายโดยไม่คำนึงถึงสถานภาพการเข้าเมืองหรืองานที่ทำว่าถูกหรือผิดกฎหมาย (เช่น การรื้อถอนขอทาน หรืองานบริการทางเพศ) ว่าตนมีสิทธิที่จะฟ้องคดีอาญาต่อนักค้ามนุษย์และบุคคลอื่นๆ ที่แสวงหาประโยชน์ หรือใช้แรงงานโดยมิชอบจากตน ในกรณีที่นักค้ามนุษย์เป็นผู้ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย จะต้องทำให้ความคุ้มครองนั้นถูกยกเว้น

2. จัดหาลำมแปลภาษาที่มีคุณวุฒิและความสามารถและตัวแทนทางกฎหมายให้แก่ผู้ถูกค้าทั้งก่อนและระหว่างการดำเนินคดีแพ่ง คดีอาญาหรือคดีทางการบริหารปกครองอื่นๆ ที่ผู้เสียหายทำหน้าที่เป็นพยาน เป็นผู้ร้องทุกข์ เป็นจำเลยหรืออื่นๆ และพึงจัดให้ผู้ถูกค้าได้รับสำเนาเอกสารหรือบันทึกสำนวนคดีทั้งหมดเป็นภาษาของตน โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ผู้เสียหายกับจำเลยควรมีลāmแปลภาษาและตัวแทนทางกฎหมายคนละคนกัน หากผู้เสียหายไม่สามารถจ้างลāmกับตัวแทนทางกฎหมายได้โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ

3. ให้ความมั่นใจว่าการพิจารณาคดีจะไม่เป็นอันตรายหรือสร้างความเสียหายต่อสิทธิของผู้ถูกค้าและต้องเป็นไปเพื่อความปลอดภัยทางร่างกายและจิตใจของผู้เสียหายและพยานอย่างน้อยที่สุด

ก. ภาวะรับผิดชอบในการพิสูจน์หลักฐานเกี่ยวกับผู้ถูกกล่าวหาว่ามีความผิดฐานค้ามนุษย์ทั้งก่อนและระหว่างการพิจารณาคดีต้องตกอยู่กับฝ่ายอัยการมิใช่ฝ่ายผู้เสียหาย

ข. อัยการพึงเรียกพยานผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อยหนึ่งคนมาให้ความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุและผลของการค้ามนุษย์และผลกระทบที่มีต่อผู้เสียหาย

ค. ใช้วิธีสืบสวน สืบค้น รวบรวมและตีความพยานหลักฐานที่จะเป็นการก้าวก้าวสิทธิส่วนบุคคลให้น้อยที่สุด และไม่ทำให้ผู้เสียหายเสื่อมเสียศักดิ์ศรีหรือแสดงอคติต่อเพศ เช่น เจ้าหน้าที่ไม่ควรใช้ประวัติส่วนตัว หรือ ความประพฤติที่ถูกกล่าวหา หรืออาชีพในปัจจุบัน หรือในอดีตมาต่อต้านผู้เสียหาย หรือยกเอาข้อมูลเหล่านั้นมาเป็นเหตุผลในการตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะร้องทุกข์ หรือในการตัดสินใจที่จะไม่ดำเนินคดีกับผู้ต้องหา

ง. ต้องไม่อนุญาตให้จำเลยใช้ประวัติส่วนตัว หรือความประพฤติที่ถูกกล่าวหา หรืออาชีพในปัจจุบันหรือในอดีต (เช่น เป็นหญิงบริการหรือคนรับใช้ในบ้าน) ของผู้ถูกค้ามาเป็นพยานเพื่อแก้ต่างให้ตัวเอง

จ. หลังจากได้พิจารณาถึงสภาพการณ์ต่างๆ อย่างรอบคอบและได้รับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือพยานแล้ว ผู้เสียหายที่ถูกกระทำและเป็นประจักษ์พยานของการทารุณทางเพศควรได้รับอนุญาตให้แสดงพยานหลักฐาน เป็นการลับ หรืออาศัยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์พิเศษ อื่นๆ

ช. ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะแสดงความเห็นและความวิตกกังวล และยอมได้รับการพิจารณาตามขั้นตอนที่เหมาะสมของการดำเนินคดี ในกรณีที่กระทบกระเทือนผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้เสียหาย ทั้งนี้โดยปราศจากอคติต่อผู้ถูกกล่าวหาและสอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ปฏิบัติอยู่

สิทธิที่จะได้รับการดำเนินคดีที่เป็นการลับและการชดใช้ความเสียหาย

1. ให้ความมั่นใจว่าผู้เสียหายทุกคน ที่เคยแสวงหาประโยชน์หรือกระทำการอันมิชอบต่อบุคคลนั้น และยอมมีสิทธิที่จะได้รับเงินค่าสินไหมอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (รวมทั้งค่าจ้างที่ติดค้าง) และได้รับการชดใช้ความเสียหายและการฟื้นฟูสภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และเศรษฐกิจ การชดใช้ความเสียหายที่ไม่ใช่ค่าจ้าง และการฟื้นฟูสภาพร่างกายจิตใจ จะต้องเหมาะสมกับสัดส่วนของความรุนแรงจากการถูกละเมิด และความเสียหายที่ได้รับ

2. ทำการยึดทรัพย์สินของนักค้ามนุษย์ที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดและจัดสรรทรัพย์สินนั้นเพื่อจ่ายเป็นค่าสินไหมทดแทน (เช่น ค่าจ้างที่ติดค้าง) ค่าความเสียหายและค่าฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจให้แก่ผู้ถูกค้าตามคำสั่งศาล

3. เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องหากได้รับคำร้องขอจากผู้เสียหายหรือตัวแทนทางกฎหมาย ต้องจัดหาเอกสารและข้อมูลทุกอย่างที่มีในครอบครอง หรือที่สามารถจัดหาได้ให้แก่ผู้ร้องขอ ทั้งนี้ต้องเป็นสิ่งที่เหมาะสมสอดคล้องกับการเรียกร้องเงินค่าเสียหายรวมทั้งค่าสินไหม ค่าชดใช้ความเสียหายและการฟื้นฟูสภาพร่างกายจิตใจผู้เสียหาย

สถานภาพผู้มีถิ่นพำนัก

1. ป้องกันการส่งกลับอย่างรีบด่วนด้วยการระงับการเนรเทศตัวผู้เสียหาย และจัดให้ผู้เสียหายได้รับสถานภาพผู้มีถิ่นพำนัก (รวมทั้งสิทธิในการทำงาน) เป็นเวลา 6 เดือน โดยในระหว่างนั้น ผู้เสียหายสามารถตัดสินใจว่าจะฟ้องดำเนินคดีแพ่งหรือเป็นพยานในคดีอาญาต่อนักค้ามนุษย์หรือไม่ ไม่ว่าผู้เสียหายจะตัดสินใจฟ้องดำเนินคดีแพ่งหรือเป็นพยานในคดีอาญา หรือทั้งสองคดีก็ตาม ควรจัดให้ผู้เสียหายได้รับสถานภาพผู้มีถิ่นพำนัก (รวมทั้งสิทธิในการทำงาน) ในระหว่างรอการดำเนินคดีรวมทั้งกรณีที่มีการอุทธรณ์

2. ไม่เนรเทศผู้เสียหายคนใด หากมีเหตุผลเพียงพอให้เชื่อว่าบุคคลผู้นั้นอาจตกอยู่ในอันตรายจากการถูกกระทำทารุณ และการเนรเทศทุกกรณีจะต้องกระทำอย่างสอดคล้องกับตัวบทกฎหมาย

3. ให้ข้อมูลและโอกาสแก่ผู้เสียหายที่จะยื่นคำร้องขอเป็นผู้มีถิ่นพำนักถาวรภายใต้กฎหมายแห่งชาติและสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ในการพิจารณาคำร้องขอผู้เสียหายย่อมได้รับอนุญาตให้แสดงหลักฐานอ้างว่าการส่งตัวกลับประเทศอาจเป็นภัยร้ายแรงต่อชีวิต เช่น เสี่ยงต่อการถูกแก้แค้นโดยนักค้ายาเสพติด ถูกคุกคามจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

4. กรณีที่ปฏิเสธ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดๆ ที่จะยอมรับการอ้างสิทธิการเป็นพลเมืองของผู้ถูกค้า รัฐพึงพิจารณาบนพื้นฐานความเป็นไปได้ว่าผู้ถูกค่านั้นเกิด หรือใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในประเทศนั้นหรือไม่ หากเป็นเช่นนั้น ประเทศที่ผู้ถูกค้าอาศัยอยู่ (ไม่ว่าอย่างถูกต้องหรือผิดกฎหมาย) ต้องจัดให้ผู้ถูกค่านั้นได้รับสิทธิและสิทธิพิเศษที่มอบให้กับบุคคลไร้สัญชาติอื่นๆ ที่ระบุไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติเกี่ยวกับสถานภาพของบุคคลไร้สัญชาติ

บริการด้านสุขภาพและอื่นๆ

1. ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือระหว่างผู้เสียหาย หน่วยงานผู้รักษากฎหมาย และองค์กรเอกชนที่สามารถช่วยเหลือผู้เสียหาย บุคคลากรทุกกลุ่มที่ให้บริการ (ด้านสุขภาพ กฎหมายและอื่นๆ) ควรได้รับการอบรมให้เข้าใจและตระหนักถึงสิทธิ และความต้องการที่แท้จริงของผู้เสียหายและควรได้รับทราบแนวทางที่จะเป็นหลักประกันในการให้การช่วยเหลือที่ถูกต้องเหมาะสม

2. ให้การดูแลรักษาทางการแพทย์และทางจิตใจแก่ผู้เสียหายอย่างพอเพียง เป็นความลับ และอย่างเท่าเทียมกับพลเมืองของประเทศนั้น

3. ให้บริการตรวจเลือดเพื่อหาเชื้อเอชไอวี / เอดส์หรือโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่นๆ โดยปิดเป็นความลับอย่างเคร่งครัด ยกเว้นในกรณีที่ได้รับการขอร้องจากผู้เข้ารับการตรวจเลือด นอกจากนี้ การตรวจเลือดทุกกรณีจะต้องมีบริการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมทั้งก่อนและหลังการตรวจและต้องไม่มีการใช้มาตรการลงโทษหรือกีดกันใดๆ ต่อผู้เสียหายที่ติดเชื้อเอชไอวี / เอดส์หรือโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่นๆ การตรวจเลือดจะต้องทำตามมาตรฐานที่ระบุไว้ใน “รายงานการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยโรคเอดส์กับสิทธิมนุษยชน” (ศูนย์สหประชาชาติเพื่อสิทธิมนุษยชนกับองค์การอนามัยโลก, เจนีวา, กรกฎาคม พ.ศ.2532)

4. ในระหว่างพักอาศัยในสถานภาพผู้มีถิ่นพำนักชั่วคราวควรจัดให้มีที่พักอาศัยที่เหมาะสมและปลอดภัย บริการด้านสุขภาพและสังคมทุกประเภทที่เป็นบริการของรัฐ บริการให้คำปรึกษาด้วยภาษาของผู้เสียหาย การช่วยเหลือด้านการเงินที่เพียงพอ โอกาสในการประกอบอาชีพ การศึกษาและฝึกอบรม

การส่งกลับและการคืนสู่สังคม

1. เมื่อผู้เสียหายกลับไปยังประเทศเดิม พึงจัดหาเงินทุนที่จำเป็นต่อการเดินทางกลับและในกรณีที่จำเป็นควรออกหรือให้การช่วยเหลือในการออกเอกสารประจำตัวใหม่

2. จัดให้มีโครงการช่วยเหลือและสนับสนุนการคืนสู่สังคมแก่ผู้เสียหายที่ต้องการกลับหรือได้กลับไปยังประเทศหรือชุมชนเดิมของตนเพื่อจำกัดขอบเขตของปัญหาในการกลับสู่ชุมชนที่พวกเขาต้องประสบให้น้อยที่สุด การช่วยเหลือในการคืนสู่ชุมชนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการป้องกันหรือเอาชนะปัญหาอุปสรรคที่ผู้เสียหายได้รับจากการถูกรวบครวหรือชุมชนปฏิเสธ เนื่องจากการที่ไม่สามารถหาอาชีพที่เลี้ยงตัวได้และจากการถูกคุกคามและแค้นแค้นจากนักค้ามนุษย์หรือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ โครงการช่วยเหลือเพื่อคืนสู่สังคมนี้ควรมีทั้งการศึกษาการอบรมเพื่อโอกาสในการทำงานและการช่วยเหลืออื่นๆที่เหมาะสมและไม่ควรตีตราหรือทำให้ผู้เสียหายต้องตกเป็นเหยื่อของสังคมอีก ทุกโครงการที่ต้องถือหลักการเก็บเรื่องของผู้เสียหายเป็นความลับ

ความร่วมมือของรัฐ

1. ให้ความร่วมมือโดยผ่านกลไกต่างๆ ทั้งในระดับทวิภาคี ภูมิภาค ระหว่างประเทศในการพัฒนายุทธศาสตร์และการปฏิบัติงานร่วมกันที่จะป้องกันการค้ามนุษย์รวมทั้งความร่วมมือระหว่างพรมแดนในการดำเนินคดีต่อนักค้ามนุษย์ตลอดจนการคุ้มครองชีวิตและสิทธิของผู้เสียหาย

2. ประสานงานการส่งตัวผู้เสียหายกลับภูมิลำเนาเดิมอย่างปลอดภัยและด้วยความสมัครใจ

3. สนับสนุนโครงการต่างๆ ที่ให้การศึกษาระณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกของสาธารณชนถึงสาเหตุและผลกระทบของการค้ามนุษย์รวมทั้งโครงการที่ดำเนินการโดยองค์กรเอกชน

3.3 สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

สิทธิและความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์(ปิยวรรณ สุขทอง, 2549)ควรได้รับ การช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อผู้เสียหายให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการนำตัวผู้ค้ามนุษย์มาลงโทษ ไม่ว่าจะฐานะพยานหรือในฐานะแหล่งข่าว อาจให้ความร่วมมือในการให้การที่สถานีตำรวจ หรือให้การในศาลในฐานะพยาน หรือเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการสืบสวนปราบปราม

ผู้กระทำผิดต่อไป ดังนั้นการกำหนดสิทธิและความช่วยเหลือจึงเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมได้ถูกละเลยมาก เพราะสังคมทั่วไปให้ความสำคัญกับผู้กระทำผิดหรือจำเลย และได้พยายามศึกษาวิธีการแก้ไขตัวผู้กระทำผิด การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา และจำเลยทั้งที่ควรให้ความสำคัญกับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเพราะเป็นผู้ได้รับผลกระทบแก่ร่างกายและจิตใจ รวมถึงทรัพย์สิน

อย่างไรก็ตามสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามกฎหมายไทยสามารถพิจารณาได้ตามที่พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ประวิทย์ ร้อยแก้ว, 2550) สามารถอุดช่องว่างของกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งมาตรการและกลไกที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับใหม่นี้ยังช่วยคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้ดียิ่งขึ้นอีกทั้งกฎหมายฉบับนี้ยังสอดคล้องกับมาตรการและกลไกตามที่พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็กตามแนบทำอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติ ว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติในลักษณะองค์การหลักสำคัญที่เพิ่มเข้ามา คือ

1. การขยายความคุ้มครองผู้เสียหายการค้ามนุษย์ให้รวมถึงผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นชายอายุมากกว่า 18 ปี นั้นมีนัยเกี่ยวกับเรื่องการบังคับใช้แรงงานเนื่องจากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นชายอายุมากกว่า 18 ปีซึ่งไม่ได้จดทะเบียนแรงงานมักจะถูกปฏิบัติเช่นเดียวกับคนที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายซึ่งได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายนี้
2. การให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการใช้มาตรการพิเศษเพื่อการสืบสวนสอบสวนและช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
3. การให้ความผิดฐานการค้ามนุษย์เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินซึ่งทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการยึดอายัดหรือริบทรัพย์สินที่ได้มาหรือเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์
4. การกำหนดบทลงโทษผู้กระทำผิดฐานการค้ามนุษย์และผู้เกี่ยวข้องที่รุนแรงมากขึ้น
5. การสร้างแรงจูงใจให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพยานในศาลเพื่อยืนยันการกระทำผิดของนักค้ามนุษย์ได้ เนื่องจากการกำหนดไม่ให้ดำเนินคดีกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในความผิดตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ประมวลกฎหมายอาญาในความผิดฐานแจ้งความเท็จ ปลอมและใช้เอกสารปลอม และความผิดฐานเป็นคนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

6. ผู้เสียหายค้ำมนุษย์จะได้รับค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อร่างกาย และจิตใจได้สะดวกขึ้นซึ่งอัยการสามารถเป็นผู้เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้โดยกระทำพร้อมกับการฟ้องคดีอาญา

ตามพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์มีการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์สามารถสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

1. ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมในเรื่องอาหาร ที่พัก การบำบัดฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจ การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินคดี เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย และพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแจ้งสิทธิของผู้เสียหายที่พึงได้รับการคุ้มครองในแต่ละขั้นตอนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการช่วยเหลือ ตลอดจนสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์โดยให้ค้ำจนถึง คักดีศรีความเป็นมนุษย์และความแตกต่างทางเพศ อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ ประเพณีวัฒนธรรมของผู้เสียหาย

2. ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์จะไม่ถูกดำเนินคดีทางอาญาในความผิดที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับความผิดฐานค้ำมนุษย์ อันได้แก่

ความผิดฐานเข้ามา ออกไปหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

ความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานฐานปลอมหรือใช้ซึ่งหนังสือเดินทางปลอม ตามประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการติดต่อ ชักชวน แนะนำตัว ติดตามหรือรับเร้าบุคคลเพื่อค้าประเวณีและการเข้าไปมั่วสุมในสถานการณการค้าประเวณีเพื่อค้าประเวณี

ความผิดฐานเป็นคนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย ว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว

3. ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิด โดยการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์โดยพนักงาน อัยการจะเรียกค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหายและไม่เสียค่าธรรมเนียม

4. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว โดยห้ามสาธารณชนเปิดเผยข้อมูลไม่ว่าโดยสื่อสารสนเทศประเภทใดที่ทำให้บุคคลอื่นรู้จัก ชื่อตัว ชื่อสกุล หรือบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย รวมไปถึงข้อมูลส่วนตัวของผู้เสียหายและครอบครัวของผู้เสียหายโดยมีการกำหนดบทลงโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาทหรือทั้งจำ ทั้งปรับไว้

5. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยจากการแก้แค้น โดยได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองพยาน ไม่ว่างก่อน ขณะ หรือหลังการดำเนินคดี และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและคำนึงถึงความปลอดภัยของบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายด้วย ซึ่งมีวิธีการคุ้มครองพยานมีความแตกต่างกันไปเช่น การให้พยานเปลี่ยนชื่อ นามสกุล การย้ายที่อยู่ การเปลี่ยนอาชีพ รวมทั้งปกปิดชื่อ ข้อมูลที่เป็นความลับ เพื่อหลีกเลี่ยงการติดตามจากการแก้แค้น การคุ้มครองในระยะนี้นอกจากจะช่วยให้พยานได้รับความปลอดภัยแล้วมาตรการคุ้มครองพยานยังทำให้สามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง (self sufficient) (Ganglof, 1996 อ้างถึงใน ลิขิต ถนอมเชื้อ, 2548)

6. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถการพำนักอาศัยอยู่ในประเทศ โดยผู้เสียหายได้รับการผ่อนผันให้ผู้เสียหายนั้นอยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว และได้รับอนุญาตให้ทำงานเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เพื่อการบำบัดฟื้นฟู การเรียกร้องสิทธิของผู้เสียหาย หรือเพื่อเหตุผลทางมนุษยธรรม

7. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะได้รับการส่งกลับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนา โดยการดำเนินการส่งตัวผู้เสียหายกลับคืนสู่ประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาให้คำนึงถึงความปลอดภัย และสวัสดิภาพของผู้นั้น เว้นแต่ผู้เสียหายจะมีถิ่นที่อยู่เป็นการถาวรในราชอาณาจักร

8. กำหนดให้มีกองทุนไว้ในพ.ร.บ. นี้เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์และการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยกองทุนอาจประกอบด้วย เงินทุนประเดิม ที่รัฐบาลจัดสรรให้ เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตามความผิดมูลฐานที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีกลไกในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่ทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับความตระหนักรู้เกี่ยวกับเครื่องมือทางกฎหมายเหล่านี้ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นการรับรองว่าผู้เสียหายจะได้รับการคัดแยกอย่างถูกต้องและเกิดการทำงานแบบสหวิชาชีพ (เรื่องรวี พิชัยกุล เกตุผล,2550)

นอกจากนี้ยังต้องได้มีการระบุให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการต้องแจ้งสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่างๆที่พึงได้รับการคุ้มครองในแต่ละขั้นตอนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการช่วยเหลือ ตลอดจนสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถตัดสินใจเข้าร่วมการดำเนินคดีต่อผู้ค้ามนุษย์โดยรับทราบถึงสิทธิที่ผู้เสียหายได้รับความคุ้มครองจากรัฐ

สรุปการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศไทยตามกฎหมายผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือดังนี้

1.ผู้เสียหายจากการในฐานะพยานซึ่งผู้เสียหายต้องให้ความยินยอมจึงได้รับการรับการคุ้มครองตามพ.ร.บ. คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 โดยรับรองสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญาให้ได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสมและค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐของสำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

2.ในฐานะผู้เสียหายได้รับการชดเชยตามพ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ของสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

3.กรณีเป็นหญิงหรือเด็กในฐานะผู้เสียหายเงินทุนเพื่อฟื้นฟูและช่วยเหลือผู้ถูกกระทำจากกระบวนการค้ามนุษย์(สำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาค้าหญิงและเด็ก,2548) ของสำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาค้าหญิงและเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยได้รับเงินทุน 100 ล้านบาทเพื่อใช้ดำเนินการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำจากกระบวนการค้ามนุษย์และปัญหาสังคมอื่นๆ ในการใช้จ่ายเป็นเงินสงเคราะห์สำหรับผู้ที่พึงได้รับการสงเคราะห์ ค่าตอบแทนสำหรับผู้เสียหายและจ่ายเป็นเงินทุนสนับสนุนโครงการ

4.มีสิทธิในการฟ้องทางแพ่งเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อร่างกายและจิตใจซึ่งอัยการสามารถเป็นผู้เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้ โดยกระทำพร้อมกับการฟ้องคดีอาญา

4. การคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นอกจากจะพิจารณาจากบทนิยามการค้ามนุษย์แล้ว ในความเป็นจริงการพิจารณาว่าผู้ใดเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้นไม่ใช่เรื่องง่าย และยังเป็นข้อสงสัยของเจ้าหน้าที่ต่อการปฏิบัติต่อพวกเขาในฐานะใด เนื่องจากบทพิสูจน์ว่าการเป็นผู้เสียหายนั้นได้พบกับข้อจำกัดมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารต่างภาษา การให้ข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพิจารณาสถานะของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เนื่องจากสถานะของผู้เสียหายมีผลต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่และตัวผู้เสียหายเองว่าจะอยู่ในฐานะผู้กระทำผิดแล้วถูกลงโทษหรืออยู่ในฐานะผู้เสียหายจะได้รับการคุ้มครองจึงเป็นเรื่องที่ควรพิจารณา

4.1 สถานะของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในกระบวนการยุติธรรมไทย

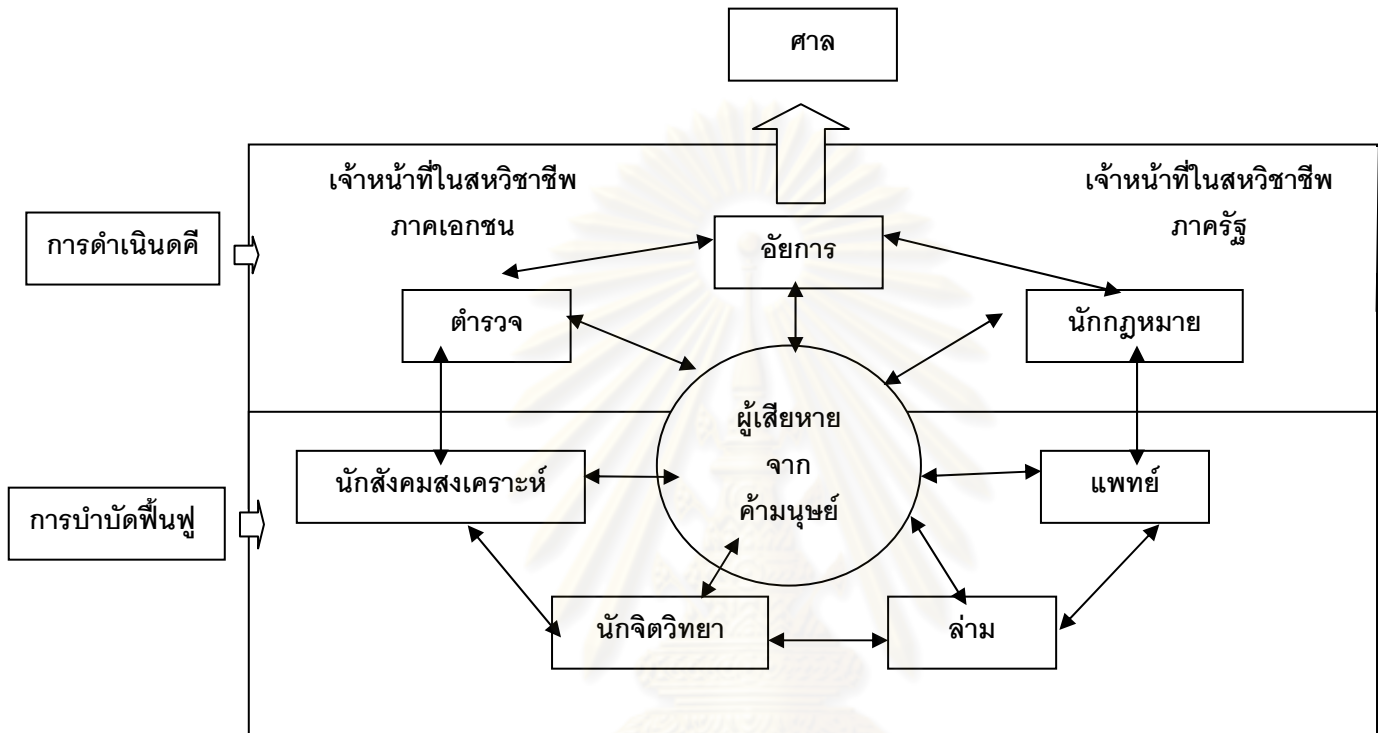
ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์บางคนมีสถานะ 2 สถานะคือ คือเป็นผู้เสียหาย (โจทก์ฟ้องนักค้ามนุษย์)และผู้กระทำผิดตามกฎหมายบางฉบับ(การลักลอบหนีเข้าเมือง โสภณี หรือการทำผิดกฎหมาย) ซึ่งเป็นปัญหาในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ ที่ต้องเลือกดำเนินการกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในฐานะเป็นผู้เสียหายหรือผู้กระทำผิดแต่ในปัจจุบันได้มีแนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งได้ผ่านการคัดแยกแล้วว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะได้รับการงดเว้นไม่ถูกดำเนินคดีอาญาในฐานะผู้กระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นการรับผิดชอบเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยต้องดำเนินการร่วมกับเจ้าหน้าที่ด้านสังคมสงเคราะห์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านสตรีและเด็กในการเข้าร่วมในการสอบปากคำเบื้องต้น การสอบสวนและการสืบพยานในศาล โดยมีเครื่องมือในการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์กับผู้กระทำผิดได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งมีการกำหนดให้ใช้บันทึกการสัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อพิจารณาการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบตรวจสอบเบื้องต้นซึ่งได้พัฒนาจากทีมสหวิชาชีพมีการกำหนดเกณฑ์การเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ อีกทั้งในส่วนของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ได้จัดให้มีหน่วยงานย่อย คือ ส่วนคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ภายใต้งานพิทักษ์เด็ก สตรี เยาวชนและการค้ามนุษย์ ในกองกำกับการ 3 ศูนย์สืบสวนสอบสวน เพื่อคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นชาวต่างชาติที่ลักลอบหนีเข้าเมือง

เมื่อได้รับยกเว้นจากสถานะผู้กระทำผิดมาสู่สถานะของการเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้นจะติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม อันได้แก่ นักกฎหมาย ตำรวจ อัยการ ศาล หรือเจ้าหน้าที่สหวิชาชีพอันได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์

นักจิตวิทยา แพทย์ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ดังนั้นเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมสามารถสรุปเป็นแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 1 การช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

นอกจากนี้สถานะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ควรรับรองให้ชัดเจน ควรให้ความมั่นใจในสิทธิกระบวนการยุติธรรม เช่น ให้ความเข้าใจ ในข้อกล่าวหา การดำเนินการโดยไม่ชักช้าในการจัดหาล่าม และการเข้ามามีส่วนร่วมของนักสังคมสงเคราะห์ ทนายความ อัยการ การปฏิบัติด้วยความเอาใจใส่เป็นพิเศษในการจับกุม คမ်းขัง สอบสวน ปกปิดตัวตนและข้อมูลของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยเฉพาะปกปิดมิให้มีการเผยแพร่ทางเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้เสียหาย

4.2.บทบาทของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

4.2.1สำนักงานตำรวจแห่งชาติกับการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหน่วยงานต่างๆ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของสมาชิกในสังคม ไม่ว่าในด้านการดำเนินคดี จับกุมผู้กระทำผิดหรือการคุ้มครองดูแลผู้เสียหาย ในคดีต่างๆรวมถึงอาชญากรรมที่ร้ายแรงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นคือการค้ามนุษย์ ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ความสำคัญจึงได้มีหน่วยงานเฉพาะในการรับผิดชอบดำเนินคดีป้องกันปราบปราม ในลักษณะงานพิทักษ์เด็ก เยาวชนและสตรี(พตส.)ซึ่งมีหน่วยงานระดับกองบัญชาการ กองบังคับการปฏิบัติงานและระดับสถานีตำรวจ มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันแต่ในขณะเดียวกันนั้นก็เชื่อมโยงประสานงานกันเพื่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ(สำนักงานตำรวจแห่งชาติ,2550)

หน่วยงานระดับกองบัญชาการมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับงานของพตส. ได้แก่ กองบัญชาการตำรวจสันติบาล(บช.ส.) กองบัญชาการตำรวจนครบาล(บช.น.) กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง(บช.ก.) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน(บช.ตชด.) สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง(สตม.)กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 1-9

ระดับกองบังคับการซึ่งมีภารกิจเกี่ยวข้องกับกรอบงานพตส. ได้แก่ ศูนย์สวัสดิภาพเด็ก เยาวชนและสตรี(ศตส.) ซึ่งรับผิดชอบคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์เฉพาะในเขตกรุงเทพฯ และกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปตส.) ซึ่งรับผิดชอบคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ข้ามชาติ

ระดับระดับสถานีตำรวจแต่ละสถานีรับผิดชอบสืบสวนปราบปรามอาชญากรรมรายย่อยในพื้นที่รับผิดชอบทุกประเภท

จะพบว่าหน่วยงานย่อยต่างๆในสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ซึ่งต่างทำหน้าที่สนับสนุน เชื่อมโยงกัน ซึ่งในหน่วยงานดังกล่าวในข้างต้นนั้นผู้วิจัยจะขอศึกษาบางหน่วยงานที่มีหน้าที่เฉพาะอันได้แก่กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปตส.)สังกัดกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง(บช.ก.) และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง(สตม.)

จึงขออธิบายเพิ่มเติมสำหรับหน่วยงานที่มีภารกิจในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ได้แก่

งานพิทักษ์เด็ก เยาวชนและสตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ(พตส.ตร.) ทำหน้าที่ในการกำหนดแผนพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรีและการค้ามนุษย์ เป็นกลไกประสานงานดำเนินงานคดีค้ามนุษย์ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนริเริ่มในการดำเนินการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ศูนย์สวัสดิภาพเด็ก เยาวชนและสตรี(ศตส.) มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรี โดยมีการสืบสวน ควบคุมในการดำเนินงานตามกฎหมายว่าด้วยการค้าหญิงและเด็ก หรือการค้ามนุษย์

กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปตส.) เป็นหน่วยงานระดับกองบังคับการ อยู่ภายใต้สังกัดกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง(บช.ก.) ทำหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนการกระทำผิดที่มีโทษทางอาญาเกี่ยวกับการละเมิด การกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี และจัดระเบียบสังคม

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง(สตม.) มีหน่วยงานย่อยในกองกำกับการ 3 ศูนย์สืบสวนสอบสวน สตม. เพื่อคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นชาวต่างชาติลักลอบหนีเข้าเมืองที่อยู่ในห้องกัก และประสานงานกับกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการเพื่อรับตัวให้ความดูแลต่อไป และมีกองกำกับการ 1-2 ศูนย์สืบสวนสอบสวน สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเกิดขึ้นตามระเบียบ ตร. ว่าด้วยการกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2548 ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2548 มีหน้าที่หลักในการสืบสวนป้องกันปราบปรามดำเนินคดีและขยายผลการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ และการกระทำผิดตามกฎหมายคนเข้าเมือง เพื่อความมั่นคงของประเทศ

4.2.2 การคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

สำหรับประเทศไทยการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้นได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงองค์กรระหว่างประเทศซึ่งร่วมกันดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์โดยมีมาตรการหลัก 4 ด้านหรือ4P's ได้แก่ นโยบายและการประสานงาน (Policy and Coordination) การป้องกัน (Prevention) การดำเนินคดี รวมถึงมาตรการทางกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม(Prosecution) และการคุ้มครองช่วยเหลือ การส่งกลับประเทศและการคืนผู้เสียหาย (Protection) ซึ่งกระบวนการต่างๆทำงานกันโดยลักษณะรูปแบบสหวิชาชีพ ดังนั้นการทำงานในขั้นตอนของการดำเนินคดีและการคุ้มครอง

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จึงมีความเกี่ยวข้องกัน และแม้ว่าการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถทำงานเพียงลำพังได้ก็ตาม แต่ก็มีความสำคัญต่อการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายมากเช่นกัน เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีจับกุมผู้กระทำผิด ป้องกันปราบปรามยับยั้งการกระทำผิดต่างๆ รวมถึงให้การคุ้มครองผู้เสียหาย

4.2.2.1 ด้านกฎหมายประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับผู้เสียหายมากขึ้นโดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์โดยตรงและมีการนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาใช้ให้เหมาะสมกับความผิดที่เกิดขึ้น โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคำนึงสิทธิมนุษยชนของผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ทำให้ผู้เสียหายได้รับการดูแลชดเชยมากขึ้นขณะเดียวกันก็มีบทลงโทษอย่างหนักกับการกระทำผิดดังกล่าว โดยกฎหมายของไทยที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันได้แก่

กฎหมายสารบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

ประมวลกฎหมายอาญา

พ.ร.บ. การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539

พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

กฎหมายอื่นที่สนับสนุนในการรวบรวมพยานหลักฐาน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20)

พ.ศ. 2542

พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

พ.ร.บ. คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546

พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2546

บันทึกข้อตกลงภายในประเทศและระหว่างประเทศ

บันทึกข้อตกลงระหว่างประเทศ

บันทึกความเข้าใจ ระหว่าง รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย กับ รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาเรื่อง ความร่วมมือทวิภาคี ว่าด้วยการบริหารจัดการค้าเด็กและหญิง และการช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์

บันทึกความเข้าใจว่าด้วย ความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

บันทึกความเข้าใจ ระหว่าง รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย กับ รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ว่าด้วยความร่วมมือต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรี และเด็ก

บันทึกความเข้าใจ ระหว่าง รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย กับ รัฐบาลเวียดนาม

บันทึกข้อตกลงภายในประเทศ

บันทึกข้อตกลง เรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่ภาครัฐเกี่ยวข้อง ในการดำเนินการกรณีการค้าเด็กและหญิง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546

บันทึกข้อตกลง เรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนกรณีการค้าเด็กและหญิงพ.ศ. 2546

บันทึกข้อตกลง เรื่อง แนวทางการดำเนินงานขององค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ กรณีการค้าเด็กและหญิง พ.ศ. 2546

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปราม และช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน

นอกจากนี้ยังมีการทำบันทึกข้อตกลงทั่วทุกภูมิภาคในไทยด้วยเช่นกัน

4.2.2.2 ด้านการบังคับใช้กฎหมายในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ขั้นตอนในการดำเนินคดีการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะ การแจ้งความ การสอบปากคำ สืบสวน สอบสวน การสืบพยานในชั้นศาล และการดำเนินการภายหลังจากที่มีและไม่มีพินิจพิพากษา มีการทำงานเป็นรูปแบบสหวิชาชีพ ต้องมีกลุ่มวิชาชีพสังคมสงเคราะห์เข้ามาทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เสียหายทั้งทางร่างกาย จิตใจ และความรู้ความเข้าใจ ในขั้นตอนกฎหมาย และขั้นตอนการดำเนินคดีต่างๆ ด้วยบรรยากาศที่เป็นมิตรและไม่มีการละเมิดสิทธิของผู้เสียหาย ตลอดจนการดูแลผู้เสียหายหลังจากการดำเนินคดีซึ่งจะทำให้ได้รับความร่วมมือจากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจอาศัยอำนาจตามกฎหมายกำหนดไว้ซึ่งหน้าที่หลักของบทบาทเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ การสืบสวนสอบสวน ช่วยเหลือผู้เสียหายและจับกุมผู้กระทำผิดมาจับโทษ ดังนั้นจึงขออธิบายความหมายของการสืบสวนและการสอบสวน ดังนี้

การสืบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(10) หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

การสืบสวนตามจากนิยามดังกล่าว เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่มีสาระสำคัญ 2 ประการคือ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งอาจเป็นการดำเนินการไปก่อนที่จะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และ เพื่อทราบรายละเอียดของความผิด ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ซึ่งพนักงานสอบสวนจะได้ดำเนินการต่อไป(สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล,2551)

การสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(11) หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด เพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ

การสอบสวนตามบทนิยามดังกล่าว เป็นกระบวนการที่พนักงานสอบสวนได้กระทำไปในการรวบรวมพยานหลักฐาน รวมทั้งการดำเนินการอื่นๆ ที่ใช้มาตรการบังคับ(จับ ควบคุม คั่น) หรือการชันสูตรพลิกศพ ฯลฯ ดังนั้นการสอบสวนมีสาระสำคัญ 2 ประการคือ การรวบรวมพยานหลักฐานและการใช้มาตรการบังคับต่างๆ เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิด และนำตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ(สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล,2551)

สรุปการดำเนินการต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ดังนี้

รับแจ้งเหตุ การสืบสวน

1. ผู้เสียหายร้องทุกข์หรือญาติผู้เสียหายฯ ร้องเรียนหรือเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน(NGO)พาผู้เสียหายหรือญาติมาร้องเรียนร้องทุกข์หรือเจ้าหน้าที่รัฐสืบทราบตรวจพบรีบดำเนินการช่วยเหลือหลังจากรับแจ้งทันที

2. วางแผนการจับกุม บางครั้งมีทีมสหวิชาชีพพร้อมด้วย

3. เข้าจับกุมผู้กระทำผิดและช่วยเหลือผู้เสียหายให้ปลอดภัยจากสถานที่เกิดจากสืบสวน ปราบปราม

4. ติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งตัวแทนหรือเจ้าหน้าที่เข้าร่วมฟังการสอบปากคำ

การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

5. พิจารณาว่าเป็นผู้เสียหายค้ามนุษย์หรือไม่ แยกสถานะของผู้เสียหายเพื่อการคุ้มครองดูแลหรือดำเนินการโดยจำแนกผู้เสียหายออกจากบุคคลเข้าเมืองผิดกฎหมาย โดยพิจารณาองค์ประกอบ 3 ประการคือ การกระทำ วิธีการ การแสวงหาผลประโยชน์ (โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ รับผิดชอบในการชี้ขาด โดยรับฟังข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน ความเห็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน หากความคิดเห็นของพนักงานสอบสวน แตกต่างจากความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้หัวหน้าสถานีตำรวจใจเขต รับผิดชอบนั้นๆ เป็นผู้ชี้ขาด รวมทั้งทำบันทึกเหตุผลและความเห็นแจ้งไปยังหน่วยงานดังกล่าว ในกรณีความเห็นแย้ง)

6. ถ้าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ไม่ต้องดำเนินคดีกับผู้เสียหาย

การดำเนินคดี สอบสวน

7. ไม่ดำเนินคดีแก่ผู้เสียหายแม้จะเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การใช้เอกสารปลอมเดินทาง ผ่านเข้าเมืองหรือออกเมืองโดยถูกนำไปค้า เป็นคนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือค้าประเวณี เพราะว่าหากดำเนินคดีแก่แล้ว เท่ากับเป็นการผลักดันออกไปจากกระบวนการยุติธรรม

8. สอบปากคำเบื้องต้น ให้พนักงานสอบสวนประสานแจ้ง กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือองค์กรเอกชน ให้จัดหาหรือประสานให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ทำงานด้านสตรีและเด็ก ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และจิตแพทย์แล้วแต่กรณี เข้าร่วมฟังการสอบปากคำเบื้องต้น

กรณีเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ ให้แจ้งพนักงานอัยการ เข้าร่วมในการถามปากค่านั้นด้วย (ป.วิอาญา ม.133 ทวิ)

9. แจ้งสิทธิต่างๆที่จะได้รับความช่วยเหลือขององค์การภาครัฐ ภาคเอกชน เช่น

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สถานแรกรับ และสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ เพื่อวัตถุประสงค์ในการฟื้นฟูสภาพร่างกายจิตใจและการฝึกอบรม อาชีพให้แก่ผู้เสียหายและเงินทุนเพื่อฟื้นฟูของสำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

การได้รับการชดเชยและการบำบัดฟื้นฟูที่เป็นไปตามกฎหมายกรม คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม(ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองพยาน พ.ศ.2546 พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544)

การได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย และมีตัวแทนทางกฎหมาย ระหว่างการดำเนินคดีอาญาและคดีอื่นๆ อัยการสูงสุด (สิทธิทางแพ่ง การฟ้องคดีเรื่องละเมิด เรียกร้องค่าสินไหมทดแทน)โอกาสที่จะได้รับการจัดหาลำโพงที่มีความชำนาญในระหว่างดำเนินคดี รวมถึงการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีของศาล

10. ประสานงานกับเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการให้ความช่วยเหลือ ในเรื่องอาหารที่พักและการส่งกลับไปยังประเทศเดิมหรือภูมิลำเนาของผู้นั้น หลังจากสอบปากคำแล้ว

กรณีเป็นเด็ก ให้นำส่งสถานแรกรับหรือสถานสงเคราะห์ของกรมพัฒนา สังคมและสวัสดิการ หรือสถานสงเคราะห์เอกชน ที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการรับรองภายใน 24 ชั่วโมงเพื่อให้ความช่วยเหลือดูแล

กรณีเป็นหญิงอายุไม่เกิน 18 ปี หลังจากสอบปากคำแล้ว หากหญิงนั้น สมัครใจ ขออยู่ฝึกอาชีพกับกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการก็ให้เป็นไปตามนั้น

11. หากมีความจำเป็นต้องสืบพยานไว้ก่อน ให้ประสานงานกับพนักงาน อัยการ เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลให้มีการสืบพยานไว้ก่อน แม้การสอบสวนจะยังไม่แล้วเสร็จก็ตาม โดยที่ยังไม่ได้ตัวผู้ต้องหาดำเนินคดี ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินคดี ทำให้ สามารถส่งตัวผู้เสียหายกลับประเทศภูมิลำเนาได้ทันที

12. หลังสอบปากคำเด็กหรือหญิงต่างด้าวที่ตกเป็นผู้เสียหาย โดยให้ส่งเด็ก หรือหญิงต่างด้าวนั้นไปยังสถานแรกรับหรือสถานสงเคราะห์ของกรมพัฒนาฯหรือสถานสงเคราะห์

ของเอกชน ที่กรมพัฒนาฯรับรองเพื่อเป็นการบำบัดรักษา และเป็นพยานในคดีค้ามนุษย์ ทั้งนี้แล้วแต่กรณี

13. ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดในฐานค้ามนุษย์

การคุ้มครองพยาน

14. เจ้าหน้าที่ตำรวจคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในฐานะพยานทั้งระหว่างการดำเนินคดีและหลังจากการพิจารณาคดีในระยะเวลาตามความเหมาะสม โดยความสมัครของผู้เสียหายที่ร้องขอและติดต่อประสานกับสำนักงานคุ้มครองพยาน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อัษฎลี้ ฉายสุวรรณ(2534)วิทยานิพนธ์เรื่องการทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ พบว่า

เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญาย่อมตกเป็นผู้ได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้นและบุคคลเหล่านั้นย่อมมีสิทธิตามกฎหมายในอันที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากผู้กระทำผิด แต่ด้วยเหตุผลในเรื่องอุปสรรคและปัญหาของการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของผู้กระทำผิดดังกล่าว ภาระหน้าที่ในการเยียวยานี้จึงควรตกอยู่กับรัฐ โดยการที่รัฐรับเป็นผู้จ่ายค่าทดแทน (Compensation) ให้แก่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายแทนผู้กระทำผิด นอกเหนือไปจากการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำผิด ซึ่งหลักการจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายโดยรัฐดังกล่าวนี้อยู่บนพื้นฐานของหลักการ 3 ประการ คือ

1. รัฐปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมขึ้นในสังคมบกร่อง
2. ผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเป็นบุคคลที่ได้รับผลร้ายแทนสมาชิกอื่นในสังคมสังคมจึงต้องมีส่วนช่วยเหลือบุคคลนั้น
3. เป็นการขยายบริการทางด้านสวัสดิการสังคม

อภิรักษ์ ทิมวงศ์(2537)วิทยานิพนธ์เรื่องสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกฎหมายระหว่างประเทศ:ผลกระทบต่อประเทศไทย

สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลกระทบต่อประเทศไทย พบว่า มาตรการในการให้ความคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในประเทศไทย ยังไม่มีความชัดเจน และไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการให้ความคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมตลอดการดำเนินกระบวนการยุติธรรม การใช้สิทธิทางกฎหมายของเหยื่ออาชญากรรมหรือ ผู้เสียหายในคดีอาญา เพื่อให้ได้รับการชดเชยค่าเสียหายและนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ มีปัญหาและอุปสรรคหลายประการเนื่องจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งทางสารบัญญัติและทางสบัญญัติยังคุ้มครองหรือเอื้ออำนวยความสะดวกต่อการใช้สิทธิทางกฎหมายของเหยื่ออาชญากรรมไม่ได้อย่างเพียงพอ ทั้งที่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญาเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการดำเนินคดีสมควรจะได้รับการคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

จิตติมา ธงไชย, ร้อยตำรวจโทหญิง(2543)วิทยานิพนธ์เรื่องรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 : ศึกษาเฉพาะกรณีการคุ้มครองผู้เสียหายและพยานที่เป็นเด็กในการสอบสวน พบว่า

การคุ้มครองผู้เสียหายและพยานที่เป็นเด็กในการสอบสวน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ ยังไม่บรรลุผลตามเจตนารมณ์เนื่องจากขาดความพร้อมทั้งในด้านสถานที่ อุปกรณ์ บุคลากร วิธีการทำงานและงบประมาณ ตลอดจนรูปแบบองค์กรที่มีส่วนรับผิดชอบอย่างเหมาะสม จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย จึงควรจัดให้มีหน่วยงานพิเศษในทุกระดับ มีบุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมเฉพาะด้าน และกำหนดหลักเกณฑ์ทางกฎหมายและแนวทางปฏิบัติร่วมกันอย่างชัดเจน มีกฎหมายคุ้มครอง ระเบียบข้อบังคับเพื่อความปลอดภัยของผู้เสียหายและพยานที่เป็นเด็กเพื่อให้สอดคล้องกับการป้องกันและคุ้มครองสิทธิเด็กตามมาตรฐานสากล

ศิริพร สะโครบานะและคณะ(2546) ได้ศึกษาเรื่อง การติดตามและประเมินผล การปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง การแก้ไขปัญหาโสเภณีเด็ก พบว่า

หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้ดำเนินการโครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาและมีการฝึกอาชีพในการป้องกันเด็กจากการถูกล่อลวงเข้าสู่กระบวนการค้าประเวณี มีการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือคุ้มครองและช่วยเหลือฟื้นฟู ทั้งเด็กไทยที่ถูกนำมาค้าประเวณี และเด็กต่างชาติที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ข้ามชาติ นโยบายระดับชาติส่งผลให้มีการปรับปรุงกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539 ซึ่งมีผลทำให้การซื้อประเวณี

เด็กเป็นความผิดทางอาญาและมีการพัฒนามาตรการทางกฎหมายอื่น ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

วิลาวัลย์ ลิ้มปนะวรรณกุล(2547)วิทยานิพนธ์เรื่องกระบวนการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของหญิงและเด็ก:ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านเกร็ดตระการ พบว่า

หญิงและเด็กมีจุดเริ่มต้นของการตกเป็นผู้เสียหายโดยการถูกชักชวนมาจากครอบครัวในชนบท ซึ่งมีทั้ง คนในหมู่บ้าน นอกหมู่บ้าน และญาติ เป็นสื่อกลางในการติดต่อชักชวน โดยมีเส้นทางการเดินทางใน 2 ลักษณะ คือ เส้นทางการเดินทางเข้ามาในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นการเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทย ของหญิงและเด็กต่างชาติ คือ ลาว พม่า และกัมพูชา ตามจุดผ่านแดนของประเทศไทย และเส้นทางการเดินทางออกนอกประเทศไทยเป็นการเดินทางของหญิงและเด็กไทย เพื่อไปทำงาน ณ ประเทศญี่ปุ่น พบว่ามีลักษณะเส้นทางเป็นกระบวนการและมีกลุ่มเครือข่ายเดียวกัน ซึ่งการเข้าประเทศญี่ปุ่นของหญิงและเด็กกลุ่มนี้เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แตกต่างจากหญิงและเด็กต่างชาติที่ตกเป็นผู้เสียหายของการค้ามนุษย์ในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการหลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย การเดินทางของหญิงและเด็กจะมีเครือข่ายการเดินทางอย่างเป็นกระบวนการ กล่าวคือมีนายหน้าเป็นผู้ไปติดต่อหญิงและเด็กถึงในหมู่บ้าน มีการนำพาส่งให้กับนายหน้า ระหว่างทางและส่งต่อเป็นทอดๆจนถึงปลายทาง แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของเครือข่ายการเดินทาง ซึ่งจะต้องประกอบด้วย เครือข่ายต้นทาง เครือข่ายระหว่างทาง และเครือข่ายปลายทางในการดำเนินงาน ตั้งแต่ขั้นตอนของการจัดหา นำพาขนส่ง และส่งมอบหญิงและเด็กเข้าสู่ตลาดแรงงาน

การศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการตกเป็นผู้เสียหายของการค้ามนุษย์ พบว่าปัจจัยภายในมาจากพื้นฐานของหญิงและเด็ก ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะ อันได้แก่ เพศ อายุ และการศึกษาโดยพบว่าหญิงและเด็กที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี และไม่ได้รับการศึกษามีโอกาสเสี่ยงต่อการตกเป็นผู้เสียหายได้มากกว่ากลุ่มอื่น ปัจจัยจากตัวบุคคล คือ ความต้องการขั้นพื้นฐานของชีวิต ค่านิยมการกตัญญูกตเวที และพฤติกรรมกรเรียนแบบทางสังคม ปัจจัยด้านครอบครัวพบว่าส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเดียว มีอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง และมีความสัมพันธ์ในครอบครัวดี แต่เนื่องจากค่านิยมการแข่งขันกันทางวัตถุนิยมในชุมชน ครอบครัวจึงผลักดันให้บุตรสาวออกไปหางานทำในต่างถิ่นตามสมาชิกคนอื่นๆ ในชุมชน ซึ่งหญิงและเด็กเองก็ต้องการหางานทำเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีในกับครอบครัว จึงได้สมัครใจไปทำงานตามคำชักชวน ด้านปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตกเป็นผู้เสียหายของการค้ามนุษย์ของหญิงและเด็ก พบว่ามีสาเหตุมาจากสภาพเศรษฐกิจ ทั้งในระดับจุลภาคอันได้แก่การไม่มีงานทำและขาดโอกาสในการยกระดับ

รายได้หรือเปลี่ยนแปลงอาชีพ ปัญหาภาระหนี้สินของครอบครัว การไม่มีที่ดินทำกิน การถูกผูกมัดจากการสร้างเงื่อนไขข้อผูกพันทางการเงิน (Commitment) การไม่สามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกทางสังคม (Social Utilities) การตกเป็นผู้เสียหายของความป่วยพิการทางสังคม (The Social ills) ในขณะที่ระดับมหภาคเป็นผลมาจาก การไม่ได้รับความเป็นธรรมทางสังคม การเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน การมีระบบคมนาคมและการสื่อสารที่เจริญก้าวหน้า ประกอบกับสังคม/ชุมชนมีความอ่อนแอเอง จึงทำให้สมาชิกของสังคมขาดการคุ้มครองดูแลซึ่งกันและกัน

ในส่วนของความคาดหวังของหญิงและเด็กที่มีต่อการดำเนินชีวิตภายหลังจากกลับสู่สังคม ส่วนใหญ่มีความคาดหวังว่าเมื่อกลับไปอยู่ร่วมกับครอบครัวตามภูมิลำเนาเดิมแล้ว จะนำวิชาชีพที่ฝึกอบรมในสถานคุ้มครองฯ ไปใช้ในการประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว โดยไม่คิดจะกลับมาทำงานตามคำสั่งชวนของใครอีก

สำหรับข้อเสนอแนะมี 3 ระดับ คือ ระดับประเทศ ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนา เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทั้งในระดับประเทศ และระหว่างประเทศ ในภูมิภาค ควรมีการร่วมมือกันโดยสร้างเครือข่าย ความร่วมมือทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ในการดำเนินการร่วมกันและเร่งปรับปรุงกฎหมายให้มีประสิทธิภาพการบังคับใช้อย่างจริงจัง ระดับชุมชน ควรเฝ้าระวังในการป้องกันปัญหาที่ต้นเหตุ โดยการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง ทำให้ครอบครัวและชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ และส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตให้กับชุมชน ระดับองค์กร ควรดำเนินงานร่วมกันอย่างบูรณาการ และเอาจริงในเรื่องดังกล่าว ในขณะที่หน่วยงานที่ให้การคุ้มครองหญิงและเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหาย ควรมีการดูแลฟื้นฟูและพัฒนาให้ตรงตามปัญหาและความต้องการของหญิงและเด็ก พร้อมทั้งมีการประเมินเป็นระยะๆ ควรมีการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ สามารถเชื่อมต่อบริบทข้อมูลระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้อง ควรมีการทำงานในเชิงรุกโดยการเข้าไปให้ความรู้ ฝึกอาชีพและส่งเสริมการมีงานทำให้หญิงและเด็กในพื้นที่กลุ่มเสี่ยงและควรใช้โอกาสเปลี่ยนจุดอ่อนให้เป็นจุดแข็งโดยการพัฒนาหญิงและเด็กให้เป็นตัวแทนและเครือข่ายการรณรงค์ต่อต้านการค้ามนุษย์ในระดับชุมชน

อนุ แยมแสง(2548) สารนิพนธ์เรื่อง แนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสียหายหรือเหยื่อของการค้ามนุษย์ พบว่า

หลักเกณฑ์การพิจารณาว่ากรณีใดถือเป็นผู้เสียหายนั้น โดยถึงแม้ว่าในแนวทางปฏิบัติจะระบุไว้ว่าหมายถึงเด็กหรือหญิงที่ถูกบุคคล หรือองค์กร เป็นรัฐจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด รับ หน่วงเหนี่ยว กักขัง ซ่อนเร้น โดยใช้อุบายหลอกลวง บังคับ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม ชูเชิดชู ใช้กำลัง หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าจะ

กระทำภายในหรือนอกราชอาณาจักร และการกระทำดังกล่าวทำให้เด็กหรือหญิงนั้นตกอยู่ในภาวะจำยอมหรือยอมรับการกระทำใดๆ อันมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น เพื่อการอนาจาร เพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อการค้าประเวณี เพื่อการใช้แรงงานโดยกดขี่ทารุณ เพื่อการขู่เข็ญบังคับจิตใจ หรือการกระทำใดๆ ที่ไร้คุณธรรม และไม่ว่าเด็กหรือหญิงนั้นจะให้ความยินยอมหรือมีส่วนร่วมรู้เห็นต่อการกระทำในเบื้องต้นหรือไม่ก็ตามให้ถือว่าเด็กหรือหญิงตกเป็นผู้เสียหายของการค้ามนุษย์ แต่หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยในกรณีดังกล่าวก็ยังไม่ได้เป็นไปเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายหรือกันตัวผู้เสียหายออกมาเป็นพยานอย่างแท้จริง รวมทั้งแนวทางดังกล่าวจะให้ความคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมเฉพาะในกรณีที่เป็นเด็กเท่านั้น โดยกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดนิยามคำศัพท์ คำว่า “เด็ก” หมายความว่า เด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปีเท่านั้น ดังนั้นมาตรการเหล่านี้จึงไม่ครอบคลุมหรือคุ้มครองถึงเหยื่ออาชญากรรมที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และขาดเครื่องมือที่คุ้มครองผู้ชายที่ตกเป็นผู้เสียหายในกรณีดังกล่าว

สำหรับการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมของไทยนั้น จากการศึกษาพบว่า ในระบบกระบวนการยุติธรรมของไทยได้ละเลยในการให้ความช่วยเหลือและขาดระบบคุ้มครองพยานที่ชัดเจนต่อเหยื่ออาชญากรรมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติในการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรม กล่าวคือ ตามปฏิญญาของสหประชาชาติได้นั้นถึงความสำคัญในการให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมโดยเฉพาะในการให้ความช่วยเหลือทางจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกของเหยื่ออาชญากรรม นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาถึงแนวคิด ในการให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในประเทศยุโรปตะวันตก หลายๆ ประเทศ เช่นสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และแคนาดา ประเทศต่างๆ เหล่านี้ได้ให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมในเบื้องต้นทั้งร่างกายและจิตใจ โดยมีอาสาสมัครที่ผ่านการฝึกอบรมแล้ว ซึ่งสามารถช่วยให้เหยื่ออาชญากรรมได้รับความช่วยเหลือต่อไปโดยมีผู้มีวิชาชีพหรือโดยองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ในการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรม ตลอดจนบุคลากรของกระบวนการยุติธรรม จะได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้ตระหนักถึง ความต้องการความช่วยเหลือของเหยื่ออาชญากรรม นอกจากนี้ในระบบของกระบวนการยุติธรรม ยังมีการทำงานแบบสหวิชาชีพซึ่งประกอบด้วยบุคคลหลายหน่วยงาน เช่น แพทย์ พยาบาล ตำรวจ อัยการ เป็นต้น ที่มาทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมได้รับการคุ้มครองมากที่สุด แต่จากข้อเท็จจริงยังขาดเจ้าหน้าที่สหวิชาชีพ ซึ่งหมายถึงกลุ่มบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ มีความรู้ ทักษะ และความสามารถเฉพาะด้านที่แตกต่างกันมาทำงานร่วมกันเพื่อมุ่งสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างมีระบบ ประกอบด้วยนักกฎหมาย นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ รวมทั้งผู้ดูแลเด็ก และวิชาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องดังกล่าว

ปราณี โตสุวรรณ (2548) วิทยานิพนธ์เรื่องบทบาทขององค์กรต่อองค์กรคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ พบว่า

ภาพรวมบทบาทขององค์กรต่อการปฏิบัติงานคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ความรู้ประชาชน ด้านการประสานงาน และด้านการส่งคืนผู้เสียหายกลับสู่ครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งบทบาทด้านการประสานงานมีระดับการปฏิบัติมากกว่าด้านอื่นๆ โดยเฉพาะการประสานงานกับพนักงานสอบสวนเพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายมีบทบาทในการปฏิบัติมากที่สุด และภาพรวมปัญหาและอุปสรรคขององค์กรต่อการปฏิบัติงานคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การประสานงานบุคลากรงบประมาณ แผนงาน และการบริหารงาน โดยเฉพาะปัญหาด้านการประสานงานพบมากที่สุด ในประเด็นเรื่องการประสานงานด้านข้อมูลของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นปัญหาในการปฏิบัติงานมากที่สุด คือปัญหาต่อการปฏิบัติงานด้านแผนงานพบว่า องค์กรขาดการบูรณาการแผนปฏิบัติงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากที่สุด ภาพรวมแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดต่อการปฏิบัติงานคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ใน 4 ด้าน คือ ด้านแผนการปฏิบัติงาน ด้านส่งเสริมเครือข่ายท้องถิ่น ด้านระบบและการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการติดตามและประเมินผลในการช่วยเหลือเป็นระยะต่อเนื่อง ช่วยทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สังคมไม่ตกเป็นเหยื่อซ้ำอีก

ศุภลักษณ์ พอพรรณ (2548) วิทยานิพนธ์เรื่อง ความรู้ ทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลระดับปฏิบัติการด้านปัญหาการค้ามนุษย์ พบว่า

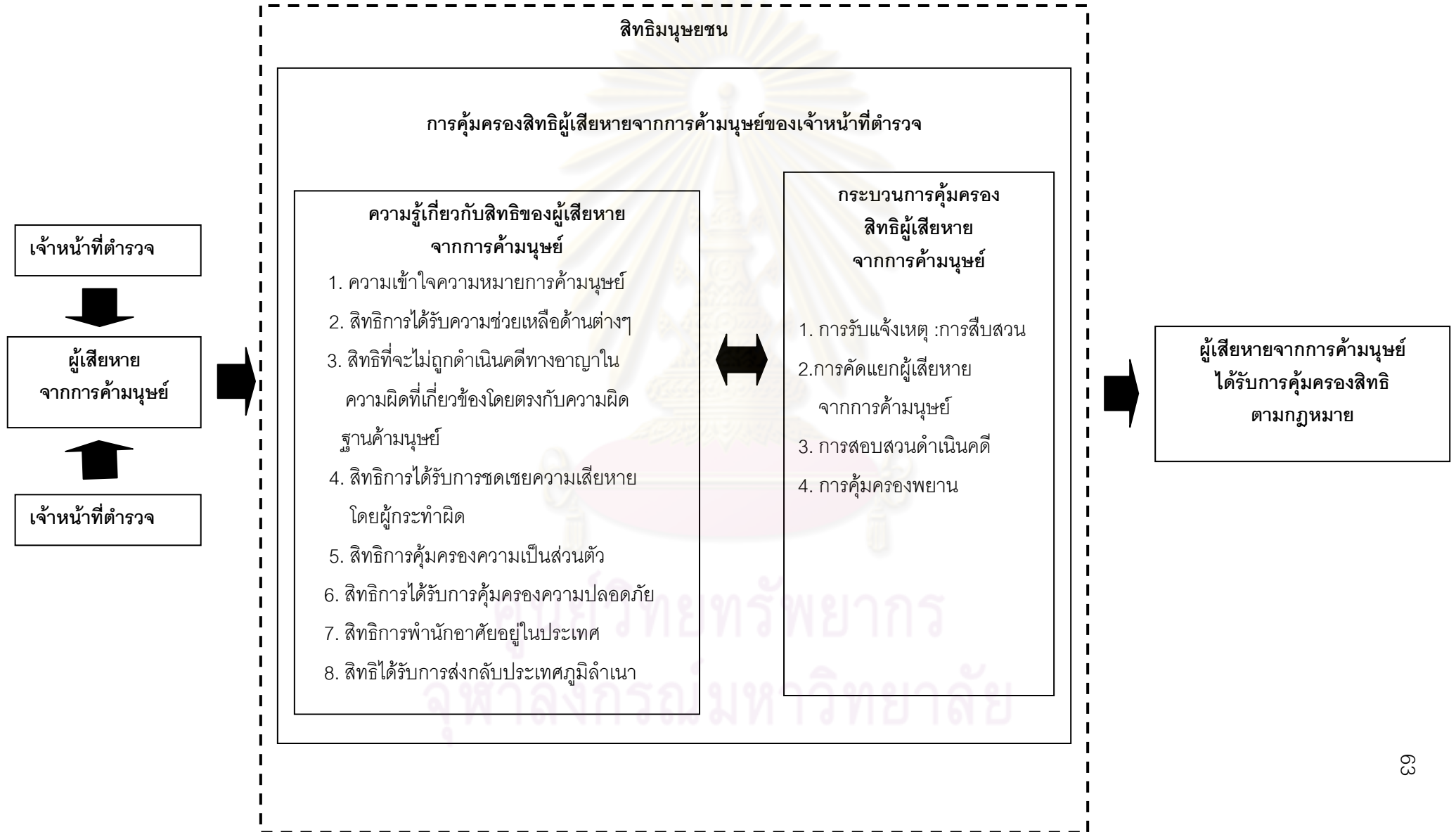
ปัญหาการค้ามนุษย์เป็นปัญหาใหม่และควรมีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง และควรให้มีการอบรมเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับปฏิบัติการชั้นประทวน เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจในปัญหานี้และปรับเปลี่ยนทัศนคติด้านปัญหาการค้ามนุษย์ว่ามีความสำคัญและเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรได้รับการแก้ไข

ปิยวรรณ สุขทอง (2549) สารนิพนธ์เรื่องเหยื่อในความผิดฐานค้ามนุษย์ พบว่า

การค้ามนุษย์เป็นรูปแบบหนึ่งของการค้าทาสในอดีตถือเป็นความผิดทางอาญาสากลและมีลักษณะเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรง ในปัจจุบันได้รับความร่วมมือทั้งในระดับระหว่างประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับอนุภูมิภาคในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการนำตัวผู้ค้ามนุษย์มาดำเนินคดีตามกฎหมายและให้ความคุ้มครองผู้เสียหายผู้ซึ่งได้รับความเสียหายจากความผิดฐานค้ามนุษย์ อย่างไรก็ตาม กฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันไม่คุ้มครองผู้เสียหายในความผิดฐานค้ามนุษย์เท่าที่ควร เนื่องจากมีการดำเนินคดีในความผิดทางอาญาต่อผู้เสียหายในความผิดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความผิดฐานค้ามนุษย์ ทั้งที่ผู้ถูกค้าควรจะได้รับ การพิจารณาในฐานะที่เป็นผู้เสียหายและได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมมากกว่าที่จะถูกลงโทษ ส่งผลต่อพยานหลักฐานในการดำเนินคดีต่อผู้ค้ามนุษย์เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้เสียหายและผู้เสียหายยังได้รับความเสียหายจากการลงโทษ เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับสิทธิและความช่วยเหลือจากรัฐ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายในความผิดฐานค้ามนุษย์ และไม่ถูกดำเนินคดีในความผิดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความผิดฐานค้ามนุษย์ ส่งผลให้รัฐสามารถได้พันธมิตรในการปราบปรามผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ ดังนั้นจึงพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับสถานะในทางกฎหมายของผู้เสียหายและสิทธิความช่วยเหลือที่ผู้เสียหายพึงได้รับซึ่งเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันเป็นอย่างมากในปัจจุบัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ในการศึกษาการคุ้มครองสิทธิเบื้องต้นตามกฎหมายของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดหน่วยงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรีและการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งใช้การศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร แบบทดสอบ และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ดังนี้

1.1 การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร(Documentary Study) โดยการศึกษาเนื้อหา หนังสือ รายงานวิจัย เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.2 การศึกษาเชิงปริมาณ โดยศึกษาด้วยการใช้แบบทดสอบ(Test) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดข้างต้น

1.3 การศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงการสัมภาษณ์ซักถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดข้างต้น

2. ประชากร

ในการศึกษาวิจัยมีวิธีการในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลใน 2 ลักษณะ คือ 1) การศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือ และ 2) การศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนั้น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จึงเสนอแยกตามวิธีการศึกษาวิจัยที่แตกต่างกัน ดังนี้

2.1 การศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือ

2.1.1 ประชากรของการศึกษาวิจัยในการศึกษาครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่อันเกี่ยวข้องในส่วนของคดีแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การสืบสวน สอบสวน การอนุญาตให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์พำนักอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว การรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จากต่างประเทศและการส่งผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์กลับภูมิลำเนา และงานลักษณะอื่นที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองดูแลผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในสังกัด

หน่วยงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรีและการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในสังกัดกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปดส.) ในส่วนกองกำกับ และกลุ่มงานสอบสวน และ ในสังกัดสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง(สตม.)ในส่วนของศูนย์สืบสวนสอบสวน (ส่วนคัดแยกเหยื่อฯ สืบสวน สอบสวน)

2.1.2. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มแบบกำหนดโควตา(Quota Sampling) จากจำนวนกลุ่มประชากร คือเจ้าหน้าที่ตำรวจในหน่วยงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรีและการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในสังกัด ปดส. ในส่วนกองกำกับ และกลุ่มงานสอบสวน จากประชากรประมาณ 130 คน และ ในสังกัด ศสส.สตม. จากประชากรประมาณ 90 คน รวมทั้งหมด 220 คน

2.1.3. ขนาดกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาวิจัย โดยยึดตามเกณฑ์กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (อ้างถึงในธานินทร์ ศิลป์จารุ,2549) จำนวนประชากร 220 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจะเป็น 143 คน ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงได้เก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ แยกเป็น

(1) เจ้าหน้าที่ตำรวจในกองกำกับและกลุ่มงานสอบสวน ปดส.

จำนวน 90 คน

(2)เจ้าหน้าที่ตำรวจ ศสส.สตม. จำนวน 53 คน

2.2 การศึกษาเชิงคุณภาพ

ศึกษาโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก(In-depth interview) ซึ่งเลือกผู้ให้ข้อมูลอันสำคัญ (Key informant) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลที่ดีที่สุดก็คือคนที่อยู่ในสังคมหรือวัฒนธรรมนั้น (สุภาวงศ์ จันทวานิช,2549) จึงคัดเลือกผู้ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยตรง และยังสามารถพิจารณาจากความสมัครใจของผู้ถูกคัดเลือกด้วยที่จะยอมให้ ข้อมูลแก่ผู้วิจัย และใช้วิธี Snow Ball Sampling Technique กล่าวคือเมื่อสัมภาษณ์แล้วให้บุคคลนั้นแนะนำคนอื่น ๆต่อไป กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น

2.2.1 เจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลอันสำคัญเป็นผู้มีความสำคัญในหน่วยงาน คือ ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (ผู้กำกับ รองผู้กำกับ สารวัตร หรือ หัวหน้า และระดับผู้ปฏิบัติงาน) จำนวน 11 คน โดยแยกตามหน่วยงานเป็น

(ก) เจ้าหน้าที่ตำรวจในกองกำกับและกลุ่มงานสอบสวน ปดส.

จำนวน 6 คน

(ข) เจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัด ศสส. สตม. จำนวน 5 คน

2.2.2 ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้แก่ บุคคลที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งได้รับความช่วยเหลือและพักอยู่ในสถานคุ้มครองของรัฐ ได้แก่ เด็กไทยซึ่งถูกแสวงประโยชน์ทางเพศในไทย เด็กต่างชาติถูกแสวงประโยชน์ด้านแรงงานในไทย และหญิงไทยที่ถูกบังคับค้าประเวณีในต่างประเทศ รวมจำนวน 3 คน

2.2.3 เจ้าหน้าที่สหวิชาชีพ ได้แก่ อัยการ นักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่มูลนิธิเอกชน ซึ่งทำงานในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และได้ทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมจำนวน 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ

3.1 แบบทดสอบ มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจการคุ้มครองสิทธิเบื้องต้นของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในลักษณะขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในส่วนการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การสืบสวน สอบสวน การอนุญาตให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์พำนักอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวการรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จากต่างประเทศและส่งผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์กลับภูมิลำเนาและงานลักษณะอื่นที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองดูแลผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยมีขอบเขตตามอำนาจหน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ร.บ.การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือบันทึกข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมถึงแนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้นำมาสร้างเป็นแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยมีการปรับแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงซึ่งแบบทดสอบ(Test) ที่เป็นแบบปรนัย(Objective Test) ในลักษณะถูกผิด(True-False)

3.1.1 เนื้อหาและลักษณะแบบทดสอบ(Test) มี 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว (มีจำนวน 6 ข้อ)เป็นลักษณะคำถามให้เลือกตอบ(Check list) ได้แก่ เพศ ยศ ตำแหน่งสังกัด ระยะเวลาการทำงาน การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ประสพการณ์ในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์(จำนวน 35 ข้อ) เป็นลักษณะคำถามปลายปิดให้เลือกตอบ ใช่ หรือ ไม่ใช่ มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของการค้ามนุษย์ สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของตำรวจ (การคัดแยกหรือกำหนดสถานะของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การสืบสวนปราบปราม การสอบสวนดำเนินคดี การคุ้มครองพยาน ฯลฯ)

3.1.2 การให้คะแนนและเกณฑ์ในการพิจารณา โดยตอบถูกให้คะแนน 1 คะแนน และหากตอบผิดให้คะแนน 0 คะแนน นอกจากนี้การแปลผลพิจารณาตามเกณฑ์การแบ่งระดับความรู้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย โดยกำหนดเกณฑ์จากคะแนนเต็มสูงสุด 35 คะแนน ดังนี้

คะแนนระหว่าง 23.5 - 35 คะแนน หมายถึง มีความรู้มาก

คะแนนระหว่าง 11.8 - 23.4 คะแนน หมายถึง มีความรู้ปานกลาง

คะแนนระหว่าง 0 - 11.7 คะแนน หมายถึง มีความรู้น้อย

3.2 แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว กระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งใช้สัมภาษณ์ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่สหวิชาชีพอันได้แก่ อัยการ นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่มูลนิธิเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน

4.1 ข้อมูลจากแบบทดสอบ (Test) จำนวน 143 ชุด โดยเก็บจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัด ปตส. และสตม. โดยก่อนการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากหน่วยงานดังกล่าวและได้เดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลนั้น เป็นช่วงหลังจากพ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีผลบังคับใช้แล้ว 2 เดือน คือในเดือนสิงหาคม- ตุลาคม พ.ศ. 2551 โดยผู้วิจัยได้แจกแบบทดสอบให้แก่กลุ่มตัวอย่างและรวบรวมแบบทดสอบกลับพร้อมกัน หลังจากนั้นรวบรวมแบบทดสอบจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 หน่วยงานรวมถึงตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบทดสอบ จึงนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ

4.2 ข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) รวมจำนวน 17 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และเจ้าหน้าที่ที่มิสหวิชาชีพ โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลอันสำคัญ (Key informant) จึงคัดเลือกผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และการปฏิบัติต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และยังได้พิจารณาจากความสมัครใจของผู้ถูกคัดเลือกด้วยที่จะยอมให้ข้อมูล ทั้งนี้ในส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐหรือภาครัฐให้การดูแลผู้วิจัยต้องทำหนังสือขออนุญาตจากต้นสังกัดก่อนจะดำเนินการนัดหมายของสัมภาษณ์เจาะลึก รวมถึงแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เจาะลึกนั้นได้ให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรับทราบก่อนการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยต้อง

ขออนุญาตบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลสำคัญและเวลาในการสัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลรายละเอียดประมาณ 1-2 ชั่วโมง ซึ่งบางรายใช้เวลาหลายครั้งในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน โดยเฉพาะผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ หลายครั้งที่ติดภารกิจทำให้ผู้วิจัยต้องสอบถามทางโทรศัพท์ หลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์เจาะลึกแล้วผู้วิจัยทำการเรียบเรียงข้อมูลด้วยการถอดความจากเครื่องอัดเสียงและรวมถึงการจดประเด็นระหว่างการสัมภาษณ์เจาะลึกหรือบรรยายภาวขณะที่ได้สัมภาษณ์เจาะลึก เนื่องจากบางครั้งผู้วิจัยได้สังเกตการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อผู้เข้ามาติดต่อรับความช่วยเหลือ ซึ่งการสัมภาษณ์เจาะลึกกับกลุ่มตัวอย่างนั้นเริ่มทำการสัมภาษณ์เจาะลึกเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2550 และเสร็จสิ้นในวันที่ 30 ธันวาคม 2551

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจึงแยกวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

5.1 ข้อมูลจากแบบทดสอบ(Test) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบทดสอบทุกชุด ก่อนจะนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ได้ใช้โปรแกรมทางสถิติสำหรับการวิจัย โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง และคำบรรยายประกอบ

5.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) จะเป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยอาศัยผลจากแบบทดสอบมาเสริมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีน้ำหนักและอธิบายเสริมในประเด็นด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

บทที่ 4

บทบาท อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อการคุ้มครอง สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ประเทศไทยร่วมลงนามในพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะหญิงและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons , especially Women And Children) เมื่อ 18 ธันวาคม 2544 และรัฐบาลได้ประกาศให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์เป็นวาระแห่งชาติ โดยให้ทุกส่วนราชการ และหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรเอกชนบูรณาการแผนการปฏิบัติให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยเร็วที่สุด เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2547 เพื่อให้การต่อต้านการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้มีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะ คือ ศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชน และสตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติและมีแผนงานหรือมาตรการด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งในระยะแรกมีแผนพิทักษ์เด็ก เยาวชน และสตรี (พตส.1/46) แผนพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรี และการค้ามนุษย์ (พตส.1/48)แผนพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรี และการค้ามนุษย์ (พตส.1/49) และล่าสุดมีแผนพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรี และการค้ามนุษย์(พตส.1/50) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง ซึ่งการมอบหมายหน้าที่ให้กับหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติทุกสังกัด

สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหน่วยงานในสังกัดที่หน้าที่ป้องกันปราบปรามและการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซึ่งมีหน่วยงานระดับกองบัญชาการ กองบังคับการ ทำงานและระดับสถานีตำรวจ มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันแต่ในขณะเดียวกันนั้นก็เชื่อมโยงประสานงานกันเพื่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ(สำนักงานตำรวจแห่งชาติ,2550)

หน่วยงานระดับกองบัญชาการมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับงานของพตส.ตร. ได้แก่ กองบัญชาการตำรวจสันติบาล(บช.ส.) กองบัญชาการตำรวจนครบาล(บช.น.) กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง(บช.ก.) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน(บช.ตชด.) สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง(สตม.)กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 1-9

ระดับกองบังคับการซึ่งมีภารกิจเกี่ยวข้องกับกรอบงานพตส. ได้แก่ ศูนย์สวัสดิภาพเด็ก เยาวชนและสตรี(ศตส.) ซึ่งรับผิดชอบคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์เฉพาะในเขตกรุงเทพฯ และ

กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปดส.) ซึ่งรับผิดชอบคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ข้ามชาติ

ระดับระดับสถานีตำรวจแต่ละสถานีรับผิดชอบสืบสวนปราบปรามอาชญากรรมรายย่อยในพื้นที่รับผิดชอบทุกประเภท

ดังที่กล่าวในข้างต้นสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหน่วยงานต่างๆทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ซึ่งต่างทำหน้าที่สนับสนุน เชื่อมโยงกัน ซึ่งในหน่วยงานดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจะศึกษาบางหน่วยงานที่มีหน้าที่เฉพาะอันได้แก่กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปดส.) และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง(สตม.)

จึงขออธิบายเพิ่มเติมสำหรับหน่วยงานที่มีภารกิจในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เฉพาะที่ศึกษาเลือกเก็บข้อมูลได้แก่

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

มีฐานะระดับกองบัญชาการ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลักที่มีกระบวนการและวิธีการในการควบคุมคนต่างด้าวที่เข้าออกราชอาณาจักร พนักงานอาศัยอยู่ในราชอาณาจักร สืบสวนสอบสวน ปราบปรามและส่งกลับคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

พันธกิจ

1. เป็นฝ่ายอำนวยการในการกำหนดยุทธศาสตร์ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการวางแผน ควบคุม ตรวจสอบ ให้คำแนะนำและเสนอแนะการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและหน่วยงานในสังกัด
2. ควบคุม ตรวจสอบ แนะนำ หน่วยงานในสังกัดให้เป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ และ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
3. ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดระบบงานและบริหารงานบุคคล การเงิน บัญชี การงบประมาณ การพัสดุ อาคารสถานที่และทรัพย์สินอื่นของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
4. ปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าว กฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก และกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญา

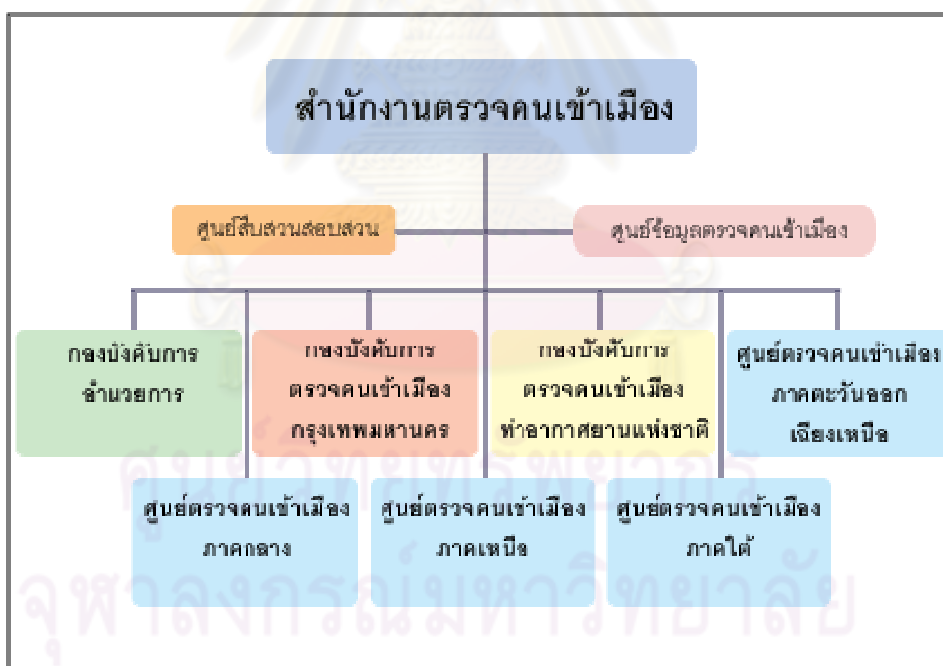
5.ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

นอกจากนี้ สตม. มีนโยบายหลักในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนปราบปรามดังนี้

1. ต้องไม่มีคนต่างชาติที่อยู่ในราชอาณาจักรโดยผิดกฎหมาย
2. ต้องมีกลไกหรือวิธีการที่สามารถตรวจสอบที่פקกาศัย ตลอดจนติดตามพฤติกรรมคนต่างชาติที่อยู่ในราชอาณาจักรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ต้องกำจัดขบวนการปลอมแปลงหนังสือเดินทาง ไม่มีแหล่งผลิตหรือจำหน่ายหนังสือเดินทางปลอมในประเทศไทย

สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมีโครงสร้างของหน่วยงานดังนี้

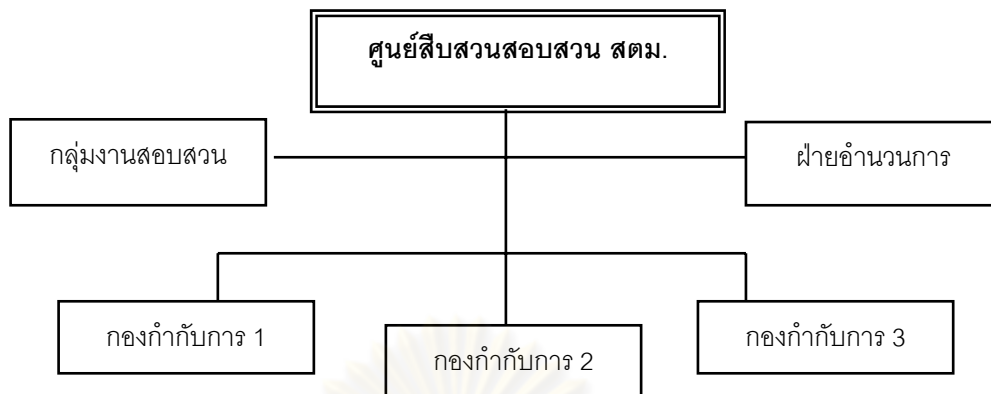
แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

ที่มา: <http://www.immigration.go.th>

โครงสร้างของศูนย์สืบสวนสอบสวน สตม. (ศสส.สตม.) มี 3 กองกำกับการ และกลุ่มงานสอบสวน ซึ่งประกอบด้วย

แผนภูมิที่ 3 โครงสร้างของศูนย์สืบสวนสอบสวน (ศสส.สตม.)

ที่มา : <http://www.tcicimm.com>

กองกำกับการ 1 ศูนย์ปราบปรามคนร้ายข้ามชาติเกิดขึ้นตาม ระเบียบ ตร. ว่าด้วยการกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2548 ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2548 มีหน้าที่หลักในการสืบสวนป้องกันปราบปรามดำเนินคดีและขยายผลการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ และการกระทำผิดตามกฎหมายคนเข้าเมือง การกระทำผิดตามกฎหมายการค้าหญิงและเด็ก งานพิสูจน์เอกสารปลอมและงานที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย เพื่อความมั่นคงของประเทศเป็นนโยบายหลัก

กองกำกับการ 2 เป็นลักษณะงานสืบสวนปราบปรามจับกุมมีอำนาจที่วราชอาณาจักร มีลักษณะการทำงานไม่แตกต่างกับกองกำกับการ 1

ส่วนกองกำกับการ 3 ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานส่งกลับ งานต้องห้าม งานห้องกัก ซึ่ง ศูนย์คัดแยกเหยื่อฯ มีเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน(NGO)ร่วมทำงานด้วย

ดังนั้น สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) ได้มีหน่วยงานย่อยในการดำเนินการ สืบสวนปราบปรามการค้ามนุษย์ คือศูนย์สืบสวนสอบสวน (ศสส.สตม.) ซึ่งมีหน่วยงานแบ่งเป็น กองกำกับการ 1 - 3 และกลุ่มงานสอบสวนและหน่วยงานในกองกำกับการ 3 คือ ส่วนคัดแยก ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ค้ามนุษย์ งานพิทักษ์เด็ก เยาวชน และสตรี เพื่อคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นชาวต่างชาติลักลอบหนีเข้าเมืองที่อยู่ในห้องกัก(IDC)

ปีพ.ศ. 2548 สตม.ส่งบุคคลที่คาดว่าน่าจะเข้าข่ายเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ให้กับ พม.จำนวนประมาณ 500 กว่าคน ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการปฏิบัติงานส่วนคัดแยกผู้เสียหายงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรีของสตม.

ปี พ.ศ.	จำนวนผู้ที่น่าจะเป็นผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์ (คน)
2548	155
2549	188
2550	99
2551	87
รวม ปี48 – ส.ค.51	529

เมื่อคัดแยกผู้เสียหายซึ่งน่าเชื่อว่าจะตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แล้ว จะประสานงานกับกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการเพื่อรับตัวบุคคลที่คาดว่าจะตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ให้ความดูแลคุ้มครองฝึกอาชีพและส่งกลับอย่างปลอดภัยต่อไป

กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี

กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปดส.) เป็นหน่วยงานระดับกองบังคับการ อยู่ภายใต้สังกัดกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง(บช.ก.) ทำหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนการกระทำผิดที่มีโทษทางอาญาเกี่ยวกับการละเมิด การกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี และจัดระเบียบสังคม เป็นหน่วยงาน ผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางสังคม โดยเฉพาะอาชญากรรมที่กระทำต่อเด็ก เยาวชน สตรี และแรงงาน มีหน้าที่ในการปกป้อง คุ้มครองเด็ก เยาวชน สตรี และแรงงาน จากการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและปราบปรามทำลายล้างเครือข่ายขบวนการค้ามนุษย์ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติโดยบูรณาการประสานความร่วมมือทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ มีระบบการอำนวยความสะดวกที่รวดเร็วและเป็นมาตรฐานสากล ตลอดจนดำเนินการจัดระเบียบสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

โครงสร้างกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็กเยาวชนและสตรี

กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปดส.) มีการปรับโครงสร้างขององค์กรเมื่อปี 2551 โดยแบ่งส่วนราชการออกเป็น 11 งาน และ 10 ฝ่ายปฏิบัติการ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 4 โครงสร้างของกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็กเยาวชนและสตรี

ในแต่กองกำกับการฝ่ายปฏิบัติการมีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และการสืบสวนสอบสวนการกระทำผิดที่มีโทษทางอาญา เกี่ยวกับการละเมิดการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี ความผิดเกี่ยวกับแรงงาน และการจัดระเบียบสังคม ตลอดจนการปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีการแบ่งเขตพื้นที่รับผิดชอบในทั่วราชอาณาจักรและงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ประวัติและอำนาจหน้าที่

กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2548 ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2548และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2548 โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่30มิ.ย.2548 มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1.รักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ พระราชอาคันตุกะ และบุคคลสำคัญ
- 2.รักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทั่วราชอาณาจักร
- 3.ปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอื่นอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี ความผิดเกี่ยวกับแรงงานหรือการจัดระเบียบสังคม
- 4.ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

วิสัยทัศน์

กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี เป็นหน่วยงานเชี่ยวชาญด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางสังคม โดยเฉพาะอาชญากรรมที่กระทำต่อเด็ก เยาวชน สตรีและแรงงาน มีหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองเด็ก เยาวชน สตรีและแรงงานจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และปราบปรามทำลายล้างเครือข่ายขบวนการค้ามนุษย์ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ โดยบูรณาการประสานความร่วมมือทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศมีระบบการอำนวยความสะดวกที่รวดเร็ว และเป็นมาตรฐานสากล ตลอดจนดำเนินการจัดระเบียบสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

พันธกิจ

1. พัฒนาหน่วยงานให้สามารถเป็นหน่วยงานเจ้าภาพของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนสตรีและแรงงานในระดับประเทศและนานาชาติ
2. พัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้เชี่ยวชาญ มีทีมงานสืบสวนสอบสวนชำนาญเฉพาะด้าน ที่มีทัศนคติความรู้ความเข้าใจทั้งปัญหาและสาเหตุ สามารถแก้ไขปัญหาการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน สตรี และแรงงานได้อย่างเป็นระบบ ครบทุกมิติ และยั่งยืน
3. พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยเชื่อมโยงข้อมูลกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลในการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน สตรี และแรงงานในระดับสากล
4. ให้การคุ้มครอง ป้องกัน เด็ก เยาวชน สตรี และแรงงาน จากการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
5. ปรามปรามทำลายล้างเครือข่ายขบวนการค้ำมนุษย์ให้ลดลงและหมดไปอย่างป็นรูปธรรม

หลักการปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรีมีหลักขั้นตอนและวิธีในการจับกุม ช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยสิ่งแรกที่คำนึงถึง คือ วัตถุประสงค์ของปฏิบัติการ จะต้องกำหนดที่ตั้งที่ชัดเจนของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ต้องการช่วยเหลือที่ตั้งของผู้ต้องสงสัยที่จะทำการจับกุม และที่ตั้งของพยานหลักฐานต่างๆที่เกี่ยวข้อง และสิ่งที่ต้องคำนึงถึงลำดับต่อไป ก็คือ มาตรฐานในการปฏิบัติการ จะต้องแน่ใจว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ปลอดภัย และแน่ใจว่าสามารถจับกุมผู้ต้องสงสัยเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายได้ โดยใช้กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เหมาะสมในการปฏิบัติการ และต้องปฏิบัติตามกฎหมายและสิทธิต่างๆอย่างเคร่งครัดในการปฏิบัติการให้มีประสิทธิภาพจำเป็นจะต้องคำนึงถึงขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนตามแผน P E A C E ประกอบด้วย (กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรี, 2550) โดยพิจารณา ดังนี้

P – วางแผนและเตรียมการ (Planning & Preparation) ตรวจสอบถึงหลักฐานที่พอเพียงในการใช้อำนาจทางกฎหมายในกรณีที่ต้องมีหมายจับหรือหรือหมายค้น มีการยืนยันตำแหน่งที่ตั้งที่แน่นอน แจกแจง ประเมิน และจัดการความเสี่ยงให้แน่ใจว่ามีเจ้าหน้าที่และที่

ปรึกษาพอเพียง จัดกำลังเจ้าหน้าที่แบ่งชุดตามภารกิจ จัดให้มีการสรุปข้อมูลที่ชัดเจน
วัตถุประสงค์และหน้าที่เฉพาะ

E – ดำเนินการ (Entry & Execution) มีการดำเนินการที่แน่ใจว่าการเข้าไปยัง
สถานที่นั้นรวดเร็วและปลอดภัย มีการวางแผนรักษาความปลอดภัยและทุกคนในที่นั้นปลอดภัย
สามารถหาแหล่งที่ตั้งให้ความมั่นใจเกี่ยวกับผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์และเตรียมรับความตื่น
ตระหนก สามารถหาแหล่งที่ตั้งและจับกุมผู้ต้องสงสัย ให้มีการแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์
ออกจากผู้ต้องสงสัย มีการป้องกันการข่มขู่ทางสายตาและวาจา โดยย้ายผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์
ไปยังสถานที่ปลอดภัย

A – จับกุม (Arrest) ให้แน่ใจว่าผู้ต้องสงสัยมีความปลอดภัยและป้องกันการหลบหนี
โดยปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องโดยคำนึงถึงสิทธิ มีการแนะนำตนเองแล้วแจ้งให้ผู้ต้องสงสัยทราบถึง
ข้อเท็จจริงของการจับกุม การทำผิดกฎหมาย อำนาจในการจับกุม และสรุปถึงหลักฐานในการจับกุม

C – ควบคุมสถานที่เกิดเหตุ (Crime Scene Control) มีการควบคุมแนวป้องกัน
และสถานที่เกิดเหตุเข้าและออกได้เฉพาะผู้มีหน้าที่เท่านั้นโดยทำงานร่วมกันเป็นคณะ มีการถ่าย
ภาพยนตร์หรือภาพสถานที่เกิดเหตุและแผนผังคร่าวๆ ให้เสร็จสมบูรณ์ ซึ่งก่อนการตรวจค้น
จะต้องแจ้งผู้ต้องสงสัยถึงหลักฐานในการตรวจค้น อำนาจทางกฎหมาย แสดงหมายค้น อธิบาย
สิทธิต่างๆ ที่มีให้ทราบก่อน

E – หลักฐาน (Evidence) เจ้าหน้าที่ต้องตรวจค้นอย่างถี่ถ้วนและเป็นไปตาม
ขั้นตอน ตรวจยึดหลักฐานที่เกี่ยวข้องทุกชิ้น หากมีข้อสงสัยให้ยึดไว้ การตรวจยึดแต่ละชิ้น ให้
บันทึกข้อมูลโดยระบุวันที่ เวลา และสถานที่ชัดเจนที่ทำการยึด รูปพรรณโดยละเอียดของแต่ละชิ้น
รายละเอียดของการตรวจยึด การเก็บและเจ้าหน้าที่ผู้บันทึกข้อมูล

หลังจากปฏิบัติการแล้วสิ่งที่ต้องดำเนินการในโอกาสต่อไป คือ พาผู้เสียหาย
จากการค้ำมนุษย์ไปยังสถานที่ปลอดภัยซึ่งเหมาะสม กักตัวผู้ต้องสงสัยไว้เพื่อความปลอดภัย
ป้องกันไม่ให้มีการสื่อสารระหว่างกัน และตรวจยึดและเก็บรักษาหลักฐานไว้อย่างปลอดภัย

การบังคับใช้กฎหมาย

ปตส.มีภารกิจหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองเด็ก เยาวชน สตรีและแรงงานจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน สืบสวนปราบปราม จับกุมและทำการสอบสวนคดีการค้ามนุษย์ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ ตลอดจนการจัดระเบียบสังคมทั่วประเทศ มีผลการปฏิบัติงานระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม – 30 มิถุนายน 2550 ดังนี้

ตารางที่ 2 สถิติการจับกุมคดีต่างๆ ของ ปตส.

ลำดับ	ประเภท	ผลการจับกุม	
		(ราย)	(คน)
1	จับกุมความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา	171	191
2	จับกุมความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษ	911	2,350
3	จับกุมความผิดเกี่ยวกับสถานบริการ	60	157
4	จับกุมความผิดเกี่ยวกับสื่อและวัตถุลามกอนาจาร	39	54
รวมทั้งสิ้น		1,781	2,752

ตารางที่ 3 สถิติการสอบสวนคดีต่างๆ ของ ปตส.

ลำดับ	ประเภท	จำนวน(คดี)
1	คดีค้ามนุษย์	144
2	คดีข่มขืนกระทำชำเรา โทรมหญิง พรากผู้เยาว์	42
3	คดีความผิดเกี่ยวกับการข่มขู่แรงงาน	41
4	คดีความผิดเกี่ยวกับสื่อและวัตถุลามกอนาจาร	7
5	คดีเกี่ยวกับการค้าแรงงาน	16
6	อื่นๆ (ทำแท้ง หมิ่นประมาท เป็นต้น)	7
รวมทั้งสิ้น		257

จากสถิติในข้างต้น เป็นผลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ปตส.ในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งในขณะนั้นพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ยังไม่มีผลบังคับใช้จึงทำให้การดำเนินคดีต้องอาศัยกฎหมายอื่นในขณะนั้นมาบังคับใช้ เช่น พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก (ปัจจุบันยกเลิกแล้ว),พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ,พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก เป็นต้น

บทที่ 5

ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

การศึกษาวิจัยเรื่อง”การคุ้มครองสิทธิเบื้องต้นตามกฎหมายของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดหน่วยงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรีและการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมทั้งศึกษาระดับความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามความเข้าใจของแต่ละฝ่ายในหน่วยงานของตำรวจ ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจในหน่วยงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรีและการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในสังกัดกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปดส.) ในส่วนกองกำกับ และกลุ่มงานสอบสวน จำนวน 90 คน และ ในสังกัดสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) ในส่วนของศูนย์สืบสวนสอบสวน จำนวน 53 คน รวมจำนวน 143 คน ผลการศึกษาเป็นดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบทดสอบ ได้แก่ เพศ ยศ ตำแหน่ง สังกัด ระยะเวลาการทำงานตามตำแหน่งปัจจุบัน การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ความหมายของการค้ามนุษย์ การสืบสวนคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การสอบสวนดำเนินคดีค้ามนุษย์ การคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในการพำนักอยู่ในประเทศ และการส่งกลับภูมิลำเนา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบทดสอบ

1.เพศของผู้ตอบแบบทดสอบ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ
จำแนกตามเพศ

เพศ	ปตส.		สทม.		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	65	61.3	41	38.7	106	100
หญิง	25	67.6	12	32.4	37	100
รวม	90	62.9	53	37.1	143	100

จากตารางที่ 4 พบว่า ในกลุ่มของผู้ตอบแบบทดสอบส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ สังกัดปตส. คิดเป็นร้อยละ 62.94 และทั้ง 2 หน่วยงานเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจชายมากกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจหญิงอย่างชัดเจน เนื่องจากภารกิจงานของตำรวจปตส. มีภาระหน้าที่โดยตรงต่อการป้องกัน และปราบปรามการค้ำมนุษย์

2.สังกัด ยศ และตำแหน่งของผู้ตอบแบบทดสอบ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ
จำแนกตามระดับชั้นตำรวจ

ระดับ	ปตส.		สทม.		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สัญญาบัตร	32	59.3	22	40.7	54	100
เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการ	23		13			
พนักงานสอบสวน	9		9			
ประทวน	58	65.2	31	34.8	89	100
รวม	90	62.9	53	37.1	143	100

จากตารางที่ 5 พบว่า ในกลุ่มของผู้ตอบแบบทดสอบส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ระดับชั้นประทวน

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ
จำแนกตามระดับยศ และตำแหน่ง

ตำแหน่ง	ปตส.		สตม.		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้กำกับ						
พ.ต.อ	2	2.22	0	0	2	1.40
รองผู้กำกับ						
พ.ต.ท.	5	5.56	0	0	5	3.50
สารวัตร						
พ.ต.ท.	2	2.22	2	3.77	4	2.80
พ.ต.ต.	8	8.89	0	0	8	5.59
พนักงานสอบสวน						
พ.ต.ท. (สบ.3)	5	5.56	3	5.66	8	5.59
พ.ต.ท. (สบ.2)	2	2.22	4	7.55	5	3.50
พ.ต.ต. (สบ.2)	1	1.11	2	3.77	4	2.80
ร.ต.ต. (สบ.1)	1	1.11	0	0	1	0.70
รองสารวัตร						
ร.ต.อ.	1	1.11	5	9.43	6	4.20
ร.ต.ท.	0	0	4	7.55	4	2.80
ร.ต.ต.	5	5.56	2	3.77	7	4.90
ผู้บังคับหมู่						
ต.ต.	33	36.67	25	47.17	58	40.56
จ.ส.ต.	16	17.78	2	3.77	18	12.59
ส.ต.อ.	7	7.78	3	5.66	10	6.99
ส.ต.ท.	2	2.22	1	1.89	3	2.10
รวม	90	100	53	100	143	100

จากตารางที่ 6 พบว่า ในกลุ่มของผู้ตอบแบบทดสอบมีทั้งระดับผู้บริหารและระดับผู้ปฏิบัติ
คือระดับ ผู้กำกับ รองผู้กำกับ สารวัตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บังคับหมู่

3. ระยะเวลาการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ

จำแนกตามระยะเวลาการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

ระยะเวลา(เดือน)	ปตส.		สตม.		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
0	7	7.8	36	67.9	43	30.1
1	3	3.3	3	5.7	6	4.2
2	2	2.2	1	1.9	3	2.1
3	4	4.4	3	5.7	7	4.9
4	44	48.9	1	1.9	45	31.5
5	5	5.6	0	0	5	3.5
6	2	2.2	1	1.9	3	2.1
7	1	1.1	0	0	1	0.7
10	3	3.3	0	0	3	2.1
12	6	6.7	1	1.9	7	4.9
15	1	1.1	0	0	1	0.7
18	1	1.1	1	1.9	2	1.4
24	6	6.7	3	3.8	8	5.6
36	5	5.6	1	1.9	6	4.2
48	0	0	1	1.9	1	0.7
60	0	0	1	1.9	1	0.7
120	0	0	1	1.9	1	0.7
รวม	90	100	53	100	143	100

จากตารางที่ 7 พบว่า ในกลุ่มของผู้ตอบแบบทดสอบส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการทำงานเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ได้ไม่นาน เช่น ไม่เคยทำงานด้านการค้ามนุษย์ หรือดำรงตำแหน่งทำงานด้านนี้เพียง 4 เดือนคิดเป็นร้อยละ 31.5 เนื่องจากในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลนี้เป็นช่วงที่หน่วยงานมีการปรับกำลังพลตามโครงสร้างใหม่ จึงมีเจ้าหน้าที่เข้ามารับตำแหน่งใหม่ค่อนข้างมาก

4. การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามการอบรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

อบรม	ปตส.		สตม.		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เคย	20	22.2	20	37.7	40	28.0
ไม่เคย	70	77.8	33	62.3	103	72.0
รวม	90	100	53	100	143	100

จากตาราง 8 พบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบทดสอบส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ คิดเป็น ร้อยละ 72

5. ประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ประสบการณ์ ช่วยเหลือ	ปตส.		สตม.		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เคย	23	25.6	8	15.1	31	21.7
ไม่เคย	67	74.4	45	84.9	112	78.3
รวม	90	100	53	100	143	100

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบทดสอบส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คิดเป็น ร้อยละ 78.3 ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรในองค์กร ปตส.มีการปรับโครงสร้างใหม่ มีการปรับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งของเจ้าหน้าที่เดิมและมีเจ้าหน้าที่มารับตำแหน่งใหม่เป็นส่วนมาก

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ
จำแนกตามจำนวนครั้งที่ช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

จำนวนครั้งที่ ช่วยเหลือ	ปตส.		สตม.		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	6	26.1	2	25.0	8	25.8
2	9	39.1	1	12.5	10	32.3
3	1	4.4	2	25.0	3	9.7
4	3	13.0	2	25.0	5	16.1
5	3	13.0	0	0	3	9.7
6	0	0	1	12.5	1	3.2
10	1	4.4	0	0	1	3.2
รวม	23	100	8	100	31	100

จากตารางที่ 10 พบว่ากลุ่มผู้ตอบแบบทดสอบส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 32.3 และจำนวนครั้งที่ช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มากที่สุด คือ จำนวน 10 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.2 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจมีประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไม่มากนัก

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ตารางที่ 11 ค่าสถิติของแบบทดสอบจากผู้ตอบแบบทดสอบ

สถิติ	คะแนน
ค่าสูงสุด	34
ค่าต่ำสุด	17
ค่าเฉลี่ย	24.98
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	3.141
ค่าฐานนิยม	27

จากตารางที่ 11 พบว่า ในกลุ่มของผู้ตอบแบบทดสอบจำนวนทั้งสิ้น 143 คน มีคะแนนสูงสุด 34 คะแนน คะแนนต่ำสุด 17 คะแนน ซึ่ง คะแนนเฉลี่ย 24.98 โดยมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.141

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบทดสอบจำแนกตามระดับคะแนน

ระดับคะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความรู้มาก (23.5 - 35 คะแนน)	100	70
ความรู้ปานกลาง (11.8 - 23.4 คะแนน)	43	30
รู้น้อย (0 -11.7 คะแนน)	-	-
รวม	143	100

จากตารางที่ 12 พบว่า ในกลุ่มของผู้ตอบแบบทดสอบมีความรู้ เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 70

1. ความเข้าใจเกี่ยวกับนียมการค้ามนุษย์ตามกฎหมาย

ตารางที่13 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ

จำแนกตามข้อคำถามเกี่ยวกับนียมการค้ามนุษย์ตามกฎหมาย

ข้อ	จำนวน/ร้อยละที่ตอบคำถามถูก			คำตอบที่ถูกต้อง
	ปดส.	สทม.	รวม	
1.การค้ามนุษย์เป็นการกระทำต่อผู้หญิงหรือเด็กเท่านั้น	84 93.33	50 94.34	134 93.71	ไม่ใช่
2.การค้ามนุษย์ต้องมีเจตนาเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเพื่อเฉพาะตนเอง	70 77.78	33 62.26	103 72.03	ไม่ใช่
3.การบังคับให้เด็กทำงานบนเรือประมงถือเป็นการค้ามนุษย์	90 100.00	50 94.34	140 97.90	ใช่
4.นายเขียวให้ด.ช.ป๊อปปายบริการทางเพศโดยขออนุญาตจากผู้ปกครองแล้วไม่ถือเป็นการค้ามนุษย์	90 100.00	47 88.68	137 95.80	ไม่ใช่
5.การค้าประเวณี หรือการให้บริการทางเพศเป็นการค้ามนุษย์เสมอ	74 82.22	43 81.13	117 81.82	ไม่ใช่
6.การบังคับให้เร่ร่อนขอทาน ขายพวงมาลัยหรือขายของเล็กๆน้อยๆเป็นการค้ามนุษย์	63 70.00	49 92.45	112 78.32	ใช่
7.ผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจะตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เสมอ	76 84.44	50 94.34	126 88.11	ไม่ใช่
8.การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุ สื่อลามกเช่น คลิปโป๊ในโทรศัพท์มือถือ วิดีโอคลิป โดยให้เด็กวัยรุ่นเป็นผู้แสดง แล้วนำไปจำหน่ายถือเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบและเป็นการค้ามนุษย์	46 51.11	37 69.81	83 58.04	ใช่

จากตารางที่ 13 ความเข้าใจเกี่ยวกับนิยามการค้ามนุษย์ตามกฎหมายของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่าส่วนใหญ่มีความเข้าใจที่ถูกต้องว่าการค้ามนุษย์ไม่ใช่เป็นการกระทำต่อผู้หญิงหรือเด็กเท่านั้น การบังคับให้เด็กทำงานบนเรือประมงถือเป็นการค้ามนุษย์ หรือ กรณีตัวอย่าง นายเขียวให้ด.ช.ป๊อไปขายบริการทางเพศโดยขออนุญาตจากผู้ปกครองแล้วถือเป็นการค้ามนุษย์ ซึ่งตอบถูก มากกว่าร้อยละ 90

สำหรับข้อคำถามที่ 7 กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์กับการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งตอบถูกร้อยละ 88.11 เช่นเดียวกับข้อคำถามที่ 5 กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจเกี่ยวกับการค้าประเวณีหรือการให้บริการทางเพศอาจจะไม่ใช่เป็นการค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่ตอบถูกร้อยละ 81.82 แต่กรณีข้อคำถามที่ 8 การผลิตหรือเผยแพร่วัสดุสื่อลามกเช่น คลิปโป๊ในโทรศัพท์ วิดีโอคลิป โดยใช้เด็กวัยรุ่นเป็นผู้แสดงแล้วนำไปจำหน่ายถือเป็นการแสวงประโยชน์โดยมิชอบและเป็นการค้ามนุษย์ปรากฏว่ามีเพียงร้อยละ 58.04 ที่ตอบถูกเท่านั้น

ดังนั้นความรู้ความเข้าใจด้านนิยามการค้ามนุษย์โดยรวมแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่ตอบคำถามถูกเกินกว่าร้อยละ 72ขึ้นไปมีความรู้ความเข้าใจในคำนิยามของการค้ามนุษย์อยู่ในระดับมาก

2. การรับแจ้งเหตุ การสืบสวนคดีการค้ามนุษย์

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามข้อคำถามเกี่ยวกับการรับแจ้งเหตุ การสืบสวนคดีการค้ามนุษย์

ข้อ	จำนวน/ร้อยละ ที่ตอบคำถามถูก			คำตอบที่ถูกต้อง
	ปตส.	สตม.	รวม	
9.เมื่อได้รับแจ้งเหตุหรือพบเหตุต้องสงสัยว่ามีการค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องดำเนินการสืบสวนโดยมิชักช้า	86 95.56	52 98.11	138 96.50	ใช่
10.ในบางกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจวางแผนการจับกุม ร่วมกับทีมสหวิชาชีพก่อนการเข้าจับกุมผู้กระทำผิดและช่วยเหลือผู้เสียหายให้ปลอดภัยจากสถานที่เกิดเหตุ	57 63.33	40 75.47	97 67.83	ใช่
11.หากเจ้าหน้าที่ตำรวจพบเหตุต้องสงสัยว่ามีการค้ามนุษย์ในสถานที่แห่งหนึ่งสามารถตรวจค้นได้ หากแต่เป็นเวลากลางคืน ต้องทำการรวบรวมหลักฐานเพื่อขออนุมัติหมายค้นจากศาลก่อน	45 50.00	28 52.83	73 51.05	ไม่ใช่
12.หากพบผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจะต้องผลักดันออกนอกประเทศทุกคน เนื่องจากได้กระทำผิดตามกฎหมายเข้า เมืองหรืออาจเข้ามากกระทำผิดในประเทศได้	28 31.11	24 45.28	52 36.36	ไม่ใช่
13.เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถคุ้มครองผู้เสียหายการค้ามนุษย์แยกจากทีมสหวิชาชีพได้	23 25.56	16 30.19	39 27.27	ไม่ใช่

จากตารางที่ 14 ความเข้าใจเกี่ยวกับสืบสวนการค้ำมนุษย์ของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับแจ้งเหตุการณ์ปฏิบัติหน้าที่สืบสวนโดยมิชักช้านั้นตอบถูก ร้อยละ 96.50 และความเข้าใจการทำงานเป็นทีมสหวิชาชีพในชั้นการสืบสวน จับกุมแม้ว่าจะเป็นการ อำนาจหน้าที่ของตำรวจ แต่บางกรณีอาจมีเจ้าหน้าที่ส่วนที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมด้วยนั้น กลุ่มตัวอย่าง ตอบถูกร้อยละ 67.83 ซึ่งมีบางคนในกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นหน้าที่ของตำรวจเพียงฝ่ายเดียวก็ สามารถดำเนินสืบสวนและจับกุมได้ตามลำพังโดยไม่ต้องมีเจ้าหน้าที่นอกหน่วยงาน

สำหรับในข้อคำถามที่ 11 เกี่ยวกับตรวจค้นสถานที่ในเวลากลางคืนตามกฎหมาย พ.ร.บ.การค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 นั้นได้ให้อำนาจโดยมีข้อปฏิบัติกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ แต่มีกลุ่ม ตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 51.05 เช่นเดียวกับข้อคำถามที่ 12 เกี่ยวกับการผลักดันผู้ลักลอบเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย ส่วนใหญ่ตอบถูกเพียงร้อยละ 36.36 ซึ่งสอดคล้องกับข้อคำถามที่ 7 ที่เห็นว่าบาง กรณีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจะไม่ใช่ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ ซึ่งทั้ง 2 ข้อนี้อาจทำให้เข้าใจได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้นเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายแล้ว จึงต้องถูกดำเนินคดีหรือผลักดันออกไปมากกว่าจะพิจารณาว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์แฝง มาหรือไม่

และกรณีข้อคำถามที่ 13 นั้น ปรากฏว่าส่วนใหญ่เพียงร้อยละ 27.27 ที่ตอบถูก เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อคำถามที่ 10 เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตำรวจร่วมกับทีมสหวิชาชีพ ซึ่ง เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจมีความคิดว่าสามารถทำงานในหน้าที่ของตนได้ดีเพียงลำพังและงานแต่ละอย่าง สามารถที่จะแบ่งแยกได้ตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานนั้น ขาดแนวคิดว่าการคุ้มครอง ผู้เสียหายนั้นเป็นการทำงานแบบทีม หรือต้องร่วมประสานงานกับหน่วยงานอื่นด้วย

เมื่อพิจารณาร้อยละความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสืบสวนการค้ำมนุษย์โดยรวม แล้ว จึงอาจสรุปได้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจในกลุ่มตัวอย่างนี้

การรับแจ้งเหตุหรือพบเหตุต้องสงสัยว่ามีการค้ำมนุษย์เจ้าหน้าที่ตำรวจต้อง ดำเนินการสืบสวนโดยมิชักช้านั้นเป็นแนวปฏิบัติปกติที่เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องกระทำเสมออยู่ตลอด

การวางแผนการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยส่วนใหญ่จะกระทำอย่างรอบคอบ เป็นความลับจึงมักจะไม่ให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือต้องให้บุคคลอื่นทราบให้น้อยที่สุด ดังนั้นการเข้าร่วมวางแผนการจับกุมผู้กระทำผิดและช่วยเหลือผู้เสียหายให้ปลอดภัยจากสถานที่เกิดเหตุ แต่บางครั้ง จะต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมฟังด้วยเช่นกัน ซึ่งไม่ได้มีกฎหมาย ระบุไว้ว่าต้องทำอย่างไร

ความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจในการค้นเวลากลางคืนของเจ้าหน้าที่ในการค้นหาพยานหลักฐาน หรือ ช่วยเหลือผู้เสียหาย หรือการจับกุมนั้น ยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนซึ่งอาจเป็นเพราะกฎหมายใหม่เนื่องจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามป.วิอาญาที่ต้องขอหมายค้นหรือหมายจับจากศาลก่อน

การเห็นว่าผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายเป็นประการแรกมากกว่าจะพิจารณาว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่

ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นเห็นว่าสามารถปฏิบัติงานเพียงลำพังได้โดยแยกจากการทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ

3. การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามข้อคำถามเกี่ยวกับการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ข้อ	จำนวน/ร้อยละ ที่ตอบคำถามถูก			คำตอบที่ถูกต้อง
	ปดส.	สตม.	รวม	
14.บุคคลที่ถูกช่วยเหลือออกมาต้องแยกประเภทว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ร่วมกับนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา	80 88.89	51 96.23	131 91.61	ใช่
15.การคัดแยกผู้เสียหายการค้ามนุษย์มีหลักพิจารณาอยู่ 2 ประการคือ การถูกแสวงผลประโยชน์และใช้วิธีการที่มิชอบด้วยกฎหมาย	27 30.00	13 24.53	40 27.97	ไม่ใช่
16.การคัดแยกผู้เสียหายการค้ามนุษย์เป็นดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะวินิจฉัยชี้ขาด	45 50.00	32 60.38	77 53.85	ใช่
17.กรณีที่ยังไม่สามารถระบุว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถกักตัวเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงได้จนกว่าจะเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	39 43.33	14 26.42	53 37.06	ไม่ใช่

จากตารางที่ 15 ความเข้าใจเกี่ยวกับคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่าความเข้าใจเกี่ยวกับหลักในการพิจารณาว่าเป็นผู้เสียหายหรือไม่นั้น ตอบถูกเพียงร้อยละ 27.97 และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกักตัวบุคคลเพื่อระบุว่าเป็นผู้เสียหายหรือไม่ ตอบถูกเพียงร้อยละ 37.06 เท่านั้น นอกจากนี้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในการตัดสินใจสถานะของผู้เสียหายซึ่งเป็นดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนนั้น ตอบถูกเกินครึ่ง ร้อยละ 53.85

แต่ที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นผู้ตอบแบบทดสอบทราบดีว่าบุคคลที่ถูกช่วยเหลือออกมา ต้องแยกประเภทว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจคัดแยกผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์ร่วมกับนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาซึ่งตอบถูกต้อง คิดเป็น ร้อยละ 91.61

เมื่อพิจารณาร้อยละความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยรวม แล้ว จึงอาจสรุปได้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจในกลุ่มตัวอย่างนี้ ทราบดีว่าต้องมีการคัดแยกผู้เสียหาย แต่ไม่เข้าใจถึงหลักเกณฑ์ในการคัดแยกฯ ขั้นตอนการตัดสิน หรือผู้วินิจฉัยชี้ขาดสถานะของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมถึงการคุ้มครองชั่วคราวสำหรับการแสวงหาข้อเท็จจริงน่าเชื่อว่าเป็นบุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

4. การสอบสวนดำเนินคดีค้ามนุษย์ : สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามกฎหมาย ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ จำแนกตามข้อคำถามเกี่ยวกับการสอบสวนดำเนินคดีค้ามนุษย์

ข้อ	จำนวน/ร้อยละ ที่ตอบคำถามถูก			คำตอบที่ถูกต้อง
	ปตส.	สทม.	รวม	
18.ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะได้รับความช่วยเหลือในเรื่องที่พัก อาหาร การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ	84 93.33	52 98.11	136 95.10	ใช่
19.ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะไม่ถูกดำเนินคดีทางอาญาในความผิดหลบหนีเข้าเมือง ปลอมเอกสารการเดินทางหรือใช้เอกสารเดินทางปลอม การค้าประเวณีหรือทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต หากให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีกับผู้ค้ามนุษย์	47 52.22	12 22.64	59 41.26	ไม่ใช่
20.ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายรวมทั้งการดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย	79 87.78	46 86.79	125 87.41	ใช่
21.ไม่ว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะเป็นหญิงหรือเด็กพนักงานสอบสวนสามารถสอบปากคำได้โดยไม่ต้องมีนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาและพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำนั้น	78 86.67	43 81.13	121 84.62	ไม่ใช่
22.พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทราบถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทน อันเนื่องมาจากการกระทำผิดฐานค้ามนุษย์ และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย	80 88.89	50 94.34	130 90.91	ใช่

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ
จำแนกตามข้อความเกี่ยวกับการสอบสวนดำเนินคดีค้ำมนุษย์ (ต่อ)

ข้อ	จำนวน/ร้อยละ ที่ตอบคำถามถูก			คำตอบที่ถูกต้อง
	ปตส.	สตม.	รวม	
23. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อาจได้รับการชดเชยตามกฎหมาย ตาม พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ และกรณีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นเด็กหรือหญิงได้รับการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจและการฝึกอาชีพจากสถานแรกรับ สถานคุ้มครองและอาจได้รับเงินจากทุนเพื่อฟื้นฟู ของสำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และเด็ก	82 91.11	51 96.23	133 93.01	ใช่
24. หากเป็นการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในแต่ละขั้นตอน ไม่จำเป็นต้องสอบถามความคิดเห็นของผู้เสียหายฯ เนื่องจากเจ้าหน้าที่จะทำงานได้อย่างรวดเร็วและผู้เสียหายนั้น ย่อมต้องได้รับการดูแลอย่างแน่นอน	63 70.00	36 67.92	99 69.23	ไม่ใช่
25. กรณีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นบุคคลต่างด้าว พนักงานสอบสวน จะเสนอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ดำเนินการผ่อนผันให้พำนักอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวหลังจากสอบปากคำ	68 75.56	51 96.23	119 83.22	ใช่
26. หลังการสอบปากคำเสร็จแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจจะนำผู้เสียหายหญิงและเด็กส่งไปสถานแรกรับ หรือ สถานสงเคราะห์ ภายใน 24 ชั่วโมงทุกกรณี เพื่อการบำบัดรักษา และเป็นพยานในคดีค้ามนุษย์	22 24.44	18 33.96	40 27.97	ไม่ใช่
27. กรณีที่มีเหตุจำเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถประสานงานกับพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลให้มีการสืบพยานล่วงหน้าได้ เพื่อส่งตัวผู้เสียหายกลับประเทศภูมิลำเนาได้ทันที	73 81.11	44 83.02	117 81.82	ใช่
28. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนที่สูญเสียไปจากการกระทำผิดฐานค้ามนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ดำเนินการไปพร้อมกับการส่งสำนวนฟ้องผู้กระทำผิดค้ามนุษย์	32 35.56	6 11.32	38 26.57	ไม่ใช่
29. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อาจถูกเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของผู้เสียหาย และครอบครัวในทางสื่อสาธารณะได้เพื่อเป็นการเตือนภัยทางสังคม	74 82.22	44 83.02	118 82.52	ไม่ใช่

จากตารางที่ 16 ความเข้าใจเกี่ยวกับสอบสวนคดีค้ามนุษย์ตามสิทธิของผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์ของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่าความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายที่ต้องได้รับความช่วยเหลือในเรื่องที่พัก อาหาร การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ การชดเชยตามกฎหมาย ตาม พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ และกรณีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นเด็กหรือหญิงได้รับการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจและการฝึกอาชีพจากสถานแรกรับ สถานคุ้มครองและอาจได้รับเงิน

จากทุนเพื่อฟื้นฟูฯ ของสำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำหญิงและเด็ก และพนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ทราบดีถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำ ความผิดฐานค้ำมนุษย์ และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งตอบคำถามถูกเกินกว่าร้อยละ 90 คิดเป็น ร้อยละ 95.10 รองลงมา 93.01 และ 90.91 ตามลำดับ

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ เกี่ยวกับการช่วยเหลือทางกฎหมายรวมทั้งการดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย จากการค้ำมนุษย์กรณีเป็นบุคคลต่างด้าว พนักงานสอบสวนจะเสนอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายดำเนินการผ่อนผันให้พำนักอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวหลังจากสอบปากคำ การไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของผู้เสียหายและครอบครัวในทางสื่อสาธารณะ การสืบพยาน ล่วงหน้ากรณีที่มีเหตุจำเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถประสานงานกับพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำ ร้องต่อศาล เพื่อส่งตัวผู้เสียหายกลับประเทศภูมิลำเนาได้ทันที หลักการสอบปากคำตามป.วิ อาญา กรณีผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ เป็นหญิงหรือเด็กพนักงานสอบสวนสามารถสอบปากคำ มีนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาและพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำซึ่งตอบ คำถามถูกเกินกว่าร้อยละ 80

แต่ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบทดสอบนี้มีตอบคำถามถูกต่ำกว่าร้อยละ 50 เกี่ยวกับการไม่ดำเนินคดีทางอาญาในความผิดหลบหนีเข้าเมือง ปลอมเอกสารการเดินทางหรือ ใช้เอกสารเดินทางปลอม การค้าประเวณีหรือทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตแก่ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ จะไม่ถูกดำเนินคดี หากให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีกับผู้ค้ำมนุษย์ตอบถูกเพียงร้อยละ 41.26 เนื่องจากอาจมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน แม้ว่าผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์จะไม่ให้ความร่วมมือ แล้ว เจ้าหน้าที่ก็ต้องไม่ดำเนินคดีตามที่กฎหมายกำหนดไว้

และเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจสอบปากคำเสร็จแล้วจะนำผู้เสียหายหญิงและเด็กส่งไป สถานแรกรับ หรือ สถานสงเคราะห์ ภายใน 24 ชั่วโมงทุกกรณี เพื่อการบำบัดรักษา และเป็นพยานใน คดีค้ำมนุษย์ ตอบถูกเพียงร้อยละ 27.97 อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเห็นผู้เสียหายควรได้รับการบำบัด ดูแล แต่ยังไม่เข้าใจถึงความยินยอมต่อการปฏิบัติกับผู้เสียหายฯ ซึ่งบางกรณีผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ เป็นคนไทยต้องการพักอยู่กับครอบครัว หรือไม่ยินยอมจะพักอยู่ในสถานคุ้มครองฯ

นอกจากนี้ แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจว่าผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์สามารถ เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนที่สูญเสียไปจากการกระทำผิดฐานค้ำมนุษย์ได้โดยเป็นหน้าที่ของ พนักงานสอบสวน แต่ผู้ดำเนินการพร้อมกับการส่งสำนวนฟ้องผู้กระทำผิดค้ำมนุษย์เป็นหน้าที่

ของอัยการ มิใช่อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเรื่องดังกล่าว ซึ่งมีเพียงร้อยละ 26.57 ที่ตอบถูกต้อง

แต่ที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นผู้ตอบแบบทดสอบทราบดีว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีสิทธิตามกฎหมายอย่างไรบ้าง แต่ในวิธีการทำงานอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในชั้นการสอบสวนนั้นยังไม่เข้าใจมากนักอาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบทดสอบที่เป็นพนักงานสอบสวนมีจำนวนเพียงกลุ่มเท่านั้น จึงสามารถตอบคำถามในชั้นปฏิบัติการได้ถูกต้อง และเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายท่านทราบเพียงว่าสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แต่ในการทำงานจริงมีรายละเอียดอยู่มาก

5. การคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (พยานในคดี)

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ

จำแนกตามข้อความคำถามเกี่ยวกับการคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ข้อ	จำนวน/ร้อยละ ที่ตอบคำถามถูก			คำตอบที่ถูกต้อง
	ปตส.	สทม.	รวม	
30.ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์พึงได้รับความคุ้มครองความปลอดภัย และยังได้รับค่าตอบแทนที่สมควรจำเป็นจากรัฐ	72 80.00	47 88.68	119 83.22	ใช่
31.แม้จะไม่ได้ความยินยอมจากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เจ้าหน้าที่ตำรวจก็สามารถคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในฐานะพยานได้	35 38.89	7 13.21	42 29.37	ไม่ใช่
32.เจ้าหน้าที่ตำรวจคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยอาจใช้วิธีเพื่อความปลอดภัย เช่น การเปลี่ยนชื่อสกุล ที่พักของผู้เสียหายฯ เป็นต้น	90 100.00	46 86.79	136 95.10	ใช่
33.เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และครอบครัวเฉพาะเวลาที่เป็นพยานในระหว่างการพิจารณาคดีอาญาเท่านั้น	69 76.67	45 84.91	114 79.72	ไม่ใช่

จากตารางที่ 17 ความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นพยานในคดีของกลุ่มตัวอย่างปรากฏว่ามีความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองความปลอดภัย และยังได้รับค่าตอบแทนที่สมควรจำเป็นจากรัฐการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมถึงการใช้มาตรการคุ้มครองพิเศษใช้วิธีเพื่อความปลอดภัย เช่น การเปลี่ยนชื่อสกุล ที่พักของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นต้น และระยะเวลาการคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และครอบครัวที่ไม่ใช่เฉพาะเวลาที่เป็นพยานในระหว่างการพิจารณาคดีอาญาเท่านั้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างตอบถูก เกินกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป

แต่ยังไม่เข้าใจถึงความยินยอมต่อการปฏิบัติกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ว่าเป็นสิ่งสำคัญจึงมีเพียงร้อยละ 29.37 เท่านั้นที่ตอบคำถามถูกต้อง ซึ่งแม้จะไม่ได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่สามารถคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในฐานะพยานได้ ซึ่งการดำเนินการต่างๆ ที่กระทบถึงสิทธิส่วนบุคคล ควรต้องได้รับความยินยอมก่อน แม้การคุ้มครองความปลอดภัยเป็นสิ่งที่ดีสำหรับพยาน แต่หากขาดความยินยอมจากผู้เสียหายก็ไม่อาจทำเช่นได้

6. สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์: การพำนักอยู่ในประเทศ และ การส่งกลับภูมิลำเนา
ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบทดสอบแยกตามสังกัดหน่วยงานของตำรวจ
จำแนกตามข้อคำถามเกี่ยวกับการพำนักอยู่ในประเทศ และ การส่งกลับภูมิลำเนา

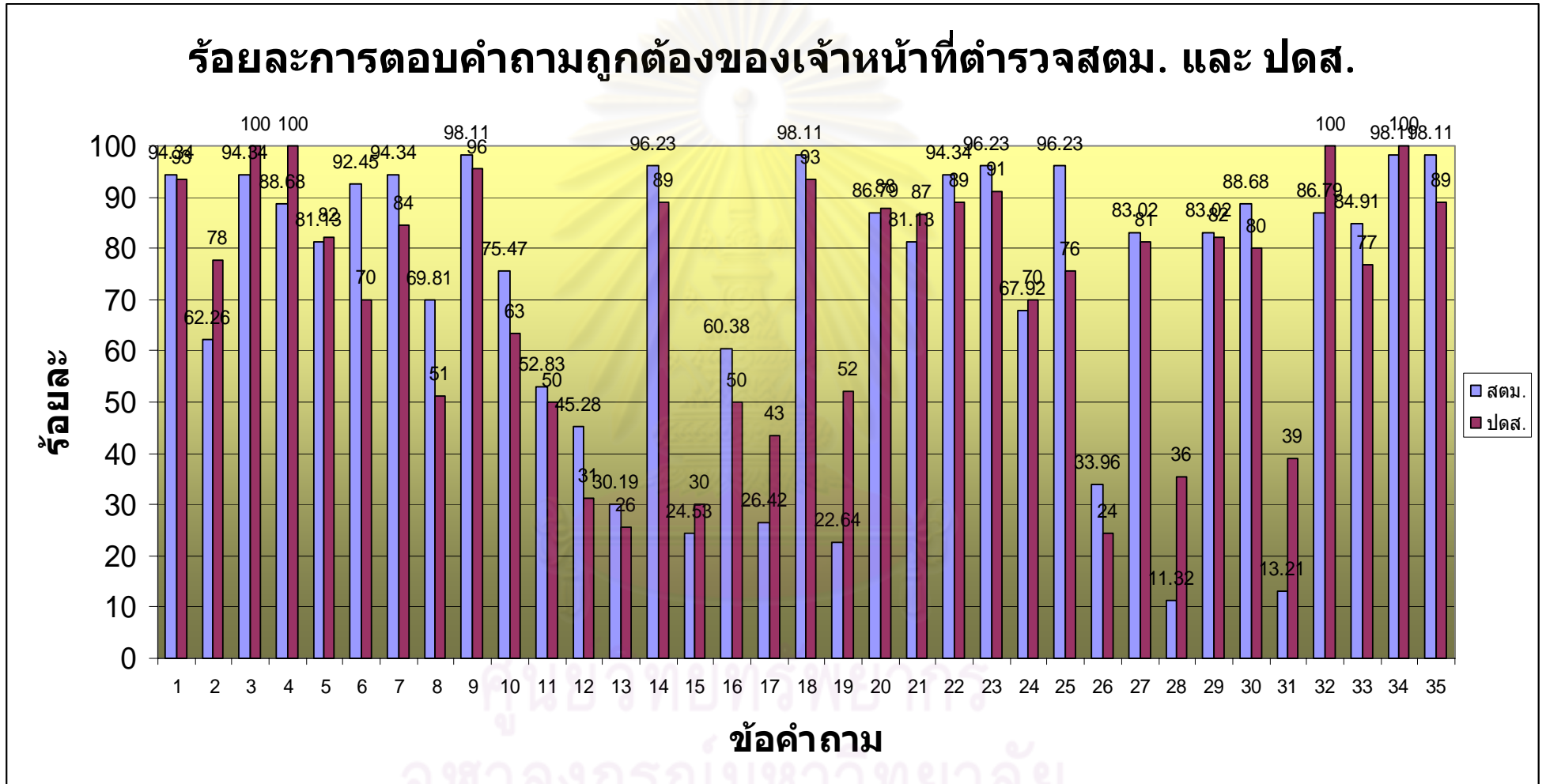
ข้อ	จำนวน/ร้อยละ ที่ตอบคำถามถูก			คำตอบที่ถูกต้อง
	ปดส.	สตม.	รวม	
34. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถพำนักอยู่ในประเทศเป็นการชั่วคราว ขึ้นอยู่กับความเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดี การบำบัดฟื้นฟู หรือเหตุผลทางมนุษยธรรม	90 100.00	52 98.11	142 99.30	ใช่
35. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์พึงได้รับการส่งกลับประเทศถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาโดยคำนึงถึงความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้นั้น เว้นแต่จะมีถิ่นที่อยู่ถาวรในราชอาณาจักร	80 88.89	52 98.11	132 92.31	ใช่

จากตารางที่ 18 ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นอย่างดี ซึ่งผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถพำนักอยู่ในประเทศเป็นการชั่วคราว ขึ้นอยู่กับความเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดี การบำบัดฟื้นฟู หรือเหตุผลทางมนุษยธรรม และพึงได้รับการส่งกลับประเทศถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาโดยคำนึงถึงความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้นั้น เว้นแต่จะมีถิ่นที่อยู่ถาวรในราชอาณาจักร

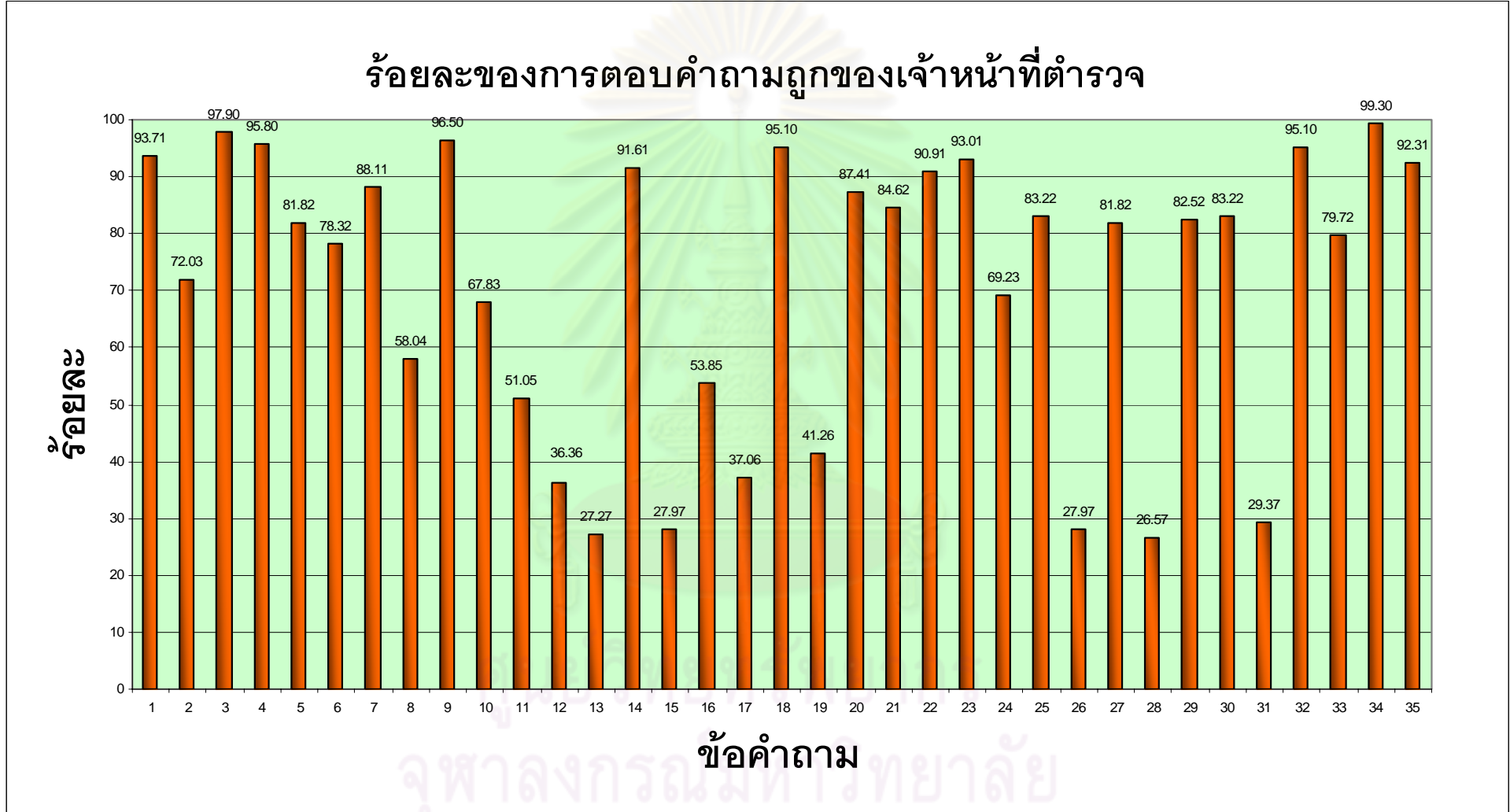
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการตอบแบบทดสอบของกลุ่มตัวอย่างสามารถสรุปเป็นแผนภูมิ 5-6 ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 5 ร้อยละการตอบคำถามถูกต้องของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตม.และ ปตส.

แผนภูมิที่ 6 ร้อยละการตอบคำถามถูกต้องของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

จากแผนภูมิที่ 5-6 พบว่าในบางข้อคำถามกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามไม่ถูกต้องเป็นจำนวนมาก จึงต้องมีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในประเด็นต่อไปนี้

ความรู้ด้านการนิยามการค้ำมนุษย์ตามกฎหมาย

พบว่า ขาดความรู้เกี่ยวกับการแสวงประโยชน์ของการค้ำมนุษย์ในรูปแบบอื่นเช่นการผลิตหรือเผยแพร่วัสดุสื่อลามกเช่น คลิปโป๊ในโทรศัพท์ มือถือ วิดีโอคลิป โดยใช้เด็กวัยรุ่นเป็นผู้แสดง แล้วนำไปจำหน่ายถือเป็นการแสวงประโยชน์โดยมิชอบถือเป็นการค้ำมนุษย์ ซึ่งตอบคำถามถูกต้องเพียงร้อยละ 58.04

ความรู้ด้านการรับแจ้งเหตุ สืบสวนคดีการค้ำมนุษย์

พบว่า ขาดความรู้เกี่ยวกับอำนาจการตรวจค้นในเวลากลางคืนเพื่อค้นหาพยานหลักฐาน การช่วยเหลือผู้เสียหายหรือการจับกุมนั้น ยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าต้องขอหมายค้นหรือหมายจับจากศาลก่อน ซึ่งตอบคำถามถูกต้องเพียงร้อยละ 51.05

และขาดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานกับทีมสหวิชาชีพ ซึ่งตอบคำถามถูกต้องเพียงร้อยละ 27.27 เจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นเห็นว่าสามารถปฏิบัติงานเพียงลำพังได้โดยแยกจากการทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ อีกทั้งยังเห็นว่าผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายเป็นประการแรกมากกว่าจะพิจารณาว่าเป็นผู้เสียหายหรือไม่หรือต้องถูกดำเนินคดีผลักดันออกไปมากกว่าจะพิจารณาว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์แฝงมาหรือไม่ ซึ่งตอบคำถามถูกต้องเพียงร้อยละ 36.36

ความรู้การตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์

พบว่า ขาดความรู้เกี่ยวกับหลักในการตัดแยกฯว่ามีหลักการพิจารณาอยู่ 3 ประการ คือ การกระทำ วิธีการและการแสวงประโยชน์ ซึ่งตอบคำถามถูกต้องเพียงร้อยละ 27.97 รวมถึงการคุ้มครองชั่วคราวสำหรับการแสวงหาข้อเท็จจริงน่าเชื่อว่าตกเป็นผู้เสียหายฯตอบคำถามถูกต้องเพียงร้อยละ 37.06

ความรู้การสอบสวนดำเนินคดีค้ามนุษย์

พบว่าขาดความรู้เกี่ยวกับการไม่ดำเนินคดีทางอาญาในความผิดหลบหนีเข้าเมือง ปลอมเอกสารการเดินทางหรือใช้เอกสารเดินทางปลอม การค้าประเวณีหรือทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ว่าจะผู้เสียหายจะให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีกับผู้ค้ามนุษย์หรือไม่ก็ตาม เจ้าหน้าที่ต้องไม่ดำเนินคดีตามที่กฎหมายกำหนดไว้ซึ่งตอบคำถามถูกต้องร้อยละ 41.26 และเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีอำนาจหน้าที่เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนที่สูญเสียไปจากการกระทำผิดฐานค้ามนุษย์ แต่เป็นหน้าที่ของอัยการซึ่งจะดำเนินการพร้อมกับการส่งสำนวนฟ้องผู้กระทำผิดค้ามนุษย์การฟ้องคดีเป็นอำนาจของอัยการ ซึ่งตอบคำถามถูกต้องเพียงร้อยละ 26.57

ความรู้การคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

พบว่า ขาดความรู้เกี่ยวกับความยินยอมของผู้เสียหายว่าเป็นสิ่งสำคัญในการคุ้มครองความปลอดภัย เพราะการดำเนินการต่างๆ ที่กระทบถึงสิทธิส่วนบุคคล ควรต้องได้รับความยินยอมก่อน แม้การคุ้มครองความปลอดภัยเป็นสิ่งที่ดีสำหรับพยาน แต่หากขาดความยินยอมจากผู้เสียหายก็ไม่อาจทำเช่นนั้นได้ ซึ่งตอบคำถามถูกต้องเพียง ร้อยละ 29.37

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

กระบวนการและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

การศึกษาวิจัยเรื่อง” การคุ้มครองสิทธิเบื้องต้นตามกฎหมายของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดหน่วยงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรีและการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ”ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจในหน่วยงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรีและการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในสังกัดกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปดส.) ในส่วนกองกำกับ และกลุ่มงานสอบสวนและในสังกัดสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง(สตม.)ในส่วนของศูนย์สืบสวนสอบสวนนอกจากจะศึกษาโดยใช้แบบทดสอบแล้ว ยังมีการสัมภาษณ์เจาะลึก(In-depth interview) กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเช่นเจ้าหน้าที่สหวิชาชีพอันได้แก่ เจ้าหน้าที่มูลนิธิเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ อัยการ นักสังคมสงเคราะห์ รวมจำนวน 17 คน แยกได้ดังนี้

เจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 11 คน แบ่งเป็น

สังกัด ปดส. จำนวน 6 คน

สังกัด สตม. จำนวน 5 คน

เจ้าหน้าที่ทีมสหวิชาชีพ จำนวน 3 คน แบ่งเป็น

นักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 1 คน

อัยการ จำนวน 1 คน

เจ้าหน้าที่มูลนิธิเอกชน จำนวน 1 คน

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จำนวน 3 คน

เด็กไทย จำนวน 1 คน

เด็กคนกัมพูชา จำนวน 1 คน

หญิงไทย จำนวน 1 คน

กรณีศึกษาเจ้าหน้าที่ตำรวจ (จำนวน 11 คน)

1.กรณีศึกษา คุณเมธิ (นามสมมติ)

คุณเมธิ เป็นข้าราชการตำรวจ สังกัดกองบังคับการปราบปรามกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรี (บก.ปดส.)อายุ 45 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์มาเป็นระยะเวลา 3 – 4 ปี ตั้งแต่ก่อนการมี การจัดตั้ง บก.ปดส. รับผิดชอบในการควบคุมการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาฝ่ายปฏิบัติการด้านการสืบสวนเกี่ยวกับความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี ความผิดเกี่ยวกับแรงงานหรือการจัดระเบียบสังคม และปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมายของผู้บังคับบัญชา

คุณเมธิ ทำงานด้านการสืบสวนของปดส.มิได้รับผิดชอบเฉพาะการดำเนินคดี การค้ามนุษย์เท่านั้นแต่รับผิดชอบคดีความผิดทางอาญาอื่นอันเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี หรือความผิดเกี่ยวกับแรงงานหรือการจัดระเบียบสังคม และงานอื่นที่ได้รับมอบหมายด้วยเช่นกัน “ในการทำงานสืบสวนจะได้รับข้อมูลที่แจ้งมา ไม่ว่าจะจากผู้เสียหาย ญาติ ผู้ปกครอง โดยวิธีการทางจดหมาย ทางโทรศัพท์ หรือมาด้วยตนเอง หรือจากหน่วยงานอื่น ประสานข้อมูลมาให้ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องทำการสืบสวนหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อติดตามจับกุม ดำเนินคดี ซึ่งแล้วแต่รายละเอียดของพฤติการณ์แห่งคดีนั้นว่ามีความซับซ้อน เกี่ยวข้องกับบุคคล หลายฝ่ายอย่างไร หรือบางกรณีเกี่ยวข้องกับบุคคลต่างชาติต้องประสานหาความร่วมมือกับ องค์การต่างประเทศ” ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ปดส.รับผิดชอบคดีทั้งที่เกิดขึ้นในประเทศและระหว่าง ประเทศ โดยเฉพาะคดีค้ามนุษย์ซึ่งมีเครือข่ายข้ามชาติด้วย

เช่นกรณีบุกโรงงานคัดแยกขยะของกำนันคนหนึ่งในจังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็น ผู้เสียหายชาวเขมร สืบเนื่องจากผู้เสียหายชาวเขมรจำนวนหนึ่งหลบหนีออกมา ได้ไปขอความช่วยเหลือ จากสถานทูตประจำประเทศไทย ว่ายังมีกลุ่มเพื่อนจำนวนหนึ่งถูกอาชญากรมัดและป็นบังคับขู่เข็ญ ไม่ให้หลบหนี เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับการแจ้งมาจึงทำการสืบสวน หาข้อมูลจนแน่ชัดแล้ว คุณเมธิกับพวกจึงนำกำลังเข้าช่วยเหลือแรงงานชาวเขมร ที่โรงงานคัดแยกขยะบ้านกำนันไม่มี เลขที่ ได้พบชายชาวเขมรจำนวน 8 คน อยู่ภายในโรงงาน จึงเข้าช่วยเหลือ ซึ่งคุณเมธิกล่าวว่า” พวกชาวเขมร ถูกเพื่อนหลอกให้เข้ามาทำงานเมื่อมาถึงถูกบังคับให้เก็บขยะ คัดแยกขยะโดยข่มขู่ ว่าหากหลบหนีจะถูกทำร้าย หรือหากวันไหนทำงานไม่ได้ตามที่ต้องการก็จะไม่ให้กินข้าว บางครั้ง

ต้องการเศษอาหารในกองขยะมากขึ้น ซึ่งตั้งแต่ทำงานมายังไม่เคยรับค่าจ้างแต่อย่างใด “ จากการตรวจค้นที่โรงงานพบผู้ควบคุมคนงานจำนวน 3 คนและอาวุธมีด ปืนลูกซองยาว จึงจับกุมผู้กระทำผิดไปดำเนินคดีที่ บก.ปดส.

งานด้านการสืบสวนหาข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรมปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายหรือแจ้งเบาะแส โดยการทำงานมีความร่วมมือกันระหว่างการสืบสวนและการสอบสวนของตำรวจปดส. เพื่อการติดตามเชื่อมโยงข้อมูลในการดำเนินคดี

การเริ่มการสืบสวนในคดีค้ามนุษย์นั้น บางกรณีในการรับแจ้งเหตุก็ยังมีอาจตัดสินใจได้ว่าสิ่งที่ได้รับแจ้งมานั้นเป็นความจริง หรือพฤติกรรมต่างที่ได้รับทราบมานั้นไม่มีมากเพียงพอในการสืบสวนเพื่อขยายผล หรือบางกรณีเกิดข้อสงสัย ตัวอย่างเช่น มีผู้ปกครองมาแจ้งว่าลูกของตนได้หายไปเป็นเวลา 3 เดือนแล้ว ซึ่งกรณีบุคคลหายนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อรับแจ้งความแล้ว ในการสืบสวนต้องพิจารณาว่า สาเหตุของบุคคลหายนี้ เป็นไปด้วยเหตุใด อาจจะถูกลอบหรือหนีไปเอง จึงเกิดข้อสงสัยว่าเป็นผู้เสียหายหรือไม่ อาจจะติดตามจากเบอร์โทรศัพท์ที่ชื่อสกุล ซึ่งข้อมูลบางอย่างที่มีการติดต่อมาทางครอบครัว ซึ่งการได้ข้อมูลนั้นมีข้อจำกัด ไม่ว่าจะหมายเลขโทรศัพท์นั้นอาจจะไม่มีการลงทะเบียน เป็นต้น ดังนั้นการสืบสวนหาข้อมูลบางครั้งต้องใช้ระยะเวลาานาน มีกระบวนการตัดสินใจว่าตกเป็นผู้เสียหายหรือไม่ เริ่มต้นจากการเกิดเหตุได้รับการร้องเรียนมาเอง หรือทางจดหมายหากพิจารณาแล้วปรากฏว่ามีมูล ก็ดำเนินการสืบสวนขยายผล หากเป็นผู้เสียหาย ก็ดำเนินการต่อส่งให้พนักงานสอบสวน หรือหากไม่แน่ใจต้องสืบสวนหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไป

กรณีคดีค้ามนุษย์ที่ทำการสืบสวนจับกุมที่เป็นคดีใหญ่คือ คดีลอบกักขังไทยไปค้าประเวณีที่ประเทศอังกฤษ เมื่อเดือน มิถุนายน 2551 ได้จับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับศาลอาญาในความผิดฐานค้ามนุษย์ จากคดีลอบกักขังไทยไปค้าประเวณีที่ประเทศอังกฤษ โดยจับกุมได้ที่บ้านเขตคันทนาวาย ซึ่งการทำงานครั้งนี้ได้รับการประสานงานจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้รับหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ประเทศอังกฤษมาร้องทุกข์ดำเนินคดีกับผู้ต้องหากับพวกฐานร่วมกันค้ามนุษย์ ต่อมา คุณเมธีได้สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน และขออนุมัติหมายจับผู้ต้องหาจากศาล จากนั้นได้ติดตามจับกุมผู้ต้องหาที่เหลือตามหมายจับ ซึ่งบางคนมีประวัติเคยถูกทางการสหรัฐอเมริกาขอให้ส่งตัวเป็นผู้ร้ายข้ามแดนคดีค้ามนุษย์ การสืบสวนสอบสวนทราบว่า ในขบวนการค้ามนุษย์มีจัดตั้งบริษัทบังหน้าเพื่อนำชื่อผู้เสียหายเข้าเป็นพนักงานบริษัทและออกหนังสือรับรองเพื่อนำไปขอวีซ่า

เข้าประเทศและเปลี่ยนชื่อสกุลของผู้เสียหายและพาเดินทางไปต่างประเทศด้วย จึงแจ้งขอหา ร่วมกันคำหญิง ร่วมกันคำมนุษย์ เพื่อสนองความใคร่ผู้อื่นร่วมกันเป็นธุระจัดหาเพื่ออนาจาร โดยใช้อุบายหลอกลวงผู้อื่น ร่วมกันเป็นธุระจัดหาเพื่อค้าประเวณี ไม่ว่าจะความผิดนั้นจะเกิดภายในหรือนอกราชอาณาจักร ร่วมกันกักขังหน่วงเหนี่ยวผู้อื่นให้ค้าประเวณี และร่วมกันใช้เอกสารปลอม นำตัวส่งพนักงานสอบสวนมาดำเนินคดี

กรณีคำมนุษย์อีกกรณีหนึ่งเมื่อเดือน ตุลาคม 2551 เป็นคนพม่าด้วยกัน หลอกลวงบังคับให้ค้าประเวณี ซึ่งได้รับการประสานจากเจ้าหน้าที่มูลนิธิแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อขอให้เข้าช่วยเหลือหญิงสาวชาวพม่าซึ่งถูกหลอกลวงมากักขังและบังคับให้ค้าประเวณี คุณเมธีจึงสืบสวนติดตามพฤติการณ์ของกลุ่มผู้ต้องหา จนสืบทราบว่ามีกรลักลอบนำแรงงานสาวชาวพม่าเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและบังคับให้ค้าประเวณี คุณเมธี จึงนำกำลังเข้าจับกุมคนพม่าจำนวน 4 คนโดยตั้งข้อหาว่าสมคบกันกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และร่วมกันข่มขืนกระทำชำเราบุคคลอื่นโดยใช้กำลังประทุษร้ายอันมีลักษณะเป็นการโทรมหญิง โดยจับกุมได้ที่ จังหวัดสมุทรสาคร และเข้าให้ความช่วยเหลือด.ญ.อายุ 14 ปี และน.ส. อายุ 27 ปี สัญชาติพม่า จากการสอบปากคำ น.ส.ให้การว่า เป็นชาวเกาะสอง ประเทศพม่า ถูกหลอกลวงว่าจะพามาทำงานแกะกึ่งอยู่ที่จังหวัดสมุทรสาคร โดยจะได้รับค่าจ้างวันละ 200-300 บาท แต่ต้องเสียค่านายหน้าเป็นเงินจำนวน 13,000 บาท เมื่อหลงเชื่อเดินทางมาช่วงต้นเดือนกันยายน ที่ผ่านมา ถูกบังคับและกักขังไว้ในห้องพัก ก่อนจะถูกข่มขืนจากนั้นจึงบังคับให้ขายบริการที่โรงแรมแผนโบราณแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร

เมื่อประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจได้อาศัยเครื่องมือนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งปัญหาการค้ามนุษย์เป็นเรื่องที่หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญโดยเฉพาะมีการประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลได้มากขึ้น ซึ่งหลายกรณีได้รับแจ้งข้อมูลจากหน่วยงานอื่นไม่ว่าจาก พม. หรือมูลนิธิเอกชนก็ตาม

2.กรณีศึกษา คุณปรัชญา (นามสมมติ)

คุณปรัชญาเป็นข้าราชการตำรวจ สังกัดกองบังคับการปราบปรามกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรี (บก.ปดส.) อายุ 37 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาโท ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปรามการค้ามนุษย์มาเป็นระยะเวลาประมาณ 7 ปี ตั้งแต่ก่อนการมี การจัดตั้ง บก.ปดส. ผ่านการอบรมหลักสูตรการสืบสวนคดีค้ามนุษย์และเป็นวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ รวมถึง การเข้าสัมมนาการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ มีหน้าที่รับผิดชอบในการสืบสวนเกี่ยวกับ ความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี หรือคดีความผิดเกี่ยวกับ แรงงานหรือการจัดระเบียบสังคม หรือได้รับมอบหมายของผู้บังคับบัญชา โดยทำคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ก่อนที่จะมี พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เช่น การจัดส่งหญิงไทยไปค้าประเวณี ประเทศเยอรมนีซึ่งคดีนี้เป็นลักษณะอาชญากรรมข้ามชาติ ได้มีการจับกุมแก๊งค์ค้าประเวณีข้ามชาติ โดยเปิดบริษัทบังหน้า โดยทำการสืบสวนจึงทราบว่า มีกลุ่มที่มีพฤติกรรมเป็นธุระจัดหาหญิงไทย ส่งไปค้าประเวณีที่ประเทศเยอรมนี จึงได้จัดชุดสืบสวนลงพื้นที่ เพื่อเฝ้าสะกดรอยติดตามและปลอมตัว เป็นเอเยนต์ติดต่อทำการค้าด้วย มีการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อขอหมายจากศาลและ วางแผนจับกุม ในการปฏิบัติงานสามารถจับกุมผู้ต้องหาได้และเก็บรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ในที่เกิดจับกุม เช่น บัญชีการเงินการธนาคาร ใบแจ้งหนี้โทรศัพท์ บัญชีรายชื่อเหยื่อ ที่อยู่เบอร์โทรศัพท์ แล้วนำส่งพนักงานสอบสวน ปดส.เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย

คุณปรัชญา ได้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์เรื่อยมา จนมีกฎหมายค้ามนุษย์บังคับใช้แล้ว ตัวอย่างคดี การจับกุมเจ้าของนิตยสารลิตเดอริฟฟัพพัน แก๊งค์ค้ามนุษย์เมื่อเดือน มิถุนายน 2551 สืบเนื่องจากเมื่อปี 2549 เจ้าหน้าที่สำนักงานรัฐนิวเซาท์ เวลส์ (เอเอฟพี) สหพันธรัฐออสเตรเลีย ได้เข้าช่วยเหลือหญิงไทยจำนวน 4 คน ที่ถูกบังคับให้ ค้าประเวณีในสถานบริการที่ประเทศออสเตรเลีย และได้ประสานตำรวจ ปดส. พร้อมส่งตัว น.ส. หนึ่ง ผู้เสียหายเดินทางกลับประเทศไทย จากการสอบสวนทราบว่าผู้ต้องหาออกหนังสือรับรองการ ทำงานให้ผู้เสียหายเพื่อการเดินทางไปทำงานยังประเทศออสเตรเลียโดยจับกุมผู้ต้องหาได้ที่ สำนักงานนิตยสารลิตเดอริฟฟัพ กรุงเทพฯ ตามหมายจับศาลอาญาในข้อหาร่วมกันค้าหญิงหรือเด็ก ร่วมกันค้ามนุษย์ เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น ร่วมกันเป็นธุระจัดหาล่อไปหรือพาไปเพื่อการอนาจาร ซึ่งหญิงโดยใช้อุบายหลอกลวงและร่วมกันเป็นธุระจัดหาหญิงเพื่อให้กระทำการค้าประเวณี ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551

จากการทำงานด้านการสืบสวนในคดีต่าง ๆ นั้น "ต้องมีการวางแผนการทำงาน มีการจัดแบ่งกำลังเป็นชุดปฏิบัติต่างๆ ในการสืบสวน หาข่าว ลงพื้นที่เก็บข้อมูลรายละเอียดต่างๆ เพื่อประกอบการขอหมายจับ หรือหมายค้น หรือปะติดปะต่อเรื่องของการกระทำความผิดซึ่งมักเป็นขบวนการ หรือกลุ่มอาชญากร บางครั้งต้องใช้เจ้าหน้าที่จำนวนมาก ในการไปเฝ้าติดตาม แคะรอย หรือแบ่งชุดลงพื้นที่ในเวลาจับกุมผู้ร่วมกระทำผิดในเวลาเดียวซึ่งต้องแยกย้ายไปยัง บ้านพักหรือสถานที่กลุ่มเป้าหมายอยู่ ซึ่งทุกขั้นตอนต้องมีการวางแผนการทำงานแบบเป็นทีม หรือแม้แต่บางครั้งต้องอาศัยเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นร่วมทำงานด้วย" เช่นในคดีจับกุมขบวนการค้ายาเสพติดและล่องละเมิดทางเพศเด็กในเมืองพัทยาเมื่อเดือนมีนาคม 2550 คุณปรีชญา ได้รับคำสั่งให้เป็นหัวหน้าทีมทำงาน นำเจ้าหน้าที่ตำรวจลงพื้นที่สืบสวนการค้ายาเสพติดในพัทยา โดยทำงานร่วมกับสำนักงานสืบสวนสอบสวนกลางสหรัฐ(FBI)จากการติดตามผู้เสียหายเปิดเผยข้อมูล ทำให้ทราบชื่อเล่นของชาวต่างชาติจำนวน 4 คนที่ซื้อบริการทางเพศจากนายหน้าคนไทย คุณ.ปรีชญา จึงประสานข้อมูลกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง แคะรอยหาชื่อจริงชาวต่างชาติที่เด็กหญิงกล่าวถึง แล้วต้องลงพื้นที่หาข้อมูลจากพยานบุคคลต่างๆที่ผู้เสียหายเล่าให้ฟังรวมถึงสถานที่ต่างๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จัดบันทึกและถ่ายรูปเป็นหลักฐานไว้ มีการเชื่อมโยงข้อมูลกับสท.ม.บันทึกว่ามีการเข้าประเทศไทยบางคนมีประวัติกระทำผิดเกี่ยวกับการล่องละเมิดทางเพศกับเด็กในประเทศอังกฤษ จากนั้น คุณปรีชญา นำหลักฐานต่างๆ คำให้การของเด็กหญิง พยานบุคคล ประวัติของผู้ถูกกล่าวหา ภาพถ่ายของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งผู้เสียหายชี้ตัวยืนยัน และผลการตรวจร่างกายของเด็กซึ่งมีร่องรอยการถูกล่วงละเมิดทางเพศหลายครั้ง เพื่อขอหมายจับในข้อหากระทำอนาจารเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี โดยเด็กนั้นยินยอมหรือไม่ก็ตาม และต่อมาคุณปรีชญา วางแผนโดยแบ่งกำลังเป็นชุดต่างๆ เพื่อนำหมายจับเข้าจับกุมผู้ต้องหา นำกำลังไปเคาะห้องพักภายในโรงแรมแห่งหนึ่งของพัทยาเหนือ ซึ่งผู้ต้องหาเปิดประตูห้องพักตามปกติ เจ้าหน้าที่ตำรวจแสดงหมายจับ และมีล่ามอธิบายสิทธิของผู้ต้องหาให้ทราบ ขณะที่เจ้าหน้าที่ค้นพบทั้งชุดที่บันทึกภาพกิจกรรมการร่วมเพศกับเด็กหญิงไทยจำนวน 3 คน กล้องเล็กสำหรับบันทึกวิดีโอและอุปกรณ์ตัดต่อภาพในห้องพักดังกล่าวทั้งสิ้น ซึ่งเป็นหลักฐานในทางคดีได้อย่างดี

ในการสืบสวนคดีค้ายาเสพติด "สิ่งต้องคำนึงในการจับกุมซึ่ง คือ ความปลอดภัยของผู้เสียหายจากการค้ายาเสพติด สามารถจับกุมผู้ต้องสงสัยและสามารถเก็บรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายได้ โดยใช้กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เหมาะสม และจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดสิทธิต่างๆไว้อย่างเคร่งครัด โดยก่อนการออกปฏิบัติการต้องมีการวางแผนและเตรียมการพิจารณาพยานหลักฐานในการขอหมายค้น หรือหมายจับ

และอำนาจทางกฎหมายที่จะกระทำได้ ประเมินความเสี่ยงต่างๆที่เกิดขึ้น มีการจัดกำลังเจ้าหน้าที่ ออกเป็นชุดปฏิบัติการอย่างเหมาะสมและเพียงพอ” เช่น ชุดจับกุมผู้ต้องสงสัย ชุดช่วยเหลือผู้เสียหาย ชุดเก็บข้อมูลพยานหลักฐาน ชุดควบคุมพื้นที่ เป็นต้น จากนั้นเข้าดำเนินการตามที่วางแผนไว้ที่ สถานที่เป้าหมายซึ่งต้องคำนึงถึงปลอดภัยของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ออกจากผู้ต้องสงสัย และย้ายผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไปยังสถานที่ปลอดภัย ในขณะเดียวกันมีเจ้าหน้าที่เข้าจับกุมผู้ต้องสงสัยป้องกันการหลบหนี โดยปฏิบัติอย่างถูกต้อง คำนึงถึงสิทธิต่างๆ เจ้าหน้าที่ต้องแนะนำตนเอง แจ้งให้ผู้ต้องสงสัยทราบถึงข้อเท็จจริงของการจับกุม การทำผิดกฎหมาย อำนาจในการจับกุม ระบุถึงหลักฐานในการจับกุม

เมื่อเข้าจับกุมและช่วยเหลือผู้เสียหายแล้ว จึงมีการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีการทำงานเป็นทีม บางครั้งทำงานร่วมกับ พม. หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น นักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องของ พม. หรือบางครั้งเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิเอกชน มาร่วมทำงานด้วย มีการสัมภาษณ์โดยการใช่แบบคัดแยกผู้เสียหายมาเป็นแบบการประเมินสถานะของผู้เสียหาย ซึ่งมีเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมทำงานด้วย แต่บางครั้งหากเป็นคดีที่ทราบชัดแจ้งแล้วว่าเป็นการค้ามนุษย์และเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จึงไม่ได้ใช้แบบคัดแยกฯ จึงนำเรื่องส่งพนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป ในการรวบรวมพยานหลักฐาน การสอบปากคำผู้เสียหายฯ ผู้ต้องหา หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องตามกระบวนการทางกฎหมายที่กำหนดไว้

จากกรณีตัวอย่างที่พบในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น คำแรงงาน คำประเวณี ขอทาน หรือการผลิตสื่อลามกผู้เสียหายส่วนใหญ่เป็นเด็ก เยาวชน ผู้หญิง

ในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์เจ้าหน้าที่ตำรวจได้มี”การสืบสวน จับกุม ในคดีต่างๆ ก่อนที่ประเทศไทยจะมีพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 จะมีผลบังคับใช้ ซึ่งอาศัยกฎหมายนี้เป็นผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจมากขึ้น” โดยกำหนดนิยามคำว่า “กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ” ไว้ในกฎหมายตาม มาตรา 6 แต่เดิมหากเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นผู้ชาย ที่มีอายุเกิน 18 ปี ถูกแสวงประโยชน์ในลักษณะของการค้ามนุษย์ จะไม่อาจลงโทษในความผิดการค้ามนุษย์ได้ แต่ปัจจุบัน ผู้ชายที่ถูกแสวงประโยชน์ดังกล่าว ถูกจัดเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทำให้ได้รับคุ้มครองและช่วยเหลือเช่นเดียวกับเด็กและผู้หญิงที่ถูกแสวงประโยชน์ อีกทั้งพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ฉบับนี้”ทำให้ง่ายต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ “อีกทั้งกำหนดให้ให้อำนาจในการตรวจค้นเวลากลางคืนแก่เจ้าหน้าที่ และหากมีผู้ขัดขวางการดำเนินคดีกฎหมายจึงมีการระบุความผิดสำหรับผู้ขัดขวางกระบวนการ

ยุติธรรม ตั้งแต่ขั้นตำรวจ อัยการ และศาล เช่น หมายความวิงเด่นคดี โดยการจ่ายเงินให้แก่ผู้เสียหายหรือพ่อแม่ ผู้ปกครองของผู้เสียหาย ,จ่ายเงินให้แก่ พนักงานสอบสวน , พนักงานอัยการ หรือ ศาล เพื่อให้ฟ้องคดี หรืออุทธรณ์โทษด้วย

ส่วนทางด้าน การคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้น ได้มีการกำหนดการช่วยเหลือ และคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไว้อย่างชัดเจน ทำให้ "เจ้าหน้าที่มีความมั่นใจและมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนเนื่องจากกฎหมายกำหนดให้กระทำเช่นนั้น" ซึ่งแต่เดิมถูกกำหนดไว้ใน บันทึกข้อตกลงระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาครัฐ , และบันทึกข้อตกลงระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชน ซึ่งมีเจ้าหน้าที่จำนวนไม่น้อยที่ไม่ทราบถึงบันทึกข้อตกลงดังกล่าวจึงไม่ยอมปฏิบัติ ทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือตามเท่าที่ควรจะเป็น ซึ่งกฎหมายค้ามนุษย์ใหม่ได้กำหนดให้มีการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหายและครอบครัวไว้โดยกำหนดความผิดสำหรับผู้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสียหายรวมทั้งญาติพี่น้องของผู้เสียหายด้วย ไม่ว่าจะเป็นชื่อ , ภาพถ่าย , เสียง หรือ สิ่งอื่นใด นอกจากนี้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เพื่อเป็นทุนในการป้องกันและปราบปรามทำให้มีงบประมาณในการป้องกันและปราบปรามอย่างต่อเนื่อง

เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่สังกัดปตส.มีการพัฒนาบุคลากรโดยการจัดการอบรมความรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ แต่เนื่องจากตำรวจมีการโยกย้ายบ่อยครั้ง ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไม่ได้รับการแต่งตั้งมาใหม่อาจยังไม่ได้รับการอบรม ซึ่งจะเป็นไปในลักษณะการเรียนรู้จากงานประสบการณ์ตรงและการอบรมจากหน่วยงาน หรือการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นด้วยเช่น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่น พม.หรือ NGO ซึ่งการทำงานของหน่วยงานนั้นมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และทำงานเฉพาะด้านได้มั่นคงถาวรกว่าไม่เหมือนกับตำรวจ ที่มีการโยกย้ายตำแหน่งบ่อยครั้ง สิ่งนี้เป็นข้อจำกัดที่พบในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ยังพบปัญหาในการทำงาน เช่นการคัดแยกผู้เสียหายฯ พบว่า บางกรณีการตัดสินใจสถานะว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ อาจใช้เวลา 1-2 เดือน เนื่องจากมีข้อจำกัด เช่น ภาษา คำให้การที่ให้ข้อมูลไม่เป็นจริงต่อเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการทำงานของการดำเนินคดีค้ามนุษย์ และการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งจากประสบการณ์ของ คุณปรัชญา พบว่า มีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานปฏิบัติการอีกเป็นจำนวนมาก ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินคดี โดยเฉพาะกฎหมาย กระบวนการสืบสวน และพยานหลักฐานในคดี ทำให้ไม่ได้ผล

เท่าที่ควร นอกจากนี้ในส่วนของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ บางครั้งยังไม่ได้รับความคุ้มครอง และช่วยเหลือตามกฎหมายอย่างเต็มที่อีกด้วย

3.กรณีศึกษา คุณแทนคุณ (นามสมมติ)

คุณแทนคุณ เป็นข้าราชการตำรวจ สังกัดกองบังคับการปราบปรามกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรี (บก.ปดส.) อายุ 30 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาโท ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปรามการค้ามนุษย์มาเป็นระยะเวลาประมาณ 4 ปี ผ่านการอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการดำเนินคดี การค้ามนุษย์มีหน้าที่รับผิดชอบในการสืบสวนเกี่ยวกับความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี หรือคดีความผิดเกี่ยวกับแรงงานหรือการจัดระเบียบสังคม หรือได้รับมอบหมาย ของผู้บังคับบัญชา โดยทำคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

ในการปฏิบัติหน้าที่ของ คุณแทนคุณ จะรับคำสั่งตามนโยบายของผู้บังคับบัญชา มีการจัดชุดปฏิบัติการ เตรียมความพร้อม แบ่งหน้าที่ซึ่งจะมีการทำงานเป็นทีม บางครั้งจะมี เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นเข้าร่วมทำงานด้วย ซึ่งจากการทำงานที่ผ่านมา คุณแทนคุณ ได้ช่วยเหลือ คุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งจะอยู่ในชุดปฏิบัติการเริ่มด้วยการแจ้งเหตุจากผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์ ญาติผู้เสียหายฯ พลเมืองดี เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน(NGO มูลนิธิกระจกเงา ฯลฯ) หรือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจสืบสวนได้ ทำการสืบสวนขยายผลถึงตัวผู้บงการใหญ่และกันตัว ผู้กระทำผิดบางคนที่ให้ข้อมูลเป็นพยานในชั้นศาล เมื่อสืบสวนได้ข้อมูลแล้วจึงดำเนินการตาม กฎหมาย โดยขอหมายค้น หรือหมายจับเพื่อเข้าตรวจค้นสถานที่เข้าช่วยเหลือผู้เสียหายจาก การค้ามนุษย์และจับกุมผู้กระทำผิด อีกทั้งตรวจยึดวัตถุ พยานหลักฐานต่างๆ และในการทำงาน นี้มีเจ้าหน้าที่สหวิชาชีพทำงานร่วมกันทำการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้วย และบางครั้ง ผู้เสียหายมีอายุต่ำกว่า 18 ปีต้องมีวิธีการปฏิบัติต่อเด็กที่ถูกต้องตามกฎหมายมาดูแล หลังจาก เจ้าหน้าที่ พม. นำผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไปดูแล บำบัด และคุ้มครองเป็นพยาน ระยะเวลา ขึ้นอยู่กับตัวบุคคล (3-4 เดือน)ซึ่งในส่วนกลาง ผู้หญิงจะพักอยู่บ้านเกร็ดตระการ ส่วนผู้ชายจะพัก อยู่บ้านปากเกร็ด (บ้านภูมิเวท) ในกรณี เป็นคนต่างด้าว มักจะมีสืบพยานล่วงหน้าก่อน เพื่อ บุคคลต่างด้าวได้กลับภูมิลำเนาได้ทันที “ในการปฏิบัติต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทั้งคนไทย และต่างด้าวโดยภาพรวมมีลักษณะเหมือนกัน แต่มีจุดต่างคือ หากเป็นคนต่างด้าว อาจจะมีการติดต่อ ล่าม หรือสถานทูต และในท้ายสุดจะต้องนำส่งภูมิลำเนา โดยที่ พม.จะประเมินถึงความปลอดภัยถึงถิ่น ที่อยู่ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ปลายทางซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่ประสานระหว่างประเทศอีกทางหนึ่ง”

การสืบสวนจับกุม หรือการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้น มักจะพบผู้เสียหายในลักษณะกลุ่มใหญ่ๆ คือการค้าประเวณี การค้าแรงงานทาส แรงงานประมงเถื่อน แรงงานเด็กขอตาน เป็นต้น โดยอาศัยรูปแบบการหลอกลวง ให้เกิดหนี้สิน การกำลังบังคับข่มขู่ผู้เสียหาย หรือใช้กลวิธีแบบอื่นที่ให้ผู้เสียหายพึงพอใจ แต่ไม่ทราบตนเองตกเป็นผู้เสียหาย ซึ่งผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่เป็นคนไทย ในลักษณะการค้าประเวณี แต่พบผู้เสียหายที่เป็นคนต่างด้าว ซึ่งกรณีตัวอย่างที่พบในรูปแบบค้าแรงงาน ค่าประเวณี เช่นคดีบังคับค้าประเวณีชาวอุเบกิสถาน ทั้งนี้สืบเนื่องจากเมื่อเดือน กรกฎาคม 2550 มีพลเมืองดีพา ผู้เสียหายสัญชาติอุเบกิสถาน เข้าแจ้งความร้องทุกข์ ว่าได้ถูก น.ส.ลอล่า และน.ส.ไมยราม ชาวอุเบกิสถาน ซึ่งพักที่นิรันดร์แกรนด์คอนโดฯ ทำร้ายร่างกายและบังคับให้ค้าประเวณีกับชาวต่างชาติในเมืองพัทยา โดยมีเพื่อนสาวชาติเดียวกันที่ถูกกักขังและบังคับให้ขายประเวณีที่พัทยาอีกหลายคน โดยผู้เสียหายให้การว่า ได้ถูกชักชวนให้มาขายบริการทางเพศ โดยผู้ต้องหาเป็นคนออกค่าเดินทางให้ก่อน หลังเดินทางมาที่พัทยาได้ยึดพาสปอร์ตไว้เพื่อป้องกันการหลบหนี จากนั้นพาเร่ขายบริการทางเพศอยู่บริเวณหน้าโรงแรมวีซี พัทยาใต้ โดยค่าตัวจะถูกหักไว้เพื่อใช้หนี้ หากเธอหาลูกค้าไม่ได้ จะถูกตบตีทำร้ายร่างกายและถูกข่มขู่จนเมื่อเธอทนไม่ไหว จึงหลบหนีออกมาให้พลเมืองดีพาเข้าแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หลังจากนั้นผู้บังคับบัญชาและ คุณแทนคุณกับพวกเข้าตรวจค้นพร้อมหมายจับจากศาลอาญา และหมายค้นจากศาลจังหวัดพัทยา เข้าจับกุม น.ส.ลอล่า กับ น.ส.ไมยราม ทั้งคู่ที่ห้องพักคอนโดมิเนียม ในข้อหาเป็นธุระจัดหา ชักชวน ใช้กำลังบังคับขู่เข็ญ ประทุษร้ายหญิงสาวเพื่อไปในการค้าประเวณี แม้หญิงดังกล่าวจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

หรือคดีค้าประเวณี การใช้แรงงานเด็กเช่นได้รับร้องเรียนมีการค้าประเวณีในจังหวัดระยอง เมื่อเดือน สิงหาคม 2550 ผู้บังคับบัญชาและ คุณแทนคุณกับพวกเข้าตรวจจับร้านคาราโอเกะแห่งหนึ่งในจังหวัดระยองซึ่งได้ให้สายปลอมเป็นลูกค้ายัดซื้อบริการเด็กในร้าน หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงแสดงตัวเข้าจับกุมทันที ทำให้เด็กสาวที่กำลังนั่งบริการลูกค้าวิ่งหนีหลบซ่อนตัวกัน จึงควบคุมตัวเจ้าของร้าน ไปดำเนินคดีเปิดสถานบริการโดยไม่ได้รับอนุญาต และเป็นธุระจัดค้าประเวณีและต่อมาได้เข้าตรวจจสอบร้านบาร์เบียร์แห่งหนึ่งในอำเภอบ้านฉางพบเด็กผู้หญิงอายุ 16 ปีจำนวน 2 คน เป็นพนักงานบริการและทางร้านก็ไม่มีใบอนุญาตประกอบกิจการ จึงควบคุมตัวเจ้าของร้านไปดำเนินคดีข้อหา เปิดสถานบริการโดยไม่ได้รับอนุญาต และใช้แรงงานเด็ก

การป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ในอดีตมีเพียงบุคคลบางกลุ่มทั้งคนในภาครัฐหรือเอกชนเท่านั้นที่ทราบและดำเนินการตามบันทึกข้อตกลง ซึ่งเจ้าหน้าที่บางคนไม่ทราบและไม่ยอมรับในเรื่องดังกล่าว แต่ในปัจจุบันเมื่อกฎหมายที่ชัดเจนและกำหนดแนวทางการทำงานที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น อีกทั้งมีผลทางกฎหมายสามารถนำไปบังคับใช้ได้โดยไม่ต้องกังวลเรื่องใด แต่ในการทำงานก็พบอุปสรรคบ้าง เช่นบางครั้งต้องออกค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ยานพาหนะ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น อีกทั้งอัตรากำลังของผู้ปฏิบัติหน้าที่มีปริมาณน้อยและบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านกรค้ำมนุษย์มีอยู่อย่างจำกัดเนื่องจากอัตรากำลังของผู้ปฏิบัติหน้าที่ได้โอนมาจากกองทะเบียนฯ ดังนั้นในการทำงานจึงอาศัยประสบการณ์เป็นส่วนใหญ่ อีกทั้ง ปตส. ยังเป็นหน่วยงานใหม่ที่เพิ่งเปิดทำงานเมื่อ ปี 2548 แต่ได้การทำงานเต็มตามศักยภาพ หรือความสามารถของเจ้าหน้าที่

4.กรณีศึกษาคุณบัญญัติ (นามสมมติ)

คุณบัญญัติ เป็นข้าราชการตำรวจ สังกัดกองบังคับการปราบปรามกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรี (บก.ปตส.) ในกองอำนวยการส่วนงานด้านกฎหมาย อายุ 37 ปี ซึ่งลักษณะการทำงานเป็นงานเอกสารทางวิชาการ แต่คุณบัญญัติ สามารถสะท้อนความคิดเห็นต่อปัญหาการค้ำมนุษย์ได้ ซึ่งในการสัมภาษณ์ด้วยเวลาและภารกิจของคุณบัญญัติ นั้นมีข้อจำกัด

คุณบัญญัติ คิดว่าการทำงานปตส.มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนได้รับการประสานที่ดีต่อกัน และมีการสนับสนุนงบประมาณปรับปรุงสถานที่หรืออุปกรณ์จากสถานทูตซึ่งเอื้ออำนวยต่อการทำงานดีไม่ว่าจะมีห้องพิเศษสำหรับการสอบสวนเด็ก ซึ่งมีการบันทึกเสียงการสอบสวนในกรณีเด็กต่ำกว่า 18 ปี เป็นต้น ซึ่งจากการทำงาน พบว่ามีจำนวนผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์มีปริมาณมากขึ้น ซึ่งผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ส่วนใหญ่ที่ปตส.ดูแล ส่วนมากจะเป็นคนไทย (ซึ่งได้ถูกส่งกลับจากต่างประเทศ (บาร์เรน) สถานทูตไทยประสานงานผ่านสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและแจ้งปตส. มูลนิธิมารับตัวเพื่อคุ้มครองดูแลต่อและอาจดำเนินสืบสวน ขยายความจับตัวนายหน้า หากเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ต่างด้าว มักจะเป็นประเทศเพื่อนบ้าน ในลักษณะการค้าแรงงาน ค่าบริการ ส่วนเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ คุณบัญญัติ มีความยินดีที่ประเทศไทยมีกฎหมายการค้ำมนุษย์แล้ว โดยเฉพาะการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ เนื่องจากในอดีตเจ้าหน้าที่คิดว่าบันทึกข้อตกลงนั้นมิใช่กฎหมายที่ยกเว้นการกระทำของเจ้าหน้าที่ได้มาตรา 157 ทำให้พนักงานสอบสวนในช่วงแรก

จะเลือกที่จะผลักดันคนต่างด้าวออกนอกประเทศ มิฉะนั้น จะต้องดำเนินคดี ต่อคนต่างด้าวในฐานะ ความผิดตามพ.ร.บ.ต่างๆ เช่น พ.ร.บ.คนเข้าเมือง หลบหนีเข้าเมือง การเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ใช้เอกสารการเดินทางปลอม ประกอบอาชีพแรงงาน ประกอบอาชีพผิดกฎหมาย ค้าประเวณี คนต่างด้าว ทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือค้าประเวณี แต่ในปัจจุบันมีกฎหมายคุ้มครอง พ.ศ. 2551 แล้ว เจ้าหน้าที่จึงปฏิบัติตามกฎหมายคือ ไม่ดำเนินคดีกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และให้การคุ้มครอง โดยส่งให้พม.เข้าดูแล และนำตัวผู้เสียหายเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมนอกจากนี้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในการให้อำนาจหน้าที่ การช่วยเหลือคุ้มครอง การดำเนินการต่างๆ อย่างครอบคลุม รวมถึงผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นเพศชายและรูปแบบการค้ามนุษย์ ประเภทอื่นในลักษณะการค้าอวัยวะด้วย

5.กรณีศึกษา คุณนิติรัฐ (นามสมมติ)

คุณนิติรัฐ เป็นพนักงานสอบสวน สังกัดกองบังคับการปราบปรามกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (บก.ปดส.) อายุ 30 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการสอบสวน คดีความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็กเยาวชน และสตรี หรือคดีความผิดเกี่ยวกับ แรงงานหรือการจัดระเบียบสังคม หรือได้รับมอบหมายของผู้บังคับบัญชา โดยทำคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ มาระยะเวลาประมาณ 2 ปี ผ่านการอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการสอบสวนคดีค้ามนุษย์ และมีความเข้าใจ เรื่องการค้ามนุษย์เป็นอย่างดี

ซึ่งจากการสัมภาษณ์คุณนิติรัฐ ได้อธิบายเรื่องการค้ามนุษย์ให้กับผู้วิจัยว่า “เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการดำเนินคดี ค้ามนุษย์นั้นนอกจากจะมีทักษะการทำงานในกระบวนการยุติธรรมที่ต้องมีความรู้เรื่องกฎหมาย อาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือการสืบสวน สอบสวน การทำสำนวนคดีแล้ว จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายใหม่ๆ หรือ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ส่วนในเรื่อง การป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือการดำเนินคดีค้ามนุษย์นั้นแม้ว่าจะไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่ยังมี บุคลากรที่ทำงานในด้านนี้จำกัดอยู่ ซึ่งการทำงานดังกล่าวจะต้องความเข้าใจในประเด็นพื้นฐาน “เช่น การนิยามคำว่า การค้ามนุษย์ การทำงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของ ปดส. ซึ่งก่อนมีพ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ จะนิยามของการค้ามนุษย์โดยยึดตาม ความหมายตามพิธีสารและตามนิยามของ INTERPOL แต่ปัจจุบันมีการกำหนดคำนิยามชัดเจน แล้วในมาตรา 6 พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ต้องมีความเข้าใจถึงความแตกต่างกันระหว่างการลักลอบขนคนเข้าเมือง (people smuggling)

และการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย (illegal migration) ซึ่งยังมีบุคคลหลายท่านที่ยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องอยู่มาก ซึ่งส่วนหนึ่งก็เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยเช่นกัน

ในการปฏิบัติของ คุณนิติรัฐ "จะดำเนินการต่างๆ ภายใต้อำนาจที่กฎหมายระบุไว้ หรือตามแนวทางที่มีการทำบันทึกข้อตกลงแนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการปราบปรามการค้ามนุษย์ที่ตกลงทำบันทึกร่วมกันในระดับภูมิภาคในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน" ซึ่งบันทึกดังกล่าวได้วางกรอบแนวทางการทำงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ก่อนที่ไทยจะมี พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มาบังคับใช้ และในทางปฏิบัติ เมื่อมีกฎหมายดังกล่าวแล้วเกิดความมั่นใจและความชัดเจนในการทำงานมากขึ้นในด้านการคุ้มครองผู้เสียหายและการดำเนินการทางกฎหมาย

เมื่อมีคดีค้ามนุษย์เกิดขึ้นมีบุคคลมาแจ้งความร้องทุกข์ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้ต้องหามาได้ คุณนิติรัฐ "ในฐานะเป็นพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตามสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งเริ่มต้นจากเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนนำตัวผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มาส่งให้พนักงานสอบสวน ซึ่งบางครั้งเจ้าหน้าที่องค์กรเอกชนนำผู้เสียหายมาพบพนักงานสอบสวนเพื่อแจ้งความร้องทุกข์ หลังจากนั้นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยพนักงานสอบสวน เริ่มการสอบสวน ซักถามข้อมูลจากผู้เสียหายในพฤติการณ์แห่งคดี เช่น ชื่อ สกุล อายุ ที่อยู่ สัญชาติ ชื่อบิดา มารดา ญาติพี่น้อง เป็นต้น แล้วแจ้งสิทธิต่างๆ ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามกฎหมายที่กำหนดไว้" ที่จะได้รับความช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนไทยหรือคนมิได้สัญชาติไทย ตามมาตรา 34 คือสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ซึ่งอัยการสามารถเป็นผู้เรียกค่าสินไหมทดแทนได้ โดยทำพร้อมกับการฟ้องคดีอาญา นอกจากนี้ผู้เสียหายฯ จะยังได้รับการช่วยเหลือตาม พ.ร.บ. คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 รวมถึงค่าตอบแทนที่จำเป็นด้วย และยังได้รับชดเชยตาม พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 อีกทั้งมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย และไม่ดำเนินคดีกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในฐานะความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้ตามมาตรา 41 ตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 อันได้แก่ค่าประเมินเฉพาะที่เกี่ยวกับการติดต่อชักชวน แนะนำตัว ติดตามหรือรับทราบบุคคลเพื่อค่าประเมินและการเข้าไปมีส่วนร่วมในสถานการณ์ค่าประเมินเพื่อค่าประเมินเข้ามาออกไปหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต แจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานฐานปลอมหรือใช้ซึ่งหนังสือเดินทางปลอม การทำงานของคนต่างด้าวโดยไม่ได้รับอนุญาต และหากเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีคนไทย ตามกฎหมายมาตรา 37

คำนึงถึงประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ให้มีการผ่อนผันให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้นอยู่ในราชอาณาจักรและได้รับอนุญาตให้ทำงานเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายได้เพื่อการรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟู การเรียกร้องสิทธิของผู้เสียหาย

เมื่อคุณนิติรัฐ “สอบสวนเชื่อว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แล้วบางครั้งไม่จำเป็นต้องมีการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เนื่องจากทราบสถานะว่าเป็นผู้เสียหายและทำการสอบสวนตามวิธีการและกฎหมายที่กำหนดไว้” เช่น พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ร.บ.ค้าประเวณี พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก เป็นต้น ในส่วนกลางนี้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะนำไปพักที่บ้านเกร็ดตระการหากเป็นผู้หญิงหรือบ้านภูมิเวทหากเป็นผู้ชายแล้วนำมาสอบสวนหรือชี้ตัวที่ปดส.อีกครั้งตามกระบวนการ

และในบางกรณีที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนต่างด้าว มักจะให้มีการสืบพยานไว้ก่อน ซึ่งในหลายครั้งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีกับหน่วยงานอื่นไม่มีการจัดหาล่ามให้ หรือบางครั้งมีรถบริการให้ด้วย โดยเฉพาะหน่วยงานที่ทำหน้าที่ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ได้รับการสนับสนุนอำนวยความสะดวกทุกอย่าง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชนก็ตาม หรือบางครั้งสถานทูตต่างประเทศให้ความร่วมมือในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเป็นอย่างดี ที่ชัดเจนคือ การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการต่อต้านการค้ามนุษย์ให้แก่เจ้าหน้าที่ของไทย

คุณนิติรัฐ เห็นว่าในการทำงานเกี่ยวกับการค้ามนุษย์นั้นสำหรับประเทศไทยมี พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์พ.ศ. 2551 เป็นผลดีทำให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจปฏิบัติงานได้อย่างมั่นใจต่อกฎหมายดังกล่าวมีความชัดเจน ต่อการปฏิบัติต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในด้านการคุ้มครองผู้เสียหาย การดำเนินการทางกฎหมายที่มีแนวทางตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าว ซึ่งหากมิใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่การดำเนินคดีค้ามนุษย์โดยตรง หรือผ่านการอบรมมาก่อน ก็ยังอาจไม่เข้าใจการทำงานในชั้นปฏิบัติตามพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ดังกล่าว คิดว่าเป็นเรื่องใหม่ ที่ยากจะทำความเข้าใจ และมีรายละเอียดในการทำงานที่แตกต่างจากเดิมที่ยังไม่มีกฎหมาย หากแต่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน สตรี และการค้ามนุษย์ที่ติดตามการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จะมีความเข้าใจเกี่ยวกับพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และสามารถปฏิบัติหน้าที่สอดคล้องกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ เนื่องจากแนวทางการทำงานตามบันทึกข้อตกลงที่ได้กล่าวอ้างไว้สอดคล้องเป็นแนวทางเดียวกัน

ที่ระบุในพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ดังนั้น “เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่รู้สึกว่าการทำงานมีความแตกต่างจากเดิมที่ไม่มีกฎหมาย เพียงแต่เจ้าหน้าที่ที่มีความมั่นใจและความชัดเจนต่อการปฏิบัติหน้าที่มากขึ้น”

นอกจากนี้สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานในความคิดของ คุณนิติรัฐ เห็นว่า “ความเข้าใจ และทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ถูกต้องต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทำให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไม่ได้รับการช่วยเหลือคุ้มครอง โดยเฉพาะในช่วงแรกความเข้าใจเกี่ยวกับนิยามของคำว่าการค้ามนุษย์ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือการไม่ดำเนินคดีต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งประเด็นนี้มีเจ้าหน้าที่หลายท่านมีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยมองว่าผู้เสียหายมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดบางอย่างโดยเฉพาะที่มีเจตนาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย หรือลักลอบทำงานผิดกฎหมายแล้วภายหลังตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ก็ตาม และบางกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจทำสำนวนและอัยการสั่งฟ้องในความผิดที่หลบหนีเข้าเมืองก็มีและที่สำคัญการโยกย้ายตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน บางครั้งอาจทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการทางคดี หรือผู้รับผิดชอบคนใหม่มิได้รับทราบแต่ต้น ทำให้ต้องใช้เวลามากขึ้นในการทำงาน”

6.กรณีศึกษา คุณอัครา (นามสมมติ)

คุณอัครา เป็นพนักงานสอบสวน สังกัดกองบังคับการปราบปรามกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรี (บก.ปดส.) อายุ 47 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี หรือคดีความผิดเกี่ยวกับแรงงานหรือได้รับหมอบหมายของผู้บังคับบัญชา โดยทำคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์มาระยะเวลาประมาณ 4 ปี ผ่านการอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการสอบสวนคดีค้ามนุษย์ คุณอัครา มีคดีรับผิดชอบประมาณ 15 คดี ซึ่งจำนวนพนักงานสอบสวน มีจำนวน 24 คน เฉลี่ย คนละ 10- 15 คดี(ปัจจุบันมีพนักงานสอบสวนเพิ่มมากขึ้นรวมถึงมีพนักงานสอบสวนหญิงด้วย)

การช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของคุณอัครา นั้นอยู่ในชั้นการสอบสวน แม้ว่าการช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเริ่มต้น คือการรับแจ้งเหตุ สืบสวนจับกุม แล้วมาทำการสอบสวน ซึ่งการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญ มีการคุ้มครองพยาน จนถึงการดำเนินคดีต่อผู้ในชั้นศาล ถัดจากนั้นเป็นการส่งตัวกลับภูมิลำเนา

กรณีคนต่างด้าวเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้อง คือ ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองที่ต้องประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

คุณอัครา “ทำงานในคดีค้ามนุษย์มีการประสานงานกันเป็นอย่างดี ระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนและงานสอบสวน แม้ว่ามีภาระหน้าที่แยกจากกันอย่างชัดเจนซึ่งการสอบสวนคดีค้ามนุษย์เหมือนกับการสอบสวนคดีอาญาอื่น” สำหรับในชั้นการสอบสวนมีขั้นตอนการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซึ่งดำเนินกระบวนการสอบสวนตามที่กฎหมายกำหนด ใช้อำนาจตามกฎหมาย ซึ่งได้ปฏิบัติตาม ป.วิอาญา พ.ร.บ. ค้ามนุษย์ พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ร.บ.คำประเวณี หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ในการสอบสวนปฏิบัติตาม ป.วิ.อาญา ในกรณีสอบสวนเด็กซึ่งเป็นผู้เสียหายหรือพยานนั้นต้องมีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ร่วมกัน และสถานที่เหมาะสมตามกฎหมายกำหนด พนักงานสอบสวนของ ปตส.มีความรอบรู้ดีในเรื่องการค้ามนุษย์ โดยเบื้องต้นได้รับการอบรม แต่จะเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานประกอบกันด้วยส่วนหนึ่ง ตัวอย่างคดีที่มีสำคัญ เช่น คดีการค้ามนุษย์ที่ประเทศอังกฤษ ซึ่งคดีนี้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจชาวอังกฤษ รวมถึงนายหน้าคนไทยและคนต่างชาติสัญชาติอังกฤษและมาเลเซีย ร่วมกันเป็นธุระจัดหาให้หญิงไทยไปค้าประเวณีที่ประเทศอังกฤษ สืบเนื่องจากเมื่อเดือน เมษายน 2551 เจ้าหน้าที่ตำรวจประเทศอังกฤษได้จับกุมผู้ต้องหาทั้งจำนวน 9 คน ในความผิดฐานแสวงหาผลประโยชน์จากการบังคับให้ค้าประเวณี ค้ามนุษย์ จากนั้นได้ประสานทางการไทยขยายผลจับกุมกลุ่มขบวนการที่เหลือ และในเดือนพฤษภาคม 2551 ผู้บังคับบัญชาของคุณอัครา เข้าจับกุม นางจิรภาที่บ้านพักใน จังหวัดสุโขทัย ตามหมายจับของศาลอาญา ในข้อหาร่วมกันค้าหญิงหรือเด็ก เพื่อการค้าประเวณี, เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและเป็นธุระจัดหา, ร่วมกันเป็นธุระจัดหา, ร่วมกันหน่วงเหนี่ยวกักขังเพื่อข่มขืนใจผู้อื่น, และปลอมเอกสาร ทั้งนี้เมื่อสอบสวนแล้วให้การปฏิเสธทุกข้อกล่าวหา แต่ยอมรับว่าได้พาผู้เสียหายไปประเทศอังกฤษจริงเพื่อไปทำงานที่ร้านอาหาร แต่อ้างว่าผู้เสียหายไปค้าประเวณีเอง ซึ่งในทางคดีต้องต่อสู้กันต่อไป

ในการทำงานของคุณอัครา ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์คือการสอบสวนผู้เสียหายในการให้ข้อมูล การเป็นพยาน การชี้ตัว การทำงานของคุณอัครา จะสิ้นสุดเมื่อทำการสอบสวนเสร็จ ส่งสำนวนให้อัยการดำเนินการต่อไปจนถึงการเป็นพยานในชั้นศาล ซึ่งการดำเนินคดีจะใช้ระยะเวลา ประมาณ 1-6 เดือน แต่ไม่แน่นอนแล้วแต่คดี บางคดีมีจำนวนผู้เสียหายมาก ดังนั้นการสอบสวนหรือการทำสำนวนย่อมใช้เวลาานาน หรือกลุ่มผู้ต้องหาเป็นคนต่างชาติดีย่อมมีขั้นตอนที่มากขึ้นตามความซับซ้อนของแต่ละคดี ซึ่งคดีที่ผู้เสียหายเป็นคนต่างด้าว

มักจะร้องขอให้มีการสืบพยานไว้ก่อน การนำสำนวนคดีเข้าสู่ศาลนั้นดำเนินการตามปกติ ซึ่งศาลไม่มีแผนกพิจารณาคดีคำมนุษย์เป็นการเฉพาะ ทำให้ต้องรอการพิจารณาพร้อมกับคดีอาญาอื่นตามปกติ บางที่อาจใช้เวลาานาน ซึ่งไม่เหมือนกับอัยการมีส่วนงานเฉพาะที่ฟ้องคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

การคุ้มครองพยานในชั้นสอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถดำเนินการได้ แต่ในปัจจุบันมักจะส่งเรื่องไปที่สำนักคุ้มครองพยานเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจคุ้มครองเนื่องจากมีค่าใช้จ่าย มีการจ่ายค่าตอบแทนโดยใช้กำลังพลของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรืออาจจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยอื่นก็ได้ขึ้นอยู่กับสำนักงานคุ้มครองพยานจะมอบหมายให้เป็นผู้ใด ส่วนระยะเวลาการคุ้มครองพยานนั้นขึ้นอยู่กับกรมคุ้มครองสิทธิฯ เป็นผู้กำหนดระยะเวลาและจัดเจ้าหน้าที่ชุดคุ้มครองพยาน เช่นกรณีคดีของพ.ต.ท.อัครา หญิงผู้เสียหายถูกข่มขู่ พยานต้องการความปลอดภัย คุณอัครา จึงให้พยานทำบ้านที่ทึบมั่วครึ้มใจของรับการคุ้มครอง โดยผ่านความเห็นของ พม. สำหรับกรณีนี้ให้มีการคุ้มครอง 21 วัน สำนักงานคุ้มครองพยานเป็นผู้ดำเนินการ กำหนดสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นระยะเวลาการคุ้มครอง ระดับการใช้มาตรการในการคุ้มครอง รูปแบบการคุ้มครอง หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคุ้มครองพยาน อาจจะใช้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคุ้มครองพยานก็ได้ แต่กรณีนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจของปตส.ให้ความคุ้มครอง

การคุ้มครองนั้นอาจขอให้มีการย้ายที่อยู่ หรือมีการเปลี่ยนชื่อ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความยินยอม หรือการร้องขอจากพยานว่าประสงค์ให้มีการคุ้มครองด้วย

จากการทำงานของคุณอัครา ในการสอบสวนคดีค้ามนุษย์ พบว่าจำนวนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีปริมาณมากขึ้น คดีของ ปตส. ส่วนใหญ่เป็น คดีค้าประเวณีและอื่นๆ ของหญิงไทย แต่ก็มีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนต่างชาติซึ่งในแถบอนุภูมิภาค เช่น พม่า ลาว กัมพูชา (เวียดนามหรือมาเลเซียไม่ค่อยพบ) ในคดีที่เด็กหญิงเป็นผู้เสียหาย อาจจะทำให้พักอยู่กับบิดามารดา แล้วแต่ความต้องการของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ อย่างไรก็ตามผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ร้อยละ 80 ส่วนอีกร้อยละ 20 ต้องมีการสืบสวนหาพยานหลักฐานเพิ่มเติม เนื่องจากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับถูกทำร้ายหรือเสียหายจริง จึงให้ความร่วมมือในการทำคดี อีกทั้งการทำงานของพ.ต.ท.อัครา ยังได้รับการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ได้รับการร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ เช่น พม. ล่าม NGO มูลนิธิผู้หญิงเป็นอย่างดี

7.กรณีศึกษา คุณสมชาติ (นามสมมติ)

คุณสมชาติ ดำรงตำแหน่ง พนักงานสอบสวนสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) อายุ 52 ปี ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีความผิดทางอาญาเกี่ยวกับพ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ร.บ.การทะเบียนคนต่างด้าว พ.ร.บ.การป้องกันปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก (ปัจจุบันยกเลิก) หรือได้รับมอบหมายของผู้บังคับบัญชาโดยทำคดีเกี่ยวกับตรวจคนเข้าเมืองระยะเวลาประมาณ 10 ปี

คุณสมชาติทำคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์นั้นน้อยมาก กรณีการค้ามนุษย์ที่ สตม.รับผิดชอบนั้นยังมีจำนวนน้อยอยู่มาก ซึ่งคดีส่วนใหญ่จะเป็นคดีเกี่ยวกับแรงงานคนต่างด้าว ซึ่งผู้เสียหายแท้จริงแล้ว เป็นแรงงานที่สมยอม เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปจับกุมมา ในลักษณะคนต่างด้าว เข้าเมืองผิดกฎหมาย ซึ่งคนที่ทำเช่นนี้ก็ผิดอยู่แล้ว แต่นายจ้างยังไปกดขี่แรงงานเอาเปรียบทั้งยังบังคับขู่เชิญแรงงาน

และอีกเหตุผลหนึ่งที่ พนักงานสอบสวนของ สตม.ไม่ได้ทำคดีค้ามนุษย์โดยตรง คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มอบอำนาจการสอบสวนให้กับ สตม. ตามกฎหมาย 3 ฉบับ อันได้แก่ พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ร.บ.การทะเบียนคนต่างด้าว พ.ร.บ.การป้องกันปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ซึ่งปัจจุบันได้ถูกยกเลิกและมี พ.ร.บ.การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มีผลบังคับใช้แล้ว ซึ่งในการทำงานปฏิบัติหน้าที่ตามป.อาญา และวิ.อาญาที่ได้กำหนดไว้ดังนั้น ผู้เสียหายที่พบในการปฏิบัติหน้าที่มักจะพบในรูปแบบต่างการค้าแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การนำหญิงหรือเด็กเพื่อการค้าประเวณี

คุณสมชาติ มีความคิดต่อพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ว่า “เป็นการให้ความสำคัญต่อปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์เป็นกฎหมายที่ดี เจ้าหน้าที่มีอำนาจและทำงานได้สะดวก อีกทั้งบทลงโทษผู้กระทำผิดมีความรุนแรง และผู้เสียหายก็ได้รับการดูแลเยียวยาไปพร้อมกัน แต่ ในส่วนของพนักงานสอบสวน สตม. ยังคงถูกจำกัดอำนาจการสอบสวนอยู่ แม้ว่าบางคดีจะเป็นคดีค้ามนุษย์ต้องโอนคดีกับผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินคดีต่อไป ทำให้ขาดการทำงานที่ราบรื่น ข้อมูลอาจขาดตอนได้” ซึ่งนับว่าเป็นข้อจำกัดในการทำงาน นอกจากนี้ยังพบอีกว่าบางครั้งผู้เสียหายอาจจะไม่ให้ข้อมูลที่เป็นความจริงทั้งหมด เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องทำงานอย่างหนักเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง รวมทั้งรวบรวมพยานหลักฐานด้วย อย่างไรก็ตามในการทำงานเจ้าหน้าที่บางท่านขาดการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายใหม่ อีกทั้งแนวทางการปฏิบัติ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่บางครั้งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

8.กรณีศึกษา คุณมาโนช(นามสมมติ)

คุณมาโนช เป็นข้าราชการตำรวจ สังกัด ศูนย์สืบสวนสอบสวน สตม. (ศสส.สตม.) อายุ 44 ปี ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการสืบสวนปราบปราม จับกุม คดีความผิดทางอาญาเกี่ยวกับ พ.ร.บ.คนเข้าเมืองฯ พ.ร.บ.การทะเบียนคนต่างด้าวฯ พ.ร.บ.การป้องกันปราบปรามการค้าหญิง และเด็กฯ(ปัจจุบันยกเลิก)หรือได้รับมอบหมายของผู้บังคับบัญชาโดยทำงานในสำนักงาน ตรวจคนเข้าเมืองเป็นเวลาประมาณ 10 กว่า ปี

คุณมาโนช ทำหน้าที่สืบสวนเมื่อได้รับแจ้งเหตุ ทำการสืบสวนเพื่อให้ได้ข้อมูล มากพอที่จะเข้าจับกุมและเข้าช่วยเหลือผู้เสียหายฯยังสถานที่เกิดเหตุ โดยกระทำตามอำนาจ หน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้ โดยเฉพาะการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม ป.วิ.อาญาฯ ซึ่งต้องกระทำให้ถูกหลักตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ คดีที่พบบ่อยในการทำงานคือ การลักลอบเข้าเมือง มาเพื่อทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต มักเป็น 3 สัญชาติคือ พม่า ลาว กัมพูชา เป็นการค้ามนุษย์ใน รูปแบบการค้าแรงงาน ซึ่งในทางปฏิบัติเมื่อพบบุคคลสงสัยว่าจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีการคัดแยกผู้เสียหายฯ ณ ที่สถานที่เกิดเหตุที่จับกุมโดยใช้แบบคัดแยกฯบางครั้งมีการทำงาน ร่วมกับหน่วยงานอื่นด้วย

ในส่วนของคุณมาโนช เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมดำเนินคดี ก็พิจารณาว่าเป็น ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ในชั้นจับกุม และหากไม่ชัดเจนก็ส่งตัวไปยังพนักงานสอบสวน ให้ทำการสอบสวนอีกครั้ง แต่โดยมากมิใช่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เพราะว่าทุกคนมาทำงาน ต้องการได้เงิน หากถามคนทำงานซึ่งบางครั้งยังเป็นเด็กว่า “ถูกบังคับให้ทำงานไหม” เขามักตอบ ว่า “ไม่ถูก” หรือถามว่า “ถูกกักขังไหม” “ไม่ถูก บ้านปิดประตูก็ไม่ออกเอง ต้องการงานหาเงิน ไม่อยากใช้เงินต้องเก็บเงินส่งไปที่บ้าน ก็เลยไม่ออกไปซื้อ แต่ถ้าจะออกก็ออกไปได้ แต่ไม่ได้ ออกไป” เช่น กรณีตัวอย่างที่พบ คดีแรงงาน เมื่อเดือนมีนาคม 2551 เป็นโรงงานที่มีคนหลบหนี เข้าเมืองหรือทำงานโดยไม่อนุญาต จึงได้ไปจับกุมแรงงานที่โรงงาน ก ซึ่งก่อนหน้าวันขอหมาย เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนต้องลงพื้นที่สืบโดยขอความร่วมมือการไฟฟ้าภูมิภาคปลดอมตัวแต่ง กายชุดการไฟฟ้าภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาครนั่งรถสี่ล้อเข้าไป พบว่าหน้าโรงงานมีกล้องวงจรปิด อยู่ ไปถึงหน้าโรงงานรอฟังจนได้เสียงชาวพม่าอยู่ด้านในของโรงงาน และไปดูมิเตอร์เพื่อจะดูว่า เลขหมายใดใครเป็นผู้ขอ ต้องกระทำอย่างระมัดระวังเนื่องจากที่นั่นมีกล้องวงจรปิด อยู่ปากซอย สามารถเห็นเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ตั้งแต่ทางเข้าแล้วจึงต้องใช้วิธีเช่นนี้ กรณีนี้เป็นโรงงานที่มีคน หลบหนีเข้าเมืองหรือทำงานโดยไม่อนุญาต แต่ไม่ได้หมายความว่าข้างในนั้นมีการกักขังหน่วง

เหนียว เพียงได้รับแจ้งมา มีการกักขังหนองเหนียว โดยอาจจะเป็นผู้เสียหายที่หนีออกมาได้ รวมถึงญาติ บางครั้งเขาหนีออกมาได้แต่ภรรยาเขายังอยู่ข้างใน การแจ้งขอความช่วยเหลือเขาแจ้งหลายที่ไม่ว่าจะเป็นตม. มูลนิธิเอกชนซึ่งมีหลายช่องทาง แต่การจะเข้าไปช่วยอย่างถูกต้องต้องเริ่มจากเจ้าหน้าที่ตำรวจก่อน ซึ่งต้องขอยกหมายค้น โดยทำการสืบสวนจนทราบแน่ชัดว่าที่นั่นจะมีการใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอยู่ ศาลจึงออกหมายค้นให้ เพราะตามปกติ พ.ร.บ.ทำงานคนต่างด้าวให้อำนาจเจ้าพนักงานตรวจแรงงานต่างด้าวเข้าตรวจสอบการใดๆ ที่เชื่อว่าจะมีการทำงานอยู่ ก็มีการตรวจตามปกติ แต่พอมีเหตุการณ์พิเศษเช่นนี้เพราะมีการกักขังหนองเหนียว จึงต้องมีการไปรื้อค้น ทูบ ัจด ซึ่งในวันนั้นต้องไปขอยกหมายค้นในตอนเช้า และได้หมายค้นในเวลา 10 โมง มีการนัดหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนธิกำลังกับเจ้าหน้าที่ตำรวจสืบสวน ภาค 7 พม. กรมแรงงาน กรมสวัสดิการ และเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน (NGO) วางแผนเตรียมการก่อนต่อสิ่งที่คาดหวังไว้ในสิ่งที่ต้องการในที่เกิดเหตุมีหลักฐานเพียงใดต้องเท่านั้น แล้วเมื่อพนักงานสอบสวนแล้วได้ความว่าผิดแล้วจึงแจ้งข้อกล่าวเพิ่มเติมได้ ไม่เช่นนั้น เจ้าหน้าที่ NGO ตัดสินเองว่าสิ่งนั้นผิด หากพยานหลักฐานไม่ครบถ้วน อาจยกฟ้องได้ หรือกรณีสิ่งไม่ฟ้องก็เสียหาย ดังนั้นสิ่งใดแจ้งข้อหาได้ดำเนินการก่อนให้อยู่ในกระบวนการสอบสวน และพนักงานสอบสวนก็แจ้งข้อหาเพิ่มเติมที่หลังได้ รวมถึงมีการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

เมื่อมีการนัดหมายและวางแผนเตรียมกำลัง เข้าใจกันแล้วพบพยานหลักฐานเพียงใดก็ดำเนินการตามนั้นก่อน ซึ่งกรณีนี้ได้มีการแจ้งว่ามีคนถูกกักขัง 30 คน ซึ่งอยากจะออกจากโรงงาน ซึ่งอาจจะถูกกักหรือไม่กัก หรือไม่อยากจะทำงานที่นั่นแล้ว ในโรงงานมีคละกัน มีทั้งถูกกักขัง และไม่ถูกกักขัง ซึ่งในโรงงานนั้น ขอโควตา 200-300 คน แต่ขอขึ้นทะเบียนได้ 50 กว่าคน ซึ่งบางคนมีบัตรมาทำงาน ก็ออกจากงาน ซึ่งในนี้มีคนที่ไม่มียบัตร 100 กว่าคน ส่วนใหญ่อยากจะทำงาน มีอยู่ส่วนน้อยที่ไม่ต้องการทำงานในโรงงานนี้ ต้องการไปทำงานที่อื่นซึ่งให้ค่าตอบแทนที่สูงกว่าเช่น ทำงานในโรงงานนี้ได้ 180 บาท แต่หากเป็นที่อื่นได้ 300 บาท จึงหาทางออกไปโดยอาจจะติดต่อกับเพื่อน บางกรณีหนีออกมาโดนขู่ว่า “ออกไปไม่มีบัตรจะเป็นอันตราย จะถูกจับ” ซึ่งอาจถูกพาดพิงมาถึงนายจ้าง ดังนั้น “อย่าออกไป อยากรไ้ อะไร ก็ซื้อมาขายให้” แล้วนายจ้างบอกกำไร เป็นค่าน้ำมัน ค่าอื่นๆ ในราคาสินค้าที่โรงงานนั้น

เมื่อได้หมายค้น ไปที่นัดพบ แจ้งประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง LPN ILO ประสานงานให้เข้าใจการทำงานตรงกันก่อน และในความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่คิดว่า “ไม่มีเขา

เราก็ทำงานได้" การได้พยานหลักฐานมีเพียงใดก็รวบรวมเท่านั้นแล้วให้พนักงานสอบสวน ดำเนินการต่อไป

เมื่อไปถึงโรงงานเวลาประมาณ 10.45 น. เข้าตรวจสอบโรงงานแล้วดำเนินแยก คนมีบัตรอนุญาตทำงานกับคนไม่มีบัตรออกจากกัน เจ้าหน้าที่ ตม.มีจำนวน 20คนเข้าดำเนินการ มีการแยกบัตร แยกอายุ รวม กตส. และเจ้าหน้าที่ตำรวจ.ภาค7 รวม 10 คน เท่ากับ 30 เจ้าหน้าที่จากกระทรวงแรงงาน กรมจัดหางาน 10 คน กรมสวัสดิการ 5 คน หน่วยงานของ ตำรวจอาจจะมีหลายหน่วยที่มีอำนาจเกี่ยวข้องแต่อยู่ที่การเข้าดำเนินการก่อนแล้ว คัดแยกบุคคล คนที่ว่าจะให้เจ้าหน้าที่ช่วยเหลือกันติดกันไว้แล้วพอดำรวจมาให้นั่งลง ประมาณ 30 คน ซึ่งให้ เขาบอกเพื่อนเขาไว้ด้วย ปรากฏว่าในตอนที่คัดแยกนั้น หรือการตัดสินใจว่าใครเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้น เป็นเรื่องที่ต้องตัดสินใจในขณะนั้น ซึ่งคนที่อยากจะทำงานต่อไม่อยากจะกลับบ้านอยากจะทำงานอยู่ที่นี่ เมื่อเจ้าหน้าที่ไปพูดคุยเขาเปลี่ยนใจเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ดีกว่า จากที่ว่าเขาจะต้องถูกดำเนินคดีโดยทำงานมิชอบ ก็เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ดีกว่า ไม่ต้องถูกดำเนินคดี ดังนั้นคำพูดให้การในชั้นจับกุม ส่วนใหญ่จะมีเป็นความจริงมากที่สุด เจ้าหน้าที่ พม. เจ้าหน้าที่ NGO ไปสนทนาทำให้สอบสวนออกมาให้การเหมือนกันทั้งหมด 60 คน

หรือคดีของโรงงาน ข ไปขอหมายค้น จากข้อมูลที่ต้องการไปช่วยเพียง 1-2 คน ซึ่งมีญาติที่หนีออกมาได้มาแจ้ง เป้าหมายคือไปช่วย 1-2 คน ปรากฏว่าไปเจ้าหน้าที่ NGO ถือ ไมล์พูดภาษาพม่า ซึ่งแบบแผนที่เราได้เตรียมไว้ กับในการทำงานจริงเจ้าหน้าที่ NGO เขาทำงาน อีกแบบหนึ่ง ซึ่งล่ามที่พาไปเหมือนกันแต่ไม่ให้ออกตัว เล่าให้ฟังว่าล่ามของ NGO พูดภาษา พม่าว่า "ใครทำงานที่นี่ได้ค่าแรงน้อย ต้องการเปลี่ยนไปทำที่ใหม่ให้มานั่งตรงนี้" แล้วก็บอกว่าคน นี้เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่คลาดเคลื่อนจากความจริงไป

ในการตรวจค้นผู้ประกอบการในโรงงาน ก ก็ให้เข้าตรวจค้น คนที่เข้าเมืองผิด กฎหมายก็หลบหนี "เขาก็บอกว่ามีการกักขังอยู่บนเพดาน เขาปีนขึ้นไปเองจำนวน 30 คนคือ พวกไม่มีบัตร และพวกที่ตามพ่อแม่มาทำงาน ซึ่งดูแล้วไม่ได้ถูกกักขังคนต่างด้าว" คนต่างด้าวบางคน ไม่ต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งหมายถึงว่าในกลุ่มคนต่างด้าวนี้มีทั้งกลุ่มที่ต้องการและไม่ต้องการ ความช่วยเหลือ แต่พอเจ้าหน้าที่เข้าไปแล้วต้องดำเนินการ ซึ่งบุคคลที่อยู่ที่นั้นก็ทราบกันดี คนที่ ไม่อยู่ในเหตุการณ์อาจจะไม่ทราบว่าการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามปกติต้องทำตามแบบ แผน เช่นเรียกมาเรียงบุคคลเพื่อคัดแยก ชาย หญิง เด็ก อายุ มีบัตรหรือไม่ แล้วก็ตรวจค้น แต่ เหตุการณ์ในครั้งนั้นไม่ทำตามแบบแผน เจ้าหน้าที่ตำรวจกำลังคัดแยกบุคคลอยู่ เจ้าหน้าที่ NGO

ใช้เครื่องขยายเสียงเรียกทำให้กลุ่มบุคคลที่ต้องทำการคัดแยกถูกไป “แล้วเจ้าหน้าที่จะทำอะไรต่อบางครั้งการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคเอกชนไม่สามารถกล่าวอะไรได้ เนื่องจากคนกลุ่มนี้เสียงดัง รู้จักผู้ใหญ่ ผู้บังคับบัญชามาก หากนายผู้ใหญ่ติติง ผู้น้อยปฏิบัติตามลำบาก” กรณีนี้ปีกว่าๆ นายจ้างถูกแจ้งข้อกล่าวหาและถูกเรียกค่าเสียหาย 40 ล้านบาทต้องคดีใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

หรือกรณีโรงงาน ก เจ้าของบอกว่ากึ่งที่อยู่บนโต๊ะ 1,500 ล้านบาท พอมาตรวจเขาต้องหยุดทำงาน กึ่งที่กองอยู่ต้องจัดการพีชก่อนเก็บก่อน แล้วเจ้าหน้าที่คัดแยกบุคคลแล้วเหลือจำนวน 56 คนที่มีบัตรอนุญาตทำงาน อีกจำนวน 200 คนนั่งอยู่ เจ้าของร้านเสียหายมาก

ในอดีตการดำเนินคดีของคุณมาโนช ต้องอาศัยกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องมาดำเนินคดีมนุษย์ เมื่อมีกฎหมายใหม่ทำให้มีความชัดเจนมากขึ้น กลุ่มผู้เสียหายครอบคลุมทั้งชาย หญิงและเด็ก ได้รับการคุ้มครองทั้งหมด เช่นกรณีตัวอย่างไปจับคนต่างด้าวที่โรงงานแห่งหนึ่ง มีแต่เด็กๆ เล็กๆ มาทำงานพากันร้องไห้กันใหญ่ต้องการทำงานช่วยเหลือที่บ้าน”หนูอยากอยู่กับเจ้(เจ้าของร้าน)” ตำรวจจะช่วยให้กลับบ้านช่วงสงกรานต์ “หนูอยากทำงานช่วยพ่อแม่หาเงิน” กฎหมายมีผลเหล่านี้เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทั้งสิ้น พ่อแม่เด็ก แม้จะยินยอมก็ถือว่าเป็นฐานะ

การทำงานของ คุณมาโนช จะพบกับอุปสรรคในเรื่องอัตรากำลังพลเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่มีจำนวนน้อยและเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความรู้เรื่องค้ามนุษย์ ซึ่งไม่มีการศึกษา หรืออบรมทางนี้ให้เพียงพอ บางครั้งการทำงานของเจ้าหน้าที่ NGO ลักษณะแทรกแซงหรือทำงานเกินกว่าหน้าที่ จนกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ “เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถทำงานได้หากไม่มีเจ้าหน้าที่ NGO เนื่องจากมีอำนาจแจ้งข้อหา จับกุมอยู่แล้ว และเจ้าหน้าที่ NGO ไม่มีอำนาจ บางครั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจทำงานร่วมด้วยอาจจะเดือนร้อน เพราะเขาทำเกินหน้าที่ เหมือนที่กล่าวไว้การคัดแยกผู้เสียหายฯ ของกรณีโรงงาน ก หรือ โรงงาน ข อยากรได้รายละเอียดเยอะ ก็เข้าไปรื้อค้นเอง เขามีใช้เจ้าหน้าที่ ไปรื้อค้นถ้าผู้ประกอบการทราบ ก็อาจโดนฟ้องได้”

9.กรณีศึกษา คุณลิขิต (นามสมมติ)

คุณลิขิต เป็นข้าราชการตำรวจ สังกัด ศูนย์สืบสวนสอบสวน สตม. (ศสส.สตม.) อายุ 35 ปี ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับคนต่างด้าวที่ถูกจับกุม หรือถูกพิพากษาคดีเพื่อถูกส่งกลับไปยังประเทศต้นทางของบุคคลนั้น โดยทำประวัติคนต่างด้าว และกักไว้ที่ห้องกัก และการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ฯ

จากการทำงานของคุณลิขิต พบว่าแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านที่ลักลอบเข้าประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายส่วนใหญ่มีอยู่ 4 สัญชาติ คือเวียดนาม กัมพูชา ลาว และพม่า โดยในแต่ละวันจะมีคนเหล่านี้ที่ถูกจับหรือส่งตัวมาจากโรงพักไม่ต่ำกว่า 200 – 300 คน ในส่วนนี้อาจมีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ปะปนมา อาจเนื่องจากมิได้ทำการสัมภาษณ์หรือคัดแยกผู้เสียหายก่อนนำตัวมาส่งให้ ตม. ในส่วนของสตม. มีการจัดตั้งศูนย์การคัดแยกฯ ไว้เพื่อคัดกรองบุคคลที่น่าจะเข้าข่ายเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ก็จะประสานความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้คุณลิขิต ได้ควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตม. “ตั้งแต่การนำตัวคนต่างด้าว ซึ่งหน่วยงานเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ หรือด่านตม.ภูมิภาคต่างๆส่งคนต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายหรือทำผิดกฎหมายต้องส่งกลับ มายังห้องกักสวนพลู ถึงเข้าห้องพัก ชั้น 1 ต้องแยกชาย หญิง เด็ก หากพบว่าบางรายมีร่องรอยถูกทำร้ายจะแยกไว้ต่างหาก หรือกรณีต้องสงสัยว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะนำไปสัมภาษณ์ประสานงานกับ พม. ให้ดูแลต่อไป ในส่วนกลางจะส่งไปยังบ้านเกร็ดตระการ สำหรับผู้หญิง จากนั้นจัดทำประวัติและถ่ายรูป บันทึกข้อมูล ชั้น 1 ที่ลานกว้างกลางแจ้ง โดยมีคนต่างด้าวอาสาช่วยเจ้าหน้าที่จัดระเบียบทำประวัติ หลังจากนั้น นำตัวเข้าที่พักแยกห้อง ตามสัญชาติ เพศ ซึ่งหากเป็นคน พม่าลาว กัมพูชา จะอยู่ชั้น 2-3 ของอาคารที่พัก เพื่อรอเวลาที่ส่งตัวกลับ ซึ่งคนต่างด้าวที่ถูกส่งกลับประเทศ”

การทำงานของ คุณลิขิต ที่ได้การช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คือ การได้จัดตั้ง ศูนย์คัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (งาน พสด.) มีเจ้าหน้าที่ทำการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ อาจเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการกลั่นกรองในกรณีที่ถูกส่งมาให้คัดแยกฯ ใช้แบบคัดแยกฯและทำงานร่วมกับ NGO พม. เข้าร่วมดำเนินการด้วยในขณะนี้มีการปรับแบบคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ใหม่ตามแบบผบช.สตม.(พล.ต.ท.ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์) ซึ่งเป็นประธานในการกำหนดขอบเขตการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งกรณีตัวอย่างที่พบในการปฏิบัติหน้าที่ของการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะเป็นคนต่างด้าวที่ถูกส่งมาจากสถานี

ตำรวจที่ต่างๆ หรือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตม. ไปดำเนินการจับกุมคนต่างด้าวในสถานที่ต่าง ๆ เช่น ที่โรงงาน ซึ่งรูปแบบที่พบของการค้ามนุษย์ เช่น ค่าแรงงาน ค่าประเวณี นอกจากนี้มีการทำงานร่วมกันโดยประสานกับหน่วยงานอื่นเช่น มูลนิธิผู้หญิง, พม. , IOM , ILO ,บ้านเกร็ดตระการ “ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่พบจากห้องกัก สวมพละมีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย”

10.กรณีศึกษา คุณณรงค์ (นามสมมติ)

คุณณรงค์ เป็นข้าราชการตำรวจ สังกัด ศูนย์สืบสวนสอบสวน ตตม.(ศสส.ตตม.) อายุ 28 ปี ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสืบสวนปราบปราม จับกุม คดีความผิดทางอาญาเกี่ยวกับ พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ร.บ.การทะเบียนคนต่างด้าว หรือได้รับมอบหมายของผู้บังคับบัญชาโดยทำงานในตำแหน่งนี้ในระยะเวลาไม่นาน ประมาณ 6 เดือน

จากการทำงานของคุณณรงค์ ทำหน้าที่สืบสวนปราบปราม เช่น สืบคดีอาชญากรรมข้ามชาติ ที่จับกุมชาวเนเธอร์แลนด์เมื่อเดือน กันยายน 2551 ซึ่งเป็นหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมค้ายาเสพติดในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เป็นผู้ร้ายข้ามแดนกลับไปดำเนินคดีที่นอร์เวย์ หลังหนีมาเปิดร้านบาร์เบียร์ และแต่งงานอยู่กับหญิงไทยที่ถูกจับนั้น เนื่องจากได้รับการติดต่อจากสถานทูตแจ้งเบาะแสจึงดำเนินการต่อ หรือ ทางด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานสามารถป้องกันการค้ามนุษย์ได้ เช่น การตรวจสอบจากหญิงไทยที่จะบาร์เรน ด้วยการสอบปากคำก่อนเดินออกไปเป็นต้น แต่ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ไม่อำนาจยับยั้งการเดินทางของผู้โดยสารได้ เว้นแต่มีเหตุ เช่นมีหมายจับจากศาล ห้ามเดินทางออกนอกประเทศ เป็นต้น หรือมีการทำงานเชิงป้องกัน รณรงค์ให้ความรู้การไปต่างประเทศในกลุ่มประเทศที่มีความเสี่ยง ก็ช่วยได้

แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของ คุณณรงค์จะ”เลือกทำคดีที่ได้รับทราบข้อมูลจากการร้องเรียน การแจ้งเบาะแสจากหน่วยงานอื่นสถานทูต หรือเจ้าหน้าที่ ตม.และการทำงานต้องทำงานร่วมกับหน่วยอื่น”เช่น เข้าจับกุมตรวจค้น สถานที่คนต่างด้าวลักลอบทำงาน โดยส่วนใหญ่จะกระทำร่วมกับพนักงานแรงงาน บางครั้งก็มีเจ้าหน้าที่ NGO การจับกุม ดำเนินคดี ส่วนใหญ่เป็นคดีคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย ส่วนเกี่ยวเนื่องคดีค้ามนุษย์นั้น จริงแล้วๆ บางกรณีที่เข้าจับกุมโรงงานนั้นจะมีคนที่เข้าเมืองถูกต้อง มีบัตร และไม่มีบัตรปะปนกัน และการตรวจค้นบางครั้งก่อให้เกิดความเสียหายของนายจ้าง เนื่องจากการตรวจค้นต้องใช้เวลาในการตรวจสอบลูกจ้างทุกคน ต้องหยุดการทำงานชั่วคราวทำงานเพื่อให้ตรวจสอบก่อน ของสดก็เสียหาย ทำให้นายจ้างเกิด

ความไม่พอใจ มีการฟ้องกลับ ฟ้องค่าเสียหายกับเจ้าหน้าที่แม้ว่าจะมีหมายค้น อย่างถูกต้องก็ตาม นายจ้างไม่ยอมเข้าใจรับฟัง

เมื่อจับกุม หรือเข้าช่วยเหลือผู้เสียหายในสถานที่เกิดเหตุ นั้น หากคิดว่าน่าจะมีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แล้วมีการใช้แบบคัดแยกฯด้วย ณ สถานที่จับกุมตามแบบคัดแยกฯใหม่ เจ้าหน้าที่ทำการคัดแยกโดยการซักถามข้อมูลบุคคลนั้นเขาให้ความร่วมมือ แต่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์บางครั้งไม่พูดความจริง เช่น ให้ข้อมูลเท็จว่าไม่ใช่คนเวียดนาม เนื่องจากว่าถ้าทราบว่าเป็นคนเวียดนามจะถูกส่งกลับไปที่บ้านซึ่งไกลจากพรมแดนไทยที่จะกลับเข้ามาในประเทศไทยอีก ซึ่งการจับกุมแล้วส่งพนักงานสอบสวนของตม. เพราะจะแจ้งข้อกล่าวรวมพ.ร.บ. คนเข้าเมืองด้วย พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนด้วย บางกรณีนำตัวส่งสถานีตำรวจท้องที่

ในการทำงาน คุณณรงค์ พบข้อปัญหาที่ขัดขวางการทำงานเช่นอัตรากำลังพลตอนนี้ที่ทำงานระดับปฏิบัติการสืบสวน มีชุดปฏิบัติการเดี่ยวแต่ละชุดปฏิบัติการมี 4-5 คน อยู่กันแบบครอบครัว และยังมีบางคนที่จะโยกย้ายไปที่อื่นอีกหรือการทำงานมีอุปสรรคจากกลุ่มอิทธิพลท้องที่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม หรือคนในศาล ซึ่งมีความสนิทกับนายจ้าง ผู้ประกอบการ เช่น เมื่อมีการเข้าตรวจโรงงานเป้าหมาย มักจะมีโทรศัพท์ อยู่หลายสายซึ่งเป็นผู้ใหญ่ในพื้นที่โทรมาขอยกเว้นการทำงาน จนทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถจะทำงานได้ เช่นที่ จังหวัดสมุทรสาคร

11.กรณีศึกษา คุณต้นน้ำ (นามสมมติ)

คุณต้นน้ำ เป็นข้าราชการตำรวจ สังกัดศูนย์สืบสวนสอบสวน ตตม.(ศสส.ตตม.) อายุ 35 ปีกำลังศึกษาปริญญาโท ปฏิบัติหน้าที่ส่วนของการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หรือได้รับมอบหมายของผู้บังคับบัญชาโดยทำงานในตำแหน่งนี้ในระยะเวลา ประมาณ 4-5 ปี มีความรู้เรื่องค้ามนุษย์

ในบางครั้งฝ่ายงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรี กองกำกับการ 3 ศสส. ตตม.โดยคุณต้นน้ำ จะส่งกรณีที่ต้องสงสัยให้ ปตส. ดำเนินการเนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ หรือข้อมูลทางเอกสารมีน้อยมาก ไม่ระบุสิ่งใด มีบุคลิกภาพที่น่าสงสัยหน้าตาเศร้าหมอง มีร่องรอยการถูกทำร้าย ตามกฎหมายให้ส่งต่อสถานคุ้มครองฯ แล้วให้ปตส.ดำเนินการ

กรณีคนที่ถูกส่งมาที่ห้องกักนี้ อาจจะถูกส่งมาจากสถานitäารวจท้องที่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมได้แล้วรวมมาส่งตม. หรือ ตม. ออกจับกุมกวาดล้างเองแล้วก็รวมมาที่นี้ รวมถึงส่งมาจากตามด่านตรวจคนเข้าเมืองที่อื่น รวมกัน แล้วก็ไปส่งกลับที่ชายแดน

การทำงานของจ.ส.ต. หญิง ต้นน้ำ “ในส่วนคัดแยกผู้เสียหาย ที่คล้ายกับการคัดกรองคนต่างด้าวที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงรอการส่งกลับที่อาจตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ว่าใช่หรือไม่ แล้วคัดแยกอีกทีหนึ่งโดยใช้แบบคัดแยกฯ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นชาวต่างชาติลักลอบหนีเข้าเมืองที่อยู่ในห้องกัก และประสานงานกับกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการเพื่อรับตัวให้ความดูแลต่อไปโดยการคัดกรองคนต่างด้าวที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงรอการส่งกลับที่อาจตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ “

นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขอนามัย และโรคเอดส์ เพื่อป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ซึ่งคนต่างด้าววัยรุ่นสาวซึ่งรอการส่งกลับบางคนถูกจับมาเนื่องจากการขายบริการทางเพศ ซึ่งหากไม่ให้ความรู้แก่บุคคลเหล่านี้ก็จะสร้างปัญหาทางสังคมต่อไปได้ โดยวิทยากรของเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน จัดกิจกรรมโดยเล่าเรื่องให้ฟัง ถาม ตอบ มีสื่ออุปกรณ์รูปภาพ ซึ่งมีการใช้ภาษาที่สื่อให้คนฟังเข้าใจ เช่นภาษากัมพูชา เช่นกลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงสาว 12-18 ที่รอการส่งตัวกลับประเทศเป็นเดือนจะมีการให้ร่วมกิจกรรม หลังจากถูกส่งมาทำประวัติ โดยขณะจัดกิจกรรมนั้นระหว่างรอการสัมภาษณ์ มีเจ้าหน้าที่ทำการสัมภาษณ์รายบุคคลอีกมุมหนึ่งแต่อยู่ในห้องเดียวกัน ถามเกี่ยวกับชื่อ ญาติ วิธีการเข้าประเทศ ค่าใช้จ่าย ผู้นำพา การพักพิง การอยู่ในประเทศ การทำงานในประเทศไทย ฯลฯ โดยทำประวัติไว้เพื่อดูว่าคนใดเข้าข่ายการค้ามนุษย์

ประวัติที่คุณต้นน้ำ “สัมภาษณ์ทำประวัติที่นั้นเอกสารไม่มาก เนื่องจากต้องเลือกสัมภาษณ์เป็นบางคนที่ม่ีลักษณะเข้าข่ายโดยสอบถาม 3 ประเด็นตามแบบคัดแยกฯ เกี่ยวกับการเดินทางเข้ามาอย่างไร มีคนพาเข้ามาอย่างไร ติดต่อกับนายหน้าได้อย่างไร บางครั้งมีคนจำนวนมาก จะเลือกกลุ่มตัวอย่างพิจารณาจากบุคลิกภายนอก” เช่น หน้าเศร้า เหมอลอย มีร่องรอย ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีหลายแบบ เช่น ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่กลัวหวาดระแวง จะให้ความร่วมมือ หรือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ไม่รู้ว่าตนเองเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ถูกแสวงหาประโยชน์บางคนก็เข้าข่ายเป็นเรื่องการค้ามนุษย์ จะไปขยายผลต่อโดยส่งให้สารวัตร กองกำกับการ 3 ดำเนินการต่อ เช่นทราบว่าคุณบังคับให้ขายตัว 3 เดือน แล้วต้องถูกให้อยู่ที่ห้องกักนอนเรียงกันอย่างแออัดคงรู้สึกแย่ หรือบางคนดูไม่เหมือนคนที่ตั้งใจหลบหนีเข้ามา

เรามีกฎหมายคุ้มครอง ถึงแม้ว่ายังไม่สามารถบอกได้ว่าจริงหรือเท็จ หากสิ่งที่เล่าเป็นความจริง เป็นเรื่องน่าสงสารมาก จึงทำเรื่องส่งให้ พม. บุคคลนั้นก็จะเข้าสู่กระบวนการ ก็เหมือนว่าเรื่องทุกอย่าง เริ่มต้นที่ พม. แต่แท้จริงแล้วเราเป็น out source ทำงานให้ พม. ส่วนหนึ่ง

ซึ่งในการคัดแยกฯของคุณต้นน้ำอาจจะไม่ใช่พนักงานสอบสวนฝ่ายเดียว ซึ่ง บางครั้งในการคัดแยกฯไม่มีนักสังคมสงเคราะห์ มีแต่เจ้าหน้าที่เอกชน NGO เข้ามาจับตาทักกับ งานที่นี้ แต่บางครั้งต้องระมัดระวังเนื่องจาก"การทำงานรวบกับว่ายอมขายข้อมูลที่นี่ เพื่อจะได้ทุนเข้ามา มีการสร้างผลงาน ทำกิจกรรมให้ ก็เป็นผลดี ดีกว่าไม่ทำ มิใช่ว่าไม่ดี แต่มันก็ดี ในแง่ปริมาณคน ซึ่งเจ้าหน้าที่มีคนน้อย แต่ตม.อนุญาตให้ NGO เข้ามาอาจสร้างปัญหา ซึ่ง ตม.จะอนุญาตให้บาง หน่วยงานเท่านั้นมาอยู่ แต่มีการสร้าง ระเบียบให้เจ้าหน้าที่ NGO ซึ่งเขาทำได้ผลงาน และ อาจจะทำให้ดีกว่าเสียอีก" ปีพ.ศ. 2548 สตม.ส่งบุคคลที่คาดว่าน่าจะเข้าข่ายเป็นผู้เสียหายจากการ ค้ำมมนุษย์ ให้กับ พม.จำนวนประมาณ 500 กว่าคน ซึ่งเป็นยอดที่ส่งไป พม. แต่มิใช่ทุกคนจะ เป็นผู้เสียหายจากการค้ำมมนุษย์ แต่อย่างน้อยบุคคลนั้นต้องถูกนำพามาแน่นอน

ในสถานการณ์รูปแบบการค้ำมมนุษย์เปลี่ยนไปแล้ว "ไม่ค่อยแบบที่เอาน้ำร้อน ลวก แต่ทำให้ผู้เสียหายจากการค้ำมมนุษย์มีความสุข โดยทำอะไรก็ได้ พูดจาเพราะ อ่อนหวาน แต่เงินหรือสัญญาให้ได้อย่างเลื่อนลอย ไม่ให้แต่พูดดีรักเหมือนลูกเรียกเหมือนหลาน หากต้องการ ส่งไปที่อื่น ก็จะอ้างว่างานที่นี่มีปัญหา ให้ทำงานที่อื่น แล้วเงินจะตามไป ซึ่งหลอกเขา แต่คนต่าง ด้วาก็เช่นกัน อย่างมีพ่อเป็นนายหน้า ส่งลูกตัวเองหลายรอบแล้ว พ่อพ่อได้เงินค่านายหน้า 5,000 บาท แล้วพอโอกาสก็หนี พัฒนาการเปลี่ยนไปตามกาลเวลา "แม้ว่ามีกฎหมายการค้ำมมนุษย์นักค้า ส่วนใหญ่ปรับเปลี่ยนแบบ คงไม่เอาไปขายลงทะเลแล้ว ซึ่งจะชวนคนที่สมัครใจ มีแนวโน้มที่เต็มใจ เช่นคนที่ขายตัวอยู่แล้ว ก็หาส่วนแบ่ง ส่วนใหญ่จะทำแบบไม่มีผลกระทบต่อนายหน้าไม่มีข้อมูล ที่จะมีมัดตัว ซึ่งทำให้ขยายผลได้ยาก เช่น" ถามว่านายหน้าหนูเป็นใคร เขาตอบ ไม่รู้จักคะ บางครั้งเป็นญาติพี่น้องของเขาเอง มันจะมีรายละเอียดอื่นอีก คงได้แต่ทำงานเชิงป้องกัน หาก เป็นสมัยก่อนไม่ค่อยมีคนทราบ กฎหมายอาจจะคุมอยู่ แต่ตอนนี้คงต้องป้องกันอย่างเดียว ต้อง ปลดปล่อยให้เกิด เกิดขึ้นแล้วต้องตีแผ่ว่าเป็นอย่างไร อย่างน้อยคนที่จะมาก็คือทราบ แต่ปัญหาอยู่ที่ จะ ทำอย่างไรให้กลุ่มเสี่ยงรับรู้ข้อมูลตรงนี้ จะเข้าถึงประเทศต้นทางได้อย่างไร MOU ก็ทำดี มี เอกสารให้อ่าน แต่หากเขาลำบาก ยากจนไม่มีเงินเลย คงต้องเลือกมาเสี่ยง ทั้งที่ทราบ แต่ อาจจะไม่หาทางแก้โดยการหลบหนี"

ทฤษฎีสร้างความพึงพอใจของนายจ้างที่จะทำให้ ลูกจ้างพอใจ โดยไม่ให้ข้อมูลในการสอบปากคำนั้นได้ผลมาก ซึ่งเราหากถามเด็กต่ำกว่า 15 ปีมักจะได้อัฒมูลโกหกไม่เก่ง เช่นถามว่า เคยมาใหม่ หรือบางกรณีมาหลายครั้งก็จะตอบคำถามได้คล่องแคล่ว ก็ต้องพิจารณาหรือบางกรณีร้องไห้ อาจจะมาครั้งแรกแล้ว บางครั้งเจ้าหน้าที่ต้องการช่วยเหลือ แต่หากไม่ให้ความร่วมมือไม่ยินยอม ก็ทำอะไรไม่ได้

เจ้าหน้าที่สหวิชาชีพ (จำนวน 3 คน)

12.กรณีศึกษา คุณณิศา (นามสมมติ)

คุณณิศา ทำงานในตำแหน่ง นักสังคมสงเคราะห์ ในสถานคุ้มครองของรัฐแห่งหนึ่ง อายุ 47 ปีปฏิบัติหน้าที่ด้านสังคมสงเคราะห์ เป็นเวลา 17 ปี แม้ว่าเธอจะจบการศึกษาทางด้านมนุษยศาสตร์ แต่เธอทำงานด้านงานสังคมสงเคราะห์มานานและได้ขึ้นทะเบียนนักสังคมสงเคราะห์อย่างถูกต้อง ในส่วนการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ต้องทำทุกอย่าง เฉพาะเธอรับผิดชอบเด็กหญิงหรือหญิงสาวกัมพูชา

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่สถานคุ้มครองดูแลรับผิดชอบนั้น “ส่วนใหญ่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ทาส หรืออื่นๆ”หากเป็นคนไทยมีหลายกลุ่ม คือผู้ที่เข้ามาตามกฎหมายค่าประเวณี จำนวน10-12 คน หญิงที่ประสบปัญหาสังคมจำนวน 40 คน มีคนพามาจำนวน 10 - 32 คน หรือบางกลุ่มคือหญิงไทยที่ถูกส่งกลับกลับจากต่างประเทศ (ข้อมูล ณ วันที่ 23 กันยายน 2551)กรณีคนไทยที่ส่งกลับมาจากต่างประเทศ เช่น แอฟริกาใต้ บาร์เรน ซึ่งอายุเกินกว่า 18 ปี มีอายุมากก็จะมีจะไม่เข้าข่าย จะบังคับให้อยู่ที่สถานคุ้มครองนี้ไม่ได้ และหากอายุต่ำกว่า 18 ปี จะบังคับได้ตามกฎหมาย บางคนมีครอบครัวหนีครอบครัวไปทำงาน บางคนไม่อยากให้ข้อมูลมาถึงสถานคุ้มครองแล้วกลับ หากไม่เข้าข่ายที่ต้องดูแลจะบังคับไม่ได้ ส่วนคนต่างด้าวมีจำนวนกว่า 300 คน แบ่งเป็นช่วงอายุที่มา 15-18 ปีจำนวน 115 คน ต่ำกว่า 15 ปีมีจำนวน 136 คน คนที่อายุ 25- 40 ปีก็มี บางกรณีเด็กอายุน้อย เสี่ยงต่อการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ก็รับไว้ (ข้อมูล ณ วันที่ 23 กันยายน 2551)”หากเปรียบเทียบแล้วคนต่างด้าวมียจำนวนมากกว่าคนไทยมาก” ในกลุ่มของคนต่างด้าวหากคิดเป็นร้อยละพบว่าเป็นคนพม่าร้อยละ 64 คนลาวร้อยละ 30 คนกัมพูชาและคนเวียดนามไม่ถึงร้อยละ 2 ที่เหลือเป็นคนชาติอื่น คนต่างด้าวที่อยู่ นั้น เช่นเวียดนามส่งกลับค่อนข้างยาก เนื่องจากพรมแดนไม่ติดกับไทย เช่นกรณีมีคนเวียดนาม 1 คนมีลูกกับหลานนายจ้างคนไทย ส่งมาให้สอบถามแล้วไม่ใช่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะส่งให้ตม.

หากทำเช่นนั้น หญิงและเด็กต้องโดนดำเนินคดีหลบหนีเข้าเมือง ซึ่งไม่ยากให้เด็กเข้าสู่กระบวนการส่งกลับของตม. จึงขอความร่วมมือกับ NGO ติดต่อผ่านสถานทูต ซึ่งสถานทูตเวียดนามเชื่อว่าเงินที่จะให้คนของเขากลับบ้านประเทศ เหมือนคนไทยเวลาถูกส่งกลับจากต่างประเทศ ต้องมีเงินกลับบ้าน ผ่อนค่าเครื่องบิน

การทำงานของคุณณิศา จะรับผิดชอบผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทั้งกระบวนการตั้งแต่แรกจนถึงการส่งกลับภูมิลำเนาทุกระดับชั้นตอนจนถึงการส่งกลับอย่างปลอดภัย เหมือนโรงเรียนประจำมีเจ้าหน้าที่ทำงาน 24 ชั่วโมง เช่น กรณีปดส.จับมาจากโรงงานแยกขยะ ชาวกัมพูชา ต้องร่วมเข้าคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งบางคนก็แต่งตัวดี ใส่รองเท้าชั้นสูงอย่างดี ส่วนของบ้านเกร็ดตระการหากส่งกลับแล้วก็จะกลับมาที่นั่นยากกว่าเดิม เนื่องจากมีกระบวนการในการติดตามผลหลังจากส่งกลับภูมิลำเนาแล้ว หรือ กรณีแรงงานต่างด้าว พบว่าบางจังหวัดมีมากเช่นที่จังหวัดสมุทรสาครทั้งจังหวัดมีแต่คนต่างด้าว บางทีข้อเสียของเจ้าหน้าที่ตำรวจ(การให้ข้อมูลในการทำงานที่ผิดพลาด)จากตัวอย่างจริงที่ จังหวัดฉะเชิงเทรา เด็กจะไม่ได้เรียนหนังสือ พ่อไปส่งเด็กหน้าโรงเรียน ซึ่งเด็กเหมือนจะเข้าโรงเรียนแต่ความจริงไม่เป็นเช่นนั้น ในช่วงเวลากลางวันเด็กจะทำอะไรนั้นพ่อแม่คงไม่ทราบ เจ้าหน้าที่ตำรวจไปแจ้งผู้ปกครองว่าเดี๋ยวพุงนี้ไปรับกลับได้ แต่เอาเข้าจริงเข้ามาสู่กระบวนการแล้ว มันไม่สามารถรับตัวเด็กกลับได้ทันที ซึ่งมันมีกระบวนการมากกว่านี้ (process) ทำให้ผู้ปกครองไม่เข้าใจมาอาละวาด มันทำให้เสียกระบวนการแท้จริงแล้วไม่มีอำนาจกักตัวไว้ แต่อาศัยกฎหมายคุ้มครอง

กระบวนการดูแลผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เริ่มจากการรับตัวมานักสังคมสงเคราะห์ สอบประวัติข้อเท็จจริง เข้าห้องแรกรับประมาณ 1 เดือนครึ่ง - 2 เดือน มีนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยาดูแลผู้มีกิจกรรมบำบัดต่างๆ ในการช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพ จากนั้น ให้เด็กทัวร์แผนกได้เรียนฝึกอาชีพ ระหว่างรอคดี ค่อนข้างนาน เด็กส่วนใหญ่แล้วร้อยละ 80-90 มีคดีที่มีคนชักนำเข้ามา แสวงหาประโยชน์จากเขา เช่น เอาเข้ามาแล้ว ไม่ให้เงิน แล้วเอาไปขายต่อ ก็ไม่ให้เงินค่าแรงงาน เรียกร้องค่าแรงให้ ขึ้นศาลแรงงาน หรือ หากคนโดนทำร้ายร่างกาย มีอยู่รายหนึ่งเป็นคนลาว เมื่อ 3-4 ปีก่อนถูกแซ่ในถุงวิกซอน แล้วเอาอุจจาระของหลานให้กินแทนข้าว กินน้ำปลาแทนน้ำ ร่างกายจิตใจบอบช้ำมาก พอมาถึงสถานคุ้มครอง มีนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ดูแล เข้าเรียนตามแผนก รอเรื่องคดี เช่น ไปชี้ที่เกิดเหตุ นักสังคมสงเคราะห์ต้องทำงานค่อนข้างมาก ทั้งชี้สถานที่เกิดเหตุ ชี้ตัวคนร้าย แล้วเข้าร่วมการสอบสวน หากเด็กต่ำกว่า 18 ปี ต้องทำงาน ป.ว.อาญา ขึ้นศาลกระบวนการค่อนข้างนาน ระหว่างที่รอนานๆ นั้น ก็ให้ฝึกอาชีพ

ประเมินครอบครัว ถ้าเป็นคนต่างชาติส่งกลับทางต้นทางที่มา ครอบครัวมีความพร้อมในการรับกลับหรือไม่ หลังจากกระบวนการนี้ ถ้าครอบครัวไม่มีส่วนที่ผลักดันเด็กกลับเข้ามาก็ส่งกลับครอบครัว ต้องติดต่อนักสังคมสงเคราะห์ลาว หรือกรมประชาสงเคราะห์ลาว

การดูแลผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้วถ้าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หายระหว่างนี้จะทำให้เสียกระบวนการ ทำให้ขาดตอนแทนที่จะจับผู้ร้ายได้ ซึ่งการทำงานตรงนี้ค่อนข้างอันตราย บางครั้งกรณีส่งกลับบ้าน ต้องมีเจ้าหน้าที่ตำรวจตาม นำรถไปส่งด้วยไปด้วยกัน หรือการนำเด็กไปขึ้นศาลต้องขอกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ ยิ่งหากเป็นคดีสำคัญ เช่นเกี่ยวข้องกับนักการเมือง ซึ่งนี่ปลอดภัยเนื่องจากมีการคัดแยกบุคคลที่จะเดินเข้ามา เช่น ชาวต่างชาติมาติดต่อต้องผ่านช่องสถานทูตอย่างเดียว หรือหากคนมิใช่ญาติสนิทสนมกันจริงก็คงไม่ผ่าน หรือต้องระวังพวกกลุ่มนายหน้า หรือบุคคลที่จะอ้างว่าเป็นผู้ปกครอง หากเป็นความจริงจะต้องมีหลักฐาน ต้องระวังทุกอย่าง เพื่อความปลอดภัย

ซึ่งการดูแลผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะมีให้รายเดียวกับกลุ่ม โดยจะละลายพฤติกรรมก่อน และหากคนไหนยังมีพฤติกรรมซ้ำแล้ว ต้องดูแลแยก ส่งให้นักจิตวิทยาตรวจ หรือบางรายประสานกับรพ. ศรีรัญญา เอายามาเพื่อรักษาอย่างต่อเนื่อง ทุกอย่างที่นี่ฟรีหมดรวมถึงค่าหมอ ค่ารักษาพยาบาลด้วย กรณีมีการจับมาเป็นครอบครัว เด็กจะต้องแยกกัน พ่อแม่เนื่องจากสถานที่ จะต้องดูแลซึ่งค่อนข้างลำบาก เด็กในที่นี้เป็นเด็กหญิง ผู้ชายจะเข้าไปค่อนข้างลำบาก แต่ถ้ากลับบ้านส่งกลับพร้อมกัน จะต้องประสานงานหน่วยที่เกี่ยวข้อง เช่น มีกรณีเด็ก 3 คน พี่คนโตอายุมาก คนรองอายุน้อย คนสุดท้ายยังเด็กอ่อน ต้องแยกกันอยู่

การทำงานของคุณนิติศาสตร์ติดต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อมีการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ประสานแจ้งความ ซึ่ตัว ซึ่ที่เกิดเหตุ การเข้าร่วมกระบวนการสอบสวน จนถึงกระบวนการในชั้นศาลบางครั้งการสอบสวนเด็กนั้นไปสอบสวนที่อื่น หรือมีการสอบสวนที่บ้านเกร็ดซึ่งมีห้องสอบสวนต่างหากที่จัดขึ้นเฉพาะ ตามป.วิอาญา แต่ในการสอบสวนต้องมีอัยการเข้าร่วมสอบด้วย แต่เวลาของอัยการอาจจะไม่ได้เช่นในช่วงเช้าต้องทำงานที่ศาลก่อน ซึ่งตามป.วิอาญาต้องมีทีมสหวิชาชีพพร้อมด้วย นักสังคมสงเคราะห์ต้องขึ้นทะเบียนจึงเข้าร่วมการสอบสวนได้

การทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในตอนแรกเหมือนกันไม่สัมพันธ์กัน แต่พอมีป.วิอาญา ที่นักสังคมสงเคราะห์จะต้องทำงานร่วมด้วยใกล้ชิดมากขึ้นในอดีตมักพบอุปสรรค คือ

เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีความรู้เรื่องการคุ้มครอง แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจของ ปตส. หรือ DSI ที่ทำงานกับด้วยจะทราบค่อนข้างมาก โดยหน่วยงานเฉพาะเช่น ปตส. หากเป็นตำรวจสถานีตำรวจไม่ทราบซึ่งมีภาระงานมากรับผิดชอบทุกคดีที่เป็นความผิดทางอาญาหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจขาดการประชาสัมพันธ์แต่ตอนนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีงาน พตส. หรือแม้แต่กระบวนการชั้นศาล ผู้พิพากษาบางท่านก็ไม่ทราบ เจ้าหน้าที่ต้องนำเสนอให้ แต่หากคนที่ทำงานกับด้วยกัน เช่น ปตส. จะเข้าใจการทำงาน หากเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่อื่นยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครอง

การทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจมีเข้าใจกัน แต่บางกรณีพบเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไม่ดีก็ยังพบอยู่ เช่น “ที่ปตส. คือให้เด็กเซ็นยอมความ ซึ่งอาจได้เงินจากนายหน้าของฝ่ายตรงข้าม ตอนนี้ยังเป็นคดีสอบสวนกันอยู่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เด็กเซ็นในขณะที่เจ้าหน้าที่ไม่อยู่เตรียมตัวที่จะกลับ”

“เจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ที่มีความรู้เรื่องคุ้มครองค่อนข้างน้อย และบางที่ไม่มีเลย ทำให้การทำงานไม่เป็นแนวทางเดียวกัน เช่น ปตส. DSI เพราะทำงานตรงนี้โดยตรง ก็มีความเข้าใจค่อนข้างสูง แต่ก่อนอาจจะไม่ค่อยดี แต่พอได้ทำงานร่วมกันเช่นไปที่ เกิดเหตุ ก็ดีทำงานร่วมกัน สนับสนุน ก็อาจจะรู้จักกันมาก”

การโยกย้ายเจ้าหน้าที่ตำรวจก่อให้เกิดปัญหาการประสานการทำงานเพราะต้องมีการฟื้นฟูความรู้ อธิบายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าใจการทำงานกับตำรวจบางครั้งปัญหาคือเจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนไม่ทราบ เช่น โรงพักไม่ทราบ ไม่เห็นความสำคัญ เช่น เด็กถูกส่งมาจากสมุทรสงคราม “เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ค่อยมีความรู้เรื่องนี้ จะประสานการทำงานก็ยากไม่หมดทุกอย่าง แต่ ณ ตอนนี้ การทำงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจดีขึ้นมาก เพราะรู้มากขึ้น เรียนรู้ไปด้วยกัน “นอกจากนี้ ปัญหาในการทำงานของนิศาคือการสื่อสารกับผู้เสียหายจากการคุ้มครองซึ่งมักเป็นชาวต่างชาติเป็นปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคในการทำงาน คือ ผู้เสียหายจากการคุ้มครองส่วนใหญ่เป็นต่างชาติ ภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสาร บางครั้งใช้เด็ก ที่เด็กบางคนพูดได้ 2 ภาษามาเป็นล่าม แต่ที่จะทำ case report ส่งต่างประเทศเชิงลึกต้อง จ้างล่าม เงินจ้างล่ามนั้นได้สนับสนุนจาก IOM หรือ NGO จะสนับสนุนเรื่องการส่งกลับ อีกทั้งของเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการคุ้มครอง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ อีกทั้งในการทำงานมีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอกับการดูแลผู้เสียหายจากการคุ้มครอง นักสังคมสงเคราะห์รับผิดชอบจำนวน 100 กว่าคนต่อเจ้าหน้าที่ เช่น กลุ่มพม่าจำนวน 50 กว่าคน รวม 160-155 คน ทุกกระบวนการจะอยู่ในความดูแลของนักสังคม

สงเคราะห์คนเดียว และยังมีรายละเอียดเพิ่มเติม ด้วยหน้าที่แล้วสวมหมวกหลายใบ เช่นคนทำการเงิน ทำงานแม่บ้าน ทำงานหลายอย่าง

13.กรณีศึกษา คุณวินัย (นามสมมติ)

คุณวินัย เป็นอัยการ ปฏิบัติหน้าที่ รับผิดชอบประสานงานคดีค้ามนุษย์

จากการทำงานในบทบาทของอัยการมีการเปลี่ยนแปลง หลังมีกฎหมายค้ามนุษย์ มีความชัดเจนในการทำงานมากขึ้น ส่วนของอัยการสูงสุด มีส่วนที่ต่อต้านการค้ามนุษย์อยู่ไม่ได้ ทำสำนวนคดีแต่มีการประสานงานระหว่างคดีค้ามนุษย์ข้ามชาติ เมื่อก่อนมี MOU ซึ่งบางคนถือว่าไม่ใช่กฎหมาย จึงไม่ให้ความสนใจ แต่ตอนนี้มีกฎหมายกำหนดชัดแล้ว จะต้องดำเนินการอย่างไร เช่นการฟ้องร้องคดี การฟ้องเรียกค่าเสียหาย การสืบพยานก่อน เป็นต้น ซึ่งกฎหมายได้กำหนดแล้ว ทำงานอัยการต้องปฏิบัติหน้าที่ตามพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 คือ การดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหา การเข้าร่วมสอบสวนผู้เสียหายกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ กรณีผู้เสียหายมีอายุไม่เกิน 18 ปี (นับแต่วันกระทำผิด) ตามป.วิ.อาญา การแจ้งสิทธิของผู้เสียหายและแจ้งให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทราบถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทน และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายในโอกาสแรก การห้ามดำเนินคดีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์บางข้อหา เช่นเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ปลอมหนังสือเดินทาง ครอบครองทรัพย์สินการทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น การร้องขอต่อศาลให้มีการขอสืบพยานผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือพยานบุคคลอื่นล่วงหน้าก่อนการฟ้องคดี ไว้ก่อนหากมีความจำเป็น เนื่องจากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นพยานซึ่งมักไม่ใช่คนไทย จะต้องเดินทางออกนอกจากราชอาณาจักร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเหตุจำเป็นอย่างอื่น เช่น ป้องกันพยานหลักฐานสูญหาย ป้องกันผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือพยานถูกข่มขู่คุกคาม หรือเพื่อจะได้ส่งตัวผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ผู้เสียหายกลับประเทศได้โดยเร็ว การคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ผู้เสียหายโดยการยื่นคำร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำผิดแทนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (การฟ้องทางแพ่ง) โดยให้ยื่นคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมได้ หรือเรียกค่าตอบแทนจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม(ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองพยาน พ.ศ.2546 ,พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544) และยังจัดให้มีการคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และบุคคลในครอบครัวทั้งก่อน ขณะและหลังการ

ดำเนินคดี โดยผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่จะให้การหรือเบิกความเป็นพยานจะได้รับการคุ้มครอง ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา

คดีที่อัยการวินัยพบส่วนใหญ่เป็นผู้เสียหายจากการถูกค้าแรงงานประมง หรือใน โรงงานที่มีคนต่างด้าว มีทั้งหญิงและเด็ก นอกจากนี้ยังพบในเรื่องการแสวงประโยชน์ทางธุรกิจ เพศกับเด็กด้วย

การทำงานของอัยการในการสั่งฟ้องคดี หรือสั่งให้มีการสอบสวนเพิ่มเติม นั้น ต้องทำงานอย่างใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่ง จะได้รับการประสานงานจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อการเข้าร่วมสอบสวน หรือการตรวจพิจารณาสำนวนคดีจากพนักงานสอบสวน ซึ่งในบางครั้ง ยังพบความไม่สมบูรณ์ของสำนวน ทำให้ต้องมีการสอบสวนเพิ่มเติมหรือพยานหลักฐานขาดไม่ ครบถ้วน"แต่ตำรวจปดส.เขาจะรู้งาน ประสานกันง่าย การฟ้องคดีค้ามนุษย์อัยการทุกที่ ดำเนินการได้ และมีแผนว่าจะมีกลุ่มงานเฉพาะมีอัยการเชี่ยวชาญพิเศษดำเนินคดีค้ามนุษย์เป็น การเฉพาะ แต่ในทางปฏิบัติอัยการทุกที่ฟ้องคดีค้ามนุษย์ได้อยู่แล้ว" ซึ่งเมื่อได้รับการติดต่อ ประสานมาจากปดส. ซึ่งทางปดส.จะส่งฟ้องที่ศาลอาญากรุงเทพ อัยการที่ประจำที่แห่งนั้นก็ อาจจะทำดำเนินคดีค้ามนุษย์มากกว่าที่อื่นก็เป็นได้

อัยการจะดำเนินคดีค้ามนุษย์ตามพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งยังคงต้องรอการศึกษาหรือเสียดสะทอนจากบุคคลที่ทำงานในด้านการค้ามนุษย์ เนื่องจากยังเป็นกฎหมายใหม่ แต่ที่พบในการประชุม คือ ยังไม่มีความชัดเจนในบางเรื่องเช่น การ อนุญาตให้ผู้เสียหายพำนักอยู่ในประเทศไทยและการอนุญาตให้ทำงานชั่วคราวนั้นในทางปฏิบัติ ยังคงต้องมีการประสานแนวทางการปฏิบัติงานให้เข้าใจตรงกัน

14.กรณีศึกษา คุณตุลย์ฉัตร (นามสมมติ)

คุณตุลย์ฉัตร นักกฎหมาย เจ้าหน้าที่มูลนิธิเอกชนอายุ 31 ปี ทำงานมาประมาณ 10 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาโท ทางด้านกฎหมาย มีความรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์เป็นอย่างดี เป็นวิทยากร บรรยายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ รวมถึงเข้าร่วมสัมมนา อธิปราชย์ในเวทีระดับประเทศ อีกทั้งผ่านการอบรม หลักสูตรเกี่ยวกับการดำเนินคดี การสัมภาษณ์ผู้เสียหายของต่างประเทศ

คุณตุลย์ฉัตร ดูแลช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม ถูกล่วงละเมิดทางเพศ และการค้ามนุษย์ เช่น แรงงานเด็ก โสเภณีเด็ก ในระยะหลังจะเป็นกรณีเด็กถูกทารุณกรรม “ในการทำงานเน้นความโปร่งใส” เช่นต้องมีหัวหน้า เจ้าหน้าที่ในทีม 1-2 คน มีตำรวจเป็นผู้แทนของทีม 1 คน รวม 3 คน นั่งวางแผนด้วยกัน ทุกคนจะไม่ว่างเลยว่าจะไปหลายช่องที่ไหน จะทราบเพียงว่าต้องเตรียมตัวไว้ พาไปที่ไหน ต้องไป เพื่อชัดเจนว่าเป็นความลับ ซึ่งการทำงานต้องทีมดูแลผู้เสียหายมีทีมสหวิชาชีพ ในกลุ่มต้องมีนักกฎหมายที่ติดตามคดี ทำงานตามกระบวนการในวิชาชีพและกฎหมายคุ้มครองเด็กและต้องประสานงานกับทีมสายวิชาชีพ เช่นนักกฎหมายต้องทราบว่าในการช่วยเหลือค้ามนุษย์แต่ละกรณีงานกฎหมายทำอะไรได้บ้าง สนับสนุนกับงานสงเคราะห์ งานด้านการแพทย์ หรืองานวิชาชีพอื่นอย่างไร มีการทำงานเป็นทีมแต่ละกรณีจะมี 3 คนรับผิดชอบแล้วรับแจ้งทุกคนต้องรับแจ้งได้ ในทีมก็จะมีพนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็กคือใช้อำนาจตามกฎหมายคุ้มครองเด็ก ซึ่งจะต้องทะเบียนจากกระทรวงพัฒนาสังคม มีนักกฎหมายและนักสังคมสงเคราะห์ ทั้ง 3 คนจะทำงานด้วยกัน ต้องวางแผนด้วยกัน โดยส่วนใหญ่เด็กจะอยู่บ้านเกร็ดตระการจะเข้าไปทำงานด้วย ฉะนั้นก็จะแบ่งหน้าที่กันทำงาน การประชุมทีมครั้งแรกจะเข้าไปสนับสนุนเรื่องคดี เรื่องของการเตรียมความพร้อมเด็กทำกิจกรรมเตรียมเรื่องคดีมีประชุมกันทุกเดือน ติดตามอยู่ตลอดจนส่งกลับ กรณีคดีหนึ่งใช้เวลานาน 2 ปี แต่กรณีอื่นซึ่งเป็นพม่าเหมือนกันอยู่ก่อนคดีนี้แต่ยังไม่กลับ แท้จริงแล้วคดีนี้น่าจะดำเนินการได้เร็ว เก็บข้อมูลเตรียมความพร้อมทำทุกอย่างให้ ประเมินเรื่องคดีมีข้อมูลว่าเป็นผู้เสียหายหาย จัดคดีแรงงานฟ้องได้และคดีอาญาเริ่มฟ้องได้เลยแต่ปรากฏว่าต้องใช้เวลานานข้ามปี เริ่มต้นสอบปากคำ จนกระทั่งตำรวจ ปดส. เข้ามารับผิดชอบ ซึ่งระยะเวลาผ่านไป สอบปากคำ 60 คนใช้เวลา 2 เดือน ถือว่าปกติ จากการสอบปากคำที่ต้องใช้ล่ามเจ้าหน้าที่ตำรวจทราบว่าเป็นการค้ามนุษย์สามารถทำหนังสือแจ้งพนักงานอัยการเพื่อไปยื่นเรื่องขอสืบพยานไว้ก่อนได้ แต่ท้ายสุดผู้เสียหายขอยื่นเรื่องเอง อัยการตรวจสำนวน ข้อมูลส่วนผู้เสียหายก็ไม่ชัดเจน รูปที่แนบในสำนวนส่งให้ตำรวจก็ไม่ปรากฏ มีบางอย่างขาดหายอัยการต้องส่งเรื่องกลับมาตรวจสอบเพิ่มเติมทำให้ช้าคดีนี้เข้าไปคัดแยกตามปกติ ไม่ให้ทีมบ้านเกร็ดตระการเข้าไป แต่ให้นายจ้างอยู่ได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนวางตนไม่เหมาะสม ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำได้เสียหายไปด้วย

จำนวนผู้เสียหายที่ให้การดูแลของมูลนิธิส่วนใหญ่จะเป็นเด็กไทยเฉลี่ยประมาณ 200-300 ต่อปี สำหรับกรณีค้ามนุษย์จะมีอยู่ประมาณ 10-20 กรณี ซึ่งแต่ละกรณีจะมีหลายคน ในระยะหลังมีจำนวนน้อยซึ่งอาจเพราะมีหน่วยงานมากขึ้น ที่เห็นชัดก็คือ กรณีในกรุงเทพฯ มากกว่าเมื่อก่อน แต่ในกรณีต่างจังหวัดจะลดลงไปมากเนื่องจากเพราะต่างจังหวัดเขาสามารถ

ใช้บริการในพื้นที่ได้ และเหตุผลหนึ่งของการแจ้งเหตุคือเกินร้อยละ 70 แจ้งมาด้วยเหตุผลว่า ไปหาเจ้าหน้าที่ตำรวจมาแล้ว แต่ไม่มีความคืบหน้า อีกทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนมีบุคลิกภาพที่ทำให้ผู้เสียหายจะกลัวไม่กล้า แต่ภาพของตำรวจที่ดีก็มี

กรณีตัวอย่างของ คุณตุลย์ฉัตร เช่นคดีภาวนาพุทโธ ได้ทำงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยกันได้ดีมาก ทำงานดีส่งผลออกมาดีจริงช่วยเหลือเด็กได้ และคดีประสบความสำเร็จหรือหลายกรณีที่ทำางานด้วยดี แต่นั่นเมื่อเป็นกองปราบแต่มาถึงตอนนี้ทำงานร่วมกับ ปตส.มาทุกครั้งต้องมีข้อขัดข้องอยู่บ่อยครั้ง เช่นกรณีโรงงานแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร กรณีนั้นทราบเรื่องมาแล้ว 4-5 ปีก็มีการเก็บข้อมูลเรื่อยๆ ในตอนแรกประสานกับตำรวจ ปตส. แต่ถูกปฏิเสธจากนายตำรวจระดับสูง ด้วยเหตุว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ซึ่งในกฎหมายหากมีคนมาร้องทุกข์จะต้องรับเรื่อง ดังนั้นกรณีนี้จึงติดต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจตาม. ซึ่งมีข้อจำกัดเป็นว่าไปตรวจจับแรงงานต่างด้าวแล้วไปพบผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะใช้เรื่องการค้ามนุษย์ตรงไม่ได้ ต่อมา ตม. ส่งเรื่องต่อให้ตำรวจพื้นที่รับผิดชอบก็พบปัญหาว่าข้อมูลไม่ได้เชื่อมกัน ผู้รับผิดชอบไม่เห็นที่เกิดเหตุ มีข้อจำกัดหลายอย่าง ในกรณีคดีนี้มีบุคคลต้องคัดแยกฯ ตั้งแต่วันแรกที่ได้นำผู้เสียหายออกจากโรงงานซึ่งพบปัญหา การทำงานกับตำรวจ ตม. ในคดีนี้การนำผู้เสียหายออกมาวันแรกต้องเจรจากับเจ้าหน้าที่ตำรวจว่ากลุ่มนี้คือกลุ่มผู้เสียหาย แต่อีกกลุ่มนำส่งสยมาพักเพื่อรอคัดแยกฯ จัดการจนอนุญาตให้คัดแยกได้วันเดียว 300 คนมีลามาไปด้วยระหว่างสัมภาษณ์ขอใช้ที่ ตม. นายหน้าเดินเข้ามาวนเวียน แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ทราบ แต่ได้รับคำตอบว่า “เราทำอะไรเขาไม่ได้ เขามีสิทธิเป็นนายจ้าง ซึ่งแท้จริงแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจควรมองว่านี่คือว่าที่ผู้เสียหายต้องได้รับการคุ้มครอง หรือมาขอข้อมูลบัตรประจำตัวของลามาทุกคนแล้วอ้างว่ามีตำรวจจับต่างด้าวอยู่ข้างนอกเพื่อได้เอารายชื่อไป ซึ่งคนกลุ่มนี้เขามาช่วยงานไม่จำเป็นที่เขาจะต้องหนีไป ท่าทีของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีพิรุณ และระหว่างคัดแยกนั้นก็มีการเดินเข้ามาถามถึงจำนวนที่คัดแยกเพื่อเขาต้องรายงานผู้บังคับบัญชา ซึ่งเดินมาพร้อมกับนายจ้าง แต่เมื่อถามกลับตอบไม่รู้จักรัก ซึ่งเห็นอยู่ว่ายืนอยู่ตรงนั้นด้วยกัน เช่นนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำตัวไม่โปร่งใส ทำให้ทำงานไม่ได้ทั้งที่เราคัดแยกได้ เมื่อเริ่มค่านายจ้างก็เริ่มดึงตัวเอาแรงงานกลับไปทีละคนบนห้องพัก เมื่อเราพบจึงแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบให้ช่วยไปตรวจดู แต่ปรากฏว่าไม่มีใครขึ้นไปดูเลย”

การสอบถามคำของเจ้าหน้าที่ตำรวจแสดงให้เห็นว่ามีความไม่เข้าใจและทัศนคติไม่ดีต่อเรื่องนี้ ซึ่งเป็นปัญหาอย่างมากแม้ว่าคนในส่วนใหญ่ของคนกลุ่มนี้ผ่านการอบรมมาแล้วก็ตาม แต่ทุกวันนี้ มีเจ้าหน้าที่ตำรวจบางท่านที่สอบสวนก่อนแล้วถ่ายวิดีโอที่หลัง กลัวเสียเวลา

ซึ่งแท้จริงควรนำเด็กไปสอบปากคำแล้วบันทึกเทป ส่วนปัญหาเรื่องการพิมพ์นั้นเป็นหน้าที่ของ ตำรวจต้องจัดการ กรณีคดีที่กล่าวไว้เห็นชัดว่ามอบซีดีเทปข้อมูลทั้งหมดไปให้กับตำรวจ ในครั้งแรกไม่ได้มีการพิจารณา อีกทั้งมีการเปลี่ยนตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ “นายไม่ทำให้ลูกน้องมาทำแทน ลูกน้องก็งอแงว่าถูกใช้มา” “เราถึงขั้นช่วยสอบปากคำ 60 คน คำให้การนำเด็กไปสอบปากคำ 10 คนก็ไปพร้อมกับคำให้การ 10 ใบรวมถึง File ข้อมูล “จนเมื่อติดต่อกับอัยการอธิบายกรณีนี้ว่า เราดูแลผู้เสียหายอยู่และได้แนบหลักฐานต่างๆ ปรากฏว่าในสำนวนไม่มีอะไรให้เลย ซีดีรูปไม่มีเจ้าหน้าที่ไม่ปรากฏ คำตอบเด็กไม่ครบ แต่มีคำให้การคนงานเป็นร้อยอยู่ในนั้นอย่างนี้จะให้เราคิดอย่างไร”

แต่อีกด้านหนึ่งการทำงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายคน เช่นเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจบางยี่เรือ มีทัศนคติดี มีแบ่งงานกันได้ดี มีการเตรียมความพร้อม แบ่งหน้าที่ เมื่อมีการประชุมทีม เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ความสนใจเข้าฟังด้วยซึ่งอยากฟังข้อมูลจากแพทย์ตำรวจแบบนี้ดี หรือหากมีปัญหาผู้เสียหายรู้สึกว่าคุณต้องหาประกันไปแล้วถูกคุกคาม ก็สามารถประสานบอกได้ว่าผู้ปกครองเด็กแจ้งมา สายตรวจจะไปช่วยดูแล สิ่งนี้คือความรู้เกิดจากการพัฒนาการทำงานร่วมกัน

การทำงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น “กรณีเด็กถูกเจ้าคณะจังหวัดลวงละเมิดทางเพศ พ่อเด็กก็ทราบ พ่อของเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องต้องแยกเด็ก และวันที่ต้องไปชี้ตัวที่ต่างจังหวัด ต้องมีการเตรียมความพร้อมเด็ก เด็กกลัวว่าพ่อแม่ของเด็กจะถูกจับและไถ่บ้านด้วย แต่ในวันจริงเด็กไม่ยอมไป ทำให้ต้องติดต่อดำรวจเพื่อยืนยัน เพื่อให้เด็กเกิดความสบายใจโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจยินดีเดินทางมาหาโดยอธิบายว่าเราจะทำอะไรกันบ้าง โดยตำรวจกล่าวกับเด็กว่าจะไปจับพระไม่ได้ไปจับพ่อแม่แค่นี้เด็กก็ขึ้นรถโดยทันทีซึ่งตำรวจบางคนไม่มามองว่าเรื่องนอกหน้าที่ ตำรวจที่เราทำงานด้วยดีก็มีเยอะแต่ในเครือข่ายค้ำมุษย์ตอนนี้”

“การทำงานไม่ต่างกับตำรวจ คือรู้ข้อเท็จจริงตกลงคืออะไร หลักฐานคือตรงไหน ด้วยความที่เราอยู่กับเด็กวิธีการนี้ พยานที่จะให้ข้อมูลมากที่สุดต้องทำอะไร ซึ่งหากถามคำถามปิด สอบปากคำเด็กก็เสร็จเร็ว แต่แวดล้อมที่ไม่ไปด้วยกันก็แจ้งก็ฟัง พยานเด็กมีข้อจำกัดมาก เล่าเรื่องมากไม่ได้ กลัวก็กลัว พุดจากไม่รู้เรื่องปะปนกัน ต้องเตรียมเด็กไว้มาก เช่นถ้าเขาถามหนูๆ จะตอบอย่างไร พุดแบบไหน เช่นตำรวจถามว่าหนูมีภูมิลำเนาอยู่ที่ไหน เด็กบางคนก็มัวไป เข้าใจว่าภูมิลำเนาคืออะไร หนูไม่เข้าใจมันแปลว่าไปไหนรีเปล่า หนูไม่เข้าใจหนูตอบไปได้อย่างไร เกิดตำรวจเข้าใจผิดคิดว่าหนูเข้าใจแล้วเขียนไปตามนั้น ถ้าไม่เข้าใจหนูจะทำอย่างไร

หากพี่ไม่อยู่ด้วย หากหนูไม่เข้าใจหนูก็ถามเขาสิ หนูไม่รู้เรื่องถามหนูใหม่ได้มัย หนูถามได้ด้วยหรือ เด็กบางคนไม่รู้ว่าจะถามได้ ข้อที่ต้องย้ำเวลาพาไปหาตำรวจหรือไปศาล คือหนูห้ามเดา พูดความจริงและตั้งใจ หากตั้งใจทุกอย่างก็จะจบเร็ว หากไม่ตั้งใจก็จะเสร็จช้า หนูอยากกลับบ้านเร็วๆ ใช้มัย แม้จะเตรียมเด็กถึงเวลาจริงก็ไม่เป็นแบบนี้ 100% เด็กบางคนอแง”

เด็กที่รับผิดชอบที่อายุต่ำกว่า 18 ปี อยากจะเข้าถึงและอยากจะให้เล่าเรื่องในการสัมภาษณ์เด็กไม่ยากหากเราวิธี เราต้องทราบข้อมูลภูมิหลังของเด็ก และในการถามเด็กนั้นต้องช่วยเขาทบทวนเหตุการณ์เพื่อให้เขาสามารถเล่าได้ซึ่งการเล่าเรื่องในสิ่งที่เขาถูกกระทำนั้นเป็นสิ่งจำเป็นแม้จะรู้สึกแสบแต่ใช้วิธีการซึ่งก็ต้องเล่าเวลาจำเป็นเท่านั้น การช่วยเขาทบทวนเหตุการณ์ว่ามันเกิดอะไรขึ้นมาบ้าง หากไม่ช่วยเขาทบทวน ให้เขาเล่าเพียงลำพังจะเป็นภาระหนักมากสำหรับเขาและอีกทางหนึ่งคือต้องหาพยานแวดล้อมให้มากๆ เพราะคดีเด็กหรือคดีความุษย์จำใครไม่ได้เลย พยานแวดล้อมจะช่วยให้ความจำเป็นของพยานหลักน้อยลง

สรุปการทำงานของตำรวจเป็นเรื่องบุคคล ระบบไม่จัดวางตัวบุคคลที่เหมาะสม ปัญหาหลักคือทัศนคติ ตำรวจยังมองว่า NGO จับผิดแทรกแซงการทำงาน ยังมองไม่เห็นว่ามีการทำงานที่เกี่ยวข้องกัน แต่ก็ปรับได้เมื่อมาทำงานร่วมกันก็ดีขึ้น หลายๆ เรื่องก็ดีขึ้นแต่เรื่องคดีความุษย์ คนที่ทัศนคติไม่ดีทำงานด้วยกันไม่ได้โดยไม่มีเรื่องคอร์รัปชันก็จะปรับได้ แต่ยังมีเรื่องคอร์รัปชันเข้ามาเกี่ยวข้องมีนอกมีในและตำรวจบางคนมีกำแพงในใจ ที่จะไม่สนไม่เอาอะไร ซึ่งข้อมูลของผู้เสียหายทั้งหมดมีแต่คำถามว่าทำไม แต่ข้อมูลของจำเลยทั้งหมดมีแต่คำอธิบายสามารถอธิบายได้แทน อ้างว่าเป็นสิทธิของเขาซึ่งตำรวจควรให้สิทธิเท่าเทียมกันทั้ง 2 ฝ่าย และควรแก้ต่างให้ผู้เสียหายได้เหมือนกันซึ่งมีนอกมีในคอร์รัปชันกับคำมุษย์มันอยู่ด้วยกันจากการทำงานปัญหาที่พบคือ ขาดการเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ ศาลเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการคำมุษย์ การคุ้มครองผู้เสียหายจากการคำมุษย์ ความมั่นคงตามโครงสร้างของตำรวจมีความสำคัญ คือ ส่งผลทำให้ไม่สามารถสร้างคนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะได้ ไม่มีผู้เชี่ยวชาญในการทำงานเฉพาะด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพควรมีการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน มีการคอร์รัปชันกับเรื่องคำมุษย์เจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนไม่เห็นความสำคัญต่อหน้าที่ ตำรวจแต่ละคนพูดเหมือนกันว่า“งานของเด็กเป็นภาระ”(ทั้งคดีเด็กกรรมคดีคำมุษย์ด้วย) “มันยุ่งยาก มันต้องจัดการหลายอย่าง” การคำมุษย์ต้องนัดเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องการได้รับการสนับสนุน ในคดีคำมุษย์มุมมองในมิติการทำงานระหว่างประเทศของตำรวจมีน้อยมากการคำมุษย์มีลักษณะอาชญากรรมข้าม

ชาติ ดังนั้นการสอบสวนแบบข้ามชาติซึ่งตำรวจต้องแจ้งพนักงานอัยการว่าเป็นคดีข้ามชาติเพราะอำนาจสอบสวนอยู่ที่อัยการ ต้องมีแนวคิดเรื่องการประสานงานกับประเทศต้นทางเช่นลาว ไทย แนวคิดเรื่องประสานร่วมมือเพื่อที่จะสืบสวนสอบสวนร่วมกันเพื่อขยายผล มิใช่จับคนนี้ได้ก็จับแค่นี้ควรจะมีการขยายผล ไม่ต้องรอว่าต้องมีคนมาร้องทุกข์ ในทางสืบสวนต้องสืบได้ ไม่ใช่รอให้ผู้เสียหายใหม่เข้ามาร้องทุกข์ ซึ่งทำให้ข้อมูลไม่ถึงกัน เพราะไม่มีการสืบต่อขยายผลซึ่งผลก็จะจับได้แต่รายเล็กๆ เท่านั้น เช่นคดีเด็กหายคนที่ช่วยเหลือได้ก็คือเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (จำนวน 3 คน)

15.กรณีศึกษา เจนนี่ คนกรุงเทพฯ (นามสมมติ)

เจนนี่ เด็กไทย อายุ 17 ปี คนกรุงเทพฯ มีพี่น้อง 1 คนเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งอยู่ที่สถานคุ้มครองของรัฐแห่งหนึ่ง ในวันที่ 29 มีนาคม 2550 เนื่องด้วยเป็นผู้เสียหายตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 อายุต่ำกว่า 18 ปี และถูกกันตัวเป็นพยานสนใจฝึกอาชีพทำผ้าบาติก เธอได้เคยไปทัศนศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมเป็นโครงการเตรียมพร้อมก่อนส่งกลับสู่สังคม ศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน การทำถ่านผลไม้ สอนการทำปุ๋ยหมักเพาะต้นไม้ ทำขนมไทย ถนอมอาหาร แซ่ฉิม เป็นต้น และมีโอกาสไปเข้าค่ายที่จังหวัดขอนแก่น เป็นกิจกรรมเตรียมความพร้อมกลับสู่สังคม เป็นกิจกรรมที่ใช้ชีวิตในชุมชน ปลูกผัก ทำกับข้าวเอง ทำทุกอย่างในชีวิตประจำวันอยู่ร่วมกับเพื่อนใช้เวลา 1 เดือน

เธอถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจใน พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 เนื่องจากในตอนนั้นเธออายุไม่ถึง 18 ปี จึงถูกนำไปคุ้มครองจากสถานคุ้มครองฯ มีเจ้าหน้าที่นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ให้การดูแล ฝึกอาชีพ เธอเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม การปฏิบัติต่อเธอต้องใช้ พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก โดยวิธีสำหรับเด็ก ต้องมีนักสังคมสงเคราะห์ตามไปด้วยไม่ว่าในชั้นสอบสวน จนถึงชั้นศาล เธอได้รับการเตรียมความพร้อมในการสอบสวน การให้ในศาล และการเตรียมตัวกลับสู่ครอบครัว และในส่วนของ การเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมีเจ้าหน้าที่ตำรวจจากสถานีตำรวจซึ่งจับกุมเธอในตอนนั้นและผู้กระทำผิดอื่น นำเธอมา สอบสวนและดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่เป็นนายหน้าค้าประเวณี การสอบสวนนั้นมีเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายเข้าร่วม การสอบสวนปากคำ มีนักสังคมสงเคราะห์ อัยการเข้าร่วมด้วยตลอดจนการให้การในชั้นศาลจนมีการพิพากษาคดี ซึ่งตลอดการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เธอได้รับทราบเกี่ยวกับสิทธิ จากนักสังคม

สงเคราะห์ ว่าตนต้องอยู่ที่ใด นานเพียงใด และทำสิ่งใดบ้าง เธอได้อยู่ที่สถานคุ้มครองประมาณ 1 ปีกว่า ซึ่งตอนนี้คดีเสร็จสิ้นทุกกระบวนการแล้ว ผ่านการประเมินครอบครัวและได้รับอนุญาตให้กลับบ้านได้แล้ว

เธอมีความรู้สึกกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อในอดีต “เวลาเดินไปแล้วพบตำรวจจะตกใจนิดหน่อย ไม่อยากเจอ อยากเดินหนี” แต่ปัจจุบันหากได้พบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ “จะรู้สึกเฉยๆ เพราะไม่ค่อยได้พบ หรือขอความช่วยเหลืออะไร” เนื่องจากเจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองจะเป็นฝ่ายประสานงานให้ในทางกฎหมายและคาดหวังว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่น่ากลัวเป็นที่พึ่งดูแลช่วยเหลือประชาชนได้

16.กรณีศึกษา ลิต้า (นามสมมติ)

ลิต้า เด็กหญิงชาวกำพูชาอายุ 13 ปี สามารถพูดภาษาไทยได้บ้าง อยู่ในเมืองไทยหลายปีแล้วกับญาติชาวกำพูชาซึ่งเข้ามาทำงานในเมืองไทย เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ 2551 ซึ่งอยู่ที่สถานคุ้มครองของรัฐแห่งหนึ่ง เมื่อปี 2551 เนื่องด้วยได้รับการช่วยเหลือจากการเข้าตรวจค้นโรงงาน เธอได้รับการช่วยเหลือดูแลจากสถานคุ้มครองและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งได้การปฏิบัติโดยวิธีสำหรับเด็กตามป.วิ.อาญา ต้องมีนักสังคมสงเคราะห์ อัยการตามไปด้วยในชั้นสอบสวน

เธอได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเข้าตรวจค้นโรงงานแห่งหนึ่ง ในจังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากเหตุการณ์ดังกล่าวมีผลเมืองดีในเขตพื้นที่นั้นได้แจ้งเบาะแสให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ปตส. ว่ามีคนงานต่างด้าวและมีเด็กต่างด้าวจำนวนมากทำงานอยู่ จนเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจลงพื้นที่หาข้อมูลสืบทราบว่าเป็นเช่นนั้นจริง จึงวางแผนจับกุมผู้กระทำผิดและเนื่องจากมีผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กกรมอยู่ด้วยจึงประสานงานกับนักสังคมสงเคราะห์เพื่อเข้าร่วมช่วยเหลือ ตรวจค้นและคัดแยกผู้เสียหายฯ ณ ที่โรงงาน หลังจากนั้นผู้เสียหายจึงถูกนำไปยังสถานคุ้มครองแห่งหนึ่งของรัฐ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ให้การดูแล ซึ่งเธออยู่ภายใต้การดูแลของสถานคุ้มครองแห่งนี้ทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการอาศัยอยู่ที่นอน อาหาร กิจกรรม การตรวจสุขภาพกายและใจ หรือการเข้าโปรแกรมต่างๆ รวมถึงการเตรียมความพร้อมในการสอบสวน เมื่อต้องให้ปากคำกับพนักงานสอบสวน หรือการให้การในศาล นักสังคมสงเคราะห์ให้การดูแลได้แจ้งให้ทราบ อธิบายสิ่งต่างๆ ในการอยู่ในสถานคุ้มครองว่า ทำสิ่งใดบ้าง ซึ่งเธอเมื่อได้มาอยู่ในสถานคุ้มครองก็มีเพื่อนที่เป็นสัญชาติเดียวกันหลายคน แต่เธอไม่ทราบว่าเธอและ

เพื่อนของเธอต้องอยู่ที่สถานคุ้มครองนี้ถึงเมื่อใด ทราบว่าในแต่ละวันเธอต้องทำกิจกรรมประจำวัน เป็นเวลา บางครั้งมีเจ้าหน้าที่อื่นเข้ามาจัดกิจกรรมร่วมสนุกให้เธอบ้าง ในตอนแรกเธอต้องการออกจากที่นี่ อยากรจะทำงานได้เงิน และคิดถึงครอบครัวของเธอมาก แต่พออยู่ไปบางครั้งก็ติดต่อกับครอบครัวได้บ้างแต่ต้องได้รับอนุญาต

เมื่อถึงเวลาที่เธอต้องไปสอบปากคำ จะมีนักสังคมสงเคราะห์ไปกับเธอด้วยเสมอซึ่งก่อนจะสอบสวน นักสังคมสงเคราะห์ต้องมีการเตรียมความพร้อมให้เธอก่อน โดยขอมการให้คำให้การ เมื่อพนักงานสอบสวนถามชื่อ หรือข้อมูลส่วนตัวต่างๆ หรือช่วยเธอทบทวนเหตุการณ์ต่างๆ เมื่อต้องให้ปากคำกับพนักงานสอบสวน โดยนักสังคมสงเคราะห์จะย้ำให้เธอพูดความจริง ไม่ต้องกลัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน หรือ กลัวว่าเจ้าของโรงงานจะทำอันตราย เมื่อพาดพิงถึงเขา และอย่าช่วยเหลือปกปิดเจ้าของโรงงานแม้จะให้เงินเป็นค่าจ้างในการทำงาน ซึ่งมันน้อยมากและเป็นการเอาเปรียบการใช้แรงงานเด็กและมีการกักขังไม่ให้ออกไปนอกโรงงาน เมื่อถึงการสอบสวน พนักงานสอบสวนและนักสังคมสงเคราะห์พาเธอไปที่ห้องสอบสวน ซึ่งมีวิทยากรร่วมฟังด้วย บรรยากาศในห้องนั้นเงียบและทราบว่ามีการอัดวิดีโอด้วย ทำให้เธอตื่นเต้นและอึดอัด แต่เธอก็ภูมิใจที่มีนักสังคมสงเคราะห์คนที่เธอรู้จักเข้าร่วมและอยู่ข้างๆ เธอด้วย การสอบปากคำของพนักงานสอบสวนจะถามทีละประโยค บางประโยคเข้าใจบ้าง หรือหากไม่เข้าใจ นักสังคมสงเคราะห์จะช่วยถามและแปลความหมายให้จนเสร็จสิ้นการสอบสวน

ในตอนนี้อเธอ รอคดีและเธอยังอยู่ในสถานคุ้มครองในการได้รับความช่วยเหลือต่างๆนั้นที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเธอมีความรู้สึกที่ว่า “กลัว ตำรวจจะจับ ต้องหนี” แม้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเข้าไปช่วยเหลือ แต่เธอก็คิดว่า “ไม่อยากจะจับเธอและเพื่อน อยากรทำงานได้เงิน” เนื่องจากเธอทราบว่าเมื่อถูกตำรวจจับแล้วจะถูกส่งกลับประเทศเหมือนญาติหรือเพื่อนในวัยเดียวกับเธอที่ต้องกลับประเทศไป

17.กรณีศึกษา กัญญา (นามสมมติ)

กัญญา หญิงไทยอายุ 27 ปี คนจังหวัดนครราชสีมาเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ที่ได้รับความช่วยเหลือจากสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงพริทอเรีย ประเทศแอฟริกาใต้ เมื่อปี 2551 เนื่องจากเธอถูกหลอกว่าจะได้ไปทำงานร้านอาหารที่ประเทศแอฟริกาใต้ แต่ถูกบังคับให้ขายบริการที่นครโจฮันเนสเบิร์กและเมื่อกลับมาถึงประเทศไทย เธอไม่ได้อยู่ที่สถานคุ้มครองเนื่องด้วยอายุ

เกินกว่า 18 ปีและเธอไม่ประสงค์จะพักที่สถานคุ้มครอง แม้ว่าเธอจะเป็นผู้เสียหาย ๓ คนไทยตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ 2551

เธอเดินทางไปประเทศแอฟริกาใต้เพื่อต้องการทำงานในร้านอาหารโดยคำแนะนำจากเพื่อนคนหนึ่งซึ่งบอกเธอว่ามีเพื่อนทำงานร้านอาหารที่ประเทศแอฟริกาใต้ สามารถติดต่อให้ไปทำงานได้ โดยเธอต้องเป็นหนี้ 3 แสนบาท แต่จากรายได้ในแอฟริกาใต้จะสามารถคืนได้ภายใน 3 เดือน และเธอสามารถอยู่หารายได้ในแอฟริกาใต้ได้ถึง 9 เดือน เมื่อตกลงนายหน้าจึงจัดการซื้อบัตรโดยสารเครื่องบินให้และนัดเดินทาง เมื่อไปถึงพบกับผู้มารับเป็นชายผิวขาวชาวแอฟริกาใต้มารับและส่งไปที่บ้านได้พบกับนายหน้าค้ามนุษย์ซึ่งเป็นหญิงคนไทยส่งหญิงไทยให้สถานบริการ ซึ่งเธอถูกยึดหนังสือเดินทางและบัตรโดยสารเครื่องบินและเธอถูกพาไปทำงานในวันรุ่งขึ้น เมื่อพบว่าสถานบริการไม่ใช่งานอย่างที่เธอคาดหวัง จึงได้ติดต่อกับพี่สาวที่ประเทศไทยจนได้หมายเลขของสถานเอกอัครราชทูตฯ จึงได้ติดต่อขอความช่วยเหลือ โดยเจ้าหน้าที่ของสถานทูตของไทยได้ติดต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ Organized Crime เพื่อช่วยเหลือเธอออกจากสถานบริการ หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจแอฟริกาใต้ได้สอบปากคำ โดยจับบันทึกคำให้การของเธออย่างละเอียดเพื่อใช้ในการดำเนินคดีกับนักค้ามนุษย์ และหากศาลต้องการให้เธอเบิกความอีกครั้ง เจ้าหน้าที่ตำรวจจะเสนอให้อัยการจัดงบประมาณเพื่อนำเธอกลับไปอีกครั้ง

ขณะที่เธอได้รับความช่วยเหลือ ที่ประเทศแอฟริกาใต้ เธอพำนักอยู่ที่บ้านพักฉุกเฉินของ IOM หลังจากที่เธอให้การต่างๆ แล้วสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงพริทอเรีย ได้ออก C.I. ให้กับเธอเพื่อเดินทางกลับประเทศและได้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ประสาน ตม. เพื่อรับหญิงไทยในวันที่เดินทางถึงประเทศไทย แจ็ง พม. ในการขอที่อยู่และหมายเลขติดต่อเธอในประเทศไทยอย่างละเอียดเพื่อติดต่อกองเรือศาลแอฟริกาใต้ ต้องการให้เธอเบิกความเพิ่มเติมและประสาน ปดส. ในการสืบสวนขยายผลเพื่อจับกุมดำเนินคดี เครือข่ายของนายหน้าหญิงไทยในประเทศไทย โดยสอบปากคำเพิ่มเติมเมื่อเธอเดินทางกลับถึงประเทศไทย ในฐานะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้รับแจ้งจากสถานเอกอัครราชทูตฯ จึงจัดชุดปฏิบัติงานโดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจไปรับเธอสนามบิน และนำเธอมาร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวน ปดส. เพื่อทำการสอบสวนในฐานะเป็นผู้เสียหายฯ และสืบสวนหาข้อมูลเพิ่มเติมรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อดำเนินคดีกับนักค้ามนุษย์ ในการทำงานครั้งนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจ มิได้มีการใช้แบบคัดแยกผู้เสียหายฯแต่อย่างใดเนื่องจากข้อมูลที่ได้รับแจ้งนั้นเข้าลักษณะการค้ามนุษย์ จึงนำผู้เสียหายมา

สอบสวนตามกระบวนการวิธีที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งในขณะนั้นมีนักสังคมสงเคราะห์ของ พม. เข้าร่วมฟังการสอบสวนด้วย และพนักงานสอบสวนได้บอกกับเธอเกี่ยวกับการดำเนินการทางกฎหมายว่า จะต้องทำอย่างไรบ้าง เมื่อใด และเธอก็สามารถฟ้องเรียกค่าสินไหมได้ อีกทั้งเธอยังมีสิทธิที่จะได้รับค่าชดเชยตามกฎหมาย แต่เธอจะต้องดำเนินการด้วยตนเอง และหากว่าเธอได้รับอันตรายมีบุคคลมาข่มขู่ทำร้าย เธอมีสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยในฐานะพยาน ซึ่งเธอสามารถติดต่อกับพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีได้โดยตรง ซึ่งเธอต้องทำหนังสือยินยอมเพื่อขอการคุ้มครองความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือสำนักงานคุ้มครองพยาน หลังจากการสอบสวนแล้ว เจ้าหน้าที่ของ พม. พาเธอไปยังสถานคุ้มครองฯ แต่เธอไม่ประสงค์จะพักที่สถานคุ้มครองฯ จึงทำประวัติและได้เดินทางกลับบ้าน แต่เธอได้ขอการคุ้มครองพยานที่บ้านของเธอโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ปตส. เป็นผู้คุ้มครองความปลอดภัย แต่ภายในระยะเวลาอันจำกัด ซึ่งเมื่อครบระยะเวลาแล้วเธอต้องการคุ้มครองเธอต้องทำหนังสือร้องขอไปอีกครั้ง ซึ่งในตอนนี้อคติของเธอยังไม่ได้อยู่ในขั้นศาล

เธอมีความรู้สึกที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นคนที่ “ช่วยเหลือเพื่อให้เธอได้รับความเป็นธรรม โดยคาดหวังว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะจับกุมดำเนินคดีกับผู้กระทำให้ได้โดยเร็ว รวมถึงเอาผิดกับบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคนที่เป็นผู้ติดต่อที่อยู่ในเมืองไทยและต่างประเทศ”

การวิเคราะห์แนวทางการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของกรณีศึกษา

การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในรายละเอียดแต่ละขั้นตอนเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ไม่ว่านิยามของคำว่า การค้ามนุษย์ สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมถึงความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องและไปเป็นตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น ป.อาญา ป.วิ.อาญา ป.แพ่งและพาณิชย์ พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539 พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 พ.ร.บ.การทำงานคนต่างด้าว พ.ศ.2551 พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 พ.ร.บ.ส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.2472 หรือกฎหมายที่ให้สิทธิค่าตอบแทน ชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย เช่น พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา 2546 เป็นต้น ตลอดจนการทำงานในลักษณะทีมสหวิชาชีพ มีการประสานงานที่ดีทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

เช่น หน่วยงานต่างๆ ในสังกัด สตช. พม. ปปง. อัยการ ศาล แพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักกฎหมาย เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่า การคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นสามารถสรุปการทำงานเป็น 4 ขั้นตอนใหญ่ได้ดังนี้

1. การรับแจ้งเหตุ : การสืบสวน
2. การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
3. การสอบสวนดำเนินคดี
4. การคุ้มครองพยาน

เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น ผู้เสียหาย หรือญาติ หรือบุคคลอื่น อาจอาศัยช่องทางต่างๆ ในการแจ้งเหตุกับทางหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนในรูปแบบจดหมาย โทรศัพท หรือมาแจ้งเหตุด้วยตนเองหรือช่องทางอื่นอันเหมาะสมเพื่อร้องขอความช่วยเหลือ ซึ่งในท้ายสุดเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเป็นผู้รับแจ้งเหตุและทราบรายละเอียดข้อมูลเพื่อดำเนินการสืบสวนวางแผนจับกุม ดังนั้นในรายละเอียดจึงนำเสนอ ดังนี้

1. การรับแจ้งเหตุ การสืบสวน

การรับแจ้งเหตุเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในปัจจุบันมีหลายช่องทางให้เจ้าหน้าที่ได้รับทราบข้อมูลและไปช่วยเหลือผู้เสียหาย ไม่ว่าจะเป็นการโทรแจ้งทางหน่วยงานของตำรวจ หรือของ พม. ศูนย์ประชาบดี 1300 หรือการแจ้งทางจดหมาย ทางเว็บไซต์ หรือแจ้งด้วยตนเองกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ หรือการได้รับการประสานงานจากหน่วยงานของภาครัฐหรือมูลนิธิเอกชนเพื่อรับทราบเหตุและเข้าช่วยเหลือ เช่น สถานทูตไทยในต่างประเทศช่วยเหลือคนไทยที่ตกทุกข์ได้ยากในต่างแดนหรือผู้ที่ถูกหลอกไปต่างประเทศ เป็นต้น

ในขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจกรณีมีผู้แจ้งเหตุมีข้อสงสัยหรือทราบว่ามี การกระทำผิดฐานค้ามนุษย์ หรือผู้เสียหายต้องการความช่วยเหลือหรืออาจตกอยู่ในอันตราย ให้พาดำผู้แจ้งพบกับพนักงานสอบสวนเพื่อกล่าวโทษ และกรณีที่ผู้แจ้งไม่กล้าแสดงตน ในเบื้องต้นผู้รับแจ้งจะต้องสอบถามผู้แจ้งทราบถึงการค้ามนุษย์ได้อย่างไร และหากผู้แจ้งไม่ได้ประสบเหตุเองให้สอบถามรายละเอียดที่สามารถติดต่อกับผู้ประสบเหตุโดยตรงได้ เพื่อที่จะทราบถึงแหล่งที่จะพบผู้เสียหายได้ รวมถึงเหตุที่ทำให้ผู้แจ้งสันนิษฐานว่าผู้เสียหายนั้นต้องการความช่วยเหลือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายนั้นเท่าที่ผู้แจ้งจะบอกกล่าวได้ มีลักษณะ

จุดสังเกต รูปพรรณ เพศ จำนวนคน เพื่อที่จะสามารถระบุได้ว่าเป็นใคร ติดตามตัวได้ที่ใด อีกทั้งสภาพของการเกิดเหตุเป็นอย่างไร รายละเอียดบุคคลผู้รู้เห็นหรือเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นทั้งหมด ซึ่งจะทำให้ทราบข้อเท็จจริงว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้นหรือไม่ เมื่อใด รวมทั้งให้ทราบแนวทางหรือเบาะแสในการสืบสวนสอบสวนขยายผลต่อไป

การสืบสวน จับกุม

ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้านงานสืบสวนปราบปราม และทำการสอบสวนคดี จะต้องคำนึงถึงขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติ ที่ชัดเจน ภายใต้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนบันทึกข้อตกลงต่างๆ ที่ได้กำหนด เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เสียหาย ซึ่งการสืบสวนคดีค้ำมนุษย์นั้นต้องมีการวางแผนการทำงาน มีการจัดแบ่งกำลังเป็นชุดปฏิบัติต่างๆ ในการสืบสวน หาข่าว การไปเฝ้าติดตาม แคะรอย หรือแบ่งชุดลงพื้นที่เก็บข้อมูลรายละเอียดต่างๆ เพื่อประกอบการขอหมายจับ หรือหมายค้น หรือปะติดปะต่อเรื่องของการกระทำผิด

โดยก่อนการออกปฏิบัติการต้องมีการวางแผนทุกขั้นตอนต้องมีการทำงานแบบเป็นทีม หรือแม้แต่บางครั้งต้องอาศัยเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นร่วมทำงานด้วย และเตรียมการพิจารณาพยานหลักฐานในการขอหมายค้น หรือหมายจับ การใช้อำนาจทางกฎหมายที่จะกระทำได้ ประเมินความเสี่ยงต่างๆที่เกิดขึ้น มีการจัดกำลังเจ้าหน้าที่ออกเป็นชุดปฏิบัติการอย่างเหมาะสม และเพียงพอ เช่น ชุดจับกุมผู้ต้องสงสัย ชุดช่วยเหลือผู้เสียหาย ชุดเก็บข้อมูลพยานหลักฐาน ชุดควบคุมพื้นที่ เป็นต้น จากนั้นเข้าดำเนินการตามที่วางแผนไว้ ซึ่งการจับกุมสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง คือ ความปลอดภัยผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ การแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ออกจากผู้ต้องสงสัย และย้ายผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ไปยังสถานที่ปลอดภัย ในขณะที่เดียวกันมีเจ้าหน้าที่สามารถจับกุมผู้ต้องสงสัยและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายได้ โดยใช้กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เหมาะสม โดยจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดสิทธิต่างๆไว้อย่างเคร่งครัดซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องแนะนำตนเอง แจ้งให้ผู้ต้องสงสัยทราบถึงข้อเท็จจริงของการจับกุม การทำผิดกฎหมาย อำนาจในการจับกุม สรุปถึงหลักฐานในการจับกุม

ดังนั้น การรับแจ้งเหตุ และการสืบสวนจับกุมสามารถสรุปขั้นตอนการทำงาน คือ

1. ผู้เสียหายร้องทุกข์หรือญาติของผู้เสียหายร้องเรียนหรือ NGO พาผู้เสียหายหรือญาติมาร้องเรียนร้องทุกข์หรือเจ้าหน้าที่รัฐสืบทราบตรวจพบรีบดำเนินการช่วยเหลือทันที

2. วางแผนการจับกุมและช่วยเหลือผู้เสียหายโดยแบ่งชุดปฏิบัติการต่างๆ โดยมีทีมสหวิชาชีพร่วมทำงานด้วย

3. เข้าจับกุมผู้กระทำผิดและช่วยเหลือผู้เสียหายให้ปลอดภัยจากสถานที่เกิดเหตุ

4. การตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์และนำส่งสถานคุ้มครองฯ

2. การตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์

เมื่อช่วยเหลือผู้เสียหายได้แล้วมีการตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ โดยการสัมภาษณ์ใช้แบบตัดแยกผู้เสียหายมาเป็นแบบการประเมินสถานะของผู้เสียหาย ณ สถานที่เกิดเหตุ หรือบางครั้งอาจจะใช้สถานที่อื่นโดยมีเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมทำงานด้วย เช่น นักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องของ พม. หรือบางครั้งเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิเอกชนมาร่วมทำงานด้วย แต่บางครั้งหากเป็นคดีที่ทราบชัดแจ้งแล้วว่าเป็นการค้ำมนุษย์และเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์จึงไม่ได้ใช้แบบตัดแยกฯ จึงนำเรื่องส่งพนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป

แต่หากเป็นกองกำกับการ 3 ศสส. สตม. ทำหน้าที่ตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ที่เป็นชาวต่างชาติที่อยู่ในห้องกัก โดยการคัดกรองคนต่างด้าวที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงรอการส่งกลับที่อาจตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ โดยใช้แบบตัดแยกแบบเดียวกัน ซึ่งเมื่อพบบุคคลสงสัยว่าจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ ทางกองกำกับการ 3 จะมีหนังสือประสานงานกับกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการเรียนผู้อำนวยการสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการเรื่องขอส่งตัวบุคคลต่างด้าวที่เชื่อว่าจะตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์เพื่อรับตัวให้ความดูแลต่อไป

สำหรับขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการตัดแยกฯ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจมีแนวทางและวิธีดำเนินงานร่วมกัน ดังนี้

1. กรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง พบผู้หลบหนีเข้าเมือง และแรงงานต่างชาติไม่ว่าจะสัญชาติใด ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ได้พิจารณาเบื้องต้นก่อน กรณีที่ไม่สามารถตัดสินได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ ให้ประสานกับหน่วยงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อทำการคัดแยกเหยื่อร่วมกัน โดยมีกรมอบหมายผู้รับผิดชอบการประสานงาน คือ ในส่วนกลาง เจ้าหน้าที่งานพิทักษ์เด็ก และสตรี (พตส.ตร.) กองกำกับการ 1-9 และเจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จะประสานงานกับผู้อำนวยการสำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็ก ผู้อำนวยการสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ และผู้ปกครองสถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด (บ้านภูมิเวท) และในส่วนภูมิภาค รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดที่รับผิดชอบงานพิทักษ์เด็ก และสตรี (พตส.ตร.) จะประสานงานกับพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือหัวหน้าหน่วยงานกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

สำหรับกรณีที่ การเข้าช่วยเหลือผู้เสียหายในสถานที่เกิดเหตุ และนำไปยังสถานที่ปลอดภัย มักจะมีเจ้าหน้าที่ที่มิสหวิชาชีพเข้าดำเนินการอยู่ด้วย จึงสามารถคัดแยกผู้เสียหายได้ บางครั้งมีการคัดแยก ณ สถานที่เกิดเหตุ

2. เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือ ตม. ได้ประสานงานแจ้งไปยังหน่วยงานในพื้นที่ ให้จัดนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยาเข้าร่วมในการพิจารณาการคัดแยกร่วมกัน ซึ่งศปคม. จังหวัดมีชุดปฏิบัติการผู้รับผิดชอบในการประสานงาน มีนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เช่น ล่าม ไว้ให้พร้อมที่จะปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

3. กรณีเจ้าหน้าที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน จะจัดทำบันทึกให้ความเห็นเพิ่มเติม โดยการวินิจฉัยขั้นสุดท้ายจะเป็นดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

4. พิจารณาว่าเป็นผู้เสียหายค้ามนุษย์หรือไม่ เพื่อจำแนกผู้เสียหายออกจากบุคคลเข้าเมืองผิดกฎหมาย แยกสถานะของผู้เสียหายเพื่อการคุ้มครองดูแลโดยพิจารณาองค์ประกอบ 3 ประการคือ การกระทำ วิธีการ การแสวงหาผลประโยชน์ตามแบบตรวจสอบเบื้องต้นสำหรับคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แบบใหม่ซึ่งนิยามผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

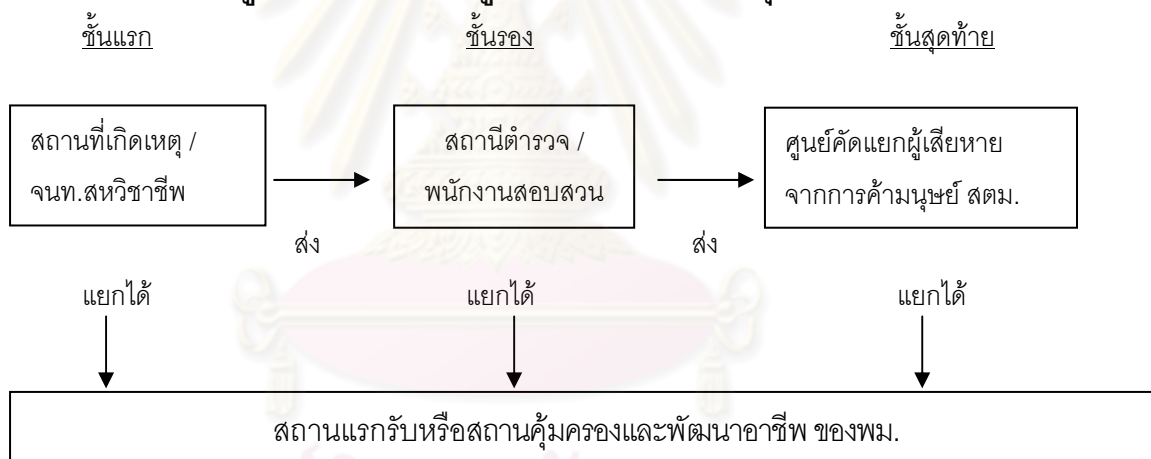
5. หากสามารถตัดแยกได้แล้ว ให้ดำเนินการคุ้มครองผู้เสียหายตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือบันทึกข้อตกลงฯ ซึ่งได้วางแนวทางดำเนินการไว้แล้ว ทั้งนี้ เมื่อให้การช่วยเหลือในเบื้องต้นแล้ว ให้ส่งต่อเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพจากหน่วยงานของ พม.

6. ถ้าหากยังไม่สามารถตัดแยกได้ สามารถดำเนินการตาม ม.29 เหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราว

7. ถ้าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ไม่ต้องดำเนินคดีกับผู้เสียหาย

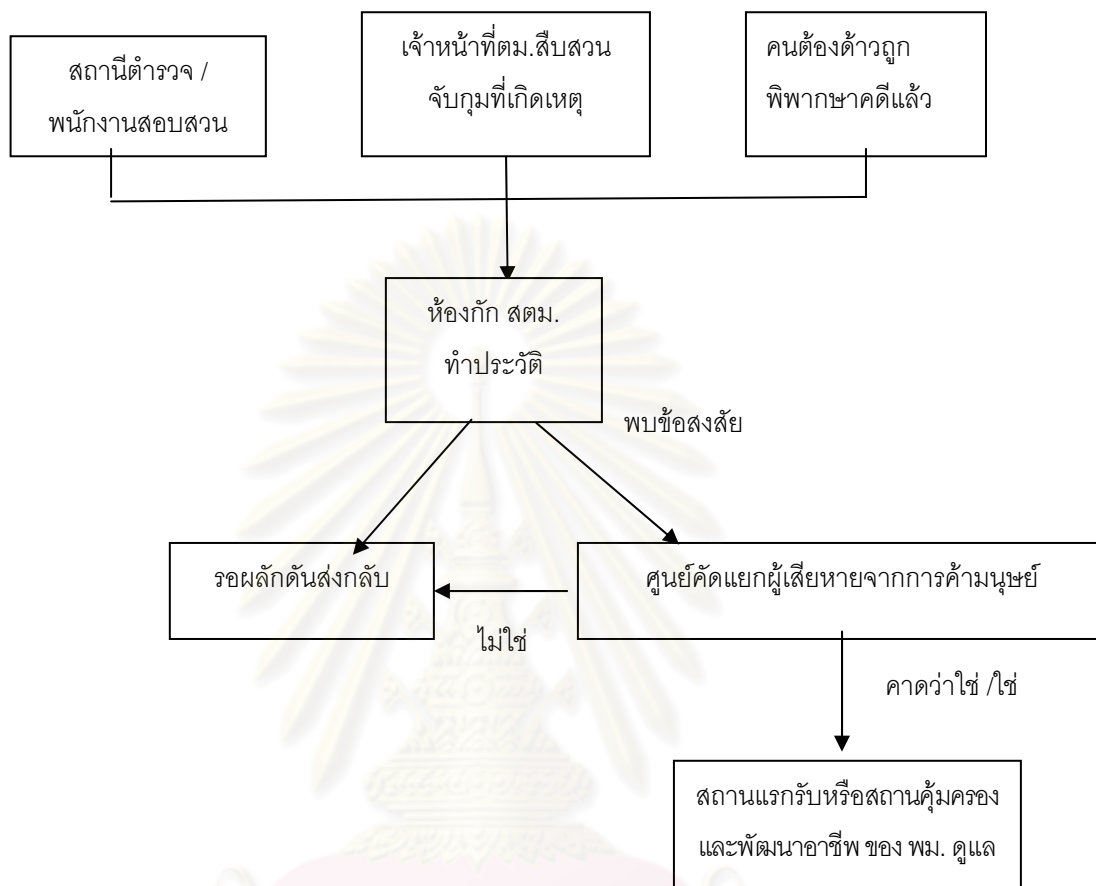
ดังที่กล่าวในข้างต้นการตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อาจสรุปได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 7 การตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ศูนย์ตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (งาน พสด.) มีเจ้าหน้าที่ทำการตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ อาจเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการกักขังในกรณีที่ถูกส่งมาให้ตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

แผนภูมิที่ 8 การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์กรณีถูกส่งไปยังห้องกัก สตม.

จากแผนภูมิในข้างต้น บุคคลที่ถูกนำมาส่งที่ห้องกัก กก.3 ศสส.สตม. นั้นมาจาก สถานีตำรวจท้องที่ ซึ่งผ่านการสอบสวนแล้วนำตัวมาส่ง หรือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตม.เข้าทำการจับกุม ในสถานที่เกิดเหตุ หรือบุคคลต้องคำพิพากษาแล้วรอกการส่งกลับ(เนรเทศ) จะเข้ามาทำประวัติ และส่วนหนึ่งจะผ่านการคัดแยกฯ โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้การสัมภาษณ์ในประเด็นตามแบบคัดแยกฯ เพื่อให้บุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับการช่วยเหลือดูแล

3. การสอบสวนดำเนินคดี

เมื่อมีการร้องทุกข์หรือการกล่าวโทษ หรือรับแจ้งเหตุว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้น หรือกำลังเกิดขึ้น และเมื่อตำรวจได้รับแจ้งแล้วต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี

การสอบสวนเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนโดยเฉพาะ และดำเนินการหลังจากมีความผิดอาญาเกิดขึ้นแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดี และเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

ในการชั้นการสอบสวนซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้น คือ การสอบสวนผู้เสียหายในการให้ข้อมูล การเป็นพยาน การชี้ตัว การทำงานของพนักงานสอบสวนจะสิ้นสุดเมื่อทำการสอบสวนเสร็จ ส่งสำนวนให้อัยการดำเนินการต่อไป

ในส่วนของ การสอบสวนคดีค้ามนุษย์นั้นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การพิสูจน์ว่าจะเป็นผู้เสียหายหรือไม่เป็นพยานหลักฐานสำคัญในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ดังนั้น การพิจารณาว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้นพิจารณาตามพ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 4 และมาตรา 6 ใจความว่า การกระทำต่อบุคคลอื่นเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ(คือการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีการผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอทาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ(การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น โดยขู่เชือดด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือโดยทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้) การบังคับตูด้วยวะเพื่อการค้าหรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม)อย่างหนึ่งอย่างใด ในลักษณะเป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวงใช้อำนาจโดยมิชอบหรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้นเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือเป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก ผู้ที่กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

ในปัจจุบันมีแบบคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งผู้วินิจฉัยที่สุตนั้นเป็นพนักงานสอบสวน ด้วยกฎหมายที่กำหนดฐานความผิดค้ามนุษย์ไว้ชัดเจนนั้น ทำให้เจ้าหน้าที่ที่มีความชัดเจนมากขึ้นกว่าในอดีตในการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เนื่องจากเมื่อก่อนยังไม่มียกกฎหมายที่ระบุความผิดไว้ชัดเจนทำให้การกำหนดสถานะผู้เสียหายว่าจะเป็นฐานะใดระหว่างผู้กระทำผิด กับผู้เสียหายนั้นมีความไม่เข้าใจที่ตรงกันและทำให้

ผู้เสียหายนั้นได้รับการปฏิบัติในรูปแบบที่แตกต่างกัน กล่าวคือ หากเป็นผู้เสียหายที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มักจะถูกดำเนินคดีในฐานะผู้กระทำผิดและถูกผลักดันออกนอกประเทศ ไม่มีการคัดแยกหรือถูกพิจารณาว่าเป็นผู้เสียหายในคดีความมนุษย์ แต่ถ้าในปัจจุบันมีการคัดแยกพิจารณาแล้วจะได้รับการดูแลตามกฎหมายกำหนดไว้

ในกรณีการรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จากต่างประเทศ อาจเป็นกรณีที่ผู้เสียหายเป็นคนสัญชาติไทย หรือมีถิ่นที่พำนักถาวรในประเทศหลังจากได้รับการช่วยเหลือจากสถานทูตไทยในต่างประเทศ หรือได้รับการติดต่อจากสถานทูตต่างประเทศในไทย กรณีมีการจับกุมการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ ซึ่งจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอัน ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กองบังคับการปราบปรามกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรี) หรือ หน่วยงานภาคเอกชน ติดต่อประสานงานรับตัวผู้เสียหายเดินทางกลับประเทศไทยและดำเนินคดีต่อนักค้ามนุษย์ในไทย จะต้องผ่านตำรวจพิธีการเข้าเมืองจากเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง โดยมีการสัมภาษณ์เบื้องต้น ตามข้อมูลที่สถานทูตต้นทางที่ส่งกลับซึ่งมีการสอบปากคำเบื้องต้นตามแบบ โดยมีรายละเอียดถาม ชื่อ นามสกุล ประวัติส่วนบุคคล วิธีการเดินทางเข้าประเทศ วันเวลา ผู้นำพา การติดต่อผู้นำพา ผู้มารับตัว ค่าใช้จ่าย ญาติพี่น้อง บุคคลที่ติดต่อได้ในไทย และต่างประเทศ เหตุที่ถูกดำเนินคดี เหตุที่ได้รับความช่วยเหลือ และเอกสารจากสถานทูต และการออก C.I. และบางกรณีที่มีคดีอยู่จะมีตำรวจปดส.จะพาไปทำการสอบสวนต่ออีกทีหนึ่ง มักจะมีเจ้าหน้าที่ของพม.มาดำเนินการสอบถามและนำตัวไปดูแลต่อภายหลังผ่านพิธีการเข้าเมืองแล้ว

การถามปากคำของพนักงานสอบสวน เพื่อให้คำให้การมีความสมบูรณ์ ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อ วัย เพศ ศาสนา สถานภาพสมรส ครอบครัว ญาติ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ สัญชาติ ศาสนา และในกรณีที่ไม่หลักฐานแสดงตน เช่น บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัว หรือมีแต่มีเหตุสงสัยว่ามีใช้บัตรประจำตัวประชาชนของผู้นั้น รวมถึงการสงสัยอายุ พนักงานสอบสวนจะตรวจสอบหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือส่งตรวจร่างกายทางการแพทย์ รวมถึงพิจารณาความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นบิดา มารดา ผู้ปกครอง พี่น้อง สามี เพื่อพิจารณาปัจจัยทางสังคม รวมถึงเป็นข้อมูลเพื่อประกอบการส่งตัวกลับภูมิลำเนาด้วยเช่นกัน

หากเป็นกรณีคนต่างชาตินั้น ต้องสืบค้นรายละเอียดถึงภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีในท้องถิ่น ชื่อผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา เพื่อนบ้านด้วย ซึ่งหากมีเอกสารประจำตัวที่สามารถยืนยันสถานภาพพลเมือง เช่น บัตรประจำตัว หนังสือเดินทาง ใบเกิด

สำเนาทะเบียนราษฎร ให้ขอสำเนาเก็บไว้เป็นหลักฐาน สำหรับส่งมอบให้แก่สถานทูตที่เกี่ยวข้อง หรือตรวจสอบเพื่อรับรองสัญชาติหรือภูมิลำเนาของบุคคลนั้นที่อ้างว่าเป็นพลเมืองของประเทศ นั้นกับสถานทูต

ขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ภาพถ่าย วีดิทัศน์ บันทึกทางการแพทย์ ผลการตรวจสุขภาพ ผลการวิเคราะห์พยาธิสภาพของแพทย์ หรือบันทึกจากผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ เพื่อยืนยันความเสียหายด้านร่างกายและจิตใจที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย ทั้งนี้เพื่อใช้สืบสวนเกี่ยวกับการถูกระงับ และค้นหาสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น ถ้าผู้เสียหายอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ พนักงานสอบสวนต้องประสานกับกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา เพื่อร่วมการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ที่มีการกำหนดให้มีการสอบสวนปากคำเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี โดยนับถึงวันที่มีการสอบสวนปากคำ ด้วยวิธีการที่แตกต่างจากการสอบสวนปากคำบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ในฐานะผู้เสียหาย หรือพยาน โดยต้องดำเนินการต่อไปนี้

- (1) ต้องแยกกระทำเป็นส่วนในสถานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก
- (2) ต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการ เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอบุคคลดังกล่าว เข้าร่วมสอบปากคำพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนสอบปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งดังกล่าวอยู่ร่วมก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวนและมีให้ถือว่าการกระทำดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย
- (3) โดยกฎหมายกำหนดให้การแจ้งนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการ เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการ
- (4) พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการสอบสวนปากคำดังกล่าวไว้เป็นพยาน อย่างไรก็ตาม พนักงานสอบสวนยังคงต้องทำสำนวนการสอบสวนโดยบันทึกคำให้การพยานเป็นลายลักษณ์อักษรไปตามปกติ เพียงแต่ต้องมีการบันทึกภาพและเสียงการสอบปากคำเป็นพยานเพิ่มเติมอีกขึ้นหนึ่งเท่านั้น

อายุของผู้เสียหาย หากไม่สามารถกำหนดอายุของผู้เสียหายได้ ไม่มีหลักฐานพิสูจน์อายุ หรือไม่ทราบอายุที่แท้จริง พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ พ.ม. ดำเนินการส่งผู้เสียหายไปตรวจหาอายุ โดยการตรวจกระดูกที่โรงพยาบาล

การแจ้งสิทธิของผู้เสียหายตามพ.ร.บ.ในข้างต้นได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นสิทธิที่ได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิดและไม่เสียค่าธรรมเนียมและสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายในมาตรา 34 ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 อีกทั้งการแจ้งสิทธิของผู้เสียหายที่พึงได้รับการคุ้มครองในแต่ละขั้นตอนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการช่วยเหลือ

ในชั้นสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนต้องแจ้งสิทธิต่างๆอันประโยชน์ต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซึ่งมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนไทยหรือคนมิได้สัญชาติไทย ดังนี้

ตารางที่ 19 สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับความช่วยเหลือเป็นค่าตอบแทนค่าชดเชยตามกฎหมาย

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ฐานะ	หมายเหตุ
พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา 2546	สนง.คุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม	พยาน	
พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา 2544	สนง.ช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม	ผู้เสียหาย	ได้รับค่าตอบแทนเมื่อคดีสิ้นสุด
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	อัยการฟ้องร่วมคดีอาญา	ผู้เสียหาย	ฟ้องทางแพ่งเรียกค่าสินไหมทดแทน
เงินทุนเพื่อฟื้นฟูและช่วยเหลือผู้ถูกกระทำจากการค้ามนุษย์	สำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ผู้เสียหาย	ในอดีตเฉพาะหญิงหรือเด็กในฐานะผู้เสียหาย
พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ 2551	กองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ผู้เสียหาย	รวมผู้เสียหายที่เป็นชาย

การไม่ดำเนินคดีกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในฐานความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ แม้ว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นพยานจะมีส่วนกระทำความผิดตามกฎหมายการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเฉพาะที่เกี่ยวกับการติดต่อ ชักชวน แนะนำตัว ติดตามหรือรับเร้าบุคคลเพื่อค้าประเวณีและการเข้าไปมีส่วนร่วมในสถานการค้าประเวณีเพื่อค้าประเวณี ความผิดฐานเข้ามา

ออกไปหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานฐานปลอมหรือใช้ซึ่งหนังสือเดินทางปลอม ตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดฐานเป็นคนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว แต่กฎหมายก็ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้เสียหายในมาตรา 41 ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

หลังจากการสอบปากคำแล้ว ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์การได้รับการดูแลในสถานแรกรับหรือสถานคุ้มครอง สถานสงเคราะห์ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้

นอกจากนี้ อาจยังมีการประชุมกลุ่มของทีมสหวิชาชีพเพื่อรับทราบข้อมูลรอบด้าน แพทย์ นักจิตวิทยาเกี่ยวกับผลกระทบด้านร่างกายและจิตใจตลอดจนแนวทางการช่วยเหลือฟื้นฟูผู้เสียหายเพื่อเป็นข้อมูลทางคดีมีการดำเนินการประเมินความเชื่อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ไม่ว่าจะเป็ประเด็นแห่งคดีหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดี เพื่อกำหนดแนวทางในการถามปากคำพยาน และใช้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากคำให้การ รวมทั้งประเมินสภาวะทางร่างกาย และจิตใจของพยานก่อนว่ามีความพร้อมจะให้การหรือไม่ หากยังไม่พร้อม ต้องให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่ NGO ดูแลประสานกับจิตแพทย์เพื่อวิเคราะห์สาเหตุ บำบัดฟื้นฟูและเตรียมความพร้อมก่อนการเข้าสู่กระบวนการสอบสวน หรือการให้การในชั้นศาล จะมีการเตรียมความพร้อมโดยมีการใช้สื่อให้เด็กเห็นและเข้าใจกระบวนการทางกฎหมาย ตั้งแต่ขั้นตอนร้องทุกข์ การสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาให้เด็กเห็นประโยชน์และความจำเป็นที่จะต้องให้การต่อพนักงานสอบสวนและศาล

การสืบพยานไว้ก่อน หากพนักงานสอบสวนประเมินแล้วเห็นว่า ผู้เสียหายที่จะเป็นพยานในคดี ต้องเดินทางกลับภูมิลำเนาในต่างประเทศโดยเร็ว หรือมีปัญหาความจำเป็นหรือติดตามตัวได้ยาก หรือ กรณีใดๆ ที่ต้องมีการสืบพยานไว้ก่อนตามพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 31 สรุปความได้ว่า ก่อนฟ้องคดีต่อศาล และเมื่อได้ความว่ามีผู้กระทำผิด แม้จะยังไม่ได้ตัวผู้ต้องหา ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พนักงานอัยการโดยตนเองหรือเมื่อได้รับคำร้องขอจากพนักงานสอบสวน จะนำผู้เสียหายมายื่นคำร้องต่อศาลรับคำร้องขอจากพนักงานสอบสวน โดยระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าได้มีการกระทำความผิดและเหตุแห่งความจำเป็นที่จะต้องมีการสืบพยานไว้โดยพลันได้

หรือตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในกรณีเด็ก ซึ่งกำหนดวิธีการคุ้มครองไว้ คือ ต้องจัดให้มีการชี้ตัวในสถานที่ที่เหมาะสม และสามารถจะป้องกันมิให้ผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยาน และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ พนักงานอัยการ และบุคคลที่เด็กร้องขอเข้าร่วมด้วย และหากคนใดไม่สามารถเข้าร่วมได้ ก็ให้นำมาตรา 133 ทวิ วรรคห้า มาบังคับใช้ ใจความว่า ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง ซึ่งมีเหตุอันสมควรก็อาจจัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหาไปโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งดังที่กล่าวร่วมด้วยได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรบกวนผู้อื่นไว้ในสำนวนสอบสวนและถือว่าการชี้ตัวผู้ต้องหาดังกล่าวได้กระทำโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

การชี้ที่เกิดเหตุ

พนักงานสอบสวนการรวบรวมพยานหลักฐาน จัดทำแผนที่เกิดเหตุ เพื่อทราบสถานที่เกิดเหตุ นายจ้าง ผู้กระทำผิด หรือเป็นการขยายผลเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานดังกล่าว โดยมีการคุ้มครองผู้เสียหาย มีการปกปิดหน้าตา และ ซึ่งมีนักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่อื่นที่ดูแลพาผู้เสียหายไปยังสถานที่เกิดเหตุ

การคุ้มครองความเป็นส่วนตัว การไม่เปิดเผยข้อมูลไม่ว่าโดยสื่อสารสนเทศประเภทใดที่ทำให้บุคคลอื่นรู้จัก ชื่อตัว ชื่อสกุลหรือบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย รวมไปถึงข้อมูลส่วนตัวของผู้เสียหายและครอบครัวของผู้เสียหาย ซึ่งข้อมูลดังกล่าวต้องเป็นความลับ หากมีการเปิดเผยก็มีการกำหนดโทษไว้

การอนุญาตให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์พำนักอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เนื่องจากในปัจจุบันผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หากเป็นคนต่างด้าว จะได้รับยกเว้นไม่ถูกดำเนินคดีต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด และการดูแลอยู่ในสถานคุ้มครองชั่วคราว อีกทั้งได้รับการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวแต่ในการปฏิบัติงานทางสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในเรื่องดังกล่าวเพียงไม่ส่งกลับบุคคลดังกล่าวแต่มีแนวทางการให้ผู้เสียหายพำนักอยู่ในประเทศในฐานะผู้เสียหาย เพื่อต่อสู้คดี

ดังนั้น การดำเนินคดีสอบสวนสามารถสรุปขั้นตอนการทำงาน คือ

1. เมื่อมีการคัดแยกไม่ดำเนินคดีแก่ผู้เสียหายแม้จะเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ใช้เอกสารปลอมเดินทาง ผ่านเข้าเมืองหรือออกเมืองโดยถูกนำไปค้า เป็นคนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือค้าประเวณี

2. สอบปากคำเบื้องต้น ให้พนักงานสอบสวนประสานแจ้ง กรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ หรือองค์กรเอกชน ให้จัดหาหรือประสานให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์การทำงาน ด้านสตรีและเด็ก ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และจิตแพทย์แล้วแต่กรณี เข้าร่วมฟัง การสอบปากคำเบื้องต้น

กรณีเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ ให้แจ้งพนักงานอัยการ เข้าร่วม ในการถามปากค่านั้นด้วย (ป.วิอาญา ม.133 ทวิ)

3. แจ้งสิทธิต่างๆที่จะได้รับความช่วยเหลือขององค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน สิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ สิทธิของผู้เสียหายที่พึงได้รับการคุ้มครองในแต่ละขั้นตอนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการช่วยเหลือ เช่น การได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย สิทธิทางแพ่ง การฟ้องคดีเรื่องละเมิด เรียกค่าสินไหม ทดแทน การจัดหาล่ามที่มีความชำนาญในระหว่างดำเนินคดีรวมถึงการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับ กระบวนการพิจารณาคดีของศาล การได้รับการชดเชยและการบำบัดฟื้นฟูที่เป็นไปตามกฎหมายกรม คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม(ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองพยาน พ.ศ.2546 พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544)

4. ไม่ดำเนินคดีกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในฐานความเกี่ยวกับการกระทำ ผิดค้ามนุษย์

5. หากมีความจำเป็นต้องสืบพยานไว้ก่อน ให้ประสานงานกับพนักงาน อัยการ เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลให้มีการสืบพยานไว้ก่อน ตามม.31 แห่งพ.ร.บ.มาตรการป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยทันที

6. หลังสอบปากคำผู้เสียหาย ส่งตัวไปยังสถานแรกรักหรือสถาน สงเคราะห์ของกรมพัฒนาฯหรือสถานสงเคราะห์ของเอกชน ที่กรมพัฒนาฯรับรองเพื่อเป็นการคุ้มครอง บำบัดรักษา และเป็นพยานในคดีค้ามนุษย์

4. การคุ้มครองพยาน

เจ้าหน้าที่ตำรวจตามการอนุมัติของผู้บังคับบัญชาหรือได้รับการประสานมอบหมายจากสำนักงานคุ้มครองพยานในการดูแลคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และครอบครัวผู้เสียหายให้ปลอดภัยจากการแก้แค้นจากผู้ค้ามนุษย์และจะต้องดูแลความเป็นส่วนตัว ตามสิทธิในการได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยจากการแก้แค้นจากผู้ค้ามนุษย์ โดยได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองพยาน ไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการดำเนินคดี ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและคำนึงถึงความปลอดภัยของบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายด้วย ตามพ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ซึ่งรับรองสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญาให้ได้รับการคุ้มครองและค่าตอบแทนที่จำเป็นจากรัฐ

การคุ้มครองพยานในชั้นสอบสวน ต้องร้องขอไปที่กรมคุ้มครองสิทธิฯ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับการประสานมอบหมายจากสำนักงานคุ้มครองพยานในการดูแลคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายและครอบครัวผู้เสียหายให้ปลอดภัยจากการแก้แค้นจากผู้ค้ามนุษย์ โดยใช้กำลังพลของตำรวจ อาจจะเป็นตำรวจหน่วยอื่นก็ได้แล้วแต่ การคุ้มครองพยานนั้นมีการกำหนดระยะเวลาทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรมคุ้มครองสิทธิฯ เป็นผู้กำหนดระยะเวลา เจ้าหน้าที่ชุดคุ้มครองพยานการคุ้มครองนั้นอาจขอให้มีการย้ายที่อยู่ หรือมีการเปลี่ยนชื่อ ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องทำหนังสือไปยังกรมคุ้มครองสิทธิฯ โดยมีหนังสือร้องขอการคุ้มครองจากผู้เสียหายไปด้วย

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถคุ้มครองพยานในคดีอาญา ซึ่งต้องเป็นคดีอาญาที่พยานน่าจะไม่ได้รับความปลอดภัยซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจะให้ความคุ้มครองคดีอาญาที่มีอัตราโทษตามที่กำหนดหรือคดีอาญาที่เห็นว่าพยานอาจจะไม่ได้รับความปลอดภัยและ ผบช. หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเห็นสมควรให้คุ้มครองปลอดภัย โดยมีคำร้องขอรับการคุ้มครองพยานให้ทำเป็นหนังสือตามที่กำหนดไว้ โดยผู้มีอำนาจอนุมัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญานั้นต้องมีการรายงานตามลำดับชั้นและกำหนดระยะเวลาในการคุ้มครอง โดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่ให้ความคุ้มครองพยาน ซึ่งรายละเอียดขั้นตอนตามที่ทางตร.มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติในการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ดังนี้

1. คดีอาญาที่พยานน่าจะไม่ได้รับความปลอดภัยซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจะให้ความคุ้มครองได้แก่

1.1 คดีอาญาที่มีอัตราโทษอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

1.2 คดีอาญาที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปผู้กระทำผิดหลักผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัยเป็นผู้มีอิทธิพลเกี่ยวกับคดีอาญาที่กำหนดไว้

1.3 คดีอาญาที่เห็นว่าพยานอาจจะไม่ได้รับความปลอดภัยและ ผบ.ช. หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเห็นสมควรให้คุ้มครองปลอดภัย

2. คำร้องขอรับการคุ้มครองพยานให้ทำเป็นหนังสือตามที่กำหนดไว้

3. ผู้มีอำนาจอนุมัติการคุ้มครองพยาน

3.1 พยานในคดีอาญาตามข้อ 1.1 และข้อ 1.2 ให้พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนหรือสอบสวนคดีอาญา รายงานขออนุมัติตามลำดับชั้นถึงผบก. หรือผู้รักษาราชการแทนเป็นผู้อนุมัติการคุ้มครองเป็นระยะเวลาไม่เกิน 7 วัน สำหรับข้อ 1.3 ให้รับรายงานและขออนุมัติการคุ้มครองพยานต่อผบ.ช. โดยเร็ว

3.2 หากมีความจำเป็นจะคุ้มครองพยานเกินกว่า 7 วัน ให้ผบก. หรือผู้รักษาราชการแทนเป็นผู้อนุมัติ

3.3 หากมีความจำเป็นต้องให้ความคุ้มครองพยานเกินกว่าข้อ 3.2 ให้ผบ.ช. หรือผู้รักษาราชการแทนผู้รักษาราชการแทนเป็นผู้อนุมัติได้ไม่เกิน 60 วันหากต้องให้ความคุ้มครองเกินกว่า 60 วันให้ขออนุมัติต่อ ผบ.ตร. หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

3.4 กรณีต้องให้ความคุ้มครองพยานตามม. 8 แห่งพ.ร.บ. คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ให้ดำเนินการตามข้อ 3.1-3.3 ไปพลางก่อน แล้วให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบรายงานตามลำดับชั้นถึง ตร. เพื่อขออนุมัติต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

3.5 ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนเพื่อการคุ้มครองพยานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการขออนุมัติให้ความคุ้มครองต่อผู้มีอำนาจทางโทรศัพท์ โทรสาร หรือเครื่องมือสื่อสารอื่นใดก็ได้ แล้วรายงานเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจอนุมัติ

4. เมื่อผู้มีอำนาจอนุมัติตามข้อ 3 ให้พนักงานผู้รับผิดชอบแจ้งให้ผู้รับการคุ้มครองทราบโดยเร็วและรีบดำเนินการคุ้มครองทันที

5. ผู้มีหน้าที่ให้ความคุ้มครองพยาน

5.1 .ให้หัวหน้าสถานีตำรวจที่รับผิดชอบคดีอาญาที่มีการร้องขอให้ความคุ้มครองจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจไปให้ความคุ้มครอง ณ สถานที่พยานอยู่หรือสถานที่อื่นใดที่เห็นสมควร

5.2 หากกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เพียงพอในการคุ้มครองพยานให้รายงานเหตุผลและความจำเป็นให้ผู้บังคับบัญชาทราบและให้ผู้บังคับบัญชาใช้ดุลยพินิจในการจัด

เจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อคุ้มครองพยานดังกล่าวหรืออาจร้องขอต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อ
ดำเนินการตามข้อ 5.4

5.3 กรณีที่หน่วยงานที่ต้องให้คุ้มครองพยานไม่ได้เป็นสถานีตำรวจ ให้
หัวหน้าหน่วยงานพิจารณาจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจภายในหน่วยงานตนเองไปคุ้มครองพยาน

5.4 กรณีหน่วยงานอื่นนอกสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติร้องขอให้ ตร.
คุ้มครองพยานหรือให้ตร.เป็นผู้พิจารณามอบหมายหน่วยงานให้ความคุ้มครองพยานจะสั่งให้
หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดเป็นหน่วยกลางสำหรับทำหน้าที่คุ้มครองพยานก็ได้

การคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และบุคคลใน
ครอบครัว ทั้งก่อน ขณะ และหลังการดำเนินคดี นั้นพ.ม.หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นผู้พิจารณา
ระยะเวลาในการคุ้มครอง ว่าสิ้นสุดเมื่อใด รูปแบบการคุ้มครองเป็นเช่นไร ต้องใช้มาตรการพิเศษ
หรือไม่ มีการย้ายที่อยู่ หรือเปลี่ยนชื่อ หรือประการอื่นที่ปกปิดไว้ โดยผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
ที่จะให้การหรือเบิกความเป็นพยานจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยาน
ในคดีอาญา แล้วแต่ว่าได้รับร้องขอไปที่ใด (ม.36)

ซึ่งมาตรการที่ใช้ในการคุ้มครองพยานตามพ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา
พ.ศ. 2546 ได้กำหนดไว้ 2 มาตรการคือ มาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยาน และ มาตรการ
พิเศษในการคุ้มครองพยาน ซึ่งคดีค้ามนุษย์มักใช้มาตรการพิเศษที่ใช้วิธีการคุ้มครองที่เข้มงวด
เป็นพิเศษไปจากมาตรการทั่วไป โดยเมื่อปรากฏชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าพยานจะไม่ได้รับ
ความปลอดภัย พยานหรือบุคคลอื่นใดประการสำคัญตัวพยานเองต้องให้ความยินยอมด้วย
วิธีการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ ได้แก่ การย้ายที่อยู่หรือจัดที่พักอันเหมาะสม
การจ่ายค่าเลี้ยงชีพที่สมควรแก่พยาน การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการ
เปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และหลักฐานที่สามารถระบุพยาน รวมทั้ง การดำเนินการเพื่อกลับคืนสู่
ฐานะเดิมตามคำขอของพยานด้วย การให้มีอาชีพหรือการศึกษาอบรม เพื่อให้พยานสามารถ
ดำรงชีพอยู่ได้ตามที่เหมาะสม การดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลา
ที่จำเป็น หรือ การดำเนินการอื่นใดให้พยานได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับความคุ้มครองตามที่
สมควร ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวถือเป็นความลับและห้ามมิให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดเผย ข้อมูล

ดังที่กล่าวไว้ในข้างต้นกระบวนการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดย
เจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นอาศัยอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดไว้ จากกรณีศึกษาทำให้ทราบว่า
เจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ละนายมีอำนาจหน้าที่ซึ่งแตกต่างกันตามตำแหน่ง เช่นเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ปฏิบัติงานฝ่ายสืบสวน จะรับผิดชอบในการรับแจ้งเหตุ การสืบสวนหาข้อมูล ขยายผลจนจับกุมตัวผู้กระทำผิด และเข้าช่วยเหลือผู้เสียหายฯ บางกรณีมีการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ณ สถานที่เกิดเหตุ โดยมีการใช้แบบคัดแยกฯ หลังจากนั้นเมื่อทำการคัดแยกแล้วเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน หรือบางกรณีพบในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้คัดแยกเช่นกัน ซึ่งพนักงานสอบสวนถือเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่มีอำนาจในการสอบสวนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จะทำการสอบสวนโดยอาศัยป.วิ.อาญา เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานส่งสำนวนให้อัยการพิจารณาสั่งฟ้องคดี เพื่อเข้าสู่ศาล ระหว่างนี้อาจต้องมีการคุ้มครองพยานซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเช่นกัน

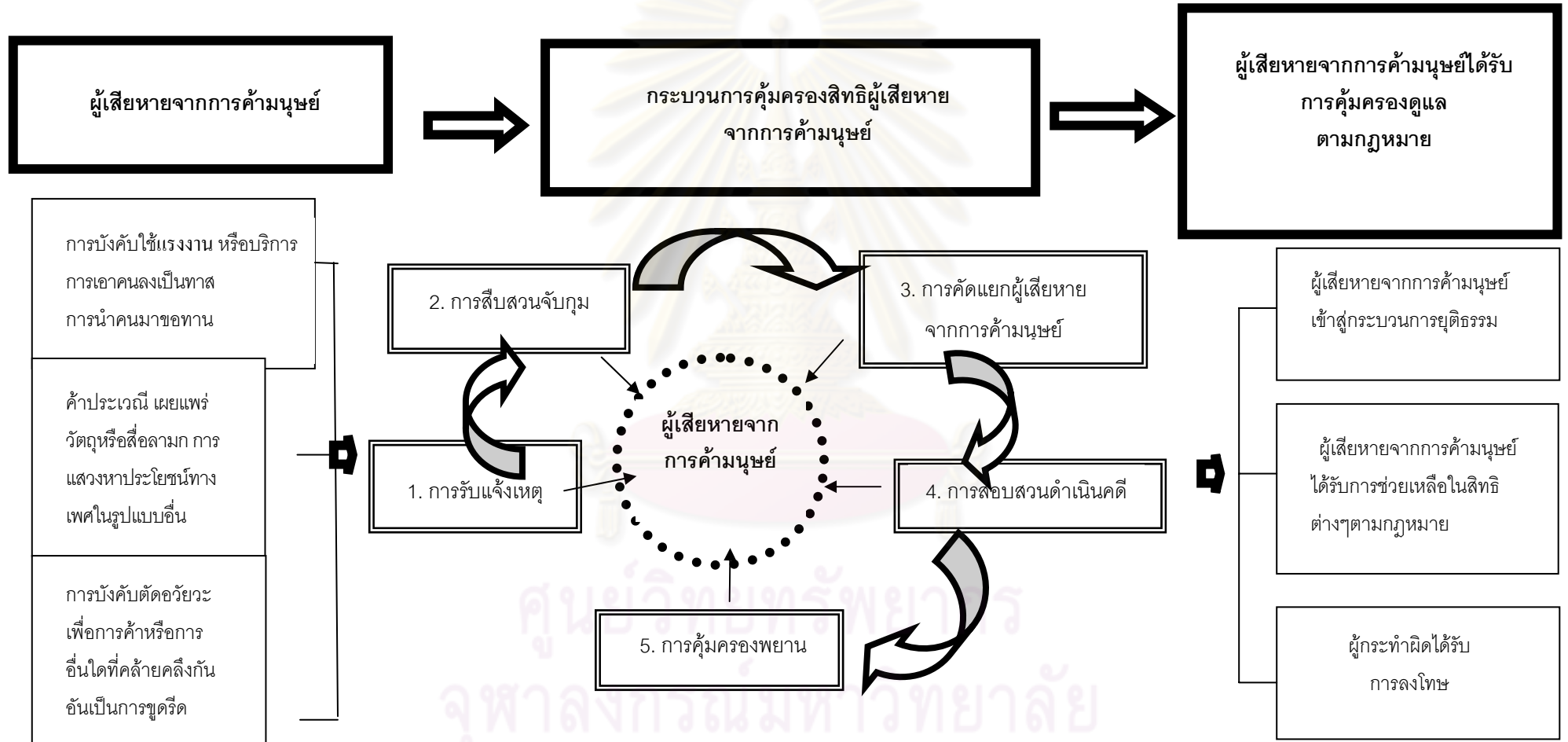
ดังที่กล่าวมาทั้งหมดย่อมต้องกระทำตามสิทธิของผู้เสียหายที่ควรจะได้รับตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 9 สรุปกระบวนการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ปัญหาอุปสรรคของการคุ้มครองผู้เสียหายค้ำมนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

จากการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกรณีศึกษาเจ้าหน้าที่ตำรวจในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์พบปัญหาอุปสรรคของการคุ้มครองผู้เสียหายค้ำมนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถสรุปผลวิเคราะห์ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคกระบวนการคุ้มครองผู้เสียหายค้ำมนุษย์ของกรณีศึกษา

หัวข้อ	การปฏิบัติงาน	ปัญหาอุปสรรค
ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ	เจ้าหน้าที่ตำรวจในช่วงแรกมีการจัดการอบรมเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์	1.ไม่สนใจศึกษาความรู้ใหม่ 2.ขาดการอบรม 3.ตำรวจบางท่านไม่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในการทำคดีค้ำมนุษย์
การรับแจ้งเหตุ การสืบสวน		
ช่องทางรับแจ้งเหตุ	ทางโทรศัพท์ ทางอินเทอร์เน็ต จดหมาย รับแจ้งเหตุที่ทำการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ 24 ชั่วโมง	ไม่รับแจ้งเหตุอ้างว่าไม่มีอำนาจ แต่ในปัจจุบันมีการดำเนินคดีครอบคลุม
การสืบสวนหาข้อมูล	เมื่อได้รับแจ้งเหตุเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการลงพื้นที่หาข้อมูล	บางครั้งต้องออกค่าใช้จ่ายเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ เช่น การปลอมตัว เข้าในแหล่งข่าว ยานพาหนะ คำน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น
การสืบสวนขยายผล	มีการเชื่อมโยงคดีการขยายผลถึงตัวผู้ปลงการใหญ่และกันตัวผู้กระทำผิด บางคนที่ให้ข้อมูลเป็นพยานในชั้นศาล	มิติการทำงานประสานความร่วมมือกับระหว่างประเทศในคดีค้ำมนุษย์มีน้อย ต้องมีการสืบสวนสอบสวนแบบข้ามชาติ เพื่อขยายผล แต่ขาดการเชื่อมโยงข้อมูล และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ
การวางแผนการจับกุม	การวางแผนซึ่งมีทีมสหวิชาชีพร่วมทำงานโดยมีการจัดแบ่งชุดปฏิบัติการต่างๆ อย่างรอบคอบถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมาย เช่น หมายค้น หมายจับ	การทำงานเป็นทีมสหวิชาชีพยังมีไม่มากและบางครั้งข้อมูลความลับถูกเปิดเผย

หัวข้อ	การปฏิบัติงาน	ปัญหาอุปสรรค
การช่วยเหลือผู้เสียหายให้ปลอดภัยจากสถานที่เกิดเหตุและจับกุมผู้กระทำผิด	เน้นความปลอดภัยของผู้เสียหาย และสามารถจับกุมผู้ร้ายได้ ซึ่งมีชุดปฏิบัติการแบ่งหน้าที่ต่างๆ	1. อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ต้องสนธิกำลังทั้งภาครัฐและเอกชน 2. ไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่เนื่องจากผู้มีอิทธิพลในกระบวนการยุติธรรมร้องขอ
การคัดแยกผู้เสียหายค้ำมนุษย์		
มีการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์	เมื่อช่วยเหลือผู้เสียหายแล้วมีการคัดแยกโดยการสัมภาษณ์ใช้แบบคัดแยกผู้เสียหายฯ และทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	1. ข้อจำกัดทางภาษาผู้เสียหาย 2. ตำรวจไม่ทันผู้ต้องหาขณะคัดแยกฯ 3. จนท. NGO บางครั้งทำงานเกินหน้าที่
เจ้าหน้าที่ตำรวจพบผู้หลบหนีเข้าเมืองต้องทำการคัดแยกฯ และประสานงาน พม.	เจ้าหน้าที่ตำรวจพบผู้หลบหนีเข้าเมืองต้องทำการสอบสวนเพื่อคัดแยกฯ หากเป็นผู้เสียหายต้องประสานงาน พม. เพื่อเข้าการคุ้มครองและหากไม่ใช่ต้องดำเนินคดีแล้วส่งให้ สตม. ดำเนินการ	1. ข้อจำกัดทางภาษาบางครั้งตำรวจไม่ได้มีการคัดแยกฯ จึงให้ สตม. ดำเนินการผลักดัน ส่งกลับ 2. การประสานงานระหว่างหน่วยงานในเวลาค่าคืนไม่สะดวก
หากไม่สามารถคัดแยกได้ อาจจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองชั่วคราว	เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการตาม ม.29 โดยประสานงาน พม. จัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราว	1. ไม่สามารถการคัดแยกผู้เสียหายฯ เนื่องจากมีข้อจำกัด เช่น ภาษา คำให้การเป็นเท็จต่อเจ้าหน้าที่ 2. การคุ้มครองชั่วคราวบางกรณียังไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากสถานที่ ค่าใช้จ่ายในการดูแล ยังไม่พบว่าหน่วยงานใดเป็นเจ้าภาพรับผิดชอบ
การดำเนินคดีสอบสวน		
การแจ้งสิทธิของผู้เสียหายในการได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิด	ในโอกาสแรกพนักงานสอบสวนต้องสิทธิสิทธิของผู้เสียหายในการได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิด	1. บางครั้งพนักงานสอบสวนไม่ได้แจ้งสิทธิแก่ผู้เสียหายฯ 2. พนักงานสอบสวน สตม. ไม่มีอำนาจ ในการสอบสวนแต่เว้นคดีที่มีความเกี่ยวเนื่องกับความผิดตามพ.ร.บ.คนเข้าเมืองฯ

หัวข้อ	การปฏิบัติงาน	ปัญหาอุปสรรค
<p>การสอบปากคำ หากเป็นเด็กต้องปฏิบัติตาม ป.วิ.อาญา ม.133 ทวิ</p>	<p>การสอบปากคำ หากเป็นเด็กต้องปฏิบัติตามป.วิ.อาญา ม.133 ทวิ ในสถานที่ที่เหมาะสม การบันทึกภาพและเสียง และเจ้าหน้าที่ร่วมการสอบสวน บางครั้งมีการสอบสวนนอกสถานที่และผู้เสียหายได้รับการเตรียมความพร้อมจากนักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่ NGO</p>	<p>1.มีการสอบสวนก่อนแล้วอัปเดตที่หลัง 2.หลักฐานในสำนวนไม่ครบ 3.บางครั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจมีส่วนรู้เห็นเรื่องค้ำมนุษย์ 4.ทัศนคติไม่ดีต่อการทำคดีเด็กคิดว่าเป็นเรื่องยุ่งยากมีความยากลำบาก ต้องจัดการหลายอย่าง 5.การโยกย้ายตำแหน่งของตำรวจ บางครั้งทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินคดีหรือผู้รับผิดชอบคนใหม่ไม่ได้รับทราบแต่ต้นทำให้ต้องใช้เวลานานมากขึ้น 6.การกดดันจากเจ้าหน้าที่ NGO จนกระทบต่อการทำงานของตำรวจ</p>
<p>ไม่ดำเนินคดีกับผู้เสียหาย</p>	<p>ไม่ดำเนินคดีกับผู้เสียหายในฐานความผิดเกี่ยวกับการกระทำผิดค้ำมนุษย์</p>	<p>ในอดีตมักมีการตั้งหาดำเนินคดีกับผู้เสียหายที่เข้าเมืองหรือทำงาน ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย</p>
<p>การสืบพยานล่วงหน้า</p>	<p>หากมีความจำเป็นต้องสืบพยานไว้ก่อนให้ประสานงานกับพนักงานอัยการ เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลให้มีการสืบพยานไว้ก่อน ตามม.31 แห่งพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551</p>	<p>มักจะไม่ใช่ขอสืบพยานไว้ก่อน</p>
<p>การคุ้มครองพยาน</p>		
<p>การได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยตามกฎหมายคุ้มครองพยานและบุคคลในครอบครัวก่อน ขณะ หรือ หลังการดำเนินคดี</p>	<p>เจ้าหน้าที่ตำรวจคุ้มครองความปลอดภัยโดยขออนุมัติจากผู้บังคับบัญชา หรือ ดำเนินตามผู้เสียหายร้องขอหรือประสานงานกับสนง.คุ้มครองพยาน เป็นผู้กำหนดระยะเวลา รูปแบบมาตรการคุ้มครอง ซึ่งจะมอบให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้คุ้มครองพยาน</p>	<p>ต้องคำนึงถึงความยินยอมของผู้เสียหายในการให้ความคุ้มครองของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย</p>

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "การคุ้มครองสิทธิเบื้องต้นตามกฎหมายของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดหน่วยงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรีและการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ระดับความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ กระบวนการและแนวปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จากกรณีศึกษา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาเอกสาร แบบทดสอบ และการสัมภาษณ์เจาะลึก ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจในหน่วยงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรีและการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งการศึกษาเชิงปริมาณโดยใช้แบบทดสอบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปดส.) ในส่วนกองกำกับ และกลุ่มงานสอบสวน จำนวน 90 คน และในสังกัดสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) ในส่วนของศูนย์สืบสวนสอบสวน จำนวน 53 คน รวมจำนวน 143 คน อีกทั้งได้สัมภาษณ์เจาะลึกกรณีศึกษาเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สหวิชาชีพและผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์รวม 17 คน ผลการศึกษาดังนี้

ผู้ตอบแบบทดสอบส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัด ปดส. คิดเป็นร้อยละ 62.94 และทั้ง 2 หน่วยงานเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจชายมากกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจหญิง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับชั้นประทวน มีระยะเวลาในการทำงานเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ได้ไม่นาน เนื่องจากในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลนี้เป็นช่วงที่หน่วยงานมีการปรับกำลังพลตามโครงสร้างใหม่ จึงมีเจ้าหน้าที่เข้ารับตำแหน่งใหม่ค่อนข้างมาก อีกทั้งไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ คิดเป็นร้อยละ 72 และไม่เคยมีประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คิดเป็น ร้อยละ 78.3 และหากมีประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 32.3

ความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

จำนวนผู้ตอบแบบทดสอบจำนวนทั้งสิ้น 143 คน มีคะแนนสูงสุด 34 คะแนน คะแนนต่ำสุด 17 คะแนน ซึ่ง คะแนนเฉลี่ย 24.98 โดยมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.141 ซึ่งกลุ่มผู้ตอบแบบทดสอบมีความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 70 โดยสรุปแยกประเด็นได้ดังนี้

ความรู้ด้านการนิยามการค้ามนุษย์ตามกฎหมาย

พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจของกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับนิยามการค้ามนุษย์ตามกฎหมายอยู่ในระดับมาก ส่วนใหญ่มีความเข้าใจที่ถูกต้องว่าการค้ามนุษย์ไม่ใช่เป็นการกระทำต่อผู้หญิงหรือเด็กเท่านั้น การบังคับให้เด็กทำงานบนเรือประมงถือเป็นการค้ามนุษย์ หรือ ตัวอย่าง นายเขียวให้ด.ช. ป็อบขายบริการทางเพศโดยขออนุญาตจากผู้ปกครองแล้วถือเป็นการค้ามนุษย์ นอกจากนี้มีความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์กับการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เช่นเดียวกับความเข้าใจเกี่ยวกับการค้าประเวณีหรือการให้บริการทางเพศอาจจะไม่ใช่เป็นการค้ามนุษย์ แต่ยังคงขาดความรู้เกี่ยวกับการแสวงประโยชน์ของการค้ามนุษย์ในรูปแบบอื่นเช่น การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุสื่อลามกเช่น คลิปโป๊ในโทรศัพท์ มือถือ วิดีโอคลิป โดยใช้เด็กวัยรุ่นเป็นผู้แสดง แล้วนำไปจำหน่ายถือเป็นการแสวงประโยชน์โดยมิชอบถือเป็นการค้ามนุษย์

ความรู้ด้านการรับแจ้งเหตุ สืบสวนคดีการค้ามนุษย์

พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจของกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการสืบสวนคดีค้ามนุษย์ว่ามีการรับแจ้งเหตุหรือพบเหตุต้องสงสัยมีการค้ามนุษย์เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องดำเนินการสืบสวน โดยมีซักช้า ในบางกรณีมีการวางแผนการจับกุม ร่วมกับทีมสหวิชาชีพก่อนการเข้าจับกุมผู้กระทำผิดและช่วยเหลือผู้เสียหายให้ปลอดภัยจากสถานที่เกิดเหตุ แต่ความรู้เกี่ยวกับอำนาจการตรวจค้นในเวลากลางคืนเพื่อค้นหาพยานหลักฐาน การช่วยเหลือผู้เสียหายหรือการจับกุมนั้น ยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนซึ่งอาจเป็นเพราะกฎหมายใหม่เนื่องจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามป.วิอาญาที่ต้องขอหมายค้นหรือหมายจับจากศาลก่อน และยังคงขาดความรู้เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับเจ้าหน้าที่สหวิชาชีพ อีกทั้งยังเห็นว่าผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายเป็นประการแรกมากกว่าจะพิจารณาว่าเป็นผู้เสียหายหรือไม่

ความรู้การตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจของกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งทราบดีว่าต้องมีการตัดแยกผู้เสียหายร่วมกับนักสังคมสงเคราะห์หรือ

นักจิตวิทยา แต่ยังไม่เข้าใจถึงหลักเกณฑ์ในการคัดแยกว่ามีหลักการพิจารณาอยู่ 3 ประการ คือ การกระทำ วิธีการและการแสวงประโยชน์ รวมถึงขั้นตอนการพิจารณา หรือผู้วินิจฉัยชี้ขาดสถานะของผู้เสียหาย รวมถึงการคุ้มครองชั่วคราวสำหรับการแสวงหาข้อเท็จจริงน่าเชื่อว่าตกเป็น ผู้เสียหายซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีอำนาจก็ เพียงแต่คุ้มครองชั่วคราวได้ในเวลาอันจำกัดเท่านั้น

ความรู้การสอบสวนดำเนินคดีคุ้มครอง

พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจของกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการสอบสวนคดีคุ้มครอง ทราบดีว่าผู้เสียหายจากการคุ้มครองมีสิทธิตามกฎหมายอย่างไรบ้าง เช่นสิทธิของผู้เสียหายที่ต้องได้รับความช่วยเหลือในเรื่องที่พัก อาหาร การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ การชดเชยตามกฎหมายตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และกรณีผู้เสียหายเป็นเด็กหรือหญิง ได้รับการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจและการฝึกอาชีพจากสถานแรกรับ สถานคุ้มครอง และพนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทน อันเนื่องมาจากการกระทำผิดฐานคุ้มครอง และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย แต่การทำงานตามอำนาจหน้าที่ในชั้นการสอบสวนนั้นยังขาดความรู้ อาจเพราะผู้ตอบแบบทดสอบที่เป็นพนักงานสอบสวนมีจำนวนเพียงกลุ่มเท่านั้น ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจท่านอื่นทราบเพียงสิทธิของผู้เสียหาย เช่น

การไม่ดำเนินคดีทางอาญาในความผิดหลบหนีเข้าเมือง ปลอมเอกสาร การเดินทางหรือใช้เอกสารเดินทางปลอม การค้าประเวณีหรือทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตแก่ผู้เสียหาย ไม่ว่าจะผู้เสียหายจะให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีกับผู้คุ้มครองหรือไม่ก็ตาม เจ้าหน้าที่ก็ต้องไม่ดำเนินคดีตามที่กฎหมายกำหนดไว้

ความยินยอมของผู้เสียหายในการพักอยู่ในสถานคุ้มครองเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจสอบปากคำเสร็จแล้วจะนำผู้เสียหายส่งยังสถานคุ้มครองภายใน 24 ชั่วโมงเพื่อการบำบัดรักษา และเป็นพยานในคดีคุ้มครอง ซึ่งบางกรณีผู้เสียหายเป็นคนไทยต้องการพักอยู่กับครอบครัว ไม่ประสงค์จะพักอยู่ในสถานคุ้มครอง

เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีอำนาจหน้าที่เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนที่สูญเสียไปจากการกระทำผิดฐานคุ้มครอง แต่เป็นหน้าที่ของอัยการซึ่งจะดำเนินการพร้อมกับการส่งสำนวนฟ้องผู้กระทำผิดคุ้มครอง

ความรู้การคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจของกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นพยานในคดี ทราบว่าผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยในฐานะพยานและยังได้รับค่าตอบแทนที่สมควรจำเป็นจากรัฐโดยการให้มาตรการคุ้มครองพิเศษเพื่อความปลอดภัย เช่น การเปลี่ยนชื่อสกุล ที่พักของผู้เสียหายฯ เป็นต้น และระยะเวลาการคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายฯและครอบครัวที่ไม่ใช่เฉพาะเวลาที่เป็นพยานในระหว่างการพิจารณาคดีอาญาเท่านั้น แต่ยังขาดความรู้เกี่ยวกับความยินยอมของผู้เสียหายฯว่าเป็นสิ่งสำคัญในการคุ้มครองความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่สามารถคุ้มครองความปลอดภัยในฐานะพยานได้ ซึ่งหากไม่ได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายฯ เพราะการดำเนินการต่างๆ ที่กระทบถึงสิทธิส่วนบุคคล ควรต้องได้รับความยินยอมก่อน แม้การคุ้มครองความปลอดภัยเป็นสิ่งที่ดีสำหรับพยาน แต่หากขาดความยินยอมจากผู้เสียหายฯก็ไม่อาจทำเช่นนั้นได้

ความรู้การพำนักอยู่ในประเทศ และการส่งกลับภูมิลำเนา

พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจของกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายฯในการพำนักอยู่ในประเทศ และการส่งกลับภูมิลำเนา เป็นอย่างดี ว่าผู้เสียหายฯสามารถพำนักอยู่ในประเทศเป็นการชั่วคราว ขึ้นอยู่กับความเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดี การบำบัดฟื้นฟู หรือเหตุผลทางมนุษยธรรมและพึงได้รับการส่งกลับประเทศถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาโดยคำนึงถึงความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้นั้น เว้นแต่จะมีถิ่นที่อยู่ถาวรในราชอาณาจักร

จากการศึกษาการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในรายละเอียดแต่ละขั้นตอน เจ้าหน้าที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ไม่ว่านิยามของคำว่าการค้ามนุษย์ สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมถึงความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติหน้าที่ถูกต้อง และไปเป็นตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ตลอดจนการทำงานในลักษณะที่สหวิชาชีพ มีการประสานงานที่ดีทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น หน่วยงานในสังกัด สตช. พม. ปปง. อัยการ ศาล แพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักกฎหมาย เป็นต้น และเมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น ผู้เสียหายหรือญาติ หรือบุคคลอื่นอาจอาศัยช่องทางต่างๆ ในการแจ้งเหตุ กับทางหน่วยงานภาครัฐ หรือภาคเอกชน ในรูปแบบจดหมาย โทรศัพท มาแจ้งเหตุด้วยตนเอง หรือช่องทางอื่นอันเหมาะสมเพื่อร้องขอความช่วยเหลือ ซึ่งในท้ายสุด เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเป็นผู้รับแจ้งเหตุและทราบรายละเอียดข้อมูลเพื่อดำเนินการสืบสวนวางแผนจับกุม

ซึ่งสามารถสรุปการทำงานเป็น 4 ขั้นตอนใหญ่ได้ดังนี้

1. การรับแจ้งเหตุ : การสืบสวน

เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีความเข้าใจเรื่องการค้ามนุษย์ สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในการได้รับความช่วยเหลือ ในขั้นเริ่มเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งรับแจ้งเหตุโดยตรงจากผู้เสียหายที่เข้ามาขอความช่วยเหลือ หรือบุคคลอื่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน แล้วสืบสวนปราบปรามการค้ามนุษย์

2. การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หลังจากเข้าช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ที่สถานที่เกิดเหตุ หรือพบบุคคลต้องสงสัยในห้องพักของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จะต้องทำการคัดแยกผู้เสียหายฯ ซึ่งมีแบบคัดแยกเป็นแนวการทำงาน

3. การสอบสวนดำเนินคดี โดยการสอบสวนหาข้อเท็จจริงจากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ผู้ต้องหาในคดีหรือพยานในคดี โดยกระทำตามสิทธิของผู้เสียหายฯ มีการแจ้งสิทธิต่างๆ ไม่ว่าสิทธิในการได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิด การไม่ดำเนินคดีทางอาญาในความผิดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งอาศัยแนวการทำงานตามกฎหมายที่คุ้มครองอื่น ตามป.วิอาญา หรือตามบันทึกข้อตกลงฯ ในการสอบสวนผู้เสียหายที่เป็นเด็กหรือหญิง เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการปฏิบัติอย่างดีที่สุด จนนำตัวผู้กระทำมารับโทษตามกฎหมายและผู้เสียหายฯ ได้รับการดูแล ชดเชยตามสิทธิต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดรับรองไว้

4. การคุ้มครองพยาน เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับการประสานมอบหมายจากสำนักงานคุ้มครองพยานในการดูแลคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และครอบครัวผู้เสียหายให้ปลอดภัยจากการแก้แค้นจากผู้ค้ามนุษย์และจะต้องดูแลความเป็นส่วนตัว

ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายได้กำหนดไว้ในแต่ละขั้นตอนจะต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้เสียหายตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนประกอบกันด้วย

1. สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือโดยได้รับการคัดแยกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย และพนักงานสอบสวนแจ้งการแจ้งสิทธิของผู้เสียหายที่พึงได้รับการคุ้มครองในแต่ละขั้นตอนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการช่วยเหลือ

2. สิทธิที่จะไม่ถูกดำเนินคดีทางอาญาในความผิดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความผิดฐานค้ามนุษย์ ได้แก่

ความผิดฐานเข้ามาออกไปหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

ความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานฐานปลอมหรือใช้ซึ่งหนังสือเดินทางปลอม ตามประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการติดต่อ ชักชวน แนะนำตัว ติดตามหรือรับเรี่ยรายบุคคลเพื่อค้าประเวณีและการเข้าไปมั่วสุมในสถานการณการค้าประเวณีเพื่อค้าประเวณี

ความผิดฐานเป็นคนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว

3. สิทธิในการได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิด โดยการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์โดยพนักงานอัยการจะเรียกค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหายและไม่เสียค่าธรรมเนียม

4. สิทธิในการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว โดยห้ามสาธารณชนเปิดเผยข้อมูลไม่ว่าโดยสื่อสารสนเทศประเภทใดที่ทำให้บุคคลอื่นรู้จัก ชื่อตัว ชื่อสกุลหรือบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย รวมถึงข้อมูลส่วนตัวของผู้เสียหายและครอบครัวของผู้เสียหาย

5. สิทธิในการได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยจากการแก้แค้นจากผู้ค้ามนุษย์ โดยได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองพยานไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการดำเนินคดี และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและคำนึงถึงความปลอดภัยของบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายด้วย

6. สิทธิในการพำนักอาศัยอยู่ในประเทศ โดยผู้เสียหายได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราวและได้รับอนุญาตให้ทำงานเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เพื่อการบำบัดฟื้นฟู การเรียกร้องสิทธิของผู้เสียหาย หรือเพื่อเหตุผลทางมนุษยธรรม

7. สิทธิที่จะได้รับการส่งกลับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาโดยการดำเนินการ ส่งตัวผู้เสียหายกลับคืนสู่ประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนา เว้นแต่ผู้เสียหายจะมีถิ่นที่อยู่เป็นการถาวรในราชอาณาจักร

อภิปรายผลการวิจัย

การค้ำมนุษย์เป็นปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญในระดับสากล ซึ่งสถานการณ์การค้ำมนุษย์นับวันทวีความรุนแรงเนื่องด้วยปัจจัยทางกายภาพและทางเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศไทยอยู่ในสถานะของประเทศต้นทาง ทางผ่านและปลายทางสำหรับมีผู้คนนับล้านคนต้องถูกแสวงหาประโยชน์และถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนได้รับความเสียหายทั้งร่างกายและจิตใจ ความสูญเสียเกิดขึ้นมิได้เฉพาะกับตัวผู้เสียหายเท่านั้นบุคคลรอบข้างชุมชน และสังคม ได้รับผลกระทบเช่นกัน

ความหมายการค้ำมนุษย์ในประเทศไทยสอดคล้องกับพิธีสารว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะต่อสตรีและเด็ก บทบัญญัติเพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000 ซึ่งกำหนดอยู่ในพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ.2551 ให้ความหมายที่ชัดเจนต่อการกระทำผิดฐานค้ำมนุษย์ รวมถึงรูปแบบการแสวงหาประโยชน์ไว้ว่า ผู้ใด เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ข้อฉลุลอกหลวงใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้นเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือเป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็กเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้าประเวณีการผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอทาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้าหรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ทุกคนจะได้รับการคุ้มครอง ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสัญชาติที่ตกเป็นผู้เสียหายตามกฎหมายของไทย

ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ หรือเหยื่อค้ำมนุษย์เป็นเหยื่ออาชญากรรมประเภทหนึ่งซึ่งพิจารณาตามความหมายเหยื่ออาชญากรรมของปุระชัย เปี่ยมสมบุญณ์ ได้กล่าวไว้คือ ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำผิด ซึ่งมีได้หมายความถึง ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้น แต่ยังไม่รวมถึงผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบจากการเสียหายด้วย อีกทั้ง Han Von Hentig จัดประเภทของเหยื่ออาชญากรรม โดยกล่าวถึง ผู้เยาว์ ผู้หญิง พวกที่อพยพมาจากที่อื่นๆ พวกชนกลุ่มน้อยเป็นเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Stephen Schafer ว่าเหยื่อที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ เช่น เด็ก ผู้หญิง หรือเหยื่อที่มีความอ่อนแอทางสังคมที่อยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ เช่น คนกลุ่มน้อยนั้นเป็นเหยื่ออาชญากรรม ดังกรณีศึกษาของ ลิต้าเป็นผู้เยาว์ อายุ 13 ปี ชาวกัมพูชาเข้ามาทำงานในเมืองไทย และถูกแสวงหาประโยชน์จากนายจ้างต้องตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ ซึ่งเธอมีสถานภาพ

การเข้าเมืองที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งในอดีตสถานภาพการเข้าเมืองเป็นหนึ่งในการพิจารณาว่าเป็นผู้เสียหายหรือไม่ ซึ่งเหยื่อค้ามนุษย์หรือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้นมีลักษณะพิเศษเป็นผู้ถูกกระทำจากนักค้ามนุษย์ แต่ในขณะเดียวกันนั้นเหยื่อเป็นผู้กระทำความผิดทางกฎหมายอื่นด้วย หรือบางครั้งมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย กล่าวคือ เป็นผู้กระทำผิดแต่ตกเป็นเหยื่อซ้อน แม้ว่าเหยื่อค้ามนุษย์ จะกระทำความผิดต่างๆ ไม่ว่าจะการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย หรือ การเดินทางโดยใช้เอกสารปลอม หรือ การค้าประเวณี สถานะของเหยื่ออาจดูไม่แตกต่างจากผู้กระทำความผิด แต่หากพิจารณาลักษณะความผิดทางอาญาของเหยื่อโดยอาศัยศีลธรรมเป็นสิ่งพิจารณาจะเห็นได้ว่าการกระทำของนักค้ามนุษย์เป็นความผิดทางอาญาแบบความผิดในตัวเอง (*mala in se*) มีการแสวงประโยชน์จากมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งแตกต่างกับเหยื่อตรงที่ความผิดของเหยื่อเพราะกฎหมายห้ามไว้ (*mala prohibita*) เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่านักค้ามนุษย์เป็นบุคคลที่ควรนำตัวมาดำเนินคดี มิใช่ นำเหยื่อมาลงโทษซึ่งไม่เป็นการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ได้แต่อย่างใด ดังนั้น เหยื่อหรือผู้เสียหายควรได้รับการคุ้มครอง ปัจจุบันมีกฎหมายมารับรองสิทธิแล้วตามสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นถือเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายเบื้องต้นตามที่กฎหมายกำหนดไว้อันสอดคล้องกับองค์การสหประชาชาติที่มีแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม (Rights of Victim) ในปี ค.ศ. 1985 ประกาศรับรองสิทธิของผู้เสียหาย ในคดีอาญา หรือเหยื่ออาชญากรรม โดยได้ประกาศปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเหยื่ออาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบ ได้รับรองสิทธิต่างๆ ของเหยื่อหรือผู้เสียหาย โดยได้กำหนดหลักการที่เจ้าหน้าที่พึงปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญา ปฏิญญานี้มีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ คือ ผู้เสียหายในคดีอาญา และเหยื่ออาชญากรรมจะต้องได้รับการยอมรับและได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ประกาศฉบับนี้ได้กำหนดมาตรฐาน 4 ประการที่ตอบสนองความต้องการของเหยื่ออาชญากรรม คือ

ประการที่ 1 การเข้าถึงและการได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการสืบสวนหาข้อมูลเข้าช่วยเหลือผู้เสียหาย แล้วนำผู้เสียหายเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยพนักงานสอบสวน สอบถามหาข้อเท็จจริง รวบรวมพยานหลักฐาน ตลอดจนการแจ้งเกี่ยวกับสิทธิต่างๆ ของผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายทราบถึงบทบาท เวลาและการดำเนินการในคดีของผู้เสียหาย จัดให้มีการช่วยเหลือผู้เสียหายตลอดกระบวนการทางกฎหมาย ซึ่งอาศัยกฎหมายที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะการใช้มาตรการในการปกป้องสิทธิส่วนบุคคลของผู้เสียหาย และความปลอดภัยของผู้เสียหายรวมถึงบุคคลในครอบครัวจากการขู่เข็ญหรือแก๊งค์

ประกาศที่ 2 การแก้ไขเยียวยาจากผู้กระทำผิดโดยการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำผิดฐานค้ำมนุษย์ ในกฎหมายได้กำหนดไว้ ผู้กระทำต้องรับผิดชอบในการกระทำของเขาควรชดใช้แก้ไขด้วยความเหมาะสมและยุติธรรมต่อผู้เสียหาย และครอบครัว การแก้ไขให้กลับสู่สภาพเดิมเช่นว่านี้รวมถึงค่าเสียหายจากการได้รับบาดเจ็บ หรือความสูญเสียที่ได้รับ โดยในชั้นของพนักงานสอบสวนมีการแจ้งสิทธิของผู้เสียหายฯ ทำให้ผู้เสียหายทราบว่าตนมีสิทธิอย่างไรบ้าง แต่การดำเนินการในเรื่องดังกล่าว พนักงานสอบสวนไม่สามารถยื่นฟ้องให้ได้แต่เป็นอำนาจของพนักงานอัยการในการจะเรียกค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหายและไม่เสียค่าธรรมเนียม โดยยื่นไปพร้อมกับการฟ้องคดีอาญา

ประกาศที่ 3 การชดใช้ความเสียหายโดยรัฐ ซึ่งตามกฎหมายผู้เสียหายได้รับการชดเชยตามพ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ของสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งมีการกำหนดการจ่ายค่าตอบแทนหรือค่าทดแทนให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย หรือการทำให้เสียสุขภาพทางกายและทางจิตอันเป็นผลจากการกระทำผิดอาญา อีกทั้งมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการป้องกันปราบปรามการค้ำมนุษย์และการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ด้วย

ประกาศที่ 4 การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายเพื่อให้กลับสู่สภาพปกติ มีหน่วยงานเข้ามาดำเนินการ มีชื่อเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือนักสังคมสงเคราะห์เท่านั้น ซึ่งผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือทางกายและใจ มีการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ การบำบัดทางจิตใจ ตลอดจนการอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรูปแบบการทำงานในเชิงสหวิชาชีพ มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ แพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือ

กฎหมายที่บังคับใช้ของประเทศไทยในพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ.2551 นอกจากกำหนดความหมายที่ชัดเจนต่อการกระทำผิดฐานค้ำมนุษย์ดังที่กล่าวไว้ในข้างต้นแล้ว ยังเป็นข้อพิจารณาในการกำหนดความชัดเจนในเรื่องการค้ำมนุษย์ซึ่งจากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ การกระทำ วิธีการ และวัตถุประสงค์ของการแสวงประโยชน์ นำไปสู่การกำหนดแบบคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดสถานะของผู้เสียหาย อีกทั้งในกฎหมายนี้ยังให้ความสำคัญกับผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ กำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสียหายบนฐานสิทธิมนุษยชนเป็นไปตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่ต้องเคารพและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายทุกคนตามมาตรฐาน โดยไม่เลือกปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีแนวทางหรือได้ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนใน

การปฏิบัติต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้แก่ การปฏิบัติที่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายมีสิทธิที่จะติดต่อกับองค์กรเอกชนหรือหน่วยงานอื่นที่ให้ความช่วยเหลือ และได้รับความคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายและพยาน ในระยะเวลาก่อน ระหว่างและหลังการดำเนินคดีทางกฎหมาย โดยใช้มาตรการที่จะคุ้มครอง ห้ามมิให้มีการเปิดเผยชื่อผู้เสียหาย นำประวัติของผู้เสียหายเผยแพร่ต่อสาธารณะ ทั้งนี้ผู้เสียหายได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิเกี่ยวกับสิทธิและกระบวนการทางกฎหมาย เพื่อเรียกร้องค่าสินไหม ค่าชดเชยความเสียหายและค่าฟื้นฟูบำบัดสภาพร่างกายและจิตใจ ตลอดจนไม่ถูกจับกุม หรือฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้เสียหายในข้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในความผิดการเข้าเมืองผิดกฎหมาย (และไม่มีใบอนุญาตทำงาน) การค้าประเวณี หรือการใช้เอกสารเดินทางที่ปลอมแปลง และต้องไม่กักตัวผู้เสียหายไว้ในสถานกักกัน ไม่ว่าเวลาใด ทั้งก่อน ระหว่างและหลังการดำเนินคดีทางกฎหมาย ซึ่งในห้วงกักของ สตม. มีศูนย์คัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไว้ คัดแยกและส่งตัวให้ พม. ช่วยเหลือต่อไป การให้ความช่วยเหลือด้านสุขภาพและอื่นๆ ในการดำเนินคดีมีการจัดหาล่ามแปลภาษาให้แก่ผู้เสียหายโดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรเอกชนในระหว่างพักอาศัยในสถานภาพตามกฎหมายผู้เสียหายได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศเป็นการชั่วคราว (รวมทั้งสิทธิในการทำงาน) ในระหว่างรอการดำเนินคดี โดยมีที่พักอาศัยที่เหมาะสมและปลอดภัย ได้รับความช่วยเหลือ บริการด้านสุขภาพและสังคมทุกประเภทที่เป็นบริการของรัฐ บริการให้คำปรึกษา ด้านกฎหมายและอื่นๆโอกาสในการประกอบอาชีพ การศึกษา และฝึกอบรม การดำเนินคดีที่เป็นการลับและการชดเชยความเสียหายผู้เสียหายมีสิทธิที่จะได้รับเงินค่าสินไหมอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (รวมทั้งค่าจ้างที่ติดค้าง) และได้รับการชดเชยความเสียหายและการฟื้นฟูสภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และเศรษฐกิจ ทั้งนี้ต้องเป็นสิ่งที่เหมาะสมสอดคล้องกับการเรียกร้องเงินค่าเสียหาย รวมทั้งค่าสินไหม ค่าชดเชยความเสียหายและการฟื้นฟูสภาพร่างกายจิตใจผู้เสียหาย การส่งกลับและการคืนสู่สังคมการช่วยเหลือและสนับสนุนการคืนสู่สังคมแก่ผู้เสียหายกลับไปยังประเทศหรือชุมชนเดิมของตน โดยการประสานงานระหว่างองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนหน่วยงานระหว่างประเทศผ่านกลไกต่างๆ ซึ่งการประสานงานการส่งตัวนั้นคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายด้วย

ดังที่กล่าวในข้างต้น พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสียหายบนฐานสิทธิมนุษยชน และได้กำหนดสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซึ่งสามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

1. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมในเรื่องอาหาร ที่พัก การบำบัดฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจ การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย และพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแจ้งสิทธิของ

ผู้เสียหายที่พึงได้รับการคุ้มครองในแต่ละขั้นตอนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการช่วยเหลือ ตลอดจนสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์โดยให้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความแตกต่างทางเพศ อายุ สัญชาติวัฒนธรรมของผู้เสียหาย

2. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะไม่ถูกดำเนินคดีทางอาญาในความผิดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความผิดฐานค้ามนุษย์

3. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิด โดยการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์โดยพนักงานอัยการจะเรียกค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหายและไม่เสียค่าธรรมเนียม

4. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว โดยห้ามสาธารณชนเปิดเผยข้อมูลไม่ว่าโดยสื่อสารสนเทศประเภทใดที่ทำให้บุคคลอื่นรู้จัก ชื่อตัว ชื่อสกุล หรือบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย รวมไปถึงข้อมูลส่วนตัวของผู้เสียหายและครอบครัวของผู้เสียหายโดยมีการกำหนดบทลงโทษทางอาญาไว้

5. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยจากการแก้แค้นจากผู้ค้ามนุษย์ โดยได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองพยาน ไม่ว่าจะก่อน ขณะ หรือ หลังการดำเนินคดี และค่าตอบแทนที่จำเป็นสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและคำนึงถึงความปลอดภัยของบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายด้วย ซึ่งมีวิธีการคุ้มครองพยานมีความแตกต่างกันไปเช่น การให้พยานเปลี่ยนชื่อ นามสกุล การย้ายที่อยู่ การเปลี่ยนอาชีพ รวมทั้งปกปิดชื่อ ข้อมูลที่เป็นความลับ เพื่อหลีกเลี่ยงการติดตามจากการแก้แค้น

6. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถการพำนักอาศัยอยู่ในประเทศ โดยผู้เสียหายได้รับการผ่อนผันให้ผู้เสียหายนั้นอยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว และได้รับอนุญาตให้ทำงานเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายได้

7. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะได้รับการส่งกลับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนา โดยการดำเนินการส่งตัวผู้เสียหายกลับคืนสู่ประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาให้คำนึงถึงความปลอดภัย และสวัสดิภาพของผู้นั้น เว้นแต่ผู้เสียหายจะมีถิ่นที่อยู่เป็นการถาวรในราชอาณาจักร

8. กำหนดให้มีกองทุนไว้ในพ.ร.บ. นี้เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์และการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

จะพบว่า พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และแนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสียหายบนฐานสิทธิมนุษยชนสอดคล้องตามประกาศปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเหยื่ออาชญากรรม

(Rights of Victim) ในปี ค.ศ. 1985 ที่มีลักษณะเป็นไปทางทิศเดียวกัน คือเน้นการคุ้มครองผู้เสียหายทั้งกายและใจ การเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมผู้เสียหายได้รับการชดเชยความเสียหายจากผู้กระทำผิด และค่าตอบแทนทดแทนจากรัฐ จวบจนการคืนกลับสู่สังคม

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในปัจจุบันได้คำนึงถึงสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา มีการปฏิบัติตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คำนึงถึงสิทธิของผู้เสียหายฯ ซึ่งดังที่กล่าวมามีกลไกสำคัญผลักดันให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องทำงาน เช่นนั้นเนื่องจากมีกฎหมายเปิดช่องให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งที่ผ่านมาในอดีตมีบทเรียนที่สำคัญคือ การดำเนินคดีกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่ตำรวจมักจะอ้างว่าผู้เสียหายเป็นผู้กระทำผิด หรือแม้ว่ามีบันทึกข้อตกลงก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจก็เลือกจะที่ไม่ดำเนินคดีไม่สนใจบันทึกดังกล่าว อ้างว่ามีใช้กฎหมาย หรือ แม้แต่ผู้เสียหายที่เป็นผู้ชาย การช่วยเหลือดำเนินคดีนั้นก็มิข้อจำกัด แต่ในปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายการค้ามนุษย์แล้ว ทำให้ผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองมากขึ้น อีกทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ความสนใจมากขึ้นเพราะเป็นกฎหมายให้อำนาจหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถนำมาบังคับใช้ได้

นอกจากนี้ในด้านการปราบปรามผู้กระทำผิด เจ้าหน้าที่ตำรวจอาศัยอำนาจตามกฎหมายอาญาและในพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 ซึ่งได้กำหนดบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ โดยมีการกำหนดโทษในชั้นเตรียมการไว้ตลอดจนการให้อำนาจเจ้าพนักงานมากขึ้นเพื่อสะดวกแก่การปฏิบัติหน้าที่ซึ่งต้องอาศัยความรวดเร็วและการเข้าถึงข้อมูลในการสืบสวนจับกุม การมีอำนาจเรียกดูข้อมูลเพื่อหาพยานหลักฐาน อำนาจในการตรวจค้นในเวลากลางคืน หรือกำหนดโทษสำหรับผู้ขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หรือเปิดเผยข้อมูลของผู้เสียหายไว้ด้วย

อีกทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจยังสามารถช่วยเหลือผู้เสียหายจากการถูกแสวงประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ อย่างครอบคลุมที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ซึ่งรูปแบบการค้ามนุษย์ต่างๆ ที่พบเช่น การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอทาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ นอกจากนี้ยังรวมถึงการบังคับตัวด้วยเพื่อการค้า แม้ว่าการดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะยังไม่ค่อยพบการค้ามนุษย์ในรูปแบบนี้ก็ตาม ซึ่งรูปแบบการค้ามนุษย์ที่ผู้วิจัยมักพบจากกรณีศึกษาทั้งผู้เสียหาย การดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจและการทำงานของเจ้าหน้าที่สหวิชาชีพ คือ การบังคับค้าประเวณี และการบังคับใช้แรงงาน

การปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มีการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของหลายหน่วยเพื่อให้มีการร่วมกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ ตำรวจมีหน้าที่โดยตรงต่อการปฏิบัติงานเชิงป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมโดยหน้าที่ แต่การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยบทบาทแล้วมีความสำคัญก็จริง แต่ไม่สามารถดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพได้เพียงลำพัง หากต้องทำงานเป็นทีมเชิงบูรณาการจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องหรือทีมสหวิชาชีพ เข้าร่วมทำงานด้วย เช่นในบางครั้งแม้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าช่วยเหลือผู้เสียหายจากสถานที่เกิดเหตุ แล้วบางกรณีต้องมีการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องดำเนินการร่วมกับบุคลากรด้านสังคมสงเคราะห์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการเข้าร่วมสอบปากคำเบื้องต้น โดยมีเครื่องมือในการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์กับผู้กระทำผิด แต่บางกรณีพนักงานสอบสวนจะไม่ได้ใช้เนื่องจากในการสอบสวนจะทราบข้อเท็จจริงแล้วเข้าข่ายเป็นผู้เสียหายหรือไม่ ที่พบการใช้บันทึกการสัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้นจะอยู่ในขั้นการสืบสวนจับกุม ก่อนส่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป และในส่วนคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ภายใต้งานพิทักษ์เด็ก สตรี เยาวชนและการค้ามนุษย์ ศูนย์สืบสวนสอบสวน สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมีการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นชาวต่างชาติที่ลักลอบหนีเข้าเมือง

ในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์พบว่า มีเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอันได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ นักกฎหมาย อัยการ ศาล หรือเจ้าหน้าที่ สหวิชาชีพอันได้แก่ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศซึ่งร่วมกันดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ในกระบวนการต่างๆทำงานกันในลักษณะรูปแบบ สหวิชาชีพ การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในขั้นตอนการดำเนินคดีและการคุ้มครองผู้เสียหายมีความเกี่ยวข้องกันในทางปฏิบัติงานมีบันทึกข้อตกลงภายในประเทศและระหว่างประเทศ เป็นแนวทางการทำงานในทีมสหวิชาชีพ ระหว่างหน่วยงานทั้งในประเทศและระหว่างประเทศไว้ด้วย

ขั้นตอนในการดำเนินคดีการค้ามนุษย์ไม่ว่า การแจ้งความ การสอบปากคำ การสืบสวนสอบสวน การสืบพยานในชั้นศาล และการดำเนินการภายหลังจากที่มีและไม่มีพินัยกรรม มีการทำงานเป็นรูปแบบสหวิชาชีพ ต้องมีกลุ่มวิชาชีพสังคมสงเคราะห์เข้ามาทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เสียหายทั้งทางร่างกาย จิตใจ และความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนกฎหมาย และขั้นตอนการดำเนินคดีต่างๆ ด้วยบรรยากาศที่เป็นมิตรและไม่มีการละเมิดสิทธิของผู้เสียหาย ตลอดจนการดูแลผู้เสียหายหลังจากการดำเนินคดีซึ่งจะทำให้ได้รับความร่วมมือจากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่กำหนดไว้ซึ่งหน้าที่หลักของบทบาทเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ การสืบสวนสอบสวน การช่วยเหลือผู้เสียหายและจับกุมผู้กระทำผิดมารับโทษ แต่ในส่วนของการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นอยู่ในกรอบของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ ซึ่งจะแสดงบทบาทอยู่ใน 4 ขั้นตอนอันได้แก่ การรับแจ้งเหตุสืบสวน การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การสอบสวนดำเนินคดี และการคุ้มครองพยาน ในแต่ละขั้นตอนมีแนวทางการทำงานกำหนดไว้ในกฎหมายหรือบันทึกข้อตกลงอย่างค่อนข้างชัดเจน รายละเอียดดังนี้

1. การรับแจ้งเหตุ : การสืบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีความเข้าใจเรื่องการค้ามนุษย์ สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในการให้ความช่วยเหลือ เป็นการนำผู้เสียหายเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจรับแจ้งเหตุได้โดยตรงจากผู้เสียหาย หรือบุคคลอื่น หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน แล้วสืบสวนหาข้อเท็จจริง ซึ่งหากการรับแจ้งเหตุ มีช่องทางที่สะดวกหลากหลาย ประชาชนสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ง่าย จะทำให้ได้รับทราบหรือแหล่งข้อมูลที่ดีจากประชาชนที่ให้ความร่วมมือคอยเฝ้าระวัง ประชาชนจะได้รับความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ทันทั่วถึงและเจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินคดีได้สำเร็จ นอกจากนี้การสืบสวน ต้องมีการขยายผลเชื่อมโยงเครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติ หรือองค์การอาชญากรรมทั้งระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศโดยใช้เทคนิควิธี อุปกรณ์ทันสมัยสนับสนุนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินงานสืบสวนปราบปราม จะต้องคำนึงถึงขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนภายใต้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนบันทึกข้อตกลงต่างๆ ที่ได้กำหนด การสืบสวนคดีค้ามนุษย์นั้นต้องมีการวางแผนการทำงานทุกขั้นตอน มีการทำงานแบบเป็นทีมจัดแบ่งกำลังเป็นชุดปฏิบัติการอย่างเหมาะสมและเพียงพอลงพื้นที่เก็บข้อมูลรายละเอียดต่างๆ เตรียมหาพยานหลักฐานในการขอหมายค้น หรือหมายจับ การใช้อำนาจทางกฎหมายที่จะกระทำได้ ประเมินความเสี่ยงต่างๆ ที่เกิดขึ้น สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง คือ ความปลอดภัยผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ออกจากผู้ต้องสงสัย และย้ายผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไปยังสถานที่ปลอดภัย ในขณะเดียวกันมีเจ้าหน้าที่ที่สามารถจับกุมผู้ต้องสงสัยและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายได้

2. การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เมื่อช่วยเหลือผู้เสียหายได้แล้วมีการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยการสัมภาษณ์ใช้แบบคัดแยกผู้เสียหายมาเป็นแบบการประเมินสถานะของผู้เสียหาย ณ สถานที่เกิดเหตุ หรือบางครั้งอาจจะใช้สถานที่อื่นโดยมีเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมทำงานด้วย เช่นนักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องของ พม. หรือบางครั้งเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิเอกชนมาร่วมทำงานด้วย แต่บางครั้งหากเป็น

คดีที่ทราบชัดเจนแล้วว่าเป็นการค้ำมนุษย์และเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์จึงไม่ได้ใช้แบบคัดแยกฯ จึงนำเรื่องส่งพนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป โดยมีหลักพิจารณาว่าเป็นผู้เสียหายค้ำมนุษย์ พิจารณาองค์ประกอบ 3 ประการคือ การกระทำ วิธีการ การแสวงหาผลประโยชน์ตามแบบ ตรวจสอบเบื้องต้นสำหรับคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์แบบใหม่ซึ่งนิยามผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์พบว่า ถ้าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ำมนุษย์ไม่ต้องดำเนินคดีกับผู้เสียหาย ในส่วนของศูนย์คัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ สตม.มีเจ้าหน้าที่คัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ ที่เป็นชาวต่างชาติที่อยู่ในห้องกักโดยการคัดกรองคนต่างด้าวที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงรอการส่งกลับที่อาจตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ โดยใช้แบบคัดแยกแบบเดียวกัน ซึ่งเมื่อพบบุคคลสงสัยว่าจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ จะประสานงานกับ พม. ขอส่งตัวบุคคลต่างด้าวที่เชื่อว่าตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์เพื่อรับตัวให้ความดูแลต่อไป

3. การสอบสวนดำเนินคดี โดยการสอบสวนหาข้อเท็จจริงจากผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ ผู้ต้องหาในคดีหรือพยานในคดี โดยกระทำตามสิทธิของผู้เสียหายฯ ซึ่งอาศัยแนวการทำงานตามกฎหมาย ตามป.วิอาญา หรือตามบันทึกข้อตกลงฯต่างๆ เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการปฏิบัติอย่างดีที่สุด จนนำตัวผู้กระทำมารับโทษตามกฎหมายและผู้เสียหายฯได้รับการดูแลชดเชยตามสิทธิต่างๆที่กฎหมายกำหนดรับรองไว้ ในการขึ้นการสอบสวนซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับ ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์นั้น คือ การสอบสวนผู้เสียหายในการให้ข้อมูล การเป็นพยาน การชี้ตัวการทำงาน of พนักงานสอบสวนจะสิ้นสุดเมื่อทำการสอบสวนเสร็จ ส่งสำนวนให้อัยการดำเนินการต่อไป หากผู้เสียหายอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ พนักงานสอบสวนต้องสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ด้วยวิธีการที่แตกต่างจากการสอบสวนปากคำบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ในฐานะผู้เสียหาย หรือพยาน ต้องมีการแจ้งสิทธิของผู้เสียหายตามพ.ร.บ.ในข้างต้นได้ กำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำ ความผิดฐานค้ำมนุษย์ ซึ่งเป็นสิทธิที่ได้รับการชดเชย ความเสียหายโดยผู้กระทำผิดและไม่เสียค่าธรรมเนียมและสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายในมาตรา 34 ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 อีกทั้งการไม่ดำเนินคดีกับผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ในฐานะความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ และหากพนักงานสอบสวนประเมินแล้วเห็นว่าผู้เสียหายที่จะเป็นพยานในคดีมีความจำเป็น หรือติดตามตัวได้ยาก หรือกรณีใดที่ ต้องมีการสืบพยานไว้ก่อน และพนักงานสอบสวนต้องมีการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว การไม่เปิดเผยข้อมูลไม่ว่าโดยสื่อสารสนเทศประเภทใดที่ทำให้บุคคลอื่นรู้จัก ชื่อตัว ชื่อสกุลหรือบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย รวมไปถึงข้อมูลส่วนตัวของผู้เสียหายและครอบครัวของผู้เสียหาย ซึ่งข้อมูลดังกล่าวต้องเป็นความลับ หากมีการเปิดเผยก็มีการกำหนดโทษไว้ นอกจากนี้ผู้เสียหายจาก

การคุ้มครองจะได้รับการอนุญาตให้พำนักอยู่เป็นการชั่วคราวในราชอาณาจักร และหลังสอบปากคำผู้เสียหาย ส่งตัวไปยังสถานแรกรักหรือสถานสงเคราะห์ของ พม. หรือสถานสงเคราะห์ของเอกชนที่ พม. รับรองเพื่อเป็นการคุ้มครองบำบัดรักษา และเป็นพยานในคดีคุ้มครอง

4. การคุ้มครองพยาน เจ้าหน้าที่ตำรวจตามการอนุมัติของผู้บังคับบัญชาหรือได้รับการประสานมอบหมายจากสำนักงานคุ้มครองพยานในการดูแลคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายจากการคุ้มครองและครอบครัวผู้เสียหายให้ปลอดภัยจากการแก้แค้นจากผู้คุ้มครอง และจะต้องดูแลความปลอดภัยส่วนตัว ตามสิทธิในการได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยจากการแก้แค้นจากผู้คุ้มครองโดยได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองพยาน ไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการดำเนินคดี ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและคำนึงถึงความปลอดภัยของบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายด้วย ตามพ.ร.บ. คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถคุ้มครองพยานในคดีอาญา ซึ่งต้องเป็นคดีอาญาที่พยานน่าจะไม่สามารถได้รับความปลอดภัย เป็นคดีอาญาที่มีอัตราโทษตามที่กำหนดหรือคดีอาญาที่เห็นว่าพยานอาจจะไม่สามารถได้รับความปลอดภัยและ ผบช. หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเห็นสมควรให้คุ้มครองปลอดภัย โดยมีคำร้องขอรับการคุ้มครองพยานให้ทำเป็นหนังสือตามที่กำหนดไว้ โดยผู้มีอำนาจอนุมัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญานั้นต้องมีการรายงานตามลำดับชั้นและกำหนดระยะเวลาในการคุ้มครอง โดยผู้มีอำนาจอนุมัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญานั้นต้องมีการรายงานตามลำดับชั้นและกำหนดระยะเวลาในการคุ้มครอง โดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่ให้ความคุ้มครองพยาน ซึ่งรายละเอียดขั้นตามที่ทางตร. มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้หรือกรณีการคุ้มครองพยานเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ประสานสำนักงานคุ้มครองพยานในการดูแลคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายและครอบครัว การคุ้มครองพยานนั้นมีการกำหนดระยะเวลาทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรมคุ้มครองสิทธิฯ เป็นผู้กำหนดระยะเวลา เจ้าหน้าที่ชุดคุ้มครองพยาน ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องทำหนังสือไปยังกรมคุ้มครองสิทธิฯ โดยมีหนังสือร้องขอการคุ้มครองจากผู้เสียหายฯ ไปด้วยซึ่งมาตรการที่ใช้ในการคุ้มครองพยานคดีคุ้มครองมักใช้มาตรการพิเศษที่ใช้วิธีการคุ้มครองที่เข้มงวดเป็นพิเศษไปจากมาตรการทั่วไปเช่น การย้ายที่อยู่หรือจัดที่พักอันเหมาะสม การเปลี่ยนชื่อตัว เป็นต้น การคุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวถือเป็นความลับและห้ามมิให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดเผย ข้อมูล

ในการทำงานนั้นก็พบข้อจำกัดหรือปัญหาในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเกิดจากเจ้าหน้าที่ในภาคส่วนอื่น หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจเองก็ตาม ที่สำคัญคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจขาดความรู้ และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการทำงานด้านคุ้มครอง แม้ว่าจะในด้านความรู้ของเจ้าหน้าที่ตำรวจพบว่าอยู่ในระดับมาก มีความเข้าใจนิยามการคุ้มครอง สิทธิของผู้เสียหายจากการคุ้มครอง การสืบสวนสอบสวนคดีคุ้มครอง การคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายฯ แต่ยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในประเด็นที่สำคัญอัน

ได้แก่ อำนาจในการค้นเวลากลางคืน หลักเกณฑ์การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การพิจารณาผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การไม่ดำเนินคดีกับผู้เสียหายฯ ตามที่กฎหมายกำหนด และที่สำคัญการทำงานกับทีมสหวิชาชีพ ซึ่งจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบทดสอบส่วนใหญ่ยังมีแนวทางการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจแยกจากทีมสหวิชาชีพ ซึ่งการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกับทีมสหวิชาชีพนั้นมีความสำคัญต่อการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การทำงานของเจ้าหน้าที่สหวิชาชีพ อันได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ นักกฎหมาย นักจิตวิทยา อัยการ แพทย์ เป็นต้น ต่างมีบทบาททำงานประสานเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกันและบางครั้งมีหน้าที่คล้ายกับเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ว่าการรับแจ้งเหตุ การสืบหาข้อมูล การเข้าช่วยเหลือผู้เสียหาย การเตรียมความพร้อมของผู้เสียหายก่อนการสอบสวน หรือการให้การโน้มน้าอัยการ หรือชั้นศาล ทำให้ผู้เสียหายอยู่ในภาวะที่พร้อมมั่นใจ และได้ให้ข้อมูลจากผู้เสียหายที่ถูกต้องครบถ้วนไม่ทำให้คดีเสีย เพราะสภาพผู้เสียหายเป็นตัวแปรสำคัญต่อการดำเนินคดีว่าจะสำเร็จหรือไม่ อีกทั้งมีการดูแลผู้เสียหายระหว่างรอคดี การสืบข้อเท็จจริงจากผู้เสียหายและทำให้คดีดำเนินไปอย่างรวดเร็วไม่ทำให้เสียเวลา เพราะการคุ้มครองผู้เสียหายที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การให้ผู้เสียหายทำหน้าที่เป็นพยานหรือสอบปากคำให้เสร็จกระบวนการโดยเร็วที่สุด

นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจบางนายยังไม่สามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ อาจเนื่องจากโครงสร้างของหน่วยงานไม่สนับสนุนให้มีการพัฒนาบุคลากร หรือส่งเสริมความก้าวหน้า อีกทั้งมีการทุจริตต่อหน้าที่ซึ่งพิจารณาจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษาในส่วนของเจ้าหน้าที่สหวิชาชีพ แต่ในปัจจุบันการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นหลายฝ่ายมีความคิดเห็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความรู้มากขึ้น และมีการติดต่อประสานดีขึ้นมากหากเทียบกับในอดีต

การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจมีบทบาทสำคัญ เพราะเป็นผู้ที่กฎหมายให้อำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมเสมือนอยู่ต้นธารแห่งกระบวนการยุติธรรม ที่จะมอบความเป็นธรรมให้แก่คนในสังคม ช่วยเหลือผู้เดือนร้อนและดำเนินการกับผู้กระทำความผิดทั้งหลาย แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามอำนาจหน้าที่ และทำงานในลักษณะเชิงบูรณาการ มีการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในรูปแบบทีมสหวิชาชีพ เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองดูแลและการดำเนินคดีกับนักค้ามนุษย์ประสบความสำเร็จอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ระดับนโยบาย

1. รัฐควรส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ให้กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือหน่วยงานที่มีภารกิจในลักษณะงานดังกล่าวอย่างเพียงพอให้เกิดประสิทธิภาพ ในการสืบสวน สอบสวน การคุ้มครองพยาน การดูแลผู้เสียหายที่อยู่ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมถึงอุปกรณ์เครื่องมือเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการขยายผลให้ถึงขอบเขตการขององค์กรการค้ามนุษย์ทั้งในระดับประเทศและองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

2. ควรมีการปรับโครงสร้างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือนโยบายพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่เพื่อมิให้บุคลากรที่มีความสามารถถูกโยกย้ายไปในตำแหน่งสังกัดอื่น และทำให้เชื่อมั่นได้ว่าที่เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางอยู่ปฏิบัติหน้าที่เพื่อจะได้แก้ปัญหาอาชญากรรมการค้ามนุษย์ได้อย่างราบรื่น หรือมีการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีความชำนาญเฉพาะอาชญากรรมด้านต่างๆ

3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีการแบ่งอำนาจให้ สตม. มีอำนาจการสอบสวนในคดีค้ามนุษย์

4. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองควรมีการมาตรการที่ชัดเจนในการอนุญาตผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีสิทธิในการอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามที่กฎหมายกำหนดและสามารถประกอบอาชีพได้ เช่นการกำหนดวีซ่าพิเศษเพื่ออยู่ชั่วคราวและสามารถประกอบอาชีพได้ เป็นต้น

5. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองควรแสดงบทบาทให้ชัดเจนในด้านการป้องกันและปราบปรามการลักลอบขนคนเข้าเมืองและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่อาจจะแฝงมาในอำนาจหน้าที่ของสตม.

6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรจัดทำคู่มือในการปฏิบัติหน้าที่ด้านป้องกัน ปราบปราม และการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แจกให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกนายอย่างทั่วถึง เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันที่ถูกต้องตรงกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ทุกชั้นตอนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจมิได้รับการอบรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ทุกคน

7. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีนโยบายด้านการประชาสัมพันธ์ในการปราบปรามการค้ามนุษย์และช่วยเหลือผู้เสียหายอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง อีกทั้งสร้างความเชื่อมั่น ภาพลักษณ์ของตำรวจที่ดี ตลอดจนดำรงแนวคิดเรื่องตำรวจประชาชน แสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในการแจ้งเบาะแส หรือในฐานะผู้ช่วยเจ้าพนักงานในกรณีพบเห็นผู้กระทำความผิด

ระดับปฏิบัติการ

1. ควรมีการขยายผลจับกุม ดำเนินคดีค้ามนุษย์ในชั้นตรีเตรียมซึ่งมีการกำหนดความผิดไว้ จึงควรมีการบังคับกฎหมายให้มีประสิทธิภาพ
2. ควรมีจัดทำฐานข้อมูลอาชญากรรมจากหลายๆ หน่วยงานไว้ในระบบงานเดียวกันมีการเชื่อมโยงการแลกเปลี่ยนข้อมูล เช่น ระบบPOLIS กับ ระบบตรวจคนเข้าเมือง โดยเฉพาะการติดตามสถานที่พักอาศัยของคนต่างด้าว หรือการมีบัญชีเฝ้าดู บุคคลต้องห้าม (Black List) งานทะเบียนราษฎร สถานทูต ตลอดจนหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่ออำนวยความสะดวกสืบสวนขยายผลคดีข้ามชาติ
3. ควรส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างประเทศต้นทางและประเทศปลายทางในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ เนื่องจากคดีค้ามนุษย์มักจะเป็นการกระทำผิดกฎหมาย ในลักษณะขององค์กรข้ามชาติ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจพบคดีค้ามนุษย์ควรเสนอให้อัยการดำเนินการต่อไปเป็นคดีระหว่างประเทศ
4. จัดทำแนวทางปฏิบัติประกอบพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 แก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจและสามารถนำกฎหมายไปบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางหรือมาตรฐานเดียวกัน อันคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นหลัก
5. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมถึงการคุ้มครองผู้เสียหายเป็นประจำและต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงานสอบสวนซึ่งต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ในพื้นที่สำคัญตามแนวพรมแดน โดยเฉพาะความรู้ทางด้านรูปแบบการค้ามนุษย์ อำนาจเจ้าพนักงานหลักเกณฑ์การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การไม่ดำเนินคดีกับผู้เสียหายฯ สิทธิของผู้เสียหายฯตามที่กฎหมายกำหนด และที่สำคัญการทำงานกับทีมสหวิชาชีพ

6. ควรจัดให้มีการทดสอบความรู้เกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค หรือกฎหมายอื่น ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

7. ควรจัดทำแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายจากการคุ้มครองผู้บริโภคในสถาน ตำรวจหรือห้องสอบสวนเพื่อมอบให้แก่ผู้เสียหายตามกฎหมายที่กำหนดไว้ว่าให้พนักงานสอบสวน ต้องแจ้งสิทธิแก่ผู้เสียหายหรือเป็นเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

1. การศึกษาค้างนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัด กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรี และศูนย์สืบสวน สอบสวน สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งอาจจะไม่ครอบคลุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสำนักงานตำรวจ แห่งชาติ ควรมีการศึกษาเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดอื่นร่วมด้วย โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่

2. ควรศึกษามาตรการการอนุญาตให้ผู้เสียหายจากการคุ้มครองผู้บริโภคอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว และการอนุญาตผู้เสียหายจากการคุ้มครองผู้บริโภคทำงานอย่างถูกต้อง ในประเทศไทยตามมาตรา 37 ในพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการคุ้มครอง พ.ศ. 2551

3. ควรศึกษาความคาดหวังหรือความต้องการของผู้เสียหายจากการคุ้มครอง ในส่วนด้านกฎหมาย การปฏิบัติต่อผู้เสียหายของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและภาคเอกชน

4. ควรศึกษาการให้ความร่วมมือของผู้เสียหายจากการคุ้มครองแก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินคดีคุ้มครอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

งานพิทักษ์เด็ก เยาวชนและสตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. สรุปผลการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ งานพิทักษ์เด็ก เยาวชนและสตรีสำนักงานตำรวจแห่งชาติประจำปี พ.ศ.2548. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ,2548(อัดสำเนา).

จิตติมา ธงไชย, ร้อยตำรวจโทหญิง. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 : ศึกษาเฉพาะกรณีการคุ้มครองผู้เสียหายและพยานที่เป็นเด็กในการสอบสวน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ชุตติมา สมประสงค์. แนวทางในการพัฒนาการประสานงานระหว่างองค์กรเพื่อช่วยเหลือหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

แดนไทย ปลั่งดี, พันตำรวจโท. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี: ศึกษาเฉพาะกรณีการค้ามนุษย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

ธนะชาติ ปาลิยะเวทย์ . อาชญากรรมข้ามชาติค้ามนุษย์ : ผลกระทบต่อประเทศไทย , 2549 ใน http://www.siamsewana.org/ocean/index.php?option=com_content&task

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ:

วี อินเตอร์ พรีน, 2549.

ประวิทย์ ร้อยแก้ว. พระราชบัญญัติต่อต้านการค้ามนุษย์ของประเทศไทย-เน้นการคุ้มครองสิทธิเหยื่อการค้ามนุษย์มากขึ้น. UNIAPประเทศไทย. 1(มกราคม-มีนาคม 2550) : 4-5

ปราณี โตสุวรรณ . บทบาทขององค์กรตอกการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

ปิยวรรณ สุขทอง. เหยื่อในความผิดฐานค้ามนุษย์. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

ปุระชัย เปี่ยมสมบุญรัตน์และคณะ. อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม: ปัญหาอุปสรรคและแนวทางควบคุม. กรุงเทพฯ: พระนครการพิมพ์, 2531.

พัชรราวดี แก้วคุณและคณะ . การคำหาหญิง: จากแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผู้หญิง , 2543.

พิศวาท สุคนธ์พันธุ์ .รายงานสรุปผลการวิจัยเรื่อง มาตรการในการแก้ไขปัญหาการลักลอบขน
ผู้โยกย้ายถิ่น:ตามกฎหมายไทยและ พิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่น ทางบก
ทะเลและอากาศ .สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด,2546.

พันธมิตรสากลด้านการค้าหญิง มูลนิธิต่อต้านการค้าหญิงและกลุ่มกฎหมายสิทธิมนุษยชน
ระหว่างประเทศ.มาตรฐานสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติต่อบุคคลผู้ถูกค้า. กรุงเทพฯ:
พันธมิตรสากลด้านการค้าหญิง,2543.

ระพีพรรณคำหอม.สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย.พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพฯ: อารยัน มีเดีย,2545.

เรืองรวี พิษย์กุล เกตุผล.ข้อท้าทายในความร่วมมือเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์.UNIAPประเทศไทย.
1(มกราคม-มีนาคม 2550) : 6.

ลิขิต ถนอมเชื้อ,ร้อยตำรวจเอก.การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา:ศึกษากรณี
สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี.วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2548.

วิลาวัลย์ ลิ้มปนะวรรณะกุล.กระบวนการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของหญิงและเด็ก:
ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านเกร็ดตระการ.วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะสังคม
สงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2547.

วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์.ผู้เสียหายในคดีอาญา:การศึกษาสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย
ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย.วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2544.

ศิริพร สโครบาเนค.การค้ามนุษย์ แนวคิด กลไก และประเด็นท้าทาย.กรุงเทพฯ:มูลนิธิผู้หญิง
,2548.

ศิริพร สโครบาเนคและคณะ. รายงานผลการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามมติ
คณะรัฐมนตรี เรื่อง การแก้ไขปัญหาโสเภณีเด็ก.กรุงเทพฯ:อัมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง
,2546.

ศุภลักษณ์ พอพรรณ . ความรู้ ทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลระดับ
ปฏิบัติการด้านปัญหาการค้ามนุษย์.วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะสังคม
สงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2548.

ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์,มูลนิธิกระเจกเงา.การศึกษากระบวนการของเด็กที่อยู่
ในธุรกิจขอทานและกระบวนการจัดการปัญหาการขอทาน โดยองค์กรภาครัฐเพื่อหาแนวทาง
ช่วยเหลือในประเทศไทย,2548.

- ศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชนและสตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.สำนักงานตำรวจแห่งชาติกับการทำงาน เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์.UNIAPประเทศไทย.2(เมษายน-มิถุนายน 2550) : 3-4.
- ศักดิ์ เตชะเกรียงไกรและคณะ.คู่มือนักสืบ.กรุงเทพฯ:คลังนานาวิทยา,2549
- สุดสงวน สุธีสร.เหยื่ออาชญากรรม.กรุงเทพฯ:พิมพ์ดี,2543.
- สุดสงวน สุธีสร.เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องบทบาทของตำรวจในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนตามแนวรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 วันที่11 มีนาคม 2542 ณ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพฯ.
- สุภางค์ จันทวานิชและคณะ. การย้ายถิ่นของผู้หญิงไทยไปเยอรมนี: สาเหตุ ชีวิตความเป็นอยู่และผลกระทบในประเทศไทยและเยอรมนี .กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- สุภางค์ จันทวานิช.วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ.พิมพ์ครั้งที่ 14.กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2549.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล.ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับอ้างอิง).พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ:วิญญูชน,2551.
- สำนักกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ .รายงานการศึกษาเรื่อง รูปแบบและวิธีการกระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ:ศึกษากรณีค้าหญิงและเด็ก –คดีพิเศษที่ (ปกปิด/2548),2549.
- สำนักคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ.พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญาพ.ศ. 2546 สิทธิตามรัฐธรรมนูญของพยานในคดีค้ามนุษย์.UNIAPประเทศไทย. 2(เมษายน-มิถุนายน 2548) : 3.
- สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง.คู่มือการปฏิบัติงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง (Immigration Police Handbook),2550.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.การค้ามนุษย์ (นโยบาย แผน/กฎหมาย และมาตรการที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพฯ:ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด,2547.
- สำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. เงินทุนเพื่อฟื้นฟูและช่วยเหลือผู้ถูกกระทำจากกระบวนการค้ามนุษย์.UNIAPประเทศไทย.4(ตุลาคม-ธันวาคม 2548) : 3.
- อนุ แย้มแสง.แนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสียหายหรือเหยื่อของการค้ามนุษย์.สารนิพนธ์ปริญญาโท มหบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2548.
- อภิรักษ์ ทิมวงศ์.สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกฎหมายระหว่างประเทศ:ผลกระทบต่อประเทศไทย.วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2537.

- อีเลน เพียร์สัน. การค้ามนุษย์ สิทธิมนุษยชนกับนิยามใหม่ของการคุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อ. กรุงเทพฯ:องค์การสากลต่อต้านความเป็นทาสและมูลนิธิผู้หญิง,2546.
- อัญชลี นายสุวรรณ. การทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2534.
- อัครพนธ์ ชูบำรุง และศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด. ว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม(Victimology). นครปฐม: โรงพิมพ์สถาบันพัฒนาสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา,2538.
- UNIAP.งานวิจัยเรื่องเด็กขอลานชาวกัมพูชาในกรุงเทพมหานคร. UNIAPประเทศไทย.1 (มกราคม- มีนาคม 2550) : 7.

ภาษาอังกฤษ

- Awatsaya Pannam,Khaing Mar Kyaw Zaw,Migrant Domestic Workers From Burma to Thailand. Institute for Population Social Research Mahidol University,2004.
- Bureau of Public Affairs Washington, DC. Facts About Human Trafficking,2004. Available: from <http://www.state.gov/r/pa/ei/rls/33109.htm>
- Dianne .What Sexual Assault and Domestic Violence Service Providers Need to Know about Sex Trafficking, Arizona Coalition Against Domestic Violence, April 2002.
- Elias, Robert. Victims of the System:Crime Victims and Compensation in American Politics and Criminal Justice. New Brunswick,N J :Transaction Books,1986.
- Garofalo, Raffaele. Criminology. Boston:Prentice Hall,1914.
- Helen Doby,editor.Allianec News :A Rights Based Approach to Trafficking. Global Alliance Against Traffic in Women (GAATW) .Issue 22,December 2004.
- Hentig, Han Von.The Criminal and His Victim. New Haven: Yale University Press,1948.
- Hughes ,Donna M.. Hiding in Plain Sight: A Practical Guide to Identifying Victims of Trafficking in the U.S. Women's Studies Program University of Rhode Island , 2003.
- Human Rights in Practice: A Guide to Assist Trafficked Women and Children, 2001.
- Iris Ollech .Helping Victims of Human Trafficking,2004.Available:from <http://www.dw-world.de/dw/article/0,1564,1335876,00.html>
- International Labour Organization,A global alliance against force labour,2005 p.51
- Janice G. Raymond, Donna M. Hughes, and Carol J. Gomez,Coalition Against Trafficking in Women :Sex Trafficking of Women in the United States , 2001.

- Jayagupta ,Ratchada . An Analysis of the Selected Governmental Measures Against Sex Trafficking in Thailand : The Search for Possible Alternatives. Dissertation of Doctor of Philosophy (Development Administration).School of Public Administration National Institute of Development,2007.
- Kemsey,James R. Jr. Human Trafficking in Thailand data collation and integration of selected Human Trafficking information , United Nations Inter-agency Project on Human Trafficking in the Greater Mekong Sub-Region (UNIAP) Thailand, 2007.
- Korn, Richard R,and McCorkle , Lloyd W . Criminology and Penology.Holt.Rinehart and Widston Inc.,1959.
- Laudan Y. Aron, Janine M. Zweig, Lisa C. Newmark Comprehensive Services for of Survivors Human Trafficking, 2007 . Available: from <http://www.urban.org/url.cfm?ID=411507>
- Nerea Bilbatua,editor.Allianec New :Access to Justice . Global Alliance Against Traffic in Women (GAATW) .Issue 26,December 2006.
- Nerea Bilbatua,editor.Allianec New :Material Justice Seeking Compensation in Trafficking Case. Global Alliance Against Traffic in Women (GAATW) .Issue 27, July 2007.
- Noble., Stephen Assisting Victims of Trafficking in Human Beings. Paris: the European Commission - Daphne Project,2003.
- Peter Hadfield. Thailand: Fighting Child Trafficking ,2007. Available: from <http://www.dw-world.de/dw/article/0,2144,1104482,00.html>
- Schafer, Stephen.Victimology : The Victim and His Criminal. Virginia :Reston Publishing Company Inc.,1977.
- United nations office on drugs and crime. human trafficking:a crime that shames us all.Annual report 2008 covering activities in 2007. p25-29
- U.S. Department of Justice Trafficking in Persons: A Guide for Non-Governmental Organizations. Civil Rights Division, 2002.
- U.S. Department of Justice .Anti-Trafficking .News Bulletin Summer United States Department of Justice. Volume 3. Issue 3, 2007.
- Wikipedia the free encyclopedia.Trafficking in human beings .Available: from http://en.wikipedia.org/wiki/Trafficking_in_human_beings

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบทดสอบความรู้

การคุ้มครองสิทธิเบื้องต้นตามกฎหมายของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์หลักสูตรสังคมวิทยา
มหาบัณฑิต (แขนงอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. แบบทดสอบนี้แบ่งเป็น 2 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบทดสอบ
ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
3. การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หมายถึง การปฏิบัติต่อ
ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อันพึงได้รับตามสิทธิทางกฎหมาย
4. การศึกษาครั้งนี้ได้เสนอผลเป็นรายบุคคล ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะถูกนำไปใช้
ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น ดังนั้นจึงไม่มีผลกระทบต่อท่านเป็นอย่างไร และคำตอบของท่านจะ
ถือเป็นความลับ ในการตอบแบบทดสอบจึงขอให้ท่านตอบคำถามตามความเป็นจริงเพื่อส่งผล
ให้การศึกษาครั้งนี้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความร่วมมือของท่าน

ร.ต.ท.หญิง ปราณิศา วงธรรมรัตน์

ผู้ศึกษาวิจัย

คำแนะนำ

โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความหรือเติมคำลงในช่องว่างตามความจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ชาย หญิง
2. ยศ ..... ตำแหน่ง .....
3. สังกัด .....
4. ระยะเวลาการทำงานที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ..... เดือน / ปี
5. การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ เคย ไม่เคย
6. ประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เคย ไม่เคย
ถ้าเคยช่วยเหลือ ..... ครั้ง

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1.	การค้ามนุษย์เป็นการกระทำต่อผู้หญิงหรือเด็กเท่านั้น		
2.	การค้ามนุษย์ต้องมีเจตนาเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเพื่อเฉพาะตนเอง		
3.	การบังคับให้เด็กทำงานบนเรือประมงถือเป็นการค้ามนุษย์		
4.	นายเขียวให้ด.ช.ป๊อไปขายบริการทางเพศโดยขออนุญาตจากผู้ปกครองแล้วไม่ถือเป็นการค้ามนุษย์		
5.	การค้าประเวณี หรือการให้บริการทางเพศเป็นการค้ามนุษย์เสมอ		
6.	การบังคับให้เร่ร่อนขอทาน ชายพวงมาลัยหรือชายของเล็กๆน้อยๆเป็นการค้ามนุษย์		
7.	ผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจะตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เสมอ		
8.	การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุ สื่อลามกเช่น คลิปโป๊ในโทรศัพท์มือถือ วิดีโอคลิป โดยใช้เด็กวัยรุ่นเป็นผู้แสดง แล้วนำไปจำหน่ายถือเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบและเป็นการค้ามนุษย์		
9.	เมื่อได้รับแจ้งเหตุหรือพบเหตุต้องสงสัยว่ามีการค้ามนุษย์เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องดำเนินการสืบสวนโดยมิชักช้า		
10.	เจ้าหน้าที่ตำรวจวางแผนการจับกุม ร่วมกับทีมสหวิชาชีพก่อนการเข้าจับกุมผู้กระทำผิดและช่วยเหลือผู้เสียหายให้ปลอดภัยจากสถานที่เกิดเหตุในบางกรณี		
11.	หากเจ้าหน้าที่ตำรวจพบเหตุต้องสงสัยว่ามีการค้ามนุษย์ในสถานที่แห่งหนึ่งสามารถตรวจค้นได้หากแต่เป็นเวลากลางคืนต้องทำการรวบรวมหลักฐานเพื่อขออนุมัติหมายค้นจากศาลก่อน		
12.	หากพบผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจะต้องผลักดันออกนอกประเทศทุกคน เนื่องจากได้กระทำผิดตามกฎหมายเข้าเมืองหรืออาจเข้ามาก่อทำความผิดในประเทศได้		
13.	เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถคุ้มครองผู้เสียหายการค้ามนุษย์แยกจากทีมสหวิชาชีพได้		
14.	บุคคลที่ถูกช่วยเหลือออกมาต้องแยกประเภทว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ร่วมกับนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา		
15.	การคัดแยกผู้เสียหายการค้ามนุษย์มีหลักพิจารณาอยู่ 2 ประการคือ การถูกแสวงหาผลประโยชน์และใช้วิธีการที่มีขบถด้วยกฎหมาย		
16.	การคัดแยกผู้เสียหายการค้ามนุษย์เป็นดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะวินิจฉัยชี้ขาด		
17.	กรณีที่ยังไม่สามารถระบุว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถกักตัวเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงได้จนกว่าจะเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์		
18.	ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะได้รับความช่วยเหลือในเรื่องที่พัก อาหาร การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ		
19.	ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะไม่ถูกดำเนินคดีทางอาญาในความผิดหลบหนีเข้าเมือง ปลอมเอกสารการเดินทางหรือใช้เอกสารเดินทางปลอม การค้าประเวณี หรือทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต หากให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีกับผู้ค้ามนุษย์		
20.	ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายรวมทั้งการดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย		

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
21.	ไม่ว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะเป็นหญิงหรือเด็กพนักงานสอบสวนสามารถสอบปากคำได้โดยไม่ต้องมีนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาและพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำนั้น		
22.	พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทราบถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย		
23.	ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อาจได้รับการชดเชยตามกฎหมาย ตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ และกรณีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นเด็กหรือหญิงได้รับการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจและการฝึกอาชีพจากสถานแรกรับ สถานคุ้มครองและอาจได้รับเงินจากทุนเพื่อฟื้นฟู ของสำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาค้าหญิงและเด็ก		
24.	หากเป็นการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในแต่ละขั้นตอน ไม่จำเป็นต้องสอบถามความคิดเห็นของผู้เสียหายเนื่องจากเจ้าหน้าที่จะทำงานได้อย่างรวดเร็วและผู้เสียหายนั้นย่อมต้องได้รับการดูแลอย่างแน่นอน		
25.	กรณีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นบุคคลต่างด้าว พนักงานสอบสวนจะเสนอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ดำเนินการผ่อนผันให้พำนักอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวหลังจากสอบปากคำ		
26.	หลังการสอบปากคำเสร็จแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจจะนำผู้เสียหายหญิงและเด็กส่งไปสถานแรกรับ หรือ สถานสงเคราะห์ ภายใน 24 ชั่วโมงทุกกรณี เพื่อการบำบัดรักษา และเป็นพยานในคดีค้ามนุษย์		
27.	กรณีที่มีเหตุจำเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถประสานงานกับพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลให้มีการสืบพยานล่วงหน้าได้ เพื่อส่งตัวผู้เสียหายกลับประเทศภูมิลำเนาได้ทันที		
28.	ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนที่สูญเสียไปจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ดำเนินการไปพร้อมกับการส่งสำนวนฟ้องผู้กระทำผิดค้ามนุษย์		
29.	ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อาจถูกเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของผู้เสียหายและครอบครัวในทางสื่อสาธารณะได้เพื่อเป็นการเตือนภัยทางสังคม		
30.	ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์พึงได้รับความคุ้มครองความปลอดภัย และยังได้รับค่าตอบแทนที่สมควรจำเป็นจากรัฐ		
31.	แม้จะไม่ได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เจ้าหน้าที่ตำรวจก็สามารถคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในฐานะพยานได้		
32.	เจ้าหน้าที่ตำรวจคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยอาจใช้วิธีเพื่อความปลอดภัย เช่น การเปลี่ยนชื่อสกุล ที่พักของผู้เสียหายฯ เป็นต้น		
33.	เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และครอบครัวเฉพาะเวลาที่เป็นพยานในระหว่างการพิจารณาคดีอาญาเท่านั้น		
34.	ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถพำนักอยู่ในประเทศเป็นการชั่วคราว ขึ้นอยู่กับความเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดี การบำบัดฟื้นฟู หรือเหตุผลทางมนุษยธรรม		
35.	ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์พึงได้รับการส่งกลับประเทศถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนา โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้นั้น เว้นแต่จะมีถิ่นที่อยู่ถาวรในราชอาณาจักร		

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ร้อยตำรวจโทหญิง ปราณิศา วงธรรมรัตน์ เกิดเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2524 กรุงเทพฯ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิตสาขาสังคมศึกษาและจิตวิทยาการปรึกษา และแนะแนว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ.2546 และเข้ารับราชการในตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ศาลปกครอง 3 สำนักงานศาลปกครอง ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2548 รับราชการในตำแหน่งรองสารวัตรชุดตรวจคนเข้าเมือง 3 ฝ่าย 5 ด้านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ และในปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองสารวัตร ฝ่ายตรวจคนเข้าเมืองขาเข้าฯ ด้านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ กองบังคับการตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานแห่งชาติ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย